

Zarząd Województwa Świętokrzyskiego

**Regionalny Program
Operacyjny
Województwa
Świętokrzyskiego
na lata 2014-2020**

*wersja robocza do dalszych prac
październik 2013 r.*

SPIS TREŚCI

SPIS TREŚCI	2
1 WKŁAD PROGRAMU W REALIZACJĘ STRATEGII EUROPA 2020 ORAZ W OSIĄGNIĘCIE SPÓJNOŚCI GOSPODARCZO – SPOŁECZNEJ I TERYTORIALNEJ	5
1.1 Diagnoza wyzwań, potrzeb i potencjałów obszarów oraz sektorów objętych programem	5
1.1.1 Zasoby infrastrukturalne	5
1.1.1.1 Transport	5
1.1.1.2 Infrastruktura teleinformatyczna	10
1.1.1.3 Dziedzictwo naturalne i kulturowe	13
1.1.1.4 Infrastruktura usług publicznych	21
1.1.1.5 Energetyka, odnawialne źródła energii	27
1.1.2 Gospodarka	35
1.1.2.1 Nauka i innowacje	35
1.1.2.2 Wsparcie przedsiębiorczości	41
1.1.3 Kapitał społeczny	46
1.1.3.1 Rynek pracy	46
1.1.3.2 Edukacja	57
1.1.3.3 Włączenie społeczne i walka z ubóstwem	65
1.2 Uzasadnienie wyboru celów tematycznych i priorytetów inwestycyjnych	78
2 ROZKŁAD ŚRODKÓW FINANSOWYCH	87
2.1 Uzasadnienie podziału środków między cele tematyczne i priorytety inwestycyjne	87
2.2 Matryca logiczna strategii inwestycyjnej programu	88
3 CELE RPOWŚ 2014 – 2020	99
4 OSIE PRIORYTETOWE RPOWŚ 2014-2020	100
4.1 Oś priorytetowa 1. Innowacje i nauka	100
4.2 Oś priorytetowa 2. Konkurencyjna gospodarka	106
4.3 Oś priorytetowa 3. Efektywna i zielona energia	123
4.4 Oś priorytetowa 4. Dziedzictwo naturalne i kulturowe	137
4.5 Oś priorytetowa 5. Nowoczesna komunikacja	153

4.6	Oś priorytetowa 6. Rozwój miast.....	159
4.7	Oś priorytetowa 7. Sprawne usługi publiczne	168
4.8	Oś priorytetowa 8. Rozwój edukacji i aktywne społeczeństwo	179
4.9	Oś priorytetowa 9. Włączenie społeczne i walka z ubóstwem	201
4.10	Oś priorytetowa 10. Otwarty rynek pracy.....	215
4.11	Oś priorytetowa 11. Pomoc Techniczna	230
5	FINANSOWANIE RPOWŚ 2014-2020	235
6	TERYTORYALNY WYMIAR INTERWENCJI RPOWŚ 2014-2020.....	236
6.1	Ramy realizacji przedsięwzięć z zakresu zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich (w tym ZIT)	240
6.2	Wpływ RPOWŚ 2014-2020 na cele Strategii UE dla Regionu Morza Bałtyckiego.....	244
7	PRZECIWDZIAŁANIE UBÓSTWU, DYSKRYMINACJI ORAZ WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU	247
8	SZCZEGÓLNE POTRZEBY OBSZARÓW DOTKNIĘTYCH POWAŻNYMI I TRWALE NIEKORZYSTNYMI WARUNKAMI NATURALNYMI LUB DEMOGRAFICZNYMI	247
9	SYSTEM INSTYTUCJONALNY REALIZACJI RPOWŚ 2014-2020	247
9.1	Instytucje zaangażowane w realizację Programu	247
9.2	Działania angażujące stosownych partnerów w proces przygotowania programu oraz rola partnerów we wdrażaniu, monitorowaniu i ewaluacji RPOWŚ 2014- 2020.....	247
10	KOMPLEMENTARNOŚĆ PRIORYTETÓW INWESTYCYJNYCH RPOWŚ 2014-2020 Z DZIAŁANAMI INNYCH PROGRAMÓW OPERACYJNYCH PERSPEKTYWY FINANSOWEJ NA LATA 2014 – 2020	250
11	WARUNKOWOŚĆ EX-ANTE RPOWŚ 2014-2020	268
12	REDUKCJA OBCIĄŻEŃ ADMINISTRACYJNYCH W SYSTEMIE WDRAŻANIA RPOWŚ 2014-2020.....	268
13	ZASADY HORYZONTALNE.....	270
13.1	Zrównoważony rozwój.....	270
13.2	Równość szans i zapobieganie dyskryminacji	271
13.3	Równość płci	273
14	ZAŁĄCZNIKI	274
14.1	Ramy wykonania RPOWŚ 2014-2020.....	274

14.2	Lista partnerów zaangażowanych w przygotowanie Programu.....	274
	SPIS MAP:	275
	SPIS WYKRESÓW:.....	276
	SPIS TABEL:	278

1 WKŁAD PROGRAMU W REALIZACJĘ STRATEGII EUROPA 2020 ORAZ W OSIĄGNIĘCIE SPÓJNOŚCI GOSPODARCZO – SPOŁECZNEJ I TERYTORIALNEJ

1.1 Diagnoza wyzwań, potrzeb i potencjałów obszarów oraz sektorów objętych programem

1.1.1 Zasoby infrastrukturalne

1.1.1.1 Transport

Województwo świętokrzyskie zlokalizowane jest w południowo-środkowej części Polski. Sąsiaduje z sześcioma województwami (mazowieckie, lubelskie, podkarpackie, małopolskie, śląskie, łódzkie). Odległości pomiędzy Kielcami a stolicami sąsiednich regionów nie przekraczają 200 km. Pozycja konkurencyjna regionu, wiążąca się z relatywnie bliskim dystansem do innych miast wojewódzkich nie jest w pełni wykorzystywana, w znacznej mierze z uwagi na niewystarczający stan połączeń komunikacyjnych z tymi ośrodkami.

Ponieważ to prawidłowo rozwinięta sieć transportowa w głównej mierze stanowi o konkurencyjności danego obszaru a jakość systemu transportowego jest ważnym czynnikiem, który w sposób decydujący wpływa na warunki życia i rozwój gospodarczy regionu, nie bez znaczenia jest fakt, iż województwo świętokrzyskie znajduje się poza obowiązującą siecią europejskich korytarzy transportowych tworzonych przez autostrady i linie kolejowe AGC/AGTC. Najbliższe elementy tej sieci stanowią na zachodzie autostrada A1 (Gorzyczki – Katowice – Toruń – Gdańsk) i linia kolejowa E/CE 65 (linia stanowi połączenie Gdyni i Gdańska przez centralną Polskę i Górny Śląsk z południową granicą państwa w Zwardoniu i Zebrzydowicach), na północy autostrada A2 (Poznań – Łódź – Warszawa) i linia kolejowa E/CE 20 (Kunowice – Poznań – Warszawa – Terespol), na południu autostrada A4 (najdłuższa z autostrad znajdujących się w Polsce łączy Jędrzychowice – Wrocław – Opole – Katowice – Kraków – Rzeszów) i linia kolejowa E/CE 30 (Zgorzelec – Wrocław – Katowice – Kraków – Przemyśl).

Analiza procesów zachodzących w latach poprzednich prowadzi do wniosku, iż istnieje silna potrzeba stworzenia spójnego i sprawnie funkcjonującego systemu transportowego. **Bez efektywnego i sprawnego transportu nie jest możliwe przyspieszenie wzrostu gospodarczego regionu.**

Obecny stan dróg krajowych i ekspresowych, przebiegających przez województwo świętokrzyskie, pomimo realizacji projektów inwestycyjnych z udziałem środków unijnych na lata 2007-2013, nie pozwala na sprawne połączenie z siecią autostrad oraz największymi polskimi aglomeracjami.

Aktualnie, układ transportowy regionu, łączący go z paneuropejskimi korytarzami transportowymi, tworzy 10 dróg krajowych, w tym 2 drogi międzynarodowe. Drogi te uzupełniane są 10 liniami kolejowymi oraz siecią 36 dróg wojewódzkich. Głównym węzłem komunikacyjnym regionu są Kielce. Do węzłów regionalnych (zgodnie z Programem Rozwoju Infrastruktury Transportowej Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007 – 2013) należy zaliczyć ośrodki powiatowe: Jędrzejów, Sandomierz, Skarżysko-Kamienna, Opatów, Ostrowiec Świętokrzyski, Starachowice, Końskie, Busko-Zdrój, Staszów, Włoszczowa, Kazimierza Wielka, Pińczów oraz gminne:

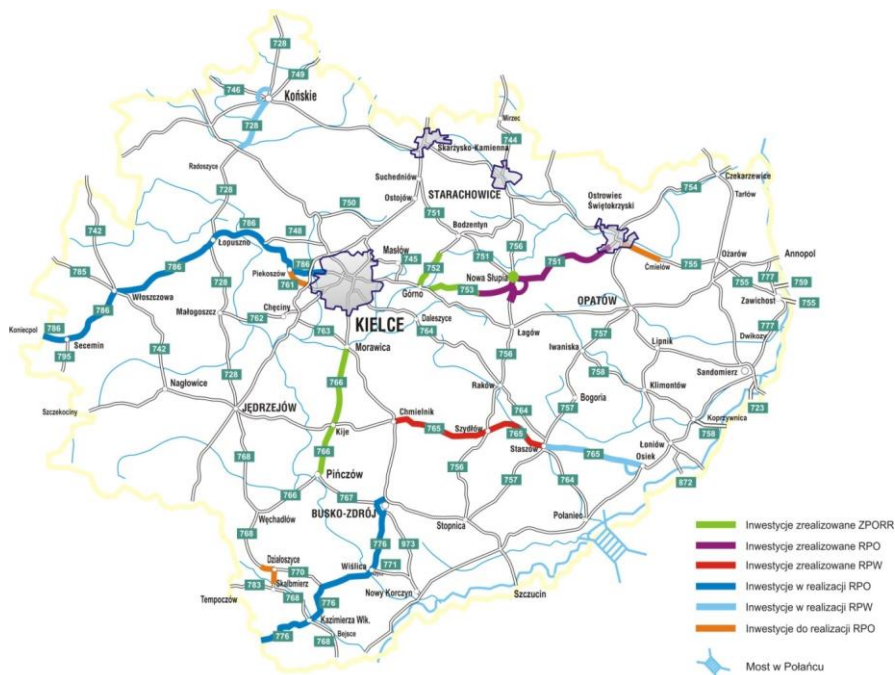
Chmielnik, Ożarów i Łoniów. Pozostałe drogi krajowe oraz drogi wojewódzkie tworzą sieć powiązań regionalnych.

Sprawność układu transportowego województwa jest obniżana przez przyrost liczby samochodów i przewozów transportem samochodowym, który ma miejsce w sytuacji znacznego spadku przewozów kolejowych. Zjawisko to stymuluje postępująca dezintegracja systemów transportowych zarówno drogowego jak i kolejowego, w związku z tym dominacja prywatnych form transportu nad transportem publicznym jest dość widoczna. Sieć kolejowa wskutek wieloletniego niedoinwestowania nie stanowi liczącej się alternatywy dla transportu drogowego. Istniejący system połączeń kolejowych w województwie świętokrzyskim, zarówno pod kątem jakości infrastruktury i taboru, czasu podróży oraz potrzeb komunikacyjnych mieszkańców w zdecydowany sposób odbiega od potrzeb regionu świętokrzyskiego i podmiotów gospodarczych w nim zlokalizowanych.

Kwestią o najwyższym znaczeniu dla zwiększenia potencjału konkurencyjnego gospodarki województwa świętokrzyskiego jest kontynuacja szeroko zakrojonych inwestycji, mających na celu poprawę jakości infrastruktury transportowej w województwie, zarówno o charakterze regionalnym, jak i krajowym.

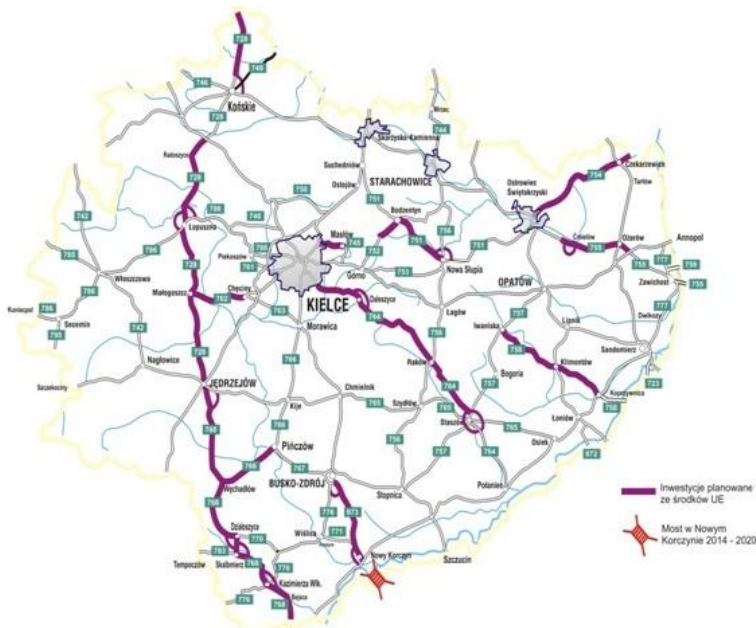
Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020 w swej diagnozie wskazuje, iż „mimo dogodnej lokalizacji pośród największych polskich centrów aktywności gospodarczej oraz w bliskości głównych korytarzy transportowych, **region świętokrzyski cechuje stosunkowo małą zewnętrzną dostępność transportowa i słaby stopień skomunikowania z najważniejszymi pasmami transportowymi w jego otoczeniu**”.

Pierwszy cel strategiczny Strategii zakłada koncentrację na poprawie infrastruktury regionalnej, w tym m.in. infrastruktury transportowej, gdyż „rozbudowa, modyfikacja, usprawnienie elementów szeroko pojętej infrastruktury (m.in. transportowej, telekomunikacyjnej, społecznej, administracyjnej) stanowią warunek *sine qua non* powodzenia realizacji innych celów strategii województwa świętokrzyskiego”. Według zapisów tego dokumentu „efekty inteligentnych specjalizacji, rozwoju innowacyjności, poprawy jakości kapitału ludzkiego pozostaną jedynie w sferze intencyjnej **dopóki jakościowej poprawie nie ulegnie dostępność zewnętrzna i wewnętrzna regionu**”. Dotychczasowe wykorzystanie środków zarówno Zintegrowanego Programu Rozwoju Regionalnego jak i Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007 – 2013, wskazuje na znaczące oddziaływanie na rozwój regionu dużych i kompleksowych projektów drogowych oraz rosnącą rolę kooperacji różnych podmiotów w realizacji wspólnych projektów, szczególnie na drogach wojewódzkich. Ponadto analiza doświadczeń płynących, m.in. z realizacji projektów transportowych w *Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007-2013* skłania do opinii, iż najbardziej efektywnym kierunkiem wydatkowania środków w sektorze transportu drogowego są przedsięwzięcia kompleksowe, w przeważającym stopniu dotyczące dróg wojewódzkich. Tego typu projekty, w których wyborze uwzględnione będą takie kryteria jak natężenie ruchu, wpływ na poprawę jakości połączeń z krajowymi i europejskimi korytarzami transportowymi oraz ośrodkami wojewódzkimi, regionalnymi i subregionalnymi, w największym zakresie przyczyniają się do osiągnięcia założonego celu, którym jest poprawa wewnętrznego i zewnętrznego skomunikowania regionu.

Mapa 1 Projekty dotyczące rozwoju infrastruktury transportowej na terenie województwa świętokrzyskiego w trakcie realizacji oraz zrealizowane przy współfinansowaniu funduszy europejskich
 Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Świętokrzyskiego Zarządu Dróg Wojewódzkich

Wnioski płynące z diagnozy stanu infrastruktury transportowej w woj. świętokrzyskim oraz z doświadczeń realizacji projektów w tym obszarze przy wsparciu funduszu UE w minionych latach mają swoje odzwierciedlenie w *Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020*, w której w zdecydowany sposób podkreślono konieczność dążenia władz samorządowych regionu do wykorzystania przyszłej transzy wsparcia unijnego w perspektywie finansowej 2014-2020 w możliwie największym stopniu na poprawę jakości infrastruktury.

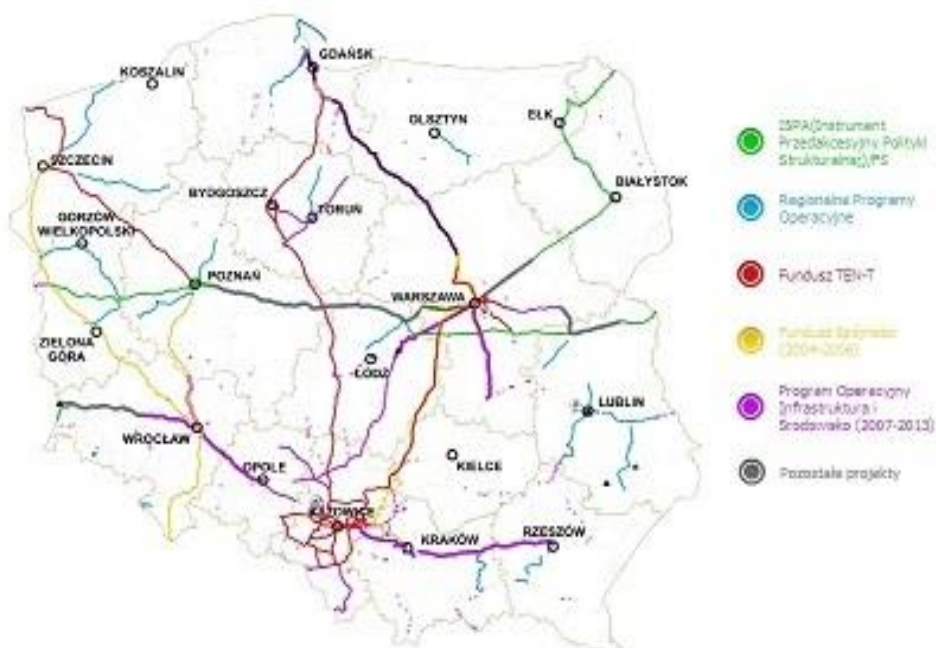

Mapa 2 Plany dotyczące rozwoju infrastruktury dróg wojewódzkich województwa świętokrzyskiego w perspektywie 2014 – 2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Świętokrzyskiego Zarządu Dróg Wojewódzkich

Dla rozwoju i otwarcia komunikacyjnego regionu świętokrzyskiego niezmiernie ważne jest wsparcie transportu kolejowego. Poprawa infrastruktury kolejowej pozwoli na bardziej efektywne wykorzystanie istniejących połączeń w transporcie pasażerskim, towarowym, odciążenie połączeń drogowych i usprawnienie komunikacji zbiorowej w regionie. Rozwój województwa świętokrzyskiego w sektorze transportu kolejowego pozwoli nie tylko na zwiększenie wymiany towarowej regionu ale także na tworzenie nowych miejsc pracy i na pobudzenie rozwoju gospodarczego w innych sektorach.

Pomimo iż, co do zasady, projekty z sektora transportu kolejowego będą przedmiotem interwencji w programie krajowym, w RPOWŚ 2014-2020 zakłada się dofinansowanie minimum dla jednego projektu, którego realizacja ułatwi połączenie Kielc z Centralną Magistralą Kolejową, co w znaczący sposób skróci czas podróży ze stolicy województwa do Warszawy oraz w kierunku południowym.

Mapa 3 Modernizacja linii kolejowych w województwie świętokrzyskim
Źródło: www.plk-inwestycje.pl

W kontekście rozwoju transportu kolejowego w województwie świętokrzyskim coraz większego znaczenia nabiera również wsparcie funkcjonującej w regionie Linii Hutniczej Szerokotorowej relacji Hrubieszów – Huta „Katowice”. Została ona wybudowana w latach 80-tych i przeznaczona jest do przewozów towarowych, tranzytowych. Od kilku lat obserwowany jest systematyczny wzrost ilości przewożonych na tej linii ładunków, co jest wynikiem ożywienia w wymianie handlowej z Rosją i Ukrainą. Następstwem tego procesu jest rosnące zapotrzebowanie na rozwój infrastruktury kolejowej i logistycznej LHS ze strony przedsiębiorców, rozwijających swą działalność w najbliższym otoczeniu stacji przeładunkowych, pełniących rolę centrów logistycznych. Interwencja RPOWŚ 2014-2020 w tym kontekście dotyczyć będzie budowy i modernizacji infrastruktury, sprzyjającej tworzeniu stref aktywności gospodarczej oraz powinna być komplementarna w stosunku do inwestycji prowadzonych przez PKP LHS ze środków PO Infrastruktura i Środowisko 2014-2020.

Ograniczona ilość środków, w relacji do wciąż istniejących potrzeb, możliwa do skierowania na projekty transportowe w ramach RPOWŚ 2014-2020, wymusza koncentrację tych zasobów na projektach drogowych, realizowanych w dużej skali i wymagających znacznego wkładu finansowego. Tym niemniej, nie można całkowicie pominąć interwencji w zakresie transportu niskoemisyjnego, przyjaznego dla środowiska, na potrzeby którego również zarezerwowano pewną część alokacji.

Typy przedsięwzięć przewidziane do realizacji w ramach *Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020* w sektorze transportu w bezpośredni sposób wpisują się w cel *Zrównoważony rozwój* Strategii na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu EUROPA 2020. W szczególności odnoszą się do Projektu przewodniego UE Europa efektywnie korzystająca z zasobów, który ma na celu m.in. modernizację transportu.

W *Strategii Europa 2020* podkreślono konieczność działania w celu zapewnienia, by sieci transportowe i logistyczne umożliwiały sektorowi przemysłu w Unii skuteczny dostęp do jednolitego rynku i rynków międzynarodowych.

W *Krajowym Programie Reform* (dokument przyjęty przez Radę Ministrów 25 kwietnia 2012 r.), stanowiącym podstawowy instrument realizacji zobowiązań wynikających ze *Strategii Europa 2020* na poziomie państwa członkowskiego, jako jedno z zadań, służących wypełnianiu założeń tej Strategii zaplanowano zadanie pn. *Infrastruktura dla wzrostu zrównoważonego*, z którym koresponduje zakres tematyczny wsparcia dla sektora transportu, przewidziany w RPOWŚ 2014-2020.

Na istniejące znaczące niedobory w infrastrukturze transportowej, będące poważną barierą wzrostu gospodarczego, zwraca także uwagę Komisja Europejska w dokumencie *Stanowisko służb Komisji w sprawie opracowania umowy o partnerstwie i programów w Polsce na lata 2014 – 2020*.

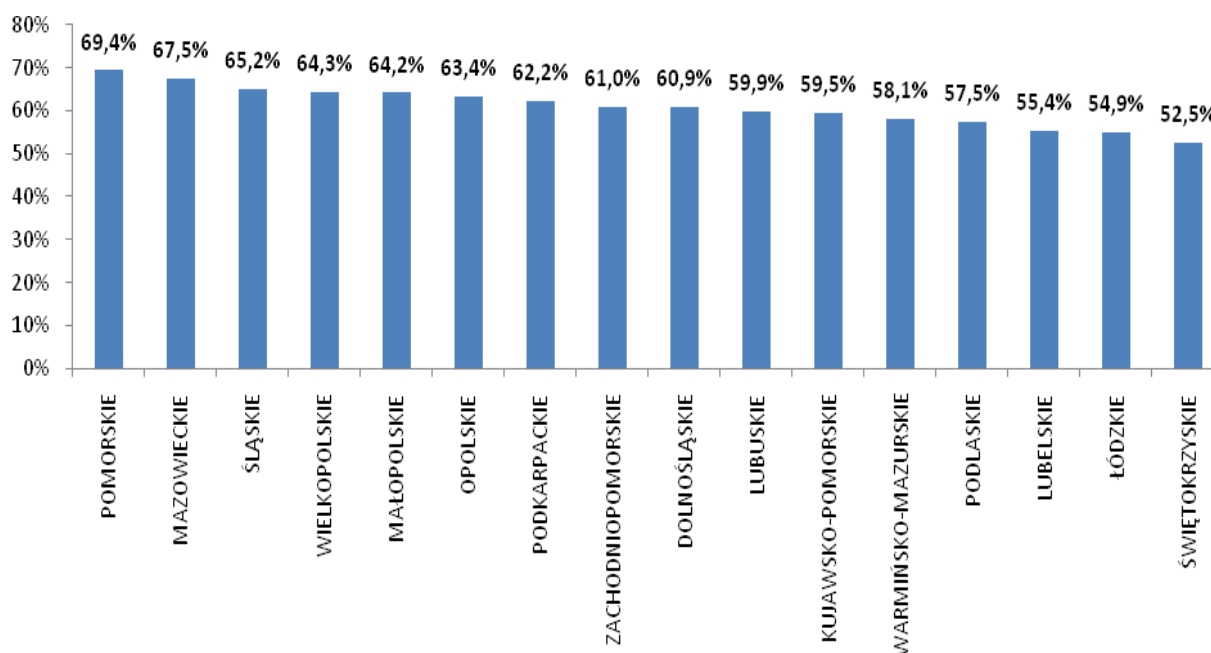
Analiza sytuacji województwa świętokrzyskiego w kontekście stanu jego infrastruktury transportowej, stanowiącej jeden z najistotniejszych czynników, decydujących o jego pozycji konkurencyjnej, stoi u podstaw decyzji o skoncentrowaniu wsparcia w tej dziedzinie w ramach *Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020* na następujących priorytetach inwestycyjnych, wpisujących się w Cel tematyczny 7. Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszych infrastruktur sieciowych:

- zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T,
- rozwój przyjaznych dla środowiska i niskoemisyjnych systemów transportu, włączając transport śródlądowy i połączenia multimodalne,
- rozwój i rehabilitacja kompleksowego, nowoczesnego i interoperacyjnego systemu transportu kolejowego.

1.1.1.2 Infrastruktura teleinformatyczna

Techniki informacyjne i telekomunikacyjne wykorzystywane są niemal w każdej sferze działalności człowieka, zaś dostęp do szerokopasmowego Internetu i umiejętność wykorzystywania technik komputerowych jest już właściwie warunkiem koniecznym do aktywnego funkcjonowania we współczesnym społeczeństwie.

Województwo świętokrzyskie, jako region Polski Wschodniej najszybciej nadrabiający zaległości rozwojowe, pozostaje jednak nadal znacznie poniżej średniej unijnej pod względem wykorzystania technologii informatycznych przez mieszkańców, przedsiębiorców oraz instytucje publiczne. Również stan infrastruktury umożliwiającej uzyskanie dostępu do szerokopasmowego Internetu nie jest wystarczający. W 2011 roku jedynie 52,5% gospodarstw domowych wyposażonych było w komputer osobisty z dostępem do Internetu, przy czym wartość ta dla całego kraju wyniosła 62,3%.

Wykres 1 Gospodarstwa domowe wyposażone w komputer z dostępem do Internetu w Polsce

Źródło: Bank Danych Lokalnych GUS

Ponadto pełna infrastruktura teleinformatyczna istnieje jedynie w części największych ośrodków miejskich, lecz już na terenach obrzeżnych i do nich przylegających sytuacja jest diametralnie różna (od miejsc z dobrymi jakościowo łączami do ich kompletnego braku). Brak tego typu infrastruktury w największym zakresie dotyczy obszarów wiejskich. Dlatego też pod względem powszechności wykorzystywania technologii informatycznych województwo świętokrzyskie ma jeszcze wiele do nadrobienia.

Jak podaje Bank Danych Lokalnych GUS w 2012 roku 91,4% przedsiębiorstw województwa świętokrzyskiego wykorzystywało do swojej pracy komputer, a wartość dla całej Polski wyniosła 94,7%. Z kolei wskaźnik dotyczący przedsiębiorstw posiadających dostęp do Internetu w 2012 roku wyniósł 90,3% dla województwa świętokrzyskiego natomiast w skali kraju ukształtował się na poziomie 93,2%.

W obydwu przypadkach województwo świętokrzyskie zajęło ostatnie miejsce w skali całego kraju. W 2011 roku 84,1% przedsiębiorstw województwa świętokrzyskiego wykorzystywało Internet w kontaktach z administracją publiczną, podczas gdy na poziomie kraju wskaźnik ten wyniósł 90,2%.

Problem niewystarczającego wykorzystania Internetu przez indywidualnych użytkowników oraz przedsiębiorców dotyczy również uczniów świętokrzyskich szkół. Udział procentowy szkół podstawowych wyposażonych w komputery przeznaczone do użytku uczniów z dostępem do Internetu 2011 roku wynosił 93,05% co dawało nam 12 miejsce w skali kraju (wartość wskaźnika dla całego kraju wyniosła 94,2%). W przypadku gimnazjów ten sam rodzaj wskaźnika wyniósł 85,98% co daje 2 wynik w skali kraju (wartość dla Polski wyniosła 82,39%). W 2011 roku z komputera mającego dostęp do Internetu korzystało niespełna 9 uczniów szkół podstawowych i jest to 14 wynik w skali kraju, a w przypadku uczniów szkół gimnazjalnych wskaźnik kształtował się na poziomie 11 osób, co daje nam ósmy wynik w skali kraju.

Działanie na rzecz rozwoju społeczeństwa informacyjnego wymaga przyspieszenia budowy niezbędnej infrastruktury oraz propagowania wiedzy nt. efektywnego korzystania z możliwości, jakie dają rozwiązania informatyczne.

W pierwszej dziedzinie szanse na znaczącą poprawę istniejącej sytuacji w województwie świętokrzyskim wiążą się z zakończeniem realizacji kompleksowego projektu tworzenia sieci szerokopasmowej w Polsce Wschodniej. Pozwoli to w efekcie na dokonanie dużego postępu w zapewnieniu dostępu do Internetu szczególnie na terenach wiejskich, na których dotychczas operatorzy komercyjni nie inwestowali w wystarczającym zakresie, z uwagi na gorszą rentowność takich przedsięwzięć. Podjęte w ramach *Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej 2007-2013* działania przeciwdziałają będą niebezpiecznemu zjawisku wykluczenia cyfrowego mieszkańców peryferyjnych części naszego regionu i stworzą szansę na funkcjonowanie wielu podmiotom gospodarczym, które opierają swą działalność na świadczeniu usług elektronicznych, bądź sprzedają swoje produkty za pośrednictwem sieci Internet.

Komplementarne działania prowadzone są w ramach projektów finansowanych w ramach *Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007-2013*, w tym m.in. kompleksowych projektów, których uczestnikami są niemal wszystkie samorządy lokalne z terenu województwa. Realizacja tych projektów w regionie umożliwi dokonanie przełomu przede wszystkim w sferze usług publicznych świadczonych elektronicznie, elektronicznego obiegu dokumentów, szerokiego wykorzystania geograficznych systemów informacyjnych czy telemedycyny.

Innym kierunkiem działania na rzecz budowy społeczeństwa informacyjnego jest poprawa znajomości technik informatycznych we wszystkich częściach społeczeństwa, w tym wśród osób starszych, propagowanie wiedzy nt. możliwości wykorzystania tych umiejętności w różnych sferach życia.

Kwestie dostępności i umiejętnego wykorzystania technologii teleinformatycznych znalazły swoje miejsce w zapisach *Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020*, stanowiąc swego rodzaju zagadnienie horyzontalne, uwzględniane w kontekście wielu celów szczegółowych. W opisie celu 1. Strategii, dotyczącego poprawy jakości infrastruktury regionalnej, stwierdzono, że „w dzisiejszych czasach zdominowanych przez rozwój technologii informatycznych nie wymaga głębszego

uzasadnienia konieczność rozwoju sieci szerokopasmowego Internetu w każdym zakątku regionu. Ma to niebagatelny związek nie tylko z rozwojem przedsiębiorczości, e-biznesu, ułatwieniami administracyjnymi, ale też z wydatną poprawą pozyskiwania informacji dotyczących rynku pracy. To z kolei sprzyja włączeniu społecznemu osób biernych zawodowo”.

W części poświęconej budowie kapitału ludzkiego i bazy dla innowacyjnej gospodarki podkreślono znaczenie tworzenia platform informatycznych dla firm, jako części działań mających na celu kreowanie korzystnych warunków dla przedsiębiorstw, w tym przede wszystkim sektora MŚP – czyli dla podmiotów, które finalnie decydują o innowacyjności.

Docenieniu roli ośrodków miejskich w stymulowaniu rozwoju gospodarczego regionu, towarzyszy postulat, dotyczący poprawy infrastruktury komunikacyjnej i telekomunikacyjnej – przede wszystkim wzrostu dostępu do szybkiego transferu internetowego. Podobnie, cel poświęcony rozwojowi obszarów wiejskich, zawiera zapis nt. konieczności poprawy dostępności szerokopasmowego Internetu.

Problematyka budowy społeczeństwa informacyjnego zajmuje poczesne miejsce w *Strategii na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu – Europa 2020*. W dokumencie tym, jako jedną ze słabości gospodarki europejskiej zidentyfikowano niewystarczające wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnych. Wspieranie pełnego wykorzystania tych technologii stanowi jeden z filarów priorytetu Strategii – *Inteligentny rozwój – gospodarka oparta na wiedzy i innowacji*, oraz wpisuje się w Projekt przewodni: Europejska agenda cyfrowa. Zachęca się, by „propagować powszechny dostęp do Internetu i korzystanie z niego przez wszystkich obywateli europejskich, szczególnie poprzez działania na rzecz podnoszenia umiejętności informatycznych i dostępu do sieci”.

Krajowy Program Reform, wśród zadań planowanych do wdrożenia jako wypełnienie założeń *Strategii Europa 2020*, wymienia m.in. rozwój i modernizację infrastruktury teleinformatycznej i telekomunikacyjnej, w tym w szczególności na obszarach wiejskich, rozwijanie kompetencji uczniów i nauczycieli w zakresie stosowania technologii informacyjno-komunikacyjnych, wdrażanie informatycznych systemów zarządzania i świadczenia usług oraz szereg działań, dotyczących zwiększenia skali świadczenia usług drogą elektroniczną.

Z kolei w dokumencie *Stanowisko służb Komisji w sprawie opracowania umowy o partnerstwie i programów w Polsce na lata 2014–2020*, dobitnie stwierdzono, że nie jest możliwy rozwój innowacyjnej gospodarki m.in. bez infrastruktury technologii informacyjnych i komunikacyjnych. Podkreślono, że Polska nadal potrzebuje dużych inwestycji, aby ukończyć tworzenie podstawowej infrastruktury dla rozwoju społeczeństwa informacyjnego, zaś poprawa dostępu do sieci stworzy warunki dla wzrostu gospodarczego bardziej sprzyjającego włączeniu społecznemu.

Dlatego też dla rozwoju województwa świętokrzyskiego inwestycje w rozbudowę szeroko rozumianej infrastruktury teleinformatycznej oraz rozwój usług informatycznych dla klientów końcowych (tj. np. e-administracja, e-gospodarka, e-zdrowie), a także kompetencji odbiorców tych działań, są naturalną konsekwencją realizacji nakreślonych celów rozwojowych na nadchodzące lata. Tym bardziej, że w województwie świętokrzyskim podjęto już wysiłek realizacji wielu przedsięwzięć inwestycyjnych, których efekty powinny być wzmocnione poprzez dalsze inwestowanie w rozwój społeczeństwa informacyjnego na terenie województwa.

Przykładem realizowanych już w województwie projektów są m.in. inwestycje Samorządu Województwa Świętokrzyskiego pn.: „e-świętokrzyskie Budowa Systemu Informacji Przestrzennej Województwa Świętokrzyskiego” oraz „e-świętokrzyskie Rozbudowa Infrastruktury Informatycznej JST”, dofinansowane w ramach Działania 2.2 *Budowa infrastruktury społeczeństwa informacyjnego* Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007-2013.

Planowana kontynuacja budowy sieci szerokopasmowych w latach 2014-2020 w ramach programu krajowego pozwoli na poświęcenie interwencji *Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020* następującym komplementarnym zagadnieniom, finansowanym zarówno z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, jak i Europejskiego Funduszu Społecznego:

- rozwój produktów i usług opartych na TIK, handlu elektronicznego oraz zwiększanie zapotrzebowania na TIK,
- wzmacnianie zastosowania rozwiązań cyfrowych w ramach e-gov, e-edukacji, włączenia cyfrowego, e-kultury i e-zdrowia,
- rozwój kultury informatycznej i e-learning, inwestycje w e-integrację, e-umiejętności i umiejętności związane z przedsiębiorczością.

1.1.1.3 Dziedzictwo naturalne i kulturowe

Województwo świętokrzyskie charakteryzuje się wysokimi walorami przyrodniczymi, co znajduje odzwierciedlenie w znacznej powierzchni obszarów chronionych. 64,5% powierzchni objętej różnymi formami ochrony stawia region świętokrzyski pod tym względem na pierwszym miejscu w skali kraju. Zgodnie z danymi RDOŚ w Kielcach (stan na wrzesień 2013 roku) oraz wg. danych będących w posiadaniu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego, województwo posiada następujące **prawnie chronione obiekty oraz obszary ochrony przyrody**:

- 1 Park Narodowy o łącznej powierzchni 7 626,4 ha;
- 72 rezerwaty przyrodnicze o łącznej powierzchni 3 819,7 ha;
- 9 parków krajobrazowych o łącznej powierzchni 128 876,1 ha;
- 21 obszarów chronionego krajobrazu o łącznej powierzchni 619 040,4 ha;
- 14 stanowisk dokumentacyjnych o łącznej powierzchni 25,3 ha;
- 100 użytków ekologicznych o łącznej powierzchni 540,12 ha;
- 11 zespołów przyrodniczo – krajobrazowych o łącznej powierzchni 86,49 ha;
- 672 pomniki przyrody.

Ponadto na terenie regionu świętokrzyskiego znajdują się obszary objęte Europejską Siecią Ekologiczną **NATURA 2000** tj. ok. 182 182,9 ha powierzchni województwa. Teren ten zasięgiem swym obejmuje 2 obszary specjalnej ochrony ptaków tj. 1,9% powierzchni ogólnej województwa i 38 obszarów ochrony siedlisk tj. 13,7% powierzchni regionu. Bogactwo oraz różnorodność zasobów dziedzictwa naturalnego stanowi niewątpliwą potencjał regionu, zarówno w kontekście rozwoju turystyki, jak i szeroko pojętej jakości życia mieszkańców województwa. Dlatego też ważne jest wspieranie różnych form ochrony obszarów i obiektów, poszczególnych gatunków roślin oraz zwierząt występujących na terenie województwa.

Na szczególną uwagę zasługuje wykorzystanie cennych **zasobów wód mineralnych uznanych za lecznicze i termalnych na południu województwa** (m.in. Busko-Zdrój, Solec-Zdrój, powiat kazimierski). Na terenie powiatu buskiego istnieje 6 udokumentowanych geologicznie złóż wód leczniczych zmineralizowanych – Busko II; Busko Północ; Dobrowoda; Las Winiarski; Solec-Zdrój; Wełnin. Są to wody siarczkowe i siarczanowe z dodatkiem jodu lub bromu oraz wody chlorkowe z dodatkiem wapnia, sodu, jodu lub bromu. Na zasobach tych złóż bazują uzdrowiska Busko-Zdrój i Solec-Zdrój. Na podstawie danych Państwowego Instytutu Geologicznego zasoby eksploatacyjne ww. złóż w województwie na koniec 2012 roku wyniosły 37.82 m³/h. Pobór wód leczniczych w 2012 roku wyniósł 96 388,14 m³/rok co stanowi jedynie ok. 1,1 % w skali kraju. Niezwykły potencjał świętokrzyskich gmin uzdrowiskowych w postaci niezanieczyszczonego środowiska naturalnego, przy stałej dbałości o jego stan i spełnienie standardów europejskich, co podkreślone zostało w zapisach Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020, stanowi niezwykły potencjał dla świadczenia wysokiej jakości usług z zakresu działalności leczniczej i uzdrowiskowej.

Działanie mające na celu zachowanie istniejącego potencjału regionu, płynącego z posiadanych cennych przyrodniczo obszarów wymaga, by przewidzieć w zakresie Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020 dofinansowania przedsięwzięć, służących ochronie różnorodności biologicznej, ochronie gleby oraz promocji usług ekosystemowych i zielonej infrastruktury.

Województwo świętokrzyskie wskutek nasilających się zmian klimatycznych, jest jednym z pięciu województw najbardziej narażonych na niebezpieczeństwo powodzi w Polsce (*Program Ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego*). Największe powodzie miały miejsce w lipcu 1997 i 2001 roku oraz w 2010 roku. Istotne zagrożenie stanowią w większości wylewy Wisły spowodowane gwałtownymi opadami lub roztopami na terenach górskich. W związku z niekorzystnymi zjawiskami naturalnymi występującymi w ostatnich latach można było zaobserwować, iż istniejąca w regionie infrastruktura przeciwpowodziowa nie zapewnia pełnej ochrony przed negatywnymi skutkami tych zjawisk.

Stan infrastruktury związanej z regulacją ścieków wodnych i ochroną przeciwpowodziową w województwie, jak podaje *Program Ochrony Środowiska dla Województwa Świętokrzyskiego*, wygląda następująco:

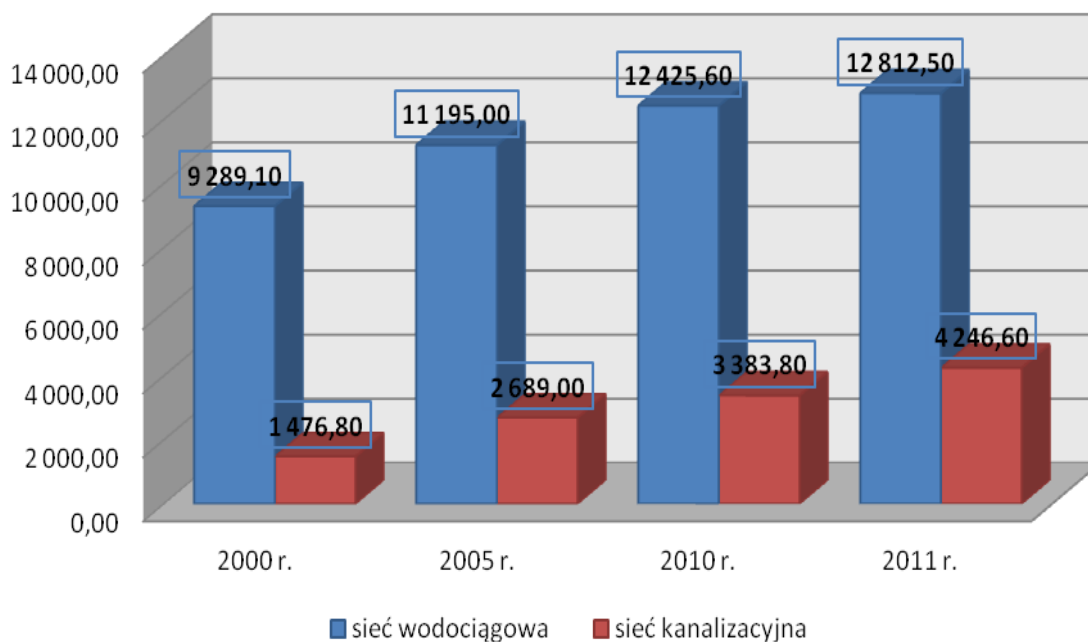
- 2 551 km długości cieków naturalnych (w tym 1 309 km cieków uregulowanych) z czego 127 km wymaga odnowy lub modernizacji;
- 345 km wałów przeciwpowodziowych z czego 219 km wymaga odbudowy lub modernizacji;
- 2 876 szt. budowli hydrotechnicznych, w tym 37 śluz wałowych;
- 12 sztucznych zbiorników wodnych;
- 8 stacji pomp odwadniających, z czego 5 wymaga odbudowy lub modernizacji;
- 2 magazyny przeciwpowodziowe wojewódzkie;
- oraz 14 magazynów przeciwpowodziowych przywałowych.

Ponadto, na terenie województwa znajdują się obiekty małej retencji wodnej: 45 sztucznych zbiorników wodnych, 29 stawów rybnych oraz 13 budowli piętrzących, a powierzchnia nawodnień wynosi 335 ha. Mała ilość tego typu obiektów stawia województwo na jednej z ostatnich pozycji w kraju (średnia krajowa wynosi 1 916

obiektów). Biorąc pod uwagę zakres stosowania małej retencji wodnej, który jest ograniczony, należy jednak mieć na uwadze pozytywny wpływ tego typu inwestycji w zwiększaniu zasobów wodnych oraz przeciwdziałaniu powodziom.

W związku z częstym występowaniem w województwie klęsk żywiołowych, niosącym straty zarówno dla mieszkańców regionu jak i służb ratowniczych, niezwykle istotne jest stworzenie systemów zarządzania klęskami żywiołowymi oraz doposażenie tych jednostek w sprzęt niezbędny do przeprowadzania akcji ratowniczych. W takich sytuacjach istotną rolę odgrywają jednostki straży pożarnej zarówno państwowej jak i ochotniczej. W ramach Ochotniczej Straży Pożarnej w Województwie Świętokrzyskim działa 871 jednostek, w tym 201 jednostek włączonych jest do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego. Liczba członków wszystkich OSP wynosi 28,7 tys. (5,65% stanowią kobiety) w tym ok. 25.5 tys. stanowią członkowie czynni oraz 1 280 osób to członkowie wspierający. Sprzęt, jakim dysponują jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej, jest niejednokrotnie przestarzały i wyeksploatowany. Dodatkowo, jednostki poniosły straty w wyniku powodzi, sprzęt został utracony lub zniszczony w trakcie działań ratowniczych. Największe potrzeby dotyczą taboru transportowego, sprzętu oraz specjalistycznego umundurowania.

Konieczność ochrony środowiska, w tym cennych przyrodniczo terenów wymaga także dalszych inwestycji w infrastrukturę ochrony środowiska. Ich znaczenie podkreślone zostało w *Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020*, gdzie w opisie celu dotyczącego koncentracji na ekologicznych aspektach rozwoju regionu, wskazano konieczność racjonalnego gospodarowania odpadami (przede wszystkim na drodze recyklingu oraz utylizacji) oraz poprawy gospodarki wodno-kanalizacyjnej. Wg. danych GUS za 2011 rok 84,3% mieszkańców regionu miało dostęp do sieci wodociągowej. Długość sieci rozdzielczej w województwie wzrosła w ciągu 6 lat o 1 617,5 km i wynosi 12 812,5 km (dane GUS 2011). Wskaźnik ludności korzystającej z sieci wodociągowej na obszarach miejskich wzrósł do poziomu 95%, natomiast na obszarach wiejskich wskaźnik ten wynosi 75,5%. Najbardziej pod względem zwodociągowania wypadają gminy wiejskie oddalone od ośrodków miejskich. Ponadto niski, w porównaniu do innych województw, jest wskaźnik stosunku długości sieci kanalizacyjnej do sieci wodociągowej. W 2011 r. na 100 km czynnej rozdzielczej sieci wodociągów przypadało w województwie zaledwie 33,1 km czynnej sieci kanalizacyjnej, co jest wynikiem wyraźnie niższym od średniej dla Polski wynoszącej 42,30. **W 2011 roku 84% ludności korzystało z sieci wodociągowej a jedynie 50% z sieci kanalizacyjnej.**

Wykres 2 Przyrost sieci wodociągowej i kanalizacyjnej (w km) w latach 2000-2011

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS za 2011 rok

Mimo obserwowanego w ostatnich latach przyrostu sieci kanalizacyjnej (ponad 800 km w stosunku do 2010 roku, na koniec 2011 roku długość sieci kanalizacyjnej wyniosła 4 246,6 km) województwo świętokrzyskie nadal pozostaje na jednym z ostatnich miejsc w kraju w zakresie dostępności sieci kanalizacyjnej. Dodatkowo, wskaźnik skanalizowania gmin ukazuje znaczne różnice pomiędzy ośrodkami miejskimi a terenami wiejskimi. W 2011 roku wskaźnik ludności na terenach miejskich korzystającej z sieci kanalizacyjnej wyniósł 84,2% dla porównania wartość dla terenów wiejskich wynosi 22%. Najwyższe wartości udziału ludności korzystającej z instalacji kanalizacyjnej występują w największych miastach (*Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020*).

Głównym źródłem zaopatrzenia w wodę dla mieszkańców województwa są wody podziemne natomiast woda na cele przemysłowe pozyskiwana jest przede wszystkim z zasobów wód powierzchniowych. W województwie świętokrzyskim całkowity pobór wody w 2011 roku wyniósł 1 373,6 hm³, z czego 90% stanowił przemysł, kolejno nawodnienie w rolnictwie i leśnictwie, najmniejszy pobór dotyczył eksploatacji sieci wodociągowej. Województwo świętokrzyskie jest jednym z województw, w którym pobór wody w porównaniu do dostępnych zasobów jest stosunkowo duży.

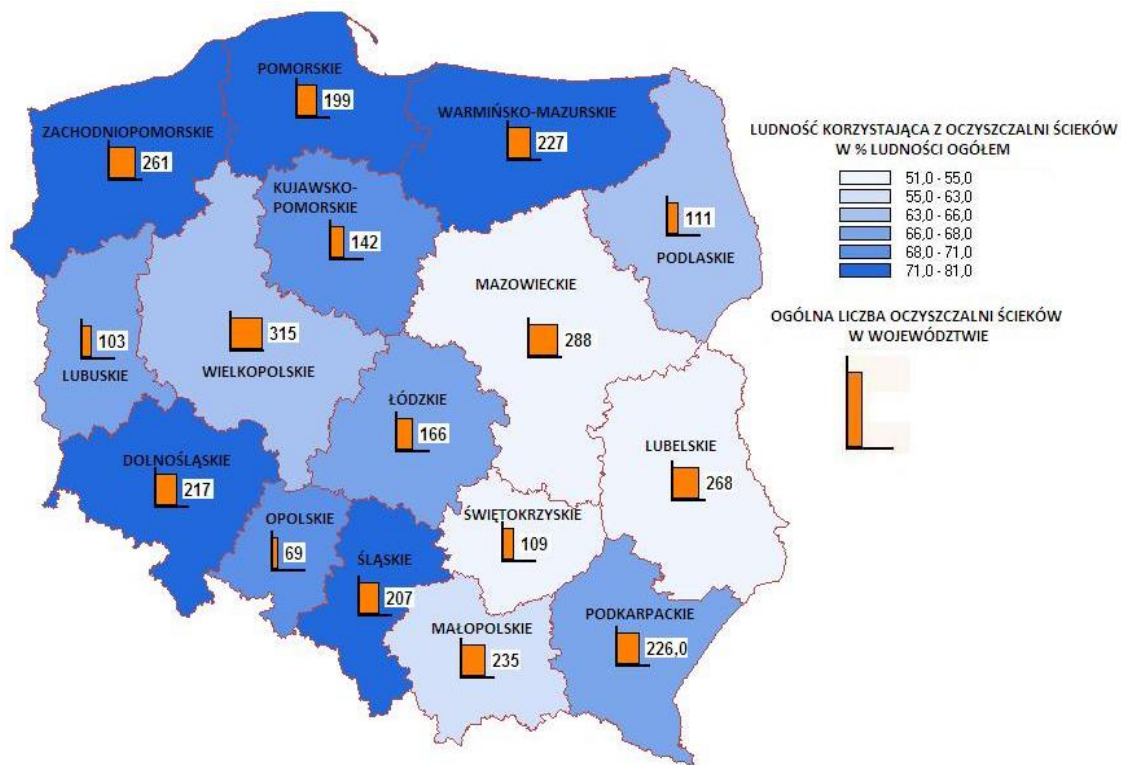
Ponadto niedostatki lokalnych systemów odprowadzania i oczyszczania ścieków komunalnych wpływają na spadek jakości wód powierzchniowych. Przyczynia się do tego również odprowadzanie nieoczyszczonych ścieków komunalnych, a także zanieczyszczeń pochodzących z rolnictwa oraz w mniejszym stopniu ścieków pochodzących z zakładów przemysłowych.

Według stanu na koniec 2011 roku województwo charakteryzuje się niskim poziomem wód podziemnych. Dlatego też niezwykle istotne jest podejmowanie działań mających na celu ochronę tych zasobów poprzez zmniejszanie odprowadzanych ścieków przemysłowych i komunalnych do ziemi i do wód.

Województwo świętokrzyskie charakteryzuje się jednym z najwyższych wskaźników w zakresie odprowadzania ścieków przemysłowych i komunalnych do wód lub do ziemi tj. 1 304,0 hm³, w tym ok. 97% stanowią ścieki przemysłowe, a ponad 2,5% to ścieki komunalne.

Ponadto kontynuacja inwestycji w infrastrukturę ochrony środowiska znajduje uzasadnienie w konieczności sprostania przez samorzady lokalne zobowiązaniom wynikającym z prawodawstwa wspólnotowego, zarówno pod względem oczyszczania ścieków, jak i zagospodarowania odpadów stałych. Infrastruktura ta jest także istotna jako niezbędny element terenów gotowych do lokowania nowych inwestycji, wpływająca bezpośrednio na podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej świętokrzyskich miast i gmin.

W województwie świętokrzyskim funkcjonują 154 oczyszczalnie ścieków w tym 45 przemysłowych oraz 109 komunalnych. Widoczny jest trend zwiększania się wskaźnika ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków. W 2000 roku wskaźnik ten wynosił 41,2%, na koniec 2011 roku ponad 51%. Jednak jest to niski wskaźnik na tle pozostałych województw. Na terenie województwa największa ilość osób korzystających z oczyszczalni ścieków zamieszkuje obszary miejskie. Inaczej przedstawia się na terenach wiejskich gdzie jedynie 21,7% mieszkańców korzysta z oczyszczalni ścieków. Mając na uwadze przedstawione uwarunkowania, ważne jest podejmowanie dalszych działań w zakresie inwestycji dotyczących budowy, rozbudowy oczyszczalni ścieków, kanalizacji, indywidualnych systemów oczyszczania, a także w zakresie gospodarki wodnej poprzez ujęcia wody czy też stacje uzdatniania wody.

Mapa 4 Oczyszczalnie ścieków komunalnych według województw w 2011 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS za 2011 rok

Niezwykle istotne z punktu widzenia ochrony środowiska naturalnego jest wspieranie działań mających na celu poprawę gospodarowania odpadami. W 2011 roku w Województwie Świętokrzyskim zebranych zostało 196 tys. ton odpadów komunalnych (jedynie 8% to odpady zebrane selektywnie), co w stosunku do 2010 roku stanowi jedynie 1% wzrost. W skali kraju stawia to jednak region, na pozycji jednego z najmniejszych wskaźników odbioru odpadów komunalnych. W 2011 roku na 1 mieszkańca województwa przypadało 189 kg odpadów wytworzonych, natomiast ilość zebranych odpadów wynosiła 153 kg. Ilość odpadów (z wyłączeniem odpadów komunalnych) na koniec 2011 roku wyniosła 1 876,8 tys. ton. (ponad 4,6% mniej niż w roku poprzednim).

W latach 2010-2012 na terenie województwa funkcjonowało 15 składowisk odpadów komunalnych, od 2013 roku funkcjonuje 14 składowisk odpadów komunalnych. W przypadku składowisk odpadów przemysłowych w 2010 roku funkcjonowało 5 takich składowisk. Od 2011 roku funkcjonują 4 składowiska odpadów przemysłowych (składowisko „Mikołajów” zgodnie z obowiązującym prawem, zostało przeklasyfikowane na obiekt unieszkodliwiania odpadów wydobywczych. Zgodnie ze stanem na lata 2010-2013 na terenie województwa funkcjonuje 1 składowisko odpadów niebezpiecznych (składowisko zawierające azbest).

Z uwagi na specyfikę odpadów niebezpiecznych, ich negatywny wpływ na środowisko naturalne i życie mieszkańców regionu, w ramach RPOWŚ 2014-2020 ważne jest zaprogramowanie wsparcia z zakresu kompleksowej poprawy gospodarki tymi odpadami. W ostatnich latach obserwowany jest ciągły wzrost ilości odpadów niebezpiecznych, w tym także w odpadach komunalnych. W przypadku odpadów komunalnych odpady niebezpieczne stanowią głównie: zużyty sprzęt elektroniczny i elektryczny, zużyte baterie i akumulatory, chemikalia domowe i ogrodowe, oraz kleje i rozpuszczalniki. Powstawanie odpadów niebezpiecznych w województwie (z wyłączeniem komunalnych) dotyczy w przeważającej większości działalności gospodarczej oraz służb medycznych i weterynaryjnych (*Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Świętokrzyskiego 2012-2018*). W całej Polsce prowadzone są także działania dotyczące usuwania odpadów azbestowych ze środowiska. Planowany termin zakończenia tych działań to 2032 rok.

Atutem regionu świętokrzyskiego są zasoby dziedzictwa kulturowego, w których upatruje się czynnik wpływający na możliwości rozwoju społeczno-gospodarczego. Dziedzictwo kulturowe odgrywa istotną rolę w budowaniu tożsamości kulturowej i kształtowaniu społeczeństwa obywatelskiego, a także rozwoju ekonomicznym województwa, w tym w szczególności pobudzaniu aktywności gospodarczej w sektorze usług turystycznych i okołoturystycznych. Jak zapisano w *Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020*, **świętokrzyskie jest regionem z wielowiekowym dziedzictwem kultury materialnej i niematerialnej, posiadającym znaczne bogactwo sakralnych i świeckich obiektów zabytkowych, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na wyjątkową wartość artystyczną, naukową oraz historyczną.**

W regionie istnieje wiele miejscowości z zachowanymi zabytkowymi układami urbanistycznymi, liczne są zamki, pałace, dwory oraz zabytki architektury sakralnej. Na uwagę zasługują również ciekawe obiekty przemysłowe i gospodarcze oraz zabytki budownictwa ludowego (*Diagnoza stanu województwa świętokrzyskiego, aktualizacja Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020*).

Województwo świętokrzyskie jest także bardzo bogate pod względem archeologicznym. Obecnie w rejestrze zabytków prowadzonym na terenie województwa świętokrzyskiego wpisanych jest 1 707 zabytków nieruchomych oraz 214 zabytków archeologicznych. Największą grupę zabytków nieruchomych stanowią obiekty sakralne, mieszkalne oraz cmentarze, a także obiekty obronne, zamki, pałace, dwory oraz zabytki techniki. Do zabytków archeologicznych należą min. osady, kopce, kurhany oraz grodziska. Ponadto województwo dysponuje 11,5 tys. zabytków ruchomych wpisanych do rejestru B zabytków sztuki i rzemiosła artystycznego (*Program Opieki nad zabytkami Województwa Świętokrzyskiego na lata 2013-2016*). W przypadku ruchomych zabytków w głównej mierze stanowią one wyposażenie świątyń oraz kolekcje prywatne.

Zasoby dziedzictwa kulturowego znajdujące się na terenie województwa stanowią własność różnych podmiotów: kościołów i związków wyznaniowych, Skarbu Państwa, samorządów, osób fizycznych. Najlepiej zachowane są zabytki należące do Kościoła Katolickiego oraz do sektora publicznego. W najgorszym stanie są zabytki będące w rękach prywatnych.

W województwie funkcjonują 24 muzea w tym, min. muzea techniczne, archeologiczne i historyczne. Obiekty te posiadają w swych zasobach 142,3 tys. muzealiów. Obserwowana jest tendencja wzrostowa liczby odwiedzających. W 2011 roku liczba ta wyniosła 618 tys., tj. o 36% więcej w porównaniu do 2000 roku.

Obok muzeów w regionie działają następujące instytucje kultury: placówki biblioteczne (289), kina (10), teatry (4), filharmonia oraz ośrodki kultury (114).

Ze względu na potrzeby regionu niezbędne jest wsparcie inicjatyw mających za zadanie poprawę jakości środowiska miejskiego, włącznie z rekultywacją terenów przemysłowych (zdegradowanych), zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza oraz inwestycje w zakresie redukcji hałasu.

Ilość gruntów wymagających rekultywacji w województwie wynosi 3,38 tys. ha, co stanowi 5% w skali kraju. Większość terenów (3,35 tys. ha) to grunty zdewastowane, 22 ha to obszary zdegradowane. Przeważającą część gruntów stanowią obszary powstały w wyniku działalności w zakresie górnictwa i kopalnictwa surowców – 88%, pozostałe to tereny po działalności zaopatrywania w energię, gaz, wodę i inne. W 2011 roku zrekultywowano jedynie 1 ha terenów, dla porównania w 2010 roku wartość ta wyniosła 29 ha.

Dla poprawy stanu środowiska niezwykle ważne jest podejmowanie działań dotyczących redukcji zanieczyszczeń powietrza, w tym wsparcie sektora MŚP w tym zakresie. Na terenie województwa funkcjonuje 81 zakładów szczególnie uciążliwych, w tym 68 zakładów emitujących zanieczyszczenia pyłowe posiada urządzenia do ich redukcji, a jedynie 5 wyposażonych jest w urządzenia do redukcji zanieczyszczeń gazowych. Z punktu widzenia poprawy środowiska miejskiego ważne jest także monitorowanie poziomu zanieczyszczeń oraz wprowadzanie systemów informowania mieszkańców o zanieczyszczeniach.

Z uwagi na uciążliwości związane z hałasem, występującym głównie na obszarach miejskich, należy wspierać działania dotyczące monitorowania hałasu. Na przestrzeni kilku lat obserwowana jest tendencja wzrostowa czynnika hałasu. Na koniec 2011 roku na 101 skontrolowanych zakładów emitujących hałas, ponad 50% przekraczało jego dopuszczalne poziomy. Jedynie 2 przedsiębiorstwa dostosowały się do poziomów dopuszczalnych. W przypadku hałasu drogowego na 31,6 km

skontrolowanych ulic miejskich w różnych częściach województwa świętokrzyskiego wszystkie wykazały przekroczenie maksymalnego dopuszczalnego poziomu.

Planowane do realizacji w RPOWŚ 2014 – 2020 typy przedsięwzięć znajdują się bezpośrednio w jednym z priorytetów *Strategii na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu – Europa 2020* – „Rozwój zrównoważony: wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej”. Także działania na rzecz wdrożenia celów *Strategii Europa 2020*, wskazane w *Krajowym Programie Reform*, obejmują rozwój i modernizację infrastruktury ochrony środowiska.

Komisja Europejska w przygotowanym przez siebie stanowisku w sprawie opracowania umowy o partnerstwie i programów w Polsce na lata 2014 – 2020 stwierdza, że „usprawnione gospodarka odpadami oraz gospodarka wodna stanowią jeden z najważniejszych priorytetów w sektorze środowiska. Inwestycje należy skoncentrować na działalności o najwyższej wartości dodanej w zakresie spełniania wymogów UE, zwłaszcza w sektorze ścieków i odpadów stałych. Kompleksowy system zaopatrzenia w wodę i oczyszczania ścieków poprawia obszary inwestycji i przyczynia się do tworzenia miejsc pracy”.

Analiza potrzeb i wyzwań, przed którymi stoi region świętokrzyski, oraz kierunki polityk wspólnotowych na lata 2014 – 2020 stanęły u podstaw decyzji, by RPOWŚ 2014 – 2020 w dziedzinie promocji i zachowania dziedzictwa naturalnego i kulturowego koncentrował się wokół następujących priorytetów inwestycyjnych:

- promowanie inwestycji ukierunkowanych na konkretne rodzaje ryzyka, zapewniających odporność na klęski żywiołowe oraz stworzenie systemów zarządzania klęskami żywiołowymi,
- zaspokojenie znaczących potrzeb w zakresie inwestycji w sektorze gospodarki odpadami, tak aby wypełnić zobowiązania wynikające z prawa unijnego,
- zaspokojenie znaczących potrzeb w zakresie inwestycji w sektorze gospodarki wodnej, tak aby wypełnić zobowiązania wynikające z prawa unijnego,
- ochrona i promocja i rozwój dziedzictwa kulturowego i naturalnego,
- ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz promowanie usług ekosystemowych, w tym Programu Natura 2000 oraz zielonej infrastruktury,
- działania mające na celu poprawę stanu środowiska miejskiego, rekultywację terenów przemysłowych i redukcję zanieczyszczenia powietrza oraz inwestycje w zakresie hałasu.

1.1.1.4 Infrastruktura usług publicznych

Realizacja w ramach *Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007-2013* znacznej liczby projektów z zakresu edukacji oraz ochrony zdrowia wpłynęła na poprawę jakości usług publicznych w naszym regionie. Wciąż jednak dostępność do placówek edukacyjnych czy ośrodków zdrowia na wielu obszarach województwa pozostaje na niezadowalającym poziomie, co znajduje odzwierciedlenie w *Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego*, gdzie zidentyfikowano te obszary, jako obszary strategicznej interwencji państwa kwestii niewystarczającego dostępu do usług publicznych. Ujęcie w zakresie interwencji RPOWŚ 2014-2020 infrastruktury usług publicznych uzasadnione jest koniecznością wyrównywania szans rozwojowych, jak również możliwości pełnego uczestnictwa wszystkich grup społecznych w rynku pracy.

W *Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020* podkreślono, że sytuacja demograficzna w świętokrzyskim należy do jednej z najbardziej niekorzystnych w kraju, co stanowi istotną i narastającą barierę w rozwoju społeczno-gospodarczym. Prognozy demograficzne przewidują, że problem depopulacji, przed którym stoi wiele polskich regionów, w przypadku województwa świętokrzyskiego będzie szczególnie dotkliwy. Przeciwdziałanie temu procesowi jest zagadnieniem wieloaspektowym, wymagającym niwelowania wszystkich zidentyfikowanych jego przyczyn, do których zaliczyć należy m.in.:

- migrację młodych osób poza województwo, mającą miejsce na etapie edukacji na poziomie wyższym, bądź dotyczącą absolwentów wyższych uczelni,
- niski przyrost naturalny, na który wpływ ma kilka czynników, tj. relatywnie zła sytuacja młodych osób na rynku pracy, niedostatek żłobków i przedszkoli, ułatwiających rodzicom, w szczególności matkom, podjęcie pracy i godzenie kariery zawodowej z obowiązkami rodzicielskimi.

W *Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020* jako słabą stronę wskazano wciąż niski standard infrastruktury społecznej, a rozbudowę, modernizację i usprawnienie jej elementów uznano za jeden z warunków powodzenia realizacji innych celów Strategii.

Udział dzieci w wychowaniu przedszkolnym jest korzystny zarówno ze względu na rozwój dzieci, jak i na możliwości pracy zawodowej rodziców. W 2012 r. w województwie świętokrzyskim do przedszkoli uczęszczało 64,3 % dzieci w wieku 3-5 lat (w Polsce średnio 69,7%), co stanowiło jedną z najniższych wartości w stosunku do pozostałych województw – 13 miejsce. Ponadto widoczne są znaczące dysproporcje w uczestnictwie w wychowaniu przedszkolnym dzieci na wsi (50,7%) i w mieście (83%) oraz pomiędzy powiatami (GUS).

W regionie występuje bardzo niska dostępność do opieki nad dziećmi do lat 3 zarówno pod względem ilości samych placówek jak i oferowanych miejsc. W 2012 r. na 1 tys. dzieci do lat 3 przypadało zaledwie 25,7 miejsc w żłobkach i klubach dziecięcych – 15 miejsce w kraju (w Polsce 37,9 miejsc). Region zajmował również odległe, 14 miejsce, pod względem liczby funkcjonujących żłobków. W 2012 r. liczba miejsc opieki nad dziećmi w Świętokrzyskim była najniższa w Polsce (835 miejsc, przy prawie 47 tys. w Polsce).

W ramach środków UE dostępnych dla regionu w kolejnych latach przewiduje się konieczność kontynuacji działań w celu podniesienia jakości i dostępności usług świadczonych przez zakłady ochrony zdrowia, w tym ośrodki zdrowia, co służyć ma ochronie zdrowia osób zatrudnionych oraz odpowiadać na identyfikowane w regionie problemy ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz wyzwania związane z potrzebami starzejącego się społeczeństwa.

Wzrost odsetka osób w wieku poprodukcyjnym oraz wydłużająca się przeciętna długość życia mieszkańców pociągną za sobą zwiększenie zapotrzebowania na usługi podstawowej i specjalistycznej opieki medycznej oraz usługi opieki społecznej. W przypadku świadczeń zdrowotnych skierowanych do seniorów zauważa się wyraźne braki w dostępności do wolnych miejsc szpitalnych, poradni geriatrycznych oraz długiego okresu oczekiwania na miejsce w zakładach opieki terminowej.

Znaczącym problemem w regionie jest zapewnienie powszechnego i równomiernego dostępu do wysokiej jakości specjalistycznych usług zdrowotnych, zmniejszenie deficytów infrastruktury, aparatury i sprzętu medycznego oraz skrócenia czasu oczekiwania na świadczenia.

Czas oczekiwania na świadczenia w **lecznictwie szpitalnym** był najdłuższy na oddziałach: chirurgicznym dla dzieci (180 dni), neurochirurgicznym (109 dni), chorób zakaźnych (78 dni), chirurgii szczękowo-twarzowej (62 dni), w zakresie **ambulatoryjnej opieki specjalistycznej** najwięcej osób oczekiwało w poradniach: okulistycznej (38 osób), dermatologicznej (30 osób) oraz kardiologicznej (14 osób). Największa liczba osób oczekujących na **specjalistyczne świadczenia zdrowotne** w 2012 r. wystąpiła w poradniach: okulistycznej (7 263 osób), chirurgii urazowo-ortopedycznej (2 893 osób), kardiologicznej (2 106 osób) oraz neurologicznej (1 709 osób), a **najdłuższy czas oczekiwania na usługi w poradniach specjalistycznych** dotyczył: proktologi (115 dni), neurochirurgi (108 dni), endokrynologi (107 dni) oraz urologii (106 dni).

W zakresie **opieki psychiatrycznej i leczenia uzależnień** największa liczba osób oczekiwała na leczenie w poradni zdrowia psychicznego (218 osób) a najdłuższy czas oczekiwania pacjentów wystąpił na oddziale psychiatrycznym dla chorych somatycznie (47 dni) i w poradni dla dzieci z autyzmem (27 dni) (za: Raport na temat dostępności mieszkańców Województwa Świętokrzyskiego do wybranych świadczeń zdrowotnych finansowanych ze środków publicznych w 2012 r., Departament Ochrony Zdrowia, Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego).

W regionie ograniczona jest również dostępność do zakładów lecznictwa uzdrowiskowego (szpitale i sanatoria). Na leczenie w szpitalu uzdrowiskowym w 2012 r. oczekiwały łącznie 452 osoby, (22,7% leczonych w 2012 r.). Najwięcej pacjentów oczekiwało na leczenie związane ze schorzeniami narządu ruchu (205 osób – 45,4%) oraz układu oddechowego (116 osób – 25,7%). Czas oczekiwania na leczenie wyniósł około 12 miesięcy. Na leczenie w sanatorium uzdrowiskowym oczekiwało 13 159 osób (114,6% świadczeń w 2012 roku). Największą pacjentów oczekiwało ze schorzeniami narządu ruchu (10 148 osób – 77,1%) oraz schorzeniami układu krążenia (1 541 osób – 11,7%). Czas oczekiwania na leczenie wyniósł około 12 miesięcy.

Analiza danych dotyczących głównych przyczyn zgonów i zachorowań w regionie wskazuje na konieczność skierowania środków szczególnie w kierunku przeciwdziałania zachorowaniom, ułatwienia dostępu do wysokiej jakości usług opieki

zdrowotnej, wydłużenia wieku aktywności zawodowej i zdrowego starzenia. Realizacja działań ukierunkowanych na ochronę zdrowia umożliwi poprawę jakości życia mieszkańców regionu świętokrzyskiego, jakości udzielonych przez podmioty lecznicze świadczeń zdrowotnych, poprawę ich dostępności oraz dostosowanie zakresu usług do zmieniających się potrzeb zdrowotnych mieszkańców.

W 2010 r. do głównych przyczyn zgonów mieszkańców województwa należały choroby układu krążenia (53,09%), nowotwory (22,26%), choroby układu oddechowego (4,23%), układu trawiennego (3,46%) (GUS). Jednocześnie prognozuje się, że zachorowalność na nowotwory będzie wzrastać i stawać się coraz poważniejszym problemem dla zdrowia publicznego.

Największe zasoby aparatury medycznej związanej z wykrywalnością raka są w posiadaniu Świętokrzyskiego Centrum Onkologii, który jako jedyny szpital w województwie posiada pięcioletni aparat PET, w którym średnio w miesiącu wykonuje się 222 badania. Również jedynie Świętokrzyskie Centrum Onkologii posiada akceleratory liniowe (4 szt.), gdzie średnio miesięcznie wykonywanych badań jest 3022. Zauważa się duże niedoinwestowanie mimo, iż choroby nowotworowe są jedną z najczęstszych przyczyn zgonów w regionie.

Z zakresu wsparcia RPOWŚ 2014-2020 w sektorze edukacji, pomimo położenia wyraźnych akcentów na infrastrukturę podstawową, planuje się wsparcie dla przedsięwzięć, dotyczących edukacji na poziomie wyższym, wpisujących się w kierunki rozwoju województwa, dysponujące największym potencjałem.

W tym celu planuje się utworzenie w Kielcach kierunku medycznego. Uzasadnienie podjęcia działań w tym zakresie podkreślono w Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020, gdzie wskazuje się, że wspieranie zróżnicowanych kierunków kształcenia, poprawa jakości i rozwój systemu edukacji na wszystkich poziomach, decydują o wzmocnieniu pozycji konkurencyjnej i rozwoju regionu.

Popyt na lekarzy i opiekę medyczną wzrasta z powodu wcześniej wspomnianego starzenia się mieszkańców regionu świętokrzyskiego. Tym bardziej samorząd województwa musi dołożyć wszelkich starań by wzmocnić struktury uczelniane regionu.

Powstanie przedmiotowego wydziału jest ważne, zarówno z punktu widzenia rozwoju wysokospecjalistycznego zaplecza intelektualnego regionu, jak również rozwoju sektora usług medycznych województwa świętokrzyskiego. Uniwersytet, dający możliwości kształcenia lekarzy różnych specjalności i szeroko pojętego personelu medycznego daje duże możliwości dla wzmocnienia potencjału społecznego oraz zatrzymania młodych ludzi w regionie. Konsekwencją migracji jest utrata sporej grupy zdolnych, młodych ludzi chcących kształcić się na Wydziale Nauk Medycznych czy wydziałów pokrewnych, która zmuszona jest do wyjazdu w celu kontynuacji nauki w innych województwach.

Ideą utworzenia kierunków lekarskich na Uniwersytecie im. Jana Kochanowskiego w Kielcach jest zwiększenie dostępności do innowacyjnych technologii medycznych, które stworzy nowoczesna aparatura badawcza, co w konsekwencji wpłynie na promocję regionu świętokrzyskiego w zakresie świadczenia wysokospecjalistycznych usług medycznych.

Województwo świętokrzyskie dysponuje odpowiednim zapleczem, zarówno Wojewódzki Szpital Zespolony jak i Świętokrzyskie Centrum Onkologii posiada prężnie

działające oddziały, które spełniają kryteria jednostek klinicznych. Należy również zaznaczyć, iż województwo świętokrzyskie byłoby drugim pośród Polski Wschodniej (po województwie lubelskim) regionem posiadającym wydział lekarski.

Poprawa infrastruktury społecznej i usług publicznych przyczynić się ma do wzrostu kapitału społecznego, wsparcia zatrudnienia i wyższej jakości życia w regionie. W Strategii zawarto zachętę dla władz samorządowych regionu do jak najpełniejszego wykorzystania środków unijnych do usprawnienia materialnego i organizacyjnego m.in. takich instytucji jak szpitale, sanatoria, domy pomocy społecznej, szkoły, przedszkola oraz organizacje pozarządowe. Zwrócono uwagę, że „jest to szczególna sfera oddziaływania na rozwój regionalny, wiążąca się ze stosunkowo szybko odczuwalnymi efektami przez społeczność regionu. Odpowiednio zaprogramowane wsparcie rozwoju instytucji społecznych (nie o charakterze punktowym, ale kompleksowym) **pozwoli na progres w zakresie kapitału społecznego regionu**, m.in. poprzez wzrost identyfikacji mieszkańców z województwem, wynikający z poprawy jakości świadczonych usług przez instytucje społeczne oraz animacji życia społecznego i budowania poczucia odpowiedzialności za region. Wsparcie na rzecz rozwoju NGO (Organizacji Pozarządowych) w ramach RPOWŚ 2014 – 2020 wpłynie niewątpliwie na wzmocnienie postaw obywatelskich, wzmocnienie poczucia współdecydowania i odpowiedzialności wśród mieszkańców regionu. Region przyjazny mieszkańcom da większą szansę na to, aby sami ludzie poczuli się w większym stopniu gospodarzami swojego województwa. Będzie to istotny krok w kierunku społeczeństwa obywatelskiego, będącego wyraźnym wsparciem dla procesów rozwojowych”.

Zaplanowane w RPOWŚ 2014-2020 działania, mające na celu poprawę dostępu do infrastruktury społecznej, wpisują się w jeden z priorytetów Strategii „Europa 2020 - *Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną*”.

W dokumencie tym zauważono, że wysiłku wymagać będzie walka z ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz **zmniejszenie nierówności w obszarze zdrowia, tak aby rozwój przyniósł korzyści wszystkim**. Poprawa dostępu do publicznego systemu ochrony zdrowia stanowi istotne wyzwanie, w kontekście coraz szybszego starzenia się społeczeństwa w Europie i związanego z tym zwiększonego zapotrzebowania na tego rodzaju usługi. Konieczne stają się też działania, zmierzające do zwiększenia w ogóle społeczeństwa państw europejskich odsetka osób aktywnych zawodowo, w tym wśród osób starszych. Realizacja tego priorytetu Strategii Europa 2020 wymagać będzie zapewnienia odpowiedniego poziomu inwestycji w systemy kształcenia i szkolenia na wszystkich poziomach, począwszy od przedszkoli.

Istotnym wyzwaniem w regionie jest przeciwdziałanie problemowi ubóstwa oraz marginalizacji grup defaworyzowanych. Konieczne jest podejmowanie działań na rzecz dostosowania infrastruktury instytucji sprawujących opiekę nad osobami zależnymi (w tym niepełnosprawnymi) jak również realizacja działań na rzecz zapewnienia godziwych warunków życia, m.in. poprzez zwiększenie dostępności do mieszkań chronionych. Istotne jest również wzmocnienie systemu pieczy zastępczej zarówno instytucjonalnej jak i rodzinnej, w zakresie dostosowania infrastruktury do potrzeb podopiecznych.

Niezbędne jest też dostosowanie placówek penitencjarnych do potrzeb osób niepełnosprawnych oraz wyposażenie w infrastrukturę bezpośrednio związaną z podnoszeniem aktywności zawodowej więźniów i zapobieganiem dezaktualizacji posiadanych kwalifikacji zawodowych.

W ramach RPOWŚ 2014 – 2020 przewiduje się również możliwość rewitalizacji obszarów zdegradowanych lub zagrożonych degradacją w celu przywrócenia ich funkcji społecznych i gospodarczych zgodnych ze zdiagnozowanymi potrzebami, ukierunkowane na poprawę jakości życia społeczności lokalnej oraz zwiększenia dostępu do miejsc pracy.

W kontekście przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu szczególnie ważne jest podejmowanie kompleksowych działań mających na celu wzmocnienie potencjału podmiotów świadczących usługi społeczne oraz rozwój ekonomii społecznej, jako integralnej części rynku pracy, szczególnie dla osób, których funkcjonowanie i konkurowanie na otwartym rynku pracy jest utrudnione bądź niemożliwe. Mowa tu szczególnie o osobach niepełnosprawnych fizycznie i umysłowo, opuszczających zakłady karne, bezdomnych, należących do marginalizowanych mniejszości narodowych oraz innych grup, które z upływem czasu mogą stanąć przed problemem wyłączenia z rynku pracy.

Jak wskazano w *Wieloletnim regionalnym planie działań na rzecz promocji i upowszechniania ekonomii społecznej oraz rozwoju instytucji sektora ekonomii społecznej i jej otoczenia w województwie świętokrzyskim do roku 2020* (ROPS, 2013), w regionie występuje znaczący deficyt kapitału społecznego. Na 10 tys. mieszkańców przypada jedynie 13, 5 organizacji pozarządowych i jest to najmniejsza liczba w kraju. Przekłada się to na rozwój sektora ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych w regionie. Wśród głównych barier rozwoju ekonomii społecznej w regionie wskazuje się m.in. słabą infrastrukturę komunikacyjną i telekomunikacyjną, zaliczenie do tzw. ściany wschodniej, wysoki wskaźnik bezrobocia, niską świadomość społeczną w zakresie ekonomii społecznej, małą liczbę podmiotów ekonomii społecznej oraz brak jednostki koordynującej pracę podmiotów. W dokumencie tym wskazano, że w regionie mamy do czynienia z brakiem rozwoju sektora ekonomii społecznej (niewielka liczba działających PES, brak tego typu podmiotów w kilku powiatach) i jego słabej kondycji, co oddziałuje na ograniczony wpływ sektora na wywołanie pożądanych zmian społecznych, szczególnie w zakresie aktywizacji i reintegracji społeczno-zawodowej. Podobnie jest w przypadku instytucji wsparcia, z których większość zlokalizowana jest w Kielcach, co obniża ich zdolność do inkubowania i wspierania rozwoju PES, szczególnie na obszarach ich pozbawionych.

W *Stanowisku służb Komisji w sprawie opracowania umowy o partnerstwie i programów w Polsce na lata 2014–2020* stwierdzono, że zatrudnienie i spójność społeczną powinny pozostać dla Polski przedmiotem głównego zainteresowania. Stąd w RPOWŚ 2014-2020 znajdują dofinansowanie również przedsięwzięcia, których celem będzie pomoc dla struktur świadczących **usługi lokalne w tworzeniu nowych miejsc pracy**, a także przedsięwzięcia umożliwiające nabywanie kompetencji miękkich istotnych na rynku pracy, np. poprzez wolontariat, system praktyk, szczególnie dla ludzi młodych.

Podkreślono fakt, iż nasz Kraj jest „państwem z drugim najniższym w Europie wskaźnikiem zatrudnienia starszych pracowników i z jedną z najniższych średnich

wieku dezaktywizacji zawodowej”. Sprawia to, że Polska „powinna przeznaczyć odpowiednie fundusze na **wsparcie działań na rzecz aktywnego i zdrowego starzenia się (...)**”.

W dokumencie tym zwraca się uwagę na **zapewnienie równego dostępu do wysokiej jakości edukacji wczesnoszkolnej, jako wkład w zwiększenie udziału kobiet w rynku pracy**, oraz zwiększenie szans dzieci ze środowisk znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na nadrobienie zaległości w umiejętnościach społecznych i uczenia się, tak aby miały one równy start z innymi uczniami w szkole. Komisja Europejska postuluje, by „wspierać inwestycje w infrastrukturę przedszkolną na słabiej rozwiniętych obszarach oraz na obszarach miejskich, w których liczba placówek przedszkolnych jest niewystarczająca”.

Stan infrastruktury placówek edukacyjnych w regionie nie jest zadowalający, co powoduje stopniowe powiększanie się dystansu w dostępie do edukacji oraz jej jakości w stosunku do najlepszych województw. Zwraca się uwagę m.in. na brak odpowiedniej infrastruktury sportowej oraz informatycznej oraz na konieczność dostosowania kształcenia do zmieniających się warunków otoczenia i potrzeb rynku pracy. Zdawalność egzaminów gimnazjalnych maturalnych jest niższa niż średnia w kraju. Uczniowie z obszarów wiejskich i małych miast nadal osiągają gorsze wyniki, niż ich rówieśnicy uczęszczający do szkół w większych miastach. Ponadto region charakteryzuje wyjątkowo niski udział osób dorosłych, tj. w wieku 25-64 lat, uczestniczących w kształceniu i szkoleniu.

Pomimo obserwowanego wzrostu poziomu wykształcenia mieszkańców regionu, liczba absolwentów szkół wyższych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców jest niższa niż średnia w kraju (odpowiednio 110, 126). Przy czym znacznie mniej studentów niż średnio w kraju kończy kierunki inżynieryjno – techniczne (w regionie 4, w kraju 7). Najlepsze województwa osiągają wartości 11 – 13 osób na 10 tys. mieszkańców. Bardzo niska jest również liczba uczestników studiów doktoranckich w regionie (15 miejsce w kraju).

Priorytety inwestycyjne, na których przede wszystkim zostanie skoncentrowane wsparcie w obszarze infrastruktury, służącej świadczeniu usług publicznych są następujące:

- Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia oraz przejścia z usług instytucjonalnych do usług na poziomie społeczności lokalnych,
- Rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej,
- Inicjatywy w zakresie rozwoju lokalnego oraz pomoc dla struktur świadczących usługi lokalne w tworzeniu nowych miejsc pracy, o ile takie działania są poza zakresem rozporządzenia dot. EFS.

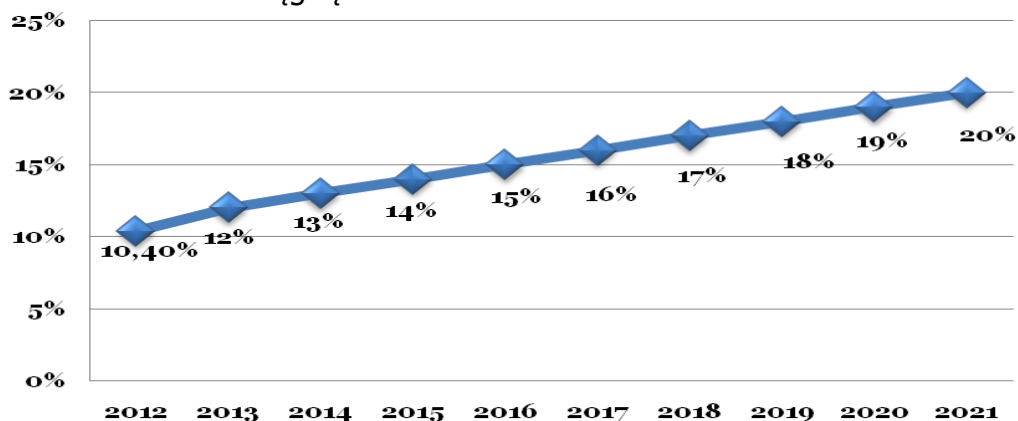
1.1.1.5 Energetyka, odnawialne źródła energii

Jednym z celów Strategii Europa 2020, które założono do osiągnięcia w 2020 roku, jest zapewnienie 20% udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych w bilansie energii finalnej, ograniczenie emisji gazów cieplarnianych o 20% w stosunku do poziomu emisji z 1990 roku oraz zwiększenie efektywności wykorzystania energii o 20%.

Zgodnie z danymi Ministerstwa Gospodarki, Polska dokonała dużego postępu w tej dziedzinie. Energochłonność PKB w ciągu ostatnich 10 lat spadła o 30%, co jednak nie zmieniło faktu, że nadal efektywność polskiej gospodarki, liczona jako PKB (wg kursu euro) na jednostkę energii, jest dwa razy niższa od średniej europejskiej.

Na realizację celów polityki energetycznej znaczący wpływ ma **rozwój energetyki odnawialnej**. Zwiększenie stopnia wykorzystania tych zasobów daje szansę na uniezależnienie się od dostaw energii z importu. System energetyki odnawialnej oparty jest o niewielkie jednostki wytwórcze zlokalizowane blisko odbiorcy, co znacznie wpływa na poprawę bezpieczeństwa energetycznego oraz ograniczenie strat przesyłowych. Niewątpliwą zaletą wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych jest niewielka, a niekiedy zerowa emisja zanieczyszczeń. Rozwój energetyki odnawialnej skutkuje szybszym rozwojem regionów słabo rozwiniętych, które są bogate w zasoby energii odnawialnej.

Polska, na poziomie wykonawczym, do realizacji powyższych celów stosuje między innymi wytyczne zawarte w Rozporządzeniu Ministra Gospodarki z 18 października 2012 r. *w sprawie szczegółowego zakresu obowiązków uzyskania i przedstawienia do umorzenia świadectw pochodzenia, uiszczenia opłaty zastępczej, zakupu energii elektrycznej i ciepła wytworzonych w odnawialnych źródłach energii oraz obowiązku potwierdzania danych dotyczących ilości energii elektrycznej wytworzonej w odnawialnym źródle energii*, zgodnie z którymi udział procentowy OZE w Polsce powinien w roku 2021 osiągnąć 20%.

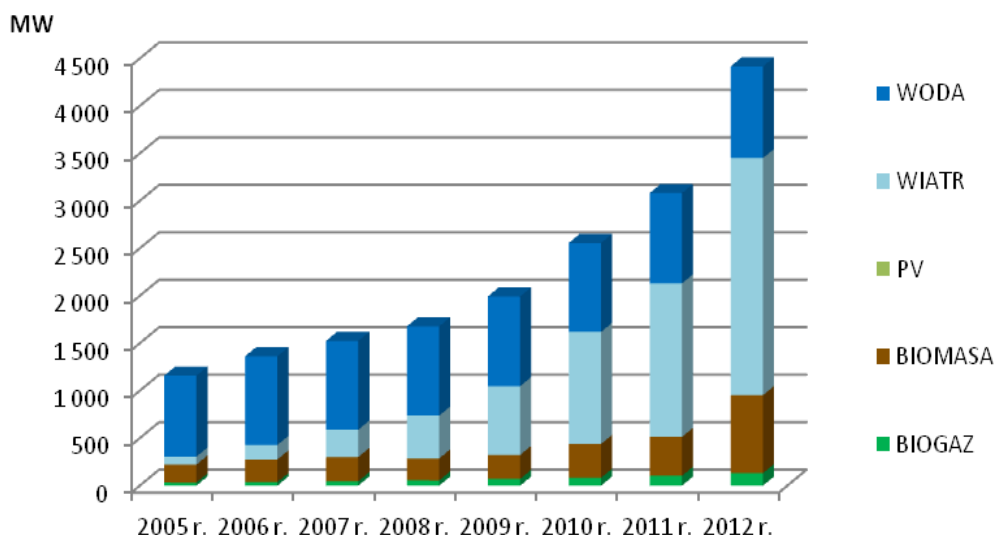
Wykres 3 Prognoza procentowego udziału OZE w bilansie energii finalnej w Polsce

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 18 października 2012 r. *w sprawie szczegółowego zakresu obowiązków*.

Zwiększenie wykorzystania OZE jako jednego z ważniejszych komponentów polityki spójności Unii Europejskiej na lata 2014-2020 jest czynnikiem sprzyjającym realizacji jednego z głównych celów Strategii Europa 2020 - zrównoważonego wzrostu, który zakłada m.in. wspieranie gospodarki przyjaznej środowisku.

Obecnie w branży energetyki odnawialnej w Polsce pracuje prawie 34,6 tys. ludzi. W ciągu 2011 roku w sektorze OZE zatrudnienie znalazło 6,1 tys. osób, co dało wzrost zatrudnienia branży, liczony rok do roku na poziomie niemal 18%. W latach 2010-2011 obroty branży OZE w Polsce osiągnęły ponad 12 mld PLN, co uplasowało nasz kraj na dziesiątym miejscu w Europie (*raport EurObserv'ER 2012*).

Priorytetowość kwestii związanych z energetyką, w tym z energetyką odnawialną spowodowała, iż w Polsce na przestrzeni ostatnich dwóch lat nastąpiło niemal podwojenie mocy zainstalowanej w OZE.

Wykres 4 Dynamika przyrostu mocy zainstalowanej [MW] w podziale na poszczególne źródła energii w latach 2005 – 2012

Źródło: URE.

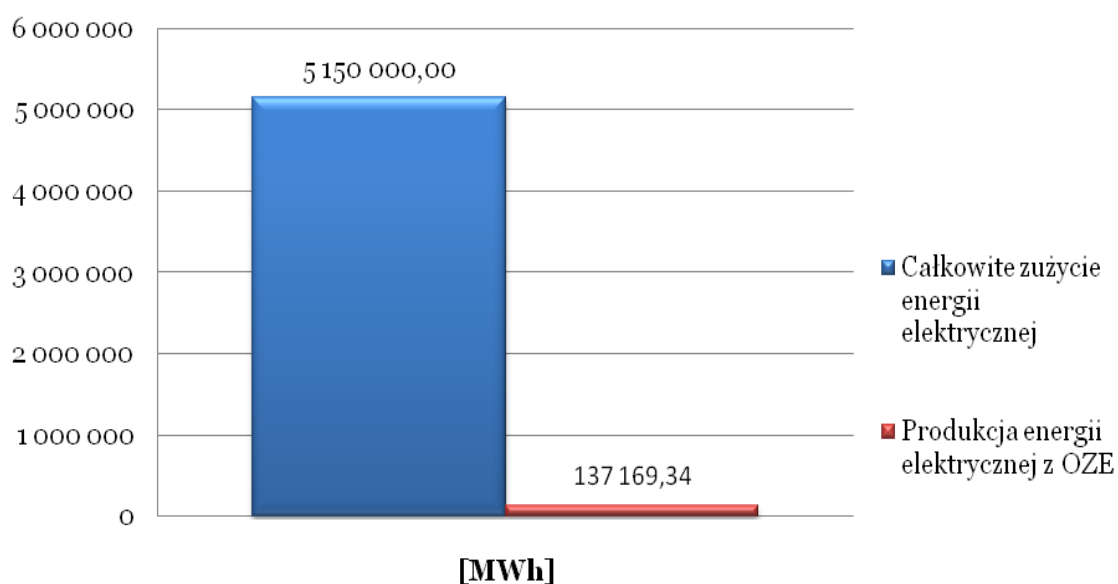
Województwo świętokrzyskie jest jednym z regionów najslabiej wykorzystujących lokalne zasoby energii odnawialnej. Pomimo relatywnie dobrych uwarunkowań dla rozwoju OZE w świętokrzyskim, rozwój technologii związanych z branżą jest tu dość powolny. W związku z powyższym udział OZE województwa świętokrzyskiego w stosunku do całego kraju jest niewielki. Łącznie moc wytworzona przez instalacje odnawialnych źródeł energii w województwie świętokrzyskim (36 elektrowni wodnych, 12 elektrowni wiatrowych, 3 elektrownie biogazowe, 2 elektrownie biomasowe, 2 instalacje wytwarzające biogaz z oczyszczalni ścieków) stanowi około 6% mocy wytworzonej przez instalacje OZE w Polsce.

Typ instalacji		Woj. Świętokrzyskie			Cały kraj	
		Ilość instalacji	Moc[MW]	% udziału	Ilość	Moc[MW]
B50	wytwarzające z biogazu z oczyszczalni ścieków	2	0.980	2,4%	76	41.167

BGR	wytwarzające z biogazu rolniczego	1	0.800	2,5%	29	31.782
BGS	wytwarzające z biogazu składowiskowego	1	0.360	0,6%	94	58.298
BMG	wytwarzające z biomasy z odpadów leśnych, rolniczych, ogrodowych	1	1.900	12,7%	9	14.950
BMP	z biomasy z odpadów przemysłowych drewnopochodnych i celulozowo-papiern.	0	0	0,0%	5	145.600
BMM	wytwarzające z biomasy mieszanej	2	215.840	32,7%	13	660.150
WIL	elektrownia wiatrowa na lądzie	12	4.406	0,2%	696	2496.748
WDA	elektrownia wodna przepływowa do 0,3 MW	35	1.730	3,9%	604	44.725
WDB	elektrownia wodna przepływowa do 1 MW	1	0.450	0,8%	90	54.923
WDC	elektrownia wodna przepływowa do 5 MW	0	0	0,0%	61	138.695
WDD	elektrownia wodna przepływowa do 10 MW	0	0	0,0%	6	49.280

Tabela 1 Udział OZE województwa świętokrzyskiego na tle kraju

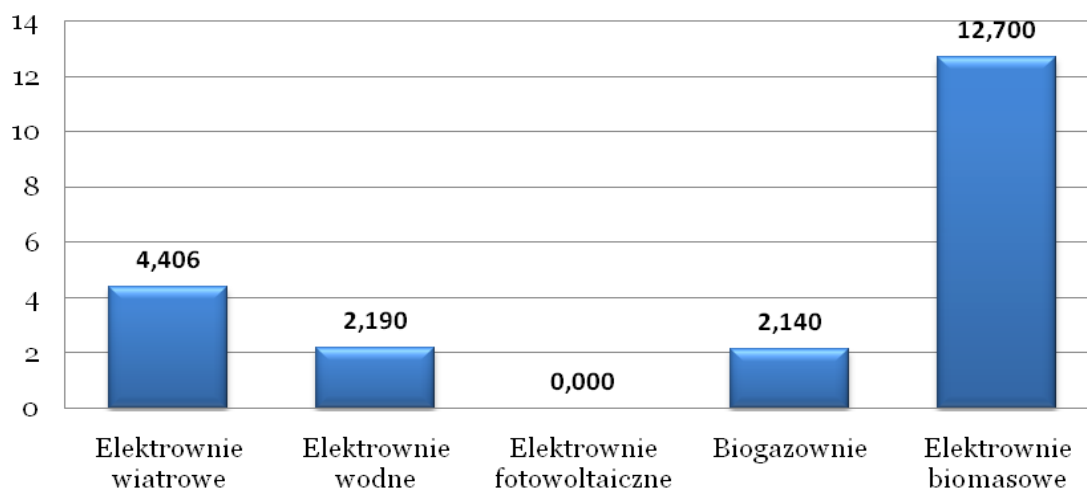
Źródło: Urząd Regulacji Energetyki, data aktualizacji danych: 31.12.2012

Wykres 5 Zużycie całkowite energii elektrycznej i produkcja OZE w oparciu o lokalne zasoby w województwie świętokrzyskim w roku 2011 [MWh]

Źródło: Opracowanie własne

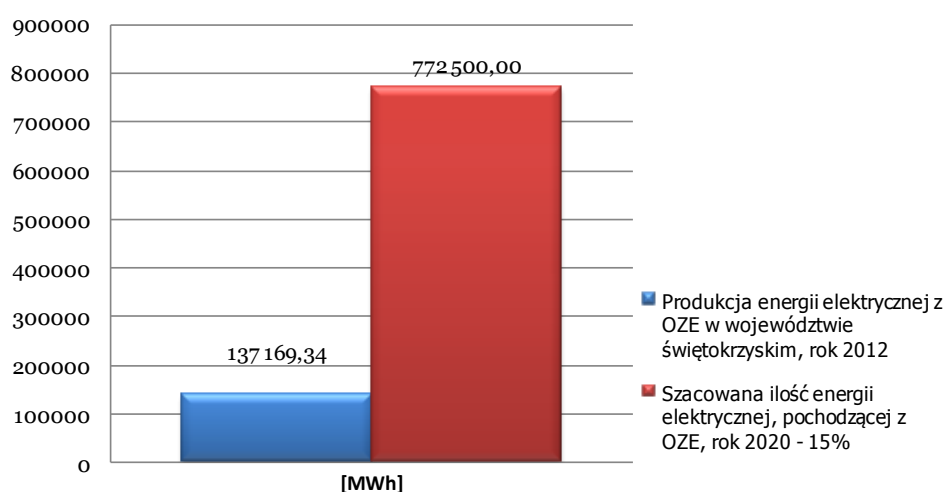
Wartość rynkowa wyprodukowanej energii z OZE w 2011 roku wyniosła ponad 60 mln zł netto.

Wykres 6 Moc elektryczna [MW] zainstalowana w OZE w województwie świętokrzyskim

Źródło: Opracowanie własne (dane z dnia 30.09.2012r.)

Polska zgodnie z polityką UE posiada zobowiązania do zwiększania produkcji energii z czystych źródeł odnawialnych. Obligatoryjne minimalne obowiązki kształtują się na poziomie 15% udziału w ogólnym bilansie, natomiast prawo krajowe mówi o jeszcze większym udziale do roku 2020. Według Komisji Europejskiej cel do osiągnięcia w roku 2020 to 15% udziału energii elektrycznej pochodzącej z OZE, który według rozporządzenia Ministra Gospodarki powinien w 2020 roku wynieść 19%.

Wykres 7 Produkcja energii elektrycznej z OZE w województwie świętokrzyskim w stosunku do celu dla roku 2020

Źródło: Opracowanie własne

Wzrost energii wyprodukowanej z OZE do 2020 roku powinien wynosić 635 330,66 MWh o wartości ok. 320 mln zł netto.

Województwo świętokrzyskie charakteryzuje się dużą różnorodnością środowiska naturalnego, co stwarza **warunki dla rozwoju w regionie większości dostępnych technologii wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych**. Daje to przewagę nad innymi regionami oraz może ograniczać rozwój pojedynczej

technologii, która w przypadku ekspansji na dużą skalę mogłaby nieść ze sobą oddziaływania skumulowane.

Według zapisów *Programu ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego*, region uważany jest za średnio zasobny w wiatr (wiatr to energia kinetyczna, która powstaje podczas przemieszczania się mas powietrza). Ocenia się, że średnioroczna prędkość wiatru w północno-wschodniej części województwa wynosi ok. 10 m/s (strefa korzystna), a na pozostałym obszarze ok. 5 m/s (strefa mało korzystna). **Energia wiatrowa** może zostać wykorzystana głównie w północnej i północno-wschodniej części województwa w powiatach: koneckim, skarżyskim, starachowickim, ostrowieckim, opatowskim, sandomierskim oraz w północno - wschodnich częściach powiatów kieleckiego i staszowskiego.

W województwie świętokrzyskim generalnie istnieją dobre warunki do wykorzystania **energii promieniowania słonecznego**. Roczna gęstość promieniowania słonecznego na terenie całego województwa na płaszczyznę poziomą wynosi ok. 985 kWh/m², natomiast średnie usłonecznienie wynosi 1 600 godzin na rok. Uwzględniając trendy europejskie oraz uwarunkowania regionu (na obszarze całego województwa możliwe na takim samym poziomie) duże szanse rozwoju ma energetyka oparta o źródła wykorzystujące energię słoneczną, głównie do celów grzewczych (niska efektywności kosztowa w odniesieniu do produkcji energii elektrycznej), ale również i do celów produkcji energii elektrycznej. Energia słoneczna wykorzystywana jest w głównej mierze przez indywidualnych inwestorów. Natomiast coraz częściej w tego rodzaju źródła inwestują samorządy lokalne, czego przykładem może być np. budowa kolektorów słonecznych w celach grzewczych oraz przygotowania ciepłej wody przez powiat buski, powiat pińczowski, gminy: Sobków, Czarnocin, Pińczów, Koprzywnica, Bliżyn i Połaniec czy oświetlenie uliczne z wykorzystaniem ogniw fotowoltaicznych w gminie Kije (za: Program ochrony środowiska dla województwa świętokrzyskiego).

Ponadto, ze względu na stosunkowo niskie temperatury wód termalnych występujących na terenie województwa świętokrzyskiego wykorzystanie ich do celów grzewczych wymaga zastosowania pomp ciepła (wysoko nakładowych urządzeń), a także współpracy z kotłowniami konwencjonalnymi dla dogrzewania wody sieciowej przy niskich temperaturach zewnętrznych. Natomiast wody te mogą być wykorzystane bezpośrednio w ogrodnictwie, rekreacji, lecznictwie i hodowli. Rozwój **energetyki geotermalnej**, np. próby wykorzystania wód termalnych w celach publicznych, tj. ogrzewanie basenów będą realizowane w Kazimierzy Wielkiej i Busku-Zdroju.

W regionie świętokrzyskim istnieją tradycje związane z **energetyką wodną** (tj. wytwarzaniem energii elektrycznej pochodzącej z przetwarzania energii zawartej w przepływającej rzece czy zbiorniku wodnym). Również w ramach środków finansowych alokowanych dla województwa w Regionalnym Programie Operacyjnym na lata 2014-2020 przewiduje się podejmowanie działań mających na celu zwiększenie mocy zainstalowanej w małych elektrowniach wodnych, także poprzez modernizację i rozbudowę już istniejących w regionie małych elektrowni wodnych.

Kolejnym źródłem wykorzystywanym do produkcji energii jest **biomasa**. Z 1 ha użytków rolnych zbiera się rocznie ok. 10 ton biomasy, co stanowi równowartość ok. 5 ton węgla kamiennego. Potencjał energetyczny biomasy można podzielić na dwie grupy: plantacje roślin uprawnych z przeznaczeniem na cele energetyczne

(np. kukurydza, rzepak, ziemniaki, wierzba krzewiasta) oraz organiczne pozostałości i odpady, w tym pozostałości roślin uprawnych. Jako zasadnicze źródło biomasy na cele energetyczne należy wskazać ugory i odłogi, których w naszym województwie jest ok. 82 tys. ha. Ponadto szacuje się, że ok 50 tys. ha trwałych użytków zielonych (łąki oraz pastwiska) zostało porzuconych. Na tych gruntach w sposób łatwy i bez większych nakładów można przywrócić produkcję rolniczą ukierunkowaną na cele energetyczne. Ponadto trzeba podkreślić, iż województwo świętokrzyskie dysponuje bardzo dużym potencjałem do produkcji polowej biomasy na cele energetyczne. Istnieją przesłanki do stworzenia warunków dla rozwoju branży agroenergetycznej poprzez wsparcie inwestycji w tej gałęzi gospodarki, co w rezultacie zaowocuje dynamicznym wzrostem produkcji energii w OZE, jak również będzie miało wpływ na rozwój obszarów wiejskich i poprawę stanu środowiska.

Realizacja projektów z zakresu energii odnawialnej oraz efektywności energetycznej na terenie województwa świętokrzyskiego odbywała się również przy wsparciu funduszy Unii Europejskiej alokowanych, m.in. w ramach *Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007-2013*. Projekty dotyczące energii odnawialnej (energia wiatrowa, słoneczna, wodna, biomasa) mogły uzyskać dofinansowanie ze środków Działania 1.1 *Bezpośrednie wsparcie sektora mikro, małych i średnich przedsiębiorstw*. Natomiast inwestycje w budowę i modernizację komunalnych systemów ciepłowniczych, wraz z modernizacją lub budową nowych źródeł energetycznych, jak również termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej były przedmiotem interwencji Osi priorytetowej 4. *Rozwój infrastruktury ochrony środowiska i energetycznej*. Dotychczasowa interwencja funduszy strukturalnych zaspokoiła tylko część potrzeb z zakresu rozwoju OZE oraz EWE w regionie, które wciąż są ogromne.

Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii oraz poprawa efektywności energetycznej w gospodarce to jedno z ważniejszych kwestii poruszonych w zapisach „Strategii rozwoju województwa świętokrzyskiego do roku 2020”. W *Strategii* energetyka odnawialna określona została jako jeden z kierunków działań mających na celu kształtowanie specjalizacji regionalnej w gospodarce. Kolejna grupa celów operacyjnych obejmuje działania na rzecz zapewnienia powszechnego bezpieczeństwa energetycznego w zakresie bieżących i perspektywicznych potrzeb dostępu do nośników energii oraz zapewnienie zamienności nośników energii wszystkim jej odbiorcom, gdzie szczególne wsparcie powinny uzyskać inwestycje pozwalające na efektywne wykorzystanie odnawialnych źródeł energii (głównie energia słoneczna, wiatrowa, wodna, geotermia płytka oraz energia wytwarzana z biomasy).

Uzupełnieniem strategicznego podejścia do kwestii energetyki w regionie jest *Program reelektryfikacji województwa świętokrzyskiego na lata 2007-2013*, sporządzony przez Samorząd Województwa, przy udziale gmin oraz zakładów energetycznych prowadzących działalność w regionie. Dokument stanowi przegląd stanu infrastruktury energetycznej w województwie oraz ocenę potencjałów poszczególnych technologii pozyskiwania energii, w tym OZE. W dokumencie zauważono, iż województwo świętokrzyskie charakteryzuje się z jednej strony dobrze rozwiniętą przestrzennie siecią elektroenergetyczną oraz istniejącymi rezerwami mocy, z drugiej jednak strony niedostatecznym poziomem planowania

energetycznego w gminach, spowodowanym brakiem wystarczających środków finansowych, złym stanem technicznym sieci średnich i niskich napięć.

Układ sieci rozdzielczych w województwie oprócz sieci najwyższych napięć (NN) tworzą linie 15 kV- napięcie średnie (SN) oraz 0,4 kV – napięcie niskie (nn). Długość linii SN na terenie województwa świętokrzyskiego wynosi 10 364,20 km natomiast nn – 13 956,38 km. Linie niskiego napięcia stanowią ponad połowę wszystkich linii elektroenergetycznych na terenie województwa. Około 13% całej sieci elektrycznej stanowią linie kablowe, pozostałe ok. 87% to linie napowietrzne. Linie te są stosunkowo wyeksploatowane prawie w 50% i wymagają znacznych nakładów na modernizację. Budowano je w okresie znacznego zapotrzebowania na energię elektryczną, dlatego też niezbędna jest reelektryfikacja obszaru województwa, która musi polegać nie tylko na odnowieniu starej infrastruktury, ale także na zwiększeniu przepustowości sieci wynikającej z obecnie stosowanych i wykorzystywanych odbiorników elektrycznych. Ponieważ obecny stan techniczny sieci, zwłaszcza na obszarach wiejskich nie pozwala na sprostanie indywidualnym potrzebom gospodarstw, istniejące elementy sieci wymagają odtworzenia i modernizacji.

Ograniczenia infrastrukturalne, w szczególności w zakresie rozwoju sieci energetycznych, stanowią poważną barierę zarówno w zaspokojeniu potrzeb energetycznych mieszkańców regionu (bezpieczeństwo energetyczne), jak i w rozwoju OZE, ponieważ jednym z ważniejszych czynników warunkujących rozwój branży OZE jest możliwość przyłączenia infrastruktury wytwórczej do sieci elektroenergetycznej.

Oprócz wsparcia wykorzystania OZE, w ramach RPOWŚ 2014-2020 przewiduje się więc wsparcie dla przedsięwzięć z zakresu efektywności energetycznej, zarówno w sferze publicznej, jak i w przedsiębiorstwach. Ponadto, planowane jest dofinansowanie projektów, których celem będzie promocja strategii niskoemisyjnych dla wszystkich typów obszarów w regionie, w szczególności na obszarach miejskich, jak również wspieranie zrównoważonego transportu miejskiego oraz podejmowania odpowiednich działań adaptacyjnych i mitygacyjnych.

W pierwszej połowie 2013 roku Instytucja Zarządzająca przeprowadziła analizę potrzeb wśród potencjalnych beneficjentów RPOWŚ 2014-2020. Z informacji jakie otrzymano jasno wynika, iż potrzeby w zakresie termomodernizacji w regionie wciąż są ogromne. Większość budynków użyteczności publicznej jak również wielorodzinnych została oddana do użytku w czasach, kiedy rozwiązania budowlane nie uwzględniały izolacji cieplnej budynków, a właściwą temperaturę zapewniały systemy grzewcze pobierające duże ilości energii. Ponadto wówczas ceny energii nie były wysokie. Na przestrzeni ostatnich lat ceny energii wzrosły, co skłania jej użytkowników do szukania oszczędności. Istotne stały się również czynniki ekologiczne. Przystarzałe rozwiązania prowadzą do dużych strat energii oraz generują znaczne straty finansowe. Niedostateczna izolacja budynków prowadzi do strat ciepła. Niska sprawność instalacji grzewczych, która wynika z zastosowania przestarzałych technicznie źródeł ciepła, również jest źródłem zużycia dużej ilości energii, przez co ponoszone są wysokie koszty, które nie przekładają się na wystarczające dogrzanie pomieszczeń. W związku z powyższym należy wprowadzić rozwiązania zmniejszające koszty ogrzewania poprzez ograniczenie zużycia energii, co znacznie obniży koszty eksploatacji budynków, a w konsekwencji ograniczy

energochłonność gospodarki i zwiększy jej konkurencyjność. Bezsporne pozostają tu korzyści ekologiczne oraz estetyczne zastosowanych rozwiązań.

Wsparcie RPOWŚ 2014-2020 w dziedzinie odnawialnych źródeł energii i efektywności energetycznej wpisuje się bezpośrednio w jeden z priorytetów *Strategii Europa 2020* - Rozwój zrównoważony: wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej”, jak również w priorytet tematyczny „Europa efektywnie korzystająca z zasobów”, przewidujący dążenie do uniezależnienia wzrostu gospodarczego od wykorzystania zasobów, przejścia na gospodarkę niskoemisyjną, większego wykorzystania odnawialnych źródeł energii, modernizacji transportu oraz propagowania efektywności energetycznej.

Komisja Europejska w *Stanowisku w sprawie opracowania umowy o partnerstwie i programów w Polsce na lata 2014–2020*, w zdecydowany sposób wskazuje na **bariery dla wzrostu konkurencyjności polskiej gospodarki, wynikające z nieefektywnego gospodarowania zasobami**. Podkreśla się, że polska gospodarka jest wciąż ponad dwukrotnie bardziej energochłonna niż średnia UE, zwracając jednocześnie uwagę na „gospodarczy i techniczny potencjał wprowadzenia ograniczeń zużycia energii, zwłaszcza w budynkach mieszkalnych i budynkach użytku publicznego, w MŚP, w lokalnej gospodarce energetycznej, w oświetleniu ulic oraz w produkcji energii elektrycznej”. W opinii Komisji, **polskie regiony i miasta powinny inwestować w odnawialne źródła energii zgodnie z lokalnym potencjałem energetycznym, aby wspierać lokalny rozwój**.

1.1.2 Gospodarka

1.1.2.1 Nauka i innowacje

Pod względem PKB (Produkt Krajowy Brutto) w 2010 r. region plasował się na 13 miejscu w kraju z wynikiem 35,68 mld zł., przy średniej krajowej 1,276 bld. zł. Porównując poziom PKB w 2008 i w 2010 r. wskaźnik ten wzrósł o 4,8%. Obok województwa opolskiego jest to najniższy wynik w Polsce. Niska lokata województwa wynika ze struktury gospodarki regionu, w której dominują mało efektywne działy produkcji, a w szczególności rolnictwo. W 2010 r. EUROSTAT zbadał PKB w 281 regionach klasy NUTS 2 w całej Europie. Spośród tych obszarów 118 regionów osiągnęło wskaźniki PKB na mieszkańca wyższy niż średnia unijna, która została zmierzona w układzie 27 krajów członkowskich UE. Region Świętokrzyski osiąga zaledwie 47% tej średniej. Dysproporcja pomiędzy najbogatszym regionem UE Inner London (328% średniej UE) a świętokrzyskim jest prawie 7 – krotna.

Sytuacja świętokrzyskiego na tle krajowym wypada relatywnie korzystniej niż na tle europejskim. W 2009 roku wartość PKB na 1 mieszkańca w województwie wyniosła 77,6% średniej dla Polski (rok wcześniej 79,9%), co ulokowało świętokrzyskie na 12 pozycji w kraju. W 2010 r. mieliśmy do czynienia z kontynuacją tego niekorzystnego trendu (75,8% PKB per capita Polski jako całości). Jest to zdeterminowane faktem, iż przeciętne PKB dla Polski rosło szybciej niż w świętokrzyskim. W porównaniu z 2009 rokiem przyrost PKB dla regionu świętokrzyskiego był większy o 2,1%. Na podstawie danych GUS Produkt Krajowy Brutto w województwie świętokrzyskim w 2010 roku wynosił 35,7 mld zł. Dynamika wzrostu PKB regionu świętokrzyskiego w badanym okresie (między 2008 a 2010 r.) w porównaniu z innymi województwami polski wschodniej jest najniższa i wynosi jedynie 4,8%. Największą dynamiką wzrostu tego wskaźnika makroekonomicznego jest objęte województwo podlaskie, gdzie wielkość ta kształtuje się na poziomie 10,4%. Ponadto udział PKB województwa świętokrzyskiego w strukturze polskiego PKB jest niewielki i stanowi jedynie 3%.

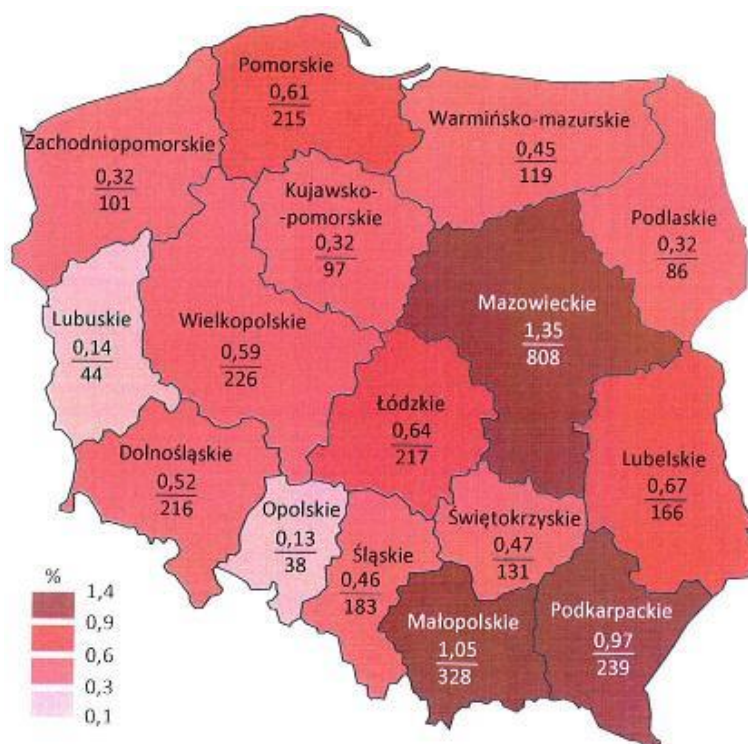
Na podstawie Projektu zaktualizowanej *Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020* udział w regionalnym PKB oraz w przeliczeniu per capita był niższy w województwach polski wschodniej niż średnio w Polsce. Głównym celem *Strategii Europa 2020* jest inwestowanie 3% PKB UE w badania i rozwój. Według danych z 2010 r. obecnie inwestycje takie stanowią jedynie 0,74% PKB UE, a cel krajowej strategii 2020 w *KPR* został ustalony na poziomie 1,7% wydatków brutto na badania i rozwój, w tym 0,8% z sektora przedsiębiorstw. Obecnie wydatki te w Polsce kształtują się na bardzo niskim poziomie (0,77% PKB w 2011 r.). Jednakże, w porównaniu z rokiem 2010 jest to wzrost o 4,1% udziału PKB w pracach badawczo – rozwojowych. Są to wartości dalekie od oczekiwanych.

Region świętokrzyski charakteryzuje się również niskim udziałem pracujących w sferze badawczo-rozwojowej w ogóle pracujących. W 2010r. zatrudnieni w B+R rankingowali świętokrzyskie na 13 miejscu w kraju, na którym województwo znalazło się również pod względem nakładów na sferę badawczo-rozwojową (w 2010 r. - 167,9 mln zł.).

W 2012 r. w województwie świętokrzyskim na 1000 pracujących przypadało jedynie 31 zatrudnionych w sektorze badań i rozwoju (B+R). W porównaniu z liderem w Europie – regionem Inner London (72,3 etatu w EPC w sektorze B+R) jest to

wartość ponad 2,3 razy mniejsza. Wiodącym regionem w Polsce jest Mazowsze (45,4 etatu w EPC). Innymi wybijającymi się na tle całego kraju regionami są: województwo śląskie (38,4 EPC), województwo pomorskie (38,3 EPC) oraz województwo dolnośląskie (36,9 EPC). Dlatego też, należy bezwzględnie zwrócić uwagę na rozwój kapitału ludzkiego dla kreowania prac badawczo – rozwojowych, zwłaszcza w nawiązaniu do inteligentnych specjalizacji regionu, jakie zostały wypracowane w zaktualizowanej *Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020*. Szczególnie ważny jest rozwój kadr naukowych kierunków technicznych na Politechnice Świętokrzyskiej oraz utworzenie kierunku medycznego na Uniwersytecie Jana Kochanowskiego w Kielcach jako odpowiedź na uzdrowiskową funkcję regionu. Co więcej, rozwój kadry naukowej powinien pociągnąć za sobą odpowiednią promocję tych kierunków, a co za tym idzie znaczący wzrost absolwentów tych uczelni. Obie państwowe uczelnie są liderami jako centra badawczo – rozwojowe oraz naukowe w województwie świętokrzyskim.

W 2010 r. EUROSTAT zbadał poziom zaangażowania PKB w 96 regionach klasy NUTS 2 w całej Europie w wydatki na badania i rozwój. Spośród tych obszarów jedynie 3 regiony osiągnęły poziom inwestowania powyżej 3% swojego PKB (Trøndelag – Norwegia, Länsi-Suomi – Finlandia, Oslo og Akershus – Norwegia).

GERD/PKB w %

GERD na 1 mieszkańca w zł

Mapa 5 GERD/PKB według województw w 2010 r.

Źródło: EUROSTAT

Województwo świętokrzyskie należy do makroregionu Polski Wschodniej, który charakteryzuje się stosunkowo niskim poziomem rozwoju sektora nauki. W 2010 r. Województwo świętokrzyskie zajmowało dziewiątą pozycję pod względem udziału PKB (0,47%) w wewnętrznym finansowaniu badań i prac rozwojowych w Polsce i było to 167,9 mln zł. Ponadto na jednego mieszkańca świętokrzyskiego przypadało 131 zł wartości nakładów wewnętrznych w B+R. Najwięcej w Polsce (1,35 % PKB) w inwestycje badawczo – rozwojowe lokuje region Mazowsza. Na jednego mieszkańca tego województwa przypadało 808 zł. Dla porównania, średnia krajowa przeciętnie wynosiła odpowiednio: 0,74% udziału PKB oraz 270 złotych na jednego mieszkańca Polski. Porównując poziom GERD w województwie świętokrzyskim w 2008 i w 2010 r. wartość ta wzrosła o 82% i jest to jedna z wyższych dynamik przyrostu GERD Polsce. Nie mniej jednak pod względem GERD w 2010 r., region uplasował się na 13 miejscu w kraju z wynikiem 167,9 mln zł., co stanowi jedynie 1,6% wszystkich nakładów wewnętrznych w Polsce w tym czasie.

Mimo istotnego wzrostu wartości nakładów na badania i rozwój (B+R) obserwowanego w latach 2002-2010 (w tym okresie województwo świętokrzyskie blisko jedenastokrotnie zwiększyło swoje nakłady na B+R) łączne nakłady w pięciu województwach Polski Wschodniej na badania i rozwój stanowiły w 2010 r. zaledwie 12,6% wydatków krajowych.

Porównując województwa Polski Wschodniej region świętokrzyski ma największą dynamikę wzrostu nakładów wewnętrznych (1088%). Jednakże, zajmuje przedostatnie miejsce wśród wartości GERD ogółem (167,9 mln zł.) w Polsce. Mimo znaczącego wzrostu nakładów wewnętrznych na badania i rozwój pozycja województwa świętokrzyskiego nadal jest jedną z najsłabszych w Polsce. Dlatego też, należy kontynuować interwencję w ten sektor gospodarki, a zwłaszcza w infrastrukturę badawczą i naukową w jednostkach naukowych.

Nakłady wewnętrzne w Polsce na badania i prace rozwojowe (GERD) w 2011 r. wyniosły 11 687 mld zł, w województwie świętokrzyskim wynosiły 142,9 mln zł, z czego bezpośrednio z budżetu państwa 103,4 mln zł. W ramach tej kwoty w województwie świętokrzyskim 81,2 mln zł zostało zainwestowane w branżę inżynierską i techniczną, w tym 80,9 mln zł w szkolnictwie wyższym. Idąc dalej, 76,2 mln zł stanowiły nakłady na kadrę naukową, w główne ośrodki badawczo – rozwojowe, na czele z Politechniką Świętokrzyską oraz Uniwersytetem Jana Kochanowskiego. Region świętokrzyski obok regionów: podlaskiego (139,5 mln zł), opolskiego (84,2 mln zł), a także lubuskiego (56,0 mln zł) osiągnął jeden z najgorszych wyników w Polsce. W porównaniu z 2010 r. (167,9 mln zł.) jest to spadek o 14,8%.

W 2011 r. na obszarze województwa świętokrzyskiego znajdowało się jedynie 35 jednostek z działalnością badawczo-rozwojową (w 2010 r. – 33) z czego 29 w sektorze przedsiębiorstw. Obok województwa lubuskiego jest to najsłabszy wynik w Polsce.

W 2011 r. EUROSTAT zebrał dane z wybranych regionów NUTS 2 w Europie. W województwie świętokrzyskim na 100 mieszkańców w przedziale wiekowym 20-24 lata przypada 60,1 studentów. Daje to dziewiątą pozycję w Polsce w ramach tego wskaźnika. Dla przykładu region czeskiej Pragi osiągnął poziom tego wskaźnika w wysokości 205,3. Jest to rezultat wyższy 3,4 krotnie w porównaniu z regionem świętokrzyskim. Pośród innych regionów Polski, najsłabiej wypadają trzy regiony:

lubuskie (33,9), podkarpackie (44), warmińsko – mazurskie (47,8). Bezspornym liderem jest Mazowsze, gdzie wielkość ta wynosiła 118 studentów na 100 mieszkańców tego regionu. Kolejne miejsca zajmują województwa: małopolskie (91,3), dolnośląskie (90,1) oraz łódzkie (78,8). W tym samym roku w województwie świętokrzyskim ogólna liczba studentów zmalała niemalże o 9% i kształtowała się na poziomie 38,5 tys. studentów. Powyższe wyniki są pochodną wchodzeniem roczników z niżu demograficznego oraz ogólnym ujemnym saldem migracji – odpływem ludności (w szczególności młodzieży) do innych województw. Z ogólnej liczby studentów w świętokrzyskim 23,8 tys. stanowili studenci uczelni publicznych (spadek o prawie 2,5%) oraz 14,7 tys. studentów uczelni niepublicznych. Pod względem liczby studentów ogółem region świętokrzyski jest 14 miejscu spośród wszystkich regionów w Polsce. Mniej studentów uczy się w województwach: opolskim (34,6 tys. Studentów) oraz lubuskim (21,3 tys. studentów).

Jeśli chodzi o absolwentów szkół wyższych w większości regionów nastąpił spadek liczby osób kończących studia wyższe. Generalnie w Polsce liczba absolwentów w porównaniu 2011 r. i w 2012 r. spadła o 1,55% (2011 r. - 492 646, 2012 r. – 484 999). Porównując ten sam przedział czasu, w województwie świętokrzyskim liczba absolwentów studiów wyższych spadła o prawie 1,1%, i w 2012 r. wynosiła 13 991. Na liczbę osób kończących studia wyższe w tym roku składało się: 7 445 studentów uczelni państwowych (wzrost w 2012 r. o 4,4%), a także 6 546 studentów uczelni niepublicznych (spadek w 2012 r. o 6,7%).

W 2011 r. w województwie odnotowywana jest ponadto niekorzystna struktura nakładów na naukę ze względu na dziedzinę nauki. W regionie świętokrzyskim funkcjonuje 15 uczelni wyższych i tylko jedna uczelnia techniczna (Politechnika Świętokrzyska). Dlatego też, w sposób zdecydowany dominują nauki społeczno-humanistyczne, przed technicznymi, co jest sprzeczne z tendencjami panującymi w najlepiej rozwiniętych regionach w Polsce. Przykładowo na Mazowszu działa pięć uczelni technicznych, a na Śląsku – cztery. W województwach, w których nie ma żadnej naukowo-badawczej placówki resortowej (lubuskie, zachodniopomorskie, podkarpackie, świętokrzyskie) intensywności prac B+R osiągają zazwyczaj wartości najniższe bądź poniżej średniej krajowej.

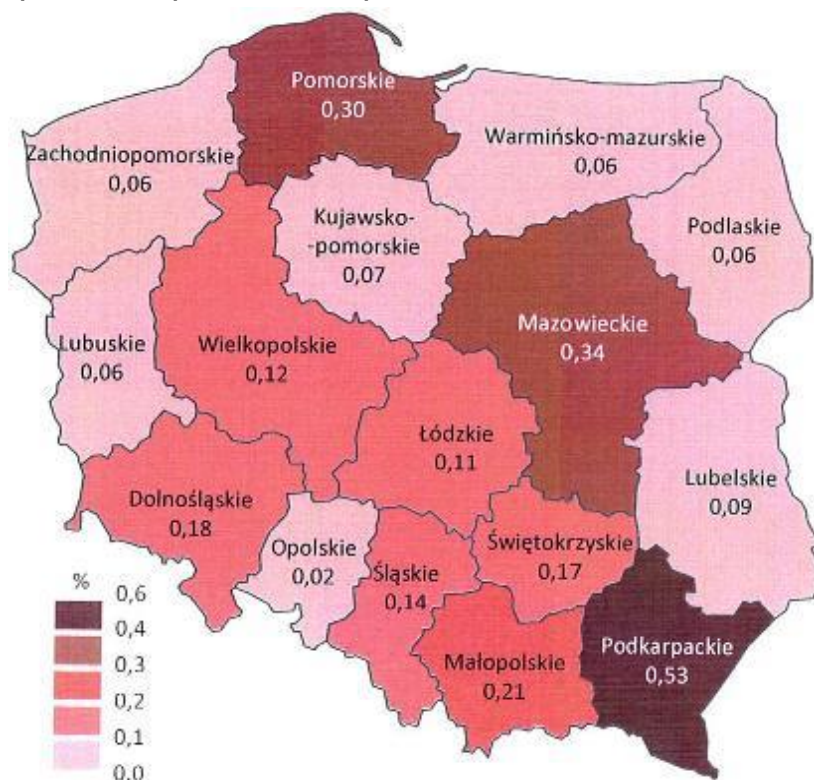
Zgodnie z danymi gromadzonymi przez GUS w przypadku województwa świętokrzyskiego ogólne nakłady na badania i rozwój w tym na naukę zmalały o niemalże 15% (2010 r. – 167,9 mln zł., 2011 r. – 142,9 mln zł.). Z drugiej jednak strony nakłady w sektor nauk inżynierskich i technicznych wzrosły o 1,4% (2010 r. – 80,1 mln zł., 2011 r. – 81,3 mln zł.). Jednakże, nadal są to wyniki plasujące region jako jeden z najsłabszych. W związku z powyższym wsparciem musi zostać objęte współfinansowanie badań naukowych, które są realizowane przez jednostki naukowe – państwowe uczelnie wyższe w bezpośrednim nawiązaniu do inteligentnych specjalizacji województwa. Co więcej, uwagę należy zwrócić na interdyscyplinarne projekty badawcze łączące sektor publiczny z prywatnym. Duże przedsiębiorstwa funkcjonujące na obszarze województwa świętokrzyskiego (przemysłowa północ regionu, obszar KOM-u) prowadzące działalność w kluczowych gałęziach gospodarki powinny zostać skojarzone z publicznymi wyższymi uczelniami w celu zawiązania wspólnych projektów badawczych i naukowych.

W 2012 r. w województwie świętokrzyskim liczba uczestników studiów doktoranckich obok województwa lubuskiego była najniższa w kraju i wyniosła 279 osób. Z drugiej

strony stanowił najwyższy wzrost we wszystkich regionach Polski i wynosił 72,2% w porównaniu z rokiem 2011 (162 studentów studiów doktoranckich). Obie wielkości dają 15 miejsce w kraju. Niski wynik województwa świętokrzyskiego jest rezultatem niewielkiej liczby uczelni publicznych działających na obszarze województwa (dwie największe to: Uniwersytet Jana Kochanowskiego, Politechnika Świętokrzyska). Na obszarze regionu świętokrzyskiego zdecydowaną przewagę mają uczelnie niepubliczne, które kształcą studentów w zdecydowanej większości na kierunkach humanistycznych, zazwyczaj nie posiadające prawa do nadawania stopnia doktora.

Dla porównania w 2012 r. w województwie mazowieckim były 11 470 studentów studiów doktoranckich, a w małopolskim 6 258 osób.

W 2012 r. w porównaniu ze studiami doktoranckim w przypadku studiów podyplomowych trend jest zupełnie odwrotny. Ogólna liczba studentów podyplomowych w Polsce spadła w tym czasie o 8,2% i osiągnęła poziom 172,6 tys. Ujemna tendencja utrzymuje się we wszystkich regionach w Polsce, za wyjątkiem województwa warmińsko – mazurskiego, gdzie nastąpił niewielki przyrost w wysokości 0,6%. Ujemny przyrost studentów na terenie całego kraju może świadczyć po pierwsze, o braku zainteresowania tego typem kształcenia, po drugie co raz mniejszą liczbą studentów, których liczba w prawie wszystkich regionach również zmalała. W województwie świętokrzyskim, tak jak w niemalże w całej Polsce w 2012 r. nastąpił spadek liczby studentów studiów podyplomowych o 5,5% i wielkość ta wynosiła w tym roku 4,4 tys.

Mapa 6 BERD/PKB według województw w 2010 r.

Źródło: EUROSTAT

W województwie świętokrzyskim nakłady wewnętrzne na badania i prace rozwojowe sektora przedsiębiorstw wynosiły jedynie 0,17% PKB wypracowanego przez województwo (PKB 2010 r. - 35,68 mld zł.) była to kwota rzędu 60,66 mln zł.

Bezspornym liderem jest Mazowsze, gdzie wskaźnik BERD do PKB wynosi dwa razy więcej niż w województwie świętokrzyskim (0,34%), a łączna wartość kształtuje się na poziomie 1,073 mld zł. Najwyższą relację BERD do PKB posiada region Podkarpacia (0,53%), a wartość nakładów wewnętrznych w działania innowacyjne w przedsiębiorczości wynosi 278,31 mln zł.

W województwie świętokrzyskim wskaźnik ogółem podmiotów gospodarczych ponoszących nakłady na działalność innowacyjną w 2011 r. wynosił 12,5%. Był to spadek w stosunku do roku poprzedniego o 4,8%. Należy jednocześnie zauważyć, że w 2011 r. **przeciętny odsetek przedsiębiorstw przemysłowych, które współpracowały w zakresie działalności innowacyjnej - poniosły nakłady na działalność innowacyjną w województwie jest zbliżony do średniej krajowej (świętokrzyskie – 12,5%, Polska – 12,82%)**. Jest to wynikiem działalności sektora małych i średnich przedsiębiorstw, których odsetek w 2011 r. był wyższy od średniej krajowej dla tego samego sektora podmiotów gospodarczych. W kategorii dużych przedsiębiorstw odsetek jest zdecydowanie niższy niż średnia dla kraju.

W 2011 r. liczba zgłoszonych wynalazków w województwie świętokrzyskim wynosiła 68 i w porównaniu z 2010 r. był to wzrost niemalże o 39%. Jednak jest to nadal wartość wysoce niezadawalająca. Region świętokrzyski zajmuje jedno z przedostatnich miejsc w Polsce. Dla przykładu w województwie mazowieckim w 2011 r. była to wartość ponad 11-krotnie większa - zgłoszono 774 wynalazki. Z regionów Polski Wschodniej jedynie region Warmii i Mazur jest niżej sklasyfikowany ze zbliżoną wartością 64 zgłoszonych wynalazków. W województwie świętokrzyskim w 2011 r. udzielono 47 patentów, prawie dwukrotnie więcej niż w roku poprzednim. Nie zmienia to jednak bardzo słabej pozycji regionu względem innych województw w Polsce. W województwie mazowieckim w 2011 r. udzielono 9-krotnie więcej patentów – 411, w lubelskim ponad 2-krotnie więcej – 103. W lubelskim był to wzrost o 87%. Oba powyżej opisane wskaźniki wskazują, iż jednostki badawczo – rozwojowe oraz sami przedsiębiorcy z obszaru województwa świętokrzyskiego pilnie potrzebują wsparcia na zakup wyników prac B+R oraz innowacyjnych technologii. Wsparcia wymaga także wdrożenie własnych wyników badań naukowych wraz z już wypracowanymi technologiami. W województwie w badanym okresie czasu, niestety leczy nastąpił trend odwrotny i to bardzo zdecydowany. W 2011 r. zostało zgłoszonych 19 wzorów użytkowych, co w konsekwencji stanowiło spadek o prawie 37% w porównaniu z 2010 r. Regiony świętokrzyski i lubuski stanowią dwa województwa, gdzie wskaźnik ten osiągnął najniższe wartości. W województwie śląskim w 2011 r. zgłoszono 168 wzorów użytkowych, co było wartością niemalże 9-krotnie większą. Idąc dalej, województwo świętokrzyskie zajmuje ostatnie miejsce spośród wszystkich regionów Polski Wschodniej. W regionie Podkarpacia w 2011 r. wskaźnik ten wynosił 46 zgłoszonych wzorów użytkowych i 2,5-krotnie wyższy niż w województwie świętokrzyskim. W 2011 r. w regionie świętokrzyskim zostało udzielonych 14 praw ochronnych, co w porównaniu z 2011 r. (15 udzielonych praw ochronnych) stanowi spadek o prawie 7%. W porównaniu z województwem mazowieckim, gdzie udzielono 100 praw ochronnych jest to wartość 7-krotnie mniejsza.

Największe nasycenie ośrodkami innowacji i przedsiębiorczości identyfikujemy obecnie na Śląsku (96) oraz na Mazowszu (92) i w Wielkopolsce (71), a najmniejsze w województwie świętokrzyskim (24) i opolskim (15). Liczba ośrodków jest zazwyczaj

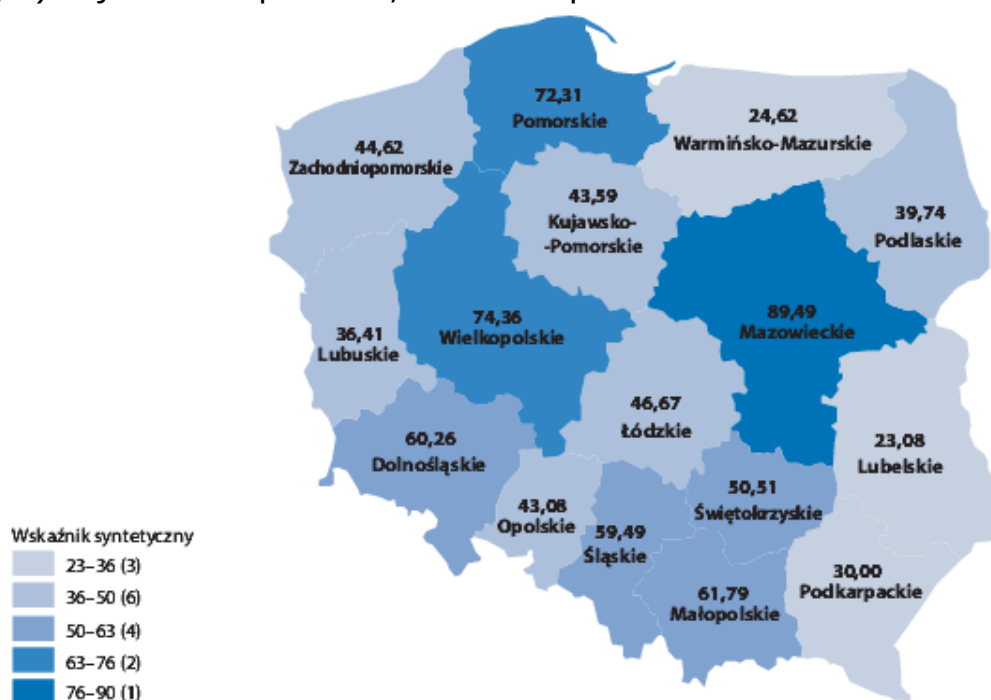
związana z wielkością regionu i jego potencjałem społeczno – gospodarczym, dynamiką procesów transformacji oraz zaangażowaniem władz regionalnych i lokalnych. Na uwagę zasługuje także wskaźnik udziału ośrodków innowacji wśród wszystkich podmiotów. Pokazuje on tempo przestawiania się systemu wsparcia na usługi proinnowacyjne i potrzeby gospodarki wiedzy. Pod tym względem najlepiej prezentuje się województwo małopolskie (54,4%) oraz mazowieckie (50%), a najgorzej lubuskie (22,7%).

W ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020 wsparcie w dziedzinie nauki i innowacji zostanie skoncentrowane na wpisujących się w Cel tematyczny 1. Wspieranie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji, działaniach z zakresu:

- promowania inwestycji przedsiębiorstw w B+I,
- rozwoju powiązań między przedsiębiorstwami, centrami B+R i szkołami wyższymi,
- wspierania badań technologicznych i stosowanych, linii pilotażowych,
- wczesnej walidacji produktów i zaawansowanych zdolności produkcyjnych,
- pierwszej produkcji w dziedzinie kluczowych technologii.

1.1.2.2 Wsparcie przedsiębiorczości

W 2011 roku w województwie świętokrzyskim według rejestru REGON zarejestrowanych było ponad 112 tys. przedsiębiorstw. Zdecydowaną większość stanowiły przedsiębiorstwa mikro (94,6%). Firmy z regionu stanowiły niecałe 3% wszystkich firm zarejestrowanych w kraju, stanowi to jeden z najniższych udziałów spośród wszystkich regionów. Gorsze wyniki uzyskały jedynie (podobnie jak w roku ubiegłym) województwa podlaskie, lubuskie i opolskie.

Mapa 7 Poziom przedsiębiorczości w regionach w 2010 r.

Źródło: GUS

W województwie świętokrzyskim na 1000 mieszkańców funkcjonuje 90,3 firm sektora MŚP. Jest to jeden ze słabszych wyników w kraju, nie mniej jednak najlepszy spośród wszystkich regionów należących do polski wschodniej. Jednakże do pozycji lidera – Mazowsze istnieje bardzo duży dystans. W regionie świętokrzyskim w 2010 r. likwidacji uległo mniej przedsiębiorstw niż średnio w Polsce – 9,9 przedsiębiorstwa na 1000 mieszkańców. Z drugiej jednak strony, wskaźnik nowopowstałych MŚP jest również niższy do przeciętnej krajowej i kształtuje się na poziomie 6,6 na 1000 mieszkańców regionu.

Najwyższy odsetek przedsiębiorstw niefinansowanych występuje w województwie mazowieckim – prawie 90%. Wielkopolska i Pomorze również utrzymują wysokie pozycje – drugie i trzecie miejsce. Podobnie wygląda sytuacja na najniższych pozycjach w rankingu, na których od wielu lat znajdują się nieco słabiej zurbanizowane województwa: podkarpackie, lubelskie i warmińsko-mazurskie. Region świętokrzyski jest liderem wśród województw Polski Wschodniej. Z rezultatem 50,5% zajmuje także wysoką, bo dziesiątą lokatę w Polsce.

Płaszczyzna gospodarcza rozwoju regionalnego warunkuje większość jego pozostałych elementów, jak np. rozwój społeczny czy kulturalny, dlatego też kwestie związane z gospodarką regionu świętokrzyskiego, a w szczególności dotyczące wsparcia przedsiębiorczości oraz tworzenia bazy dla innowacyjnej gospodarki są jednymi z priorytetów zawartych w Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020. Kwestiom gospodarczym dedykowano Cel strategiczny 2. Koncentracja na kluczowych gałęziach i branżach dla rozwoju gospodarczego regionu oraz Cel strategiczny 3. Koncentracja na budowie kapitału ludzkiego i bazy dla innowacyjnej gospodarki. Podkreślono również rolę ośrodków miejskich w stymulowaniu rozwoju gospodarczego regionu (Cel strategiczny 4.).

Z diagnozy stanu województwa świętokrzyskiego wynika, iż w regionie obserwujemy obiektywnie niski poziom PKB, niekorzystną strukturę ludności według wieku oraz negatywne procesy demograficzne, co decyduje o notowanym w świętokrzyskim jednym z najniższych poziomów dochodów do dyspozycji i spożycia w Polsce. Według szacunków modelu HERMIN w 2010 roku w regionie zanotowano trzeci, najniższy wynik w zakresie spożycia prywatnego w kraju.

Poziom przedsiębiorczości w województwie świętokrzyskim jest relatywnie niski, zaś syntetyczny wskaźnik rozwoju przedsiębiorczości w 2009 roku wskazywał na dwunastą pozycję regionu w rankingu krajowym. Świętokrzyskie wypadło najlepiej wśród województw Polski Wschodniej, jednak wynik świadczył zarazem o poważnym dystansie do najsilniejszych regionów kraju. W 2010 r. na obszarze województwa dominowały podmioty skoncentrowane w branżach takich jak: handel, naprawa pojazdów samochodowych, budownictwo (gdzie zarazem notuje się znaczne przyrosty), przetwórstwo przemysłowe.

Najwięcej podmiotów gospodarczych skupionych jest w mieście Kielce oraz powiecie kieleckim, ostrowieckim i starachowickim (w pobliżu Specjalnej Strefy Ekonomicznej). Najmniej – w podregionie sandomiersko-jędrzejowskim.

Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw w regionie wzrosły w porównaniu z poprzednim rokiem o ponad 5% i wyniosły ponad 3,9 mld zł, z czego najwięcej inwestycji zrealizowały duże przedsiębiorstwa – ponad 1,7 mld zł, które to również odnotowały największy udział w nakładach przedsiębiorstw regionu – 44,09%. Wielkość nakładów w poszczególnych grupach przedsiębiorstw znacznie zmieniła się:

w przypadku mikroprzedsiębiorstw zanotowano największą zmianę – blisko 2,5-krotny wzrost, w małych przedsiębiorstwach – wzrost o 7%, a w średnich o 17%. Największą niekorzystną zmianę zanotowano w dużych przedsiębiorstwach – spadek wartości nakładów na działalność inwestycyjną o 27% w porównaniu z 2009 r. Wśród świętokrzyskich MŚP największy udział w strukturze inwestycji regionu miały podmioty z sekcji przetwórstwo przemysłowe (27%), następnie podmioty z sekcji dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją z 18-procentowym udziałem. Znaczny udział w strukturze nakładów inwestycyjnych miały przedsiębiorstwa z sekcji budownictwo – 13%, co jest pochodną budowlanych oraz przemysłowych tradycji regionu świętokrzyskiego – Centralny Okręg Przemysłowy. Na obszarze KOM-u (białe zagłębie) funkcjonuje szeroka gama firm sektora budowlanego. Co więcej, także na obszarze północnym województwa, gdzie wyraźnie lepiej rozwinięta jest przedsiębiorczość, działalność koncentruje się w obszarze budownictwa (jego znaczenie przy wytwarzaniu WDB jest wyższe w relacji do średniej krajowej) oraz przemysłu wydobywczego i przetwórczego, opartego o zasoby surowców skalnych. Duże znaczenie przemysłu w północnych miastach regionu (w tym w powiecie skarżyskim, starachowickim i ostrowieckim) odnotowywane jest także w powiecie kieleckim (około 60% WDB wytworzonej w przemyśle w województwie). Przemysł odgrywa także ważną rolę w strukturze gospodarki podregionu sandomiersko-jędrzejowskiego i stanowi ponad 30% wytworzonej WDB. Sektor usług, a w szczególności handel i naprawa również jest jednym z bardziej zaawansowanym w całościowej strukturze i wynosi 10%.

Wartość inwestycji na przedsiębiorstwo w 2010 r. w województwie świętokrzyskim wyniosła ponad 79,6 tys. zł i stanowiła 96,8% średniej krajowej. W porównaniu ze średnią krajową w inwestycjach na przedsiębiorstwo w sektorze MŚP najkorzystniej wypadły przedsiębiorstwa mikro, których inwestycje stanowiły 191% średniej krajowej. W przypadku małych i dużych przedsiębiorstw inwestycje były już niższe od średniej krajowej, a w średnich firmach były o 12% wyższe od średniej krajowej.

Po wstąpieniu do Unii Europejskiej dynamika rozwoju świętokrzyskiego była jedną z wyższych w Polsce, proces znacznego przyrostu PKB oraz dynamika wzrostu wartości dodanej brutto (WDB) wyhamowały w 2009 roku. Zjawisko to w dużej mierze wynikało z kryzysu ekonomicznego, którego skutki zaczęły być odczuwalne w regionach Polski i odcisnęły piętno na istotnym dla regionu sektorze budownictwa.

Charakterystyczne dla województwa są wyraźne różnice w strukturze gospodarczej w stosunku do średniej krajowej dla poszczególnych sektorów ekonomicznych. W świętokrzyskim duży jest udział rolnictwa i leśnictwa w strukturze WDB, skoncentrowanego w południowej i wschodniej części regionu, co wpływa również na strukturę zatrudnienia. Wysokie zatrudnienie w rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie obserwujemy przede wszystkim w podregionie sandomiersko-jędrzejowskim (w 2010 roku wynosiło ono ponad 65%).

Analiza potencjałów regionu, tj. fakt relatywnie dużego znaczenia wytwórczości w strukturze gospodarczej świętokrzyskiego (w 2009 r. 27,4% udziału w WDB; w przypadku Polski 24,6%) wskazuje na konieczność wspierania takich charakterystycznych gałęzi dla gospodarki regionu jak m.in. **przemysły: metalurgiczny, maszynowy, motoryzacyjny, odlewniczy, wydobywczy, przeróbki surowców skalnych (wytwarzania konkretnych produktów z tych**

surowców), w tym wsparcie rozwoju budownictwa, w tym budownictwa inteligentnego.

Dla wzmacniania regionalnej gospodarki istotny jest również rozwój branży targowo – kongresowej (wraz z sektorem usług powiązanych) w oparciu o Targi Kielce S.A. (drugi ośrodek wystawienniczy w kraju, trzeci w Europie Środkowo – Wschodniej), wsparcie gałęzi warzywniczo-sadowniczej (produkcja tak obecnie poszukiwanej ekologicznej żywności), rozwój przedsiębiorstw działających w sektorze usług turystycznych i okołoturystycznych w oparciu o mapę obszarów o największym w regionie ruchu turystycznym oraz pakietyzacja i komercjalizacja produktu turystycznego (w tym elementów kulturowych, uzdrowiskowych, przyrodniczych, historycznych, kulinarnych itp.), oraz rozwój branż, które zostaną zidentyfikowane z czasem jako rzeczywiście perspektywiczne, a także specjalizacja w skali ponadregionalnej.

Interwencja funduszy unijnych w gospodarkę regionu, zgodnie z założeniami *Strategii Europa 2020*, powinna opierać się w głównej mierze o **inteligentne specjalizacje regionalne**. W *Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020* zaznaczono konieczność koncentracji na kluczowych gałęziach i branżach dla rozwoju gospodarczego regionu (cel strategiczny 2.). Natomiast zdefiniowanie konkretnych specjalizacji będzie miało miejsce w Regionalnej Strategii Innowacji.

Na etapie formułowania kierunków interwencji funduszy strukturalnych w województwie świętokrzyskim w obszarze wsparcia przedsiębiorczości, istotne były wnioski i rekomendacje z badań ewaluacyjnych, które zostały przeprowadzone w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007-2013, zwłaszcza z uwagi na przewidywane szersze niż w perspektywie finansowej 2007 – 2013 zastosowanie instrumentów inżynierii finansowej.

W raporcie z badania ewaluacyjnego *Analiza i ocena kierunków wsparcia udzielonego w ramach Działania 1.1. RPOWŚ 2007-2013* zauważono m.in., iż w przypadku położenia w przyszłym okresie finansowania nacisku na wspieranie MŚP poprzez system preferencyjnych pożyczek (a nie dotacji) za optymalne uznac należałoby wdrożenie rozwiązania o charakterze przejściowym, w ramach którego stopniowo wprowadzany byłby model pożyczkowy. Natomiast z badania dotyczącego *Oceny skuteczności działania funduszy pożyczkowych i poręczeniowych, które otrzymały dofinansowanie w ramach RPOWŚ 2007-2013* wynika, iż dostęp do usług finansowych świadczonych w ramach RPOWŚ 2007 – 2013 zdecydowanie się poprawił. Co więcej, obecny model można uznać za bliski docelowego, w związku z powyższym wskazana jest jedynie rozbudowa przedstawicielstw już istniejącej sieci instytucjonalnej funduszy, zintensyfikowanie działań promocyjnych realizowanych przez fundusze, zastąpienie w pewnych obszarach dotacji narzędziami mieszanymi, tj. kredyty umarzalne, subsydiowanie odsetek oraz możliwość krzyżowego finansowania w ramach jednego działania: dopuszczenie poręczania przez wsparte fundusze poręczeniowe pożyczek udzielanych z tych samych środków przez fundusze pożyczkowe. Przeprowadzone badania pozwalają również stwierdzić, iż w latach 2014-2020 zapotrzebowanie na kapitał funduszy pożyczkowych wyniesie przynajmniej 110 mln zł oraz 30 mln zł na kapitał funduszy poręczeniowych (przy założeniu, iż obecne środki które fundusze pożyczkowe i poręczeniowe pozyskały z dotacji w ramach RPO, pozostaną do ich dyspozycji).

Inwestycje przewidziane do realizacji w Regionalnym Programie Operacyjnym dla Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014 – 2020, zostaną dofinansowane ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Celu tematycznego 2. Zwiększenie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości technologii informacyjno-komunikacyjnych, w zakresie rozwoju produktów i usług opartych na TIK, handlu elektronicznego oraz zwiększania zapotrzebowania na TIK.

Wsparcie będą mogły również uzyskać inwestycje wpisujące się w Cel tematyczny 3. Podnoszenie konkurencyjności MŚP, sektora rolnego oraz sektora rybołówstwa i akwakultury, zakładające:

- promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwienie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz sprzyjanie tworzeniu nowych firm, w tym również przez inkubatory przedsiębiorczości;
- opracowywanie i wdrażanie nowych modeli biznesowych dla MŚP, w szczególności w celu umiędzynarodawiania;
- wspieranie tworzenia i rozszerzania zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług;
- wspieranie zdolności MŚP do udziału w procesach wzrostu i innowacji.

Ważnym elementem interwencji w gospodarkę regionu będzie również wsparcie inwestycyjne przedsiębiorczości społecznej w ramach realizacji Celu tematycznego 9. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem.

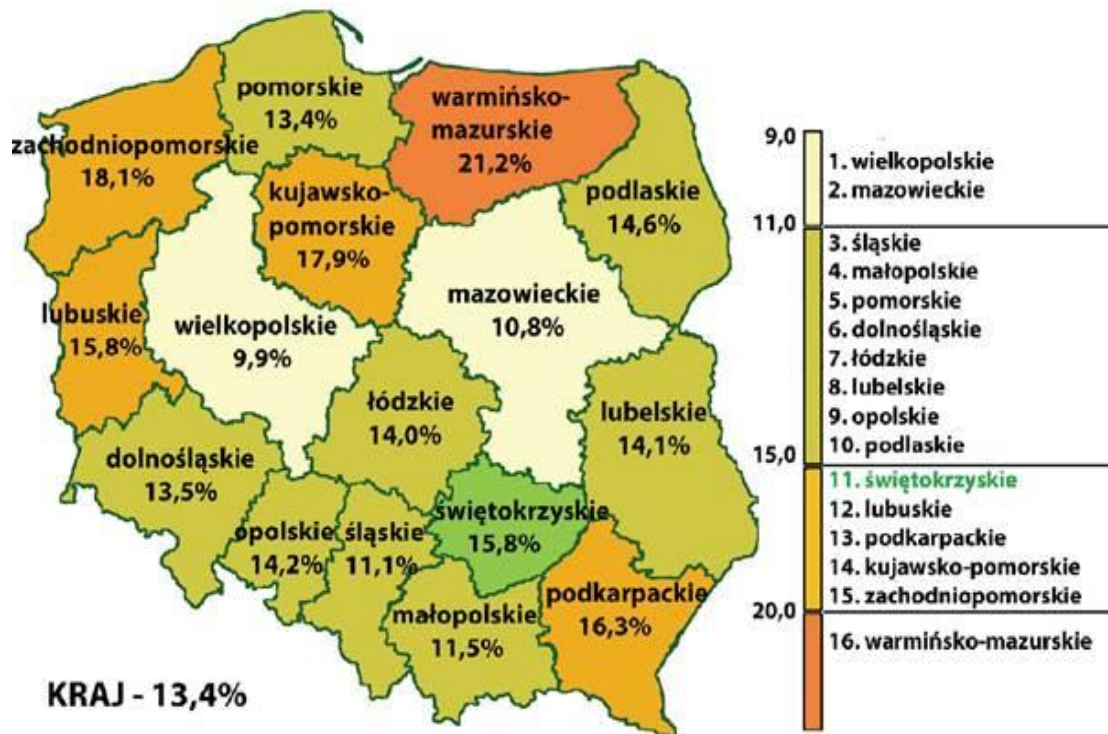
1.1.3 Kapitał społeczny

1.1.3.1 Rynek pracy

Sytuacja na regionalnym rynku pracy jest niekorzystna. **Bezrobocie** rejestrowane od lat utrzymuje się na poziomie wyższym od średniego w kraju, a bezrobocie długookresowe w 2012 r. było najwyższe w Polsce (BAEL). Charakterystyczną cechą struktury bezrobocia w regionie jest jego zróżnicowanie terytorialne, niski poziom wykształcenia bezrobotnych oraz długi okres pozostawania bez pracy.

W 2012 r. stopa bezrobocia w województwie wynosiła 15,8% i była wyższa niż w Polsce (13,4 %). Województwo świętokrzyskie, pod względem poziomu bezrobocia, zajmowało 11 miejsce wśród regionów Polski, na równi z lubuskim. Wyższe bezrobocie odnotowały jedynie województwa: podkarpackie, kujawsko - pomorskie, zachodniopomorskie.

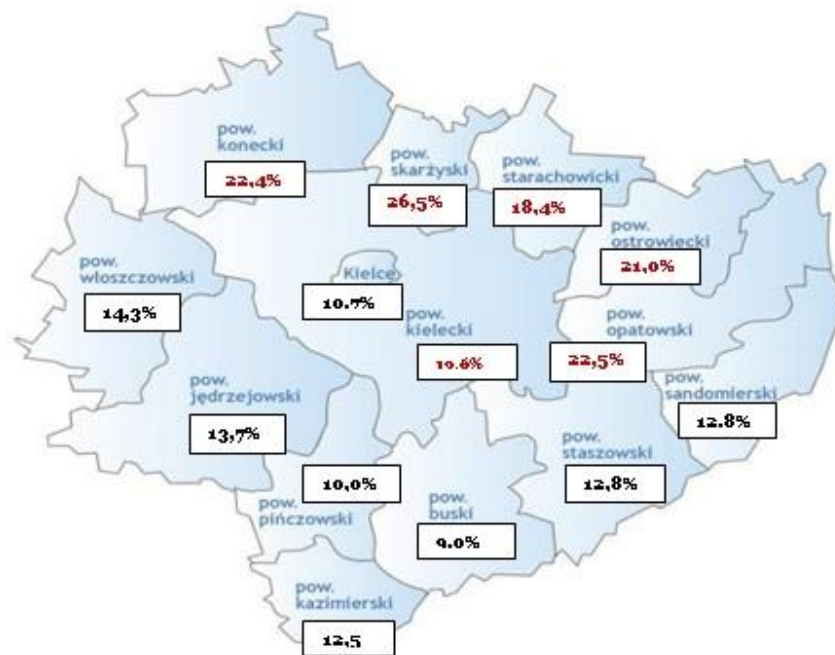
Ponad 55% ogółu bezrobotnych stanowili mieszkańcy wsi (w kraju 43,9%), w tym 49,3% stanowiły kobiety. Znaczny odsetek wśród osób bezrobotnych na wsi stanowili ludzie młodzi o niskim poziomie wykształcenia.

Mapa 8 Stopa bezrobocia według województw na 31.12.2012r.

Źródło: Analiza i Ocena Sytuacji na rynku pracy w województwie świętokrzyskim w 2012 r., WUP Kielce

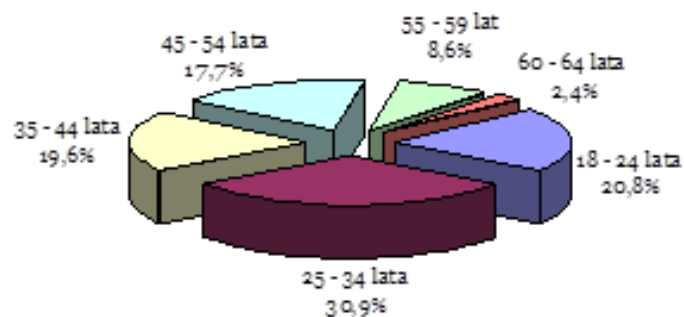
W poszczególnych powiatach województwa obserwujemy zróżnicowanie natężenia bezrobocia. Na koniec 2012 r. najwyższa stopa bezrobocia wystąpiła w powiatach: skarżyskim - 26,5%, opatowskim - 22,5%, koneckim - 22,4%, ostrowieckim 21,0%, kieleckim - 19,6% i starachowickim - 18,4%, natomiast najniższa w: buskim - 9,0%, pińczowskim - 10,0%, m. Kielce - 10,7%, kazimierskim 12,5%, staszowskim i sandomierskim - po 12,8%.

Mapa 9 Stopa bezrobocia w województwie świętokrzyskim, stan na 31.12.2012 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

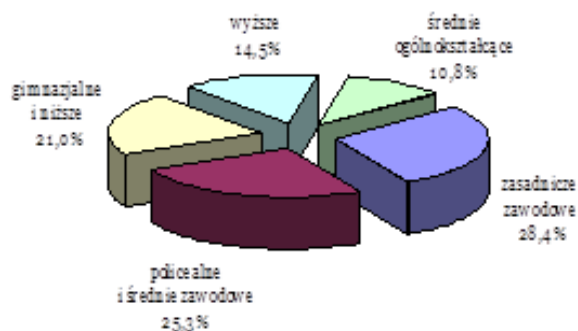
Analizując rozkład bezrobocia wg wieku należy stwierdzić, że w 2012 r. najliczniejszą grupę wśród bezrobotnych stanowiły osoby wieku 25 – 34 lat.

Wykres 8 Struktura bezrobotnych według wieku, stan na koniec 2012 r.

Źródło: Analiza i ocena sytuacji na rynku pracy w województwie świętokrzyskim w 2012 r., WUP Kielce

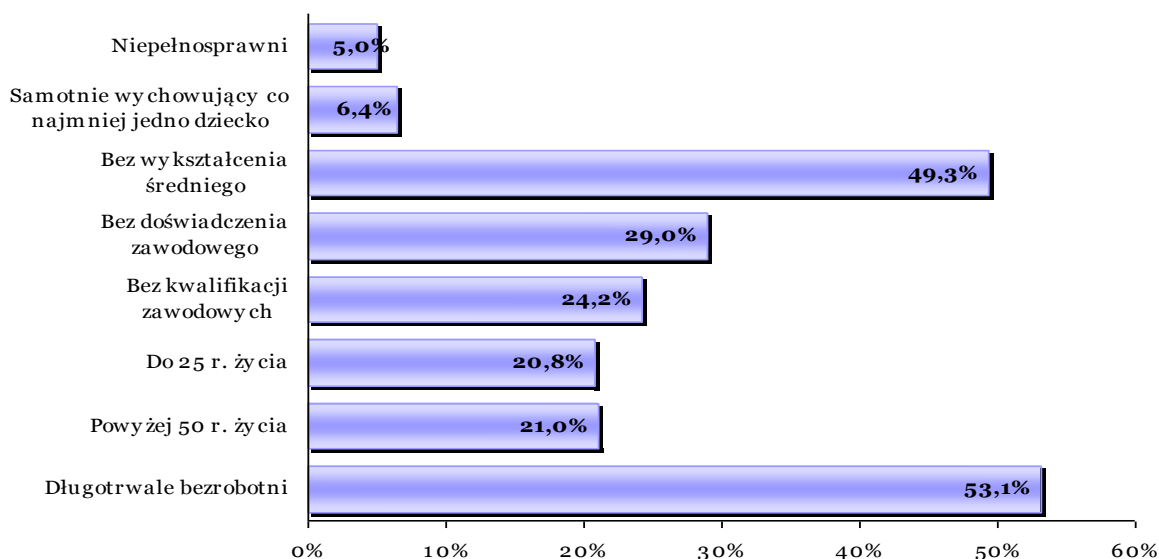
Nadal znaczącym problemem w regionie pozostaje **niski poziom wykształcenia bezrobotnych**. W 2012 r. najwięcej osób bezrobotnych posiadało wykształcenie zasadnicze zawodowe – 28,4%.

Wykres 9 Struktura bezrobotnych według wykształcenia, stan na koniec 2012 r.

Źródło: Analiza i ocena sytuacji na rynku pracy w województwie świętokrzyskim w 2012 r., WUP Kielce

W dalszym ciągu wyjątkowo trudną sytuację na rynku pracy obserwuje się wśród osób bezrobotnych znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy, czyli osób bezrobotnych długotrwale, powyżej 50 roku życia, do 25 roku życia, bez kwalifikacji zawodowych, bez doświadczenia zawodowego lub nieposiadających wykształcenia średniego, niepełnosprawnych oraz bezrobotnych, którzy po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęli zatrudnienia.

Wykres 10 Osoby bezrobotne w szczególnie niekorzystnej sytuacji na rynku pracy w ogóle bezrobotnych, stan na 31.12.2012r.

Źródło: WUP Kielce

Na koniec 2012 r., **osoby bezrobotne długotrwale** stanowiły najliczniejszą grupę wśród ogółu zarejestrowanych bezrobotnych, przy czym bezrobocie długotrwale silniej zaznaczało się wśród kobiet (54,2%). Wśród długotrwale bezrobotnych najwięcej było osób w wieku 25 – 34 lata (29,9%) oraz 35 – 44 lata (21,8%).

Osoby bez wykształcenia średniego, stanowiły ponad 49% ogółu bezrobotnych (w kraju 55,6%) w tym prawie 40% to kobiety.

Osoby bez kwalifikacji zawodowych, stanowiły ponad 24% ogółu bezrobotnych (50,7% kobiety, 49,3% mężczyźni).

W przypadku wszystkich trzech wskazanych grup nastąpił wzrost liczebności w stosunku do roku poprzedniego.

Zwiększyła się również liczba **bezrobotnych osób powyżej 50 roku życia** (21% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych, w tym 37,5% kobiety, 62,5% mężczyźni), **osób samotnie wychowujących dzieci** (7% ogółu bezrobotnych, w tym 80% to kobiety) oraz **osób niepełnosprawnych**.

Osoby niepełnosprawne stanowiły 5,0% ogółu bezrobotnych. Najwięcej zarejestrowanych bezrobotnych niepełnosprawnych było w wieku 45 – 54 lata (31,7% ogółu), w wieku 55 – 59 lat – 22,2%, 35 – 44 lat – 14,4% a w wieku 18 – 24 lata - 8,9%. Wśród bezrobotnych niepełnosprawnych najwięcej osób posiadało wykształcenie zasadnicze zawodowe oraz podstawowe i nieukończone podstawowe lub gimnazjalne, najmniej wykształcenie wyższe.

Zmalał nieco odsetek **bezrobotnych do 25 r. życia** (21% ogółu), **oraz bezrobotnych w wieku 25-34 lata** (30,9%). Łącznie osoby w wieku 18 – 34 lata stanowiły 51,7% ogółu bezrobotnych. W grupie osób bezrobotnych do 25 roku życia kobiety stanowiły 20,8%, a 68,3% mieszkańcy wsi.

W niewielkim stopniu zmniejszył się również odsetek **osób bez doświadczenia zawodowego**, jednak nadal stanowił prawie 30% ogółu bezrobotnych, przy czym szczególnie duży odsetek w tej grupie stanowiły kobiety (54,4%).

Niepokojącym zjawiskiem obserwowanym na regionalnym rynku pracy jest również utrzymujący się w 2012 r. wysoki udział bezrobotnych, którzy powracają po raz kolejny do rejestrów – ponad 81% wśród nowo zarejestrowanych.

Nadal trudna jest sytuacja **kobiet** na rynku regionalnym rynku pracy, które mają większe problemy z wejściem na rynek pracy oraz z ponownym podjęciem zatrudnienia, (co wynika m.in. z trudności w godzeniu pracy zawodowej z obowiązkami rodzinnymi), częściej niż mężczyźni dotyka je też problem bezrobocia długotrwałego.

Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020 w zakresie celów dotyczących **wspierania zatrudnienia** podkreśla konieczność **koncentracji na** poprawie dostępu do wsparcia dla ludzi młodych, w tym w zakresie zdobywania pracy i doświadczenia zawodowego oraz wspierania przedsiębiorczości młodego pokolenia w tworzeniu nowych miejsc pracy oraz nabywaniu kompetencji społecznych.

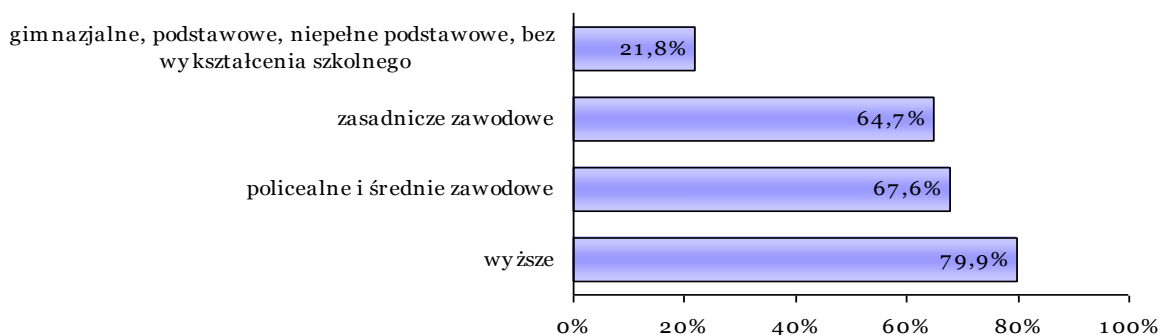
Zarówno w Polsce jak i w województwie świętokrzyskim odnotowuje się relatywnie niski współczynnik aktywności zawodowej i zatrudnienia.

Podniesienie ich poziomu jest istotnym wyzwaniem dla województwa świętokrzyskiego i całego kraju. W kontekście następujących zmian demograficznych włączenie na rynek pracy jak największej liczby osób w wieku produkcyjnym oraz przeciwdziałanie przedwczesnej dezaktywacji zawodowej osób starszych stanowić będzie silny impuls rozwojowy dla gospodarki regionu. *Strategia Europa 2020* za cel stawia osiągnięcie wskaźnika zatrudnienia osób w wieku 20 – 64 lata na poziomie 75%. Dla Polski ustalono wartość docelową na 71%. Aktywność ekonomiczna ludności w Polsce jest niższa niż w UE. W 2011 r. współczynnik aktywności ekonomicznej dla Polski wyniósł 56,1% (UE-27; 58,37%), zatrudnienia 50,7% (UE – 27; 52,63%).

Przeciętnie w 2012 r., w województwie świętokrzyskim **współczynnik aktywności zawodowej** wynosił **57,1%** (pozostał na poziomie z roku poprzedniego) i był nadal nieco wyższy niż w skali kraju (**55,9%**). Zdecydowanie wyższą aktywność zawodową w regionie obserwuje się wśród mężczyzn – 64,8% niż kobiet 48,2%, co jest analogiczne do tendencji obserwowanych na rynku krajowym, gdzie wskaźnik aktywności ekonomicznej wśród mężczyzn wynosił 64,4%.

Wskaźnik aktywności zawodowej ludności zamieszkałej w miastach jest niższy niż ludności wiejskiej (miasto 54,4%, wieś 58,3%). (BAEL)

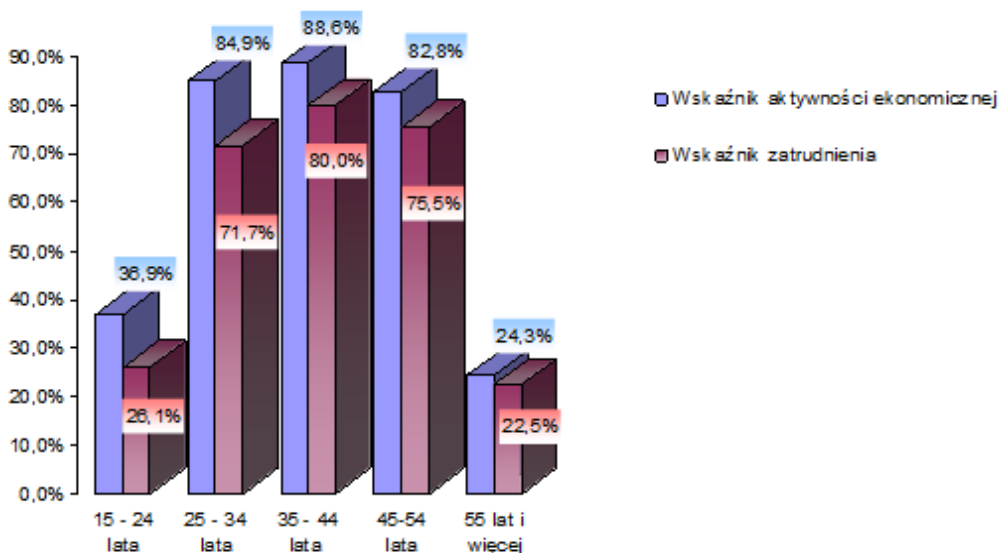
Widoczna jest zależność pomiędzy posiadanym wykształceniem a wykazywaną aktywnością zawodową. Najmniejsza aktywność zawodowa cechuje osoby posiadające najniższe wykształcenie (gimnazjalne, podstawowe, niepełne podstawowe lub bez wykształcenia szkolnego). (BAE)

Wykres 11 Aktywności ekonomiczna ludności województwa świętokrzyskiego w IV kwartale 2012 r. w zależności od wykształcenia

Źródło: BAEL

W regionie szczególnie niekorzystnie przedstawiają się wskaźniki dotyczące poziomu aktywności ekonomicznej i poziomu zatrudnienia wśród osób młodych (15 – 24 lata) oraz wśród osób powyżej 55 roku życia.

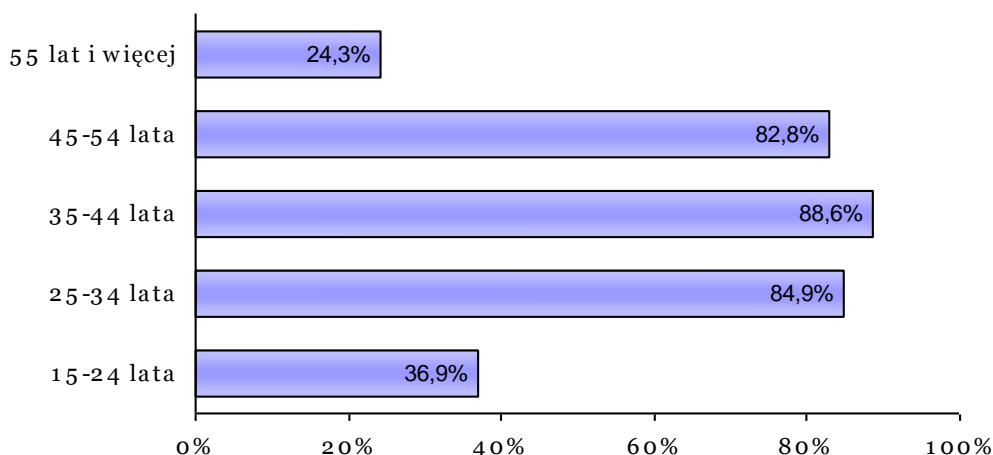

Wykres 12 Wskaźniki aktywności ekonomicznej oraz zatrudnienia w IV kwartale 2012 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W IV kwartale 2012 r. liczba osób pracujących w województwie wyniosła 569 tys., (spadek o 2,6% w stosunku do roku ubiegłego). Zmniejszyła się liczba osób pracujących na wsi – o 10,2%, podczas gdy w miastach zwiększyła o 8,7%.

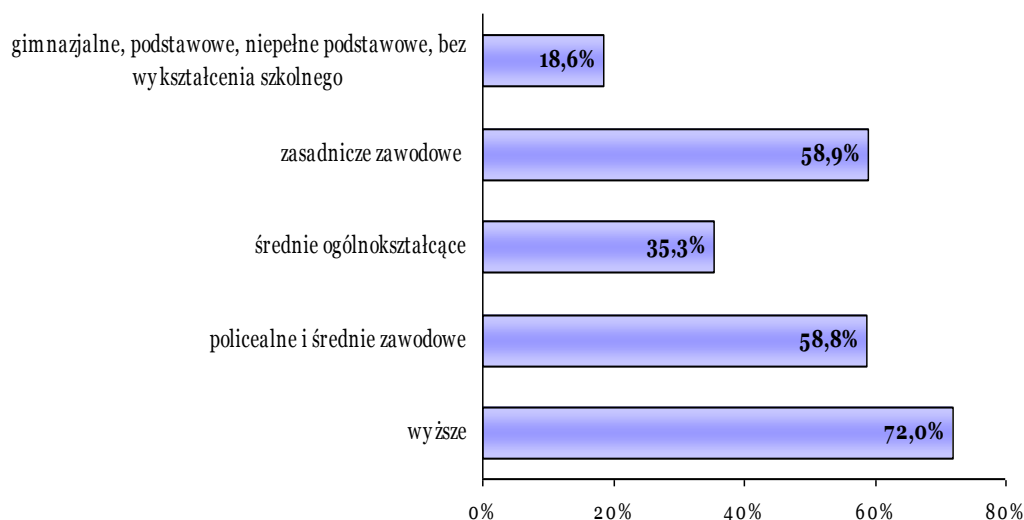
Przeciętny wskaźnik zatrudnienia w województwie w 2012 r. wyniósł 49,6% (w Polsce – 50,2%). Wynik ten sytuował region na 7 miejscu w kraju (BAEL). Począwszy od roku 2009 r. obserwuje się sukcesywny spadek jego wartości od 65,1% w 2009 r. do 64,1% w 2012 r., wyższą wartość wskaźnika obserwuje się wśród mężczyzn.

Wykres 13 Wskaźnik zatrudnienia wg grup wiekowych w IV kwartale 2012 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wskaźnik zatrudnienia podobnie jak wskaźnik aktywności ekonomicznej jest silnie uzależniony od poziomu wykształcenia oraz od wieku. Najwyższy poziom wskaźnika odnotowano wśród pracowników z wykształceniem wyższym, najniższy wśród osób z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym, niepełnym podstawowym i bez wykształcenia szkolnego.

Wykres 14 Wskaźnik zatrudnienia według wykształcenia w województwie w IV kwartale 2012 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

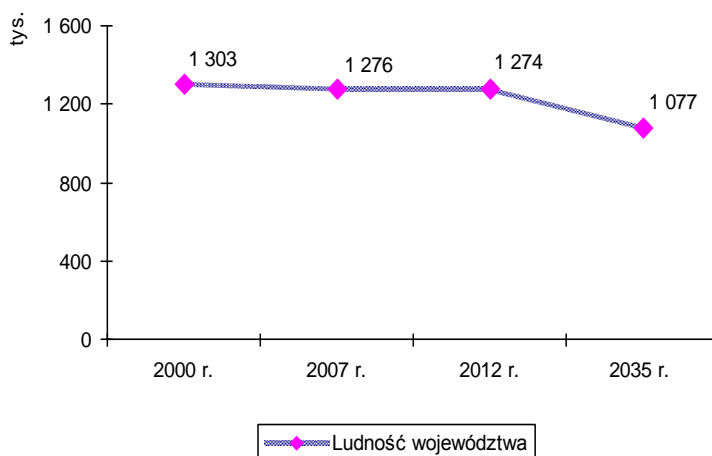
Tematyka zmian zachodzących na rynku pracy w kontekście **zmian demograficznych** w Polsce została poddana dogłębnej analizie w raporcie OECD *Przemiany demograficzne i starzenie się społeczeństwa: konsekwencje dla lokalnych rynków pracy w Polsce (2013 r.)*. W dokumencie tym wskazano na szereg negatywnych trendów, którym podlegają społeczeństwa państw europejskich, w tym Polska.

Prognozy demograficzne dla Polski wyraźnie wskazują, że w najbliższej przyszłości kluczowym czynnikiem determinującym ilościowe i jakościowe cechy kapitału ludzkiego będą zmiany demograficzne, związane ze starzeniem się społeczeństwa oraz zmniejszaniem się liczby osób w wieku aktywności zawodowej. Dlatego też konieczne jest podjęcie działań mających na celu dążenie do **maksymalnego wykorzystania dostępnych zasobów pracy**, co zostało silnie zaakcentowane w *Raporcie „Polska 2030 – wyzwania rozwojowe”*, gdzie **sytuację demograficzną, wysoką aktywność zawodową, adaptacyjność zasobów pracy oraz wzrost kapitału społecznego** postrzega się jako wyzwania, konieczne do podjęcia w perspektywie do roku 2030.

Rekomendacje zawarte w *Raporcie* wskazują też na konieczność **wdrożenia działań wpływających na podwyższenie efektywnego wieku wychodzenia z rynku pracy** (wraz z wydłużaniem się oczekiwanej długości trwania życia). Ponadto w celu redukcji wzrastającego obciążenia demograficznego działaniom ukierunkowanym na zwiększenie podaży pracy oraz zwiększanie aktywności zawodowej powinny towarzyszyć działania mające na celu wzrost dzietności.

Sytuacja demograficzna w województwie należy do jednej z najbardziej niekorzystnych w kraju. Zidentyfikowanymi głównymi problemami są: **niski przyrost naturalny, ujemne saldo migracji, intensywnie postępujące zjawisko starzenia się społeczności oraz wysoki odsetek osób w wieku nieprodukcyjnym.**

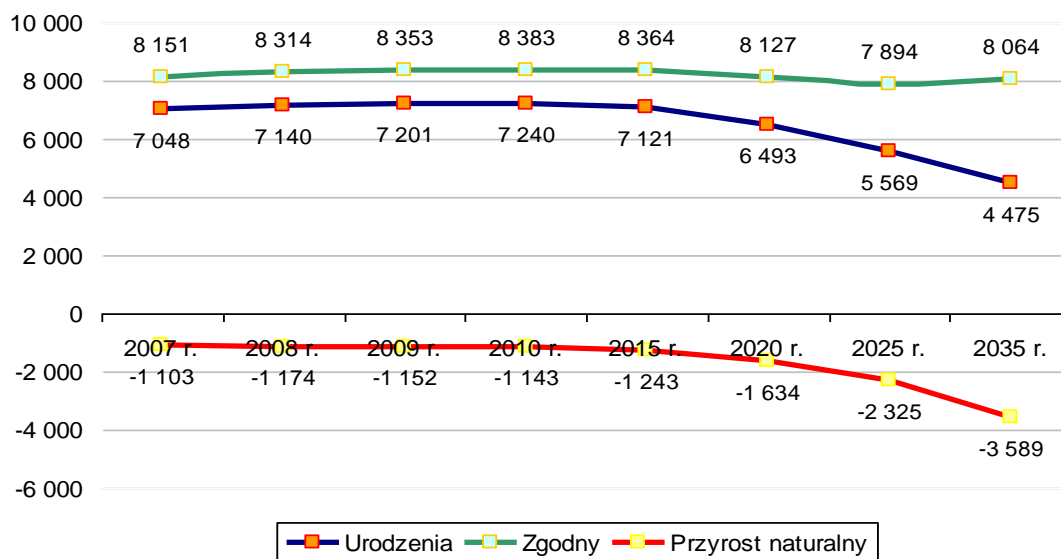
Świętokrzyskie należy do województw, w których liczba ludności maleje najszybciej. W stosunku do roku 2000 liczba ludności zmniejszyła się o blisko 29 tys. osób. Prognozuje się, że do 2035 r. ludność województwa zmniejszy się o 226 tys. osób.

Wykres 15 Prognoza ludności województwa

Źródło: Opracowanie własne na podstawie – danych GUS, Prognoza ludności na lata 2008 – 2035

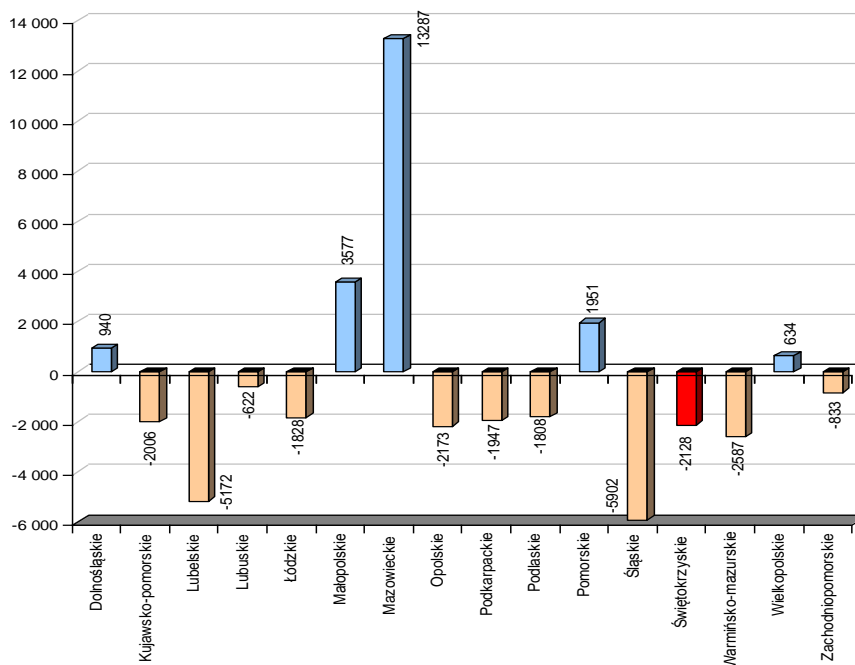
Przyrost naturalny ludności województwa jest ujemny. Prognozuje się, że w 2035 r. może osiągnąć wartość (-) 3 589.

Wykres 16 Ruch naturalny ludności województwa świętokrzyskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie – danych GUS, Prognoza ludności na lata 2008 – 2035

Saldo migracji utrzymuje się na ujemnym poziomie. Na koniec 2012 r. osiągnęło wartość (-) 2 128, bardziej niekorzystne saldo migracji odnotowano jedynie w czterech województwach.

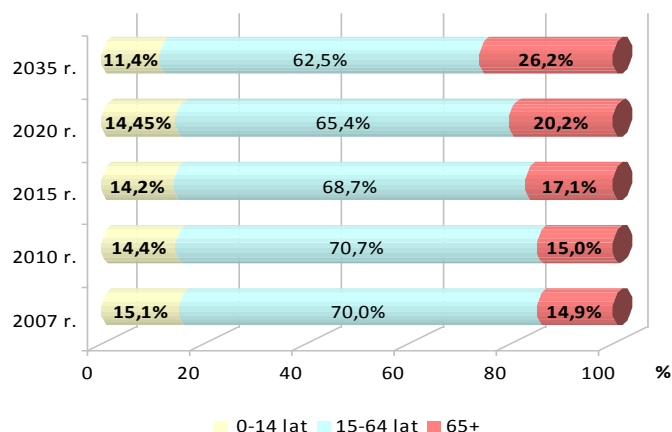

Wykres 17. Saldo migracji ludności województwa świętokrzyskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie – danych GUS, Prognoza ludności na lata 2008 – 2035, Stan i struktura ludności oraz ruch naturalny w przekroju terytorialnym w 2012 r.

W przypadku świętokrzyskiego szczególnie niekorzystne jest zjawisko migracji poza województwo osób młodych, będących na etapie edukacji wyższej lub absolwentów uczelni wyższych. W SRWŚ 2014 - 2020 jako przyczynę tego zjawiska wskazuje się na słabą identyfikację młodzieży z regionem. W związku z tym należy prowadzić działania na rzecz jej wzmocnienia, m.in. poprzez upowszechnianie aktywności młodzieży w organizacjach społecznych.

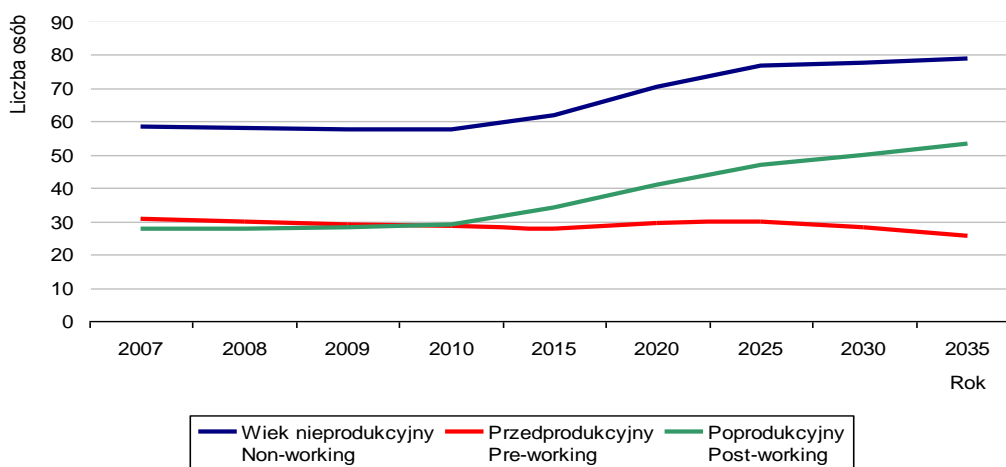
W regionie zachodzą silne procesy starzenia się społeczeństwa. Prognozuje się, że w 2035 r. ponad 26% społeczeństwa będą stanowiły osoby powyżej 65 roku życia.

Wykres 18. Prognoza ludności według biologicznych grup wieku (w procentach),

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS, Prognoza ludności na lata 2008 – 2035

Wzrasta odsetek osób w wieku nieprodukcyjnym. Na koniec 2012 r. w województwie świętokrzyskim na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 58 osób w wieku nieprodukcyjnym (średnia dla kraju 57). Według prognoz w 2020 r. na 100 osób w wieku produkcyjnym będzie przypadało ponad 70 osób w wieku nieprodukcyjnym. W perspektywie do roku 2035 r. szacuje się, że osoby w wieku poprodukcyjnym będą stanowiły prawie 30% ludności.

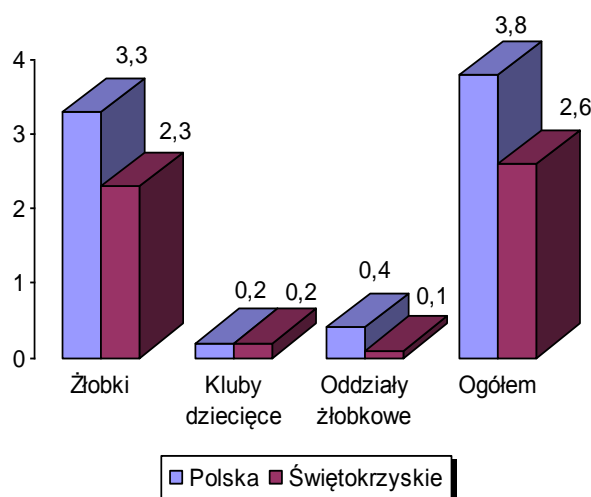
Wykres 19 Współczynnik obciążenia demograficznego województwa świętokrzyskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, Prognoza ludności na lata 2008 – 2035

Województwo charakteryzuje niski współczynnik dzietności, w 2012 r. wynosił 1,232 i był jednym z najniższych w kraju - 12 miejsce. Problematyka niskiego poziomu dzietności została poddana analizie w Raporcie OECD *Przemiany demograficzne i starzenie się społeczeństwa: konsekwencje dla lokalnych rynków pracy w Polsce*. Polskie kobiety później rodzą pierwsze dziecko oraz posiadają mniej dzieci. Wśród głównych czynników wpływających na odkładanie decyzji o urodzeniu dziecka wymienia się niestabilne warunki zatrudnienia, trudne warunki ekonomiczne, jak również zmiany w stylu życia współczesnych rodzin.

Jak wskazano w Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020 odplywowi ludności z regionu świętokrzyskiego można przeciwdziałać między innymi poprzez tworzenie wysokiej jakości miejsc pracy, natomiast niwelowanie czynników wpływających na niski poziom dzietności wymaga interwencji o bardziej wszechstronnym charakterze.

Poziom wydatków na usługi w Polsce w zakresie opieki nad dziećmi, w szczególności w odniesieniu do dzieci poniżej trzeciego roku życia, jest szczególnie niski (OECD, 2012 r.). Województwo świętokrzyskie obok lubelskiego i warmińsko – mazurskiego posiada najmniejszą dostępność miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 oraz najmniejszą w kraju liczbę placówek opieki nad dziećmi. W 2012 r. odsetek dzieci objętych opieką instytucjonalną w 2012 r. w regionie był jednym z niższych w Polsce i wyniósł 2,6. Niższy wskaźnik wystąpił jedynie w województwie pomorskim.

Wykres 20 Odsetek dzieci w wieku do lat 3 objętych opieką instytucjonalną w 2012 r. w Polsce i województwie świętokrzyskim

Źródło: GUS, *Żłobki i kluby dziecięce w 2012 r.*

Wśród działań służących przeciwdziałaniu niekorzystnym efektom wynikającym ze wzrostu odsetka osób w wieku poprodukcyjnym na rozwój ekonomiczny, jako warunek dla wydłużenia aktywności zawodowej wśród osób starszych wskazuje się „promocję zdrowia oraz zapobieganie chorobom”, oraz pomoc w podnoszeniu umiejętności zawodowych, adekwatnych do aktualnych wymogów rynku pracy.

Jednym z elementów podnoszenia aktywizacji zawodowej społeczeństwa jest wspieranie działań w zakresie **ochrony zdrowia**, w tym profilaktyki zdrowotnej. Pomimo znacznej interwencji funduszy strukturalnych alokowanych dla regionu na lata 2007 – 2013 w Świętokrzyskiem nadal istnieją ogromne potrzeby zarówno

w zakresie wsparcia infrastruktury ochrony zdrowia, jak i działań edukacyjno – szkoleniowych.

W regionie, podobnie jak w całym kraju, nadal silnie zaznacza się zjawisko tzw. nadumieralności mężczyzn. Największa różnica w zgonach zaczyna się już w przedziale wiekowym od 15–19 lat i z każdym przedziałem wiekowym rośnie. Utrzymuje się również tendencja wyższej umieralności wśród mieszkańców wsi, niż mieszkańców miast. Według danych za 2010 r. do głównych przyczyn zgonów mieszkańców województwa należały choroby układu krążenia (53,09%), nowotwory (22,26%), choroby układu oddechowego (4,23%) układu trawiennego (3,46%).

Przyczyny zgonów		2005	2006	2007	2008	2009	2010
1	Choroby układu krążenia	6 394	6 668	6 590	6 703	7 724	7 436
2	Nowotwory	2 948	3 122	3 257	3 227	3 120	3 118
3	Zewnętrzne przyczyny zachorowania i zgonu	896	903	869	883	576	894
4	Choroby układu oddechowego	762	714	640	718	711	593
5	Choroby układu trawiennego	483	488	514	531	454	527
6	Pozostałe przyczyny zgonów	1 786	1 908	1 832	1 829	1 202	1 438
OGÓŁEM		13 269	13 803	13 702	13 891	13 797	14 006

Tabela 2 Główne przyczyny zgonów w Województwie Świętokrzyskim w latach 2005 – 2010

Źródło: Departament Ochrony Zdrowia na podstawie danych ŚCMOZ za 2005 r. oraz za lata 2006 – 2010 (dane opublikowane przez GUS na stronach internetowych Tabele – „Dane dla jednostki podziału lokalnego – Ludność”)

W województwie notowany jest **wzrost liczby zachorowań na jednostki chorobowe** zidentyfikowane jako główne przyczyny zgonów w województwie tj. związane z **chorobami układu krążenia, układu pokarmowego, układu moczowo-płciowego i oddechowego** oraz **choroby nowotworowe** i związanych z tym liczby hospitalizacji ogólnych. Liczba zachorowań na nowotwory w województwie świętokrzyskim jest wyższa niż średnia dla kraju i jest jedną z wyższych w kraju (GUS 2011 r.).

W analizowanym okresie najczęstszymi chorobami układu krążenia były: niewydolność serca, przewlekła choroba niedokrwienna serca, choroby serca niedokładnie określone i powikłania chorób serca, dusznica bolesna, ostry zawał serca, migotanie i trzepotanie przedsionków oraz choroba nadciśnieniowa z zajęciem serca. Najczęstszymi chorobami przewodu pokarmowego były kamica żółciowa, zapalenie żołądka i dwunastnicy, wirusowe i inne określone zakażenia jelitowe, przewlekłe wirusowe zapalenie wątroby oraz inne niezakaźne zapalenie żołądkowo-jelitowe i jelita grubego. Najczęstszymi schorzeniami układu moczowo-płciowego była kamica nerki i moczowodu. Wśród chorób układu oddechowego najczęściej wystąpiły: przewlekła zaporowa choroba płuc oraz zapalenie płuc. Wśród chorób nowotworowych najczęstszymi były nowotwory o niepewnym lub nieznanym charakterze jamy ustnej i narządów trawiennych, nowotwór złośliwy pęcherza moczowego, nowotwory o niepewnym lub nieznanym charakterze innych

i nieokreślonych umiejscowień oraz nowotwór o niepewnym lub nieznanym charakterze ucha środkowego, narządów układu oddechowego i klatki piersiowej.

W regionie sukcesywnie wzrasta również liczba notowanych **schorzeń psychiatrycznych**, wśród których podstawową przyczynę hospitalizacji pacjentów w szpitalach o profilu psychiatrycznym w roku 2011 nadal stanowiły zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania spowodowane użyciem alkoholu. Drugą przyczyną hospitalizacji była schizofrenia. Powyższe dane mogą świadczyć o zmniejszonej odporności społeczeństwa naszego regionu na czynniki stresowe związane ze zwiększoną dynamiką życia codziennego.

Notowane jest również zwiększenie liczby osób leczonych w poradniach odwykowych z powodu używania alkoholu oraz substancji psychoaktywnych.

Ponadto w województwie nadal obserwowana jest niekorzystna sytuacja epidemiologiczna gruźlicy, a współczynnik zapadalności wirusowego zapalenia wątroby typu C, utrzymuje się na poziomie wyższym niż średnia dla Polski.

Jednocześnie w województwie notuje się wyższe niż średnie dla polski wartości dotyczące szczepień ochronnych oraz widoczny jest systematyczny wzrost zapotrzebowania ludności na realizację programów zdrowotnych.

W kontekście wskazanych powyżej uwarunkowań, w zakresie RPOWŚ 2014-2020 uwzględniono typy interwencji skierowane na poprawę jakości regionalnego rynku pracy. Należą do nich m.in. działania mające na celu poprawę sytuacji osób pracujących oraz nieaktywnych zawodowo na rynku pracy, np. poprzez zapewnienie możliwości podniesienia kwalifikacji zawodowych czy uzyskania wszechstronnego doradztwa. Działania zaprogramowane w ramach RPOWŚ 2014-2020 powinny kłaść nacisk na **jakość i efektywność oferty**, co powinno zostać odzwierciedlone w kryteriach oceny projektów. Znaczące wsparcie skoncentrowane będzie także na projektach dotyczących zakładania działalności gospodarczej, w tym przez ludzi młodych, oraz osoby należące do grup społecznych, znajdujących się w wyjątkowo niekorzystnej sytuacji. Szczególna uwaga w tej dziedzinie zostanie skierowana na przedsiębiorczość akademicką, w tym typu spin-off i spin-out, jak również tworzenie przedsiębiorstw społecznych.

Przeciwdziałanie niekorzystnym tendencjom demograficznym, stanowiącym w perspektywie kilku lat poważne wyzwanie dla regionu, również w kontekście rynku pracy, stoi u podstaw decyzji o zawarciu w RPOWŚ 2014-2020 interwencji zorientowanej na aktywizację zawodową osób starszych. Ponadto, istotna część alokacji Programu w obszarze rynku pracy przeznaczona zostanie na równouprawnienie płci oraz ułatwienia dla godzenia życia zawodowego i prywatnego, w szczególności przez kobiety.

1.1.3.2 Edukacja

Rozsądne wykorzystywanie zasobów ludzkich jest podstawą gospodarki opartej na wiedzy i innowacji, która stanowi jeden z fundamentów *Strategii Europa 2020*. Mieszkańcy województwa świętokrzyskiego stanowią kapitał regionu warunkujący jego dalszy rozwój. Podstawę decyzji o konieczności podejmowania trudu budowania potencjału kapitału ludzkiego poprzez działania w zakresie podnoszenia dostępu do wysokiej jakości edukacji stanowią obserwowane w regionie niekorzystne tendencje demograficzne. Jak wskazano w Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego

do roku 2020 *Sytuacja demograficzna w Świętokrzyskim należy do jednej z najbardziej niekorzystnych w kraju i wskazuje na istotną i narastającą barierę w rozwoju społeczno – gospodarczym*. Przeciwdziałanie ich przyszłym skutkom wymaga podjęcia szeregu dynamicznych działań, które będą sprzyjały rozwojowi wysoko wykwalifikowanych zasobów ludzkich wraz z ich aktywizacją społeczną i zawodową. Nie uda się tego osiągnąć bez wysokiej jakości edukacji odpowiadającej na potrzeby zmieniającego się otoczenia. Stąd też, podniesienie jakości edukacji jest jednym z zasadniczych kierunków mających na celu zmianę dotychczasowych trendów demograficznych występujących w regionie.

Pomimo obserwowanego na przestrzeni ostatnich lat wzrostu inwestycji w kapitał ludzki, a co za tym idzie pozytywnych zmian w obszarze edukacji (zarówno w funkcjonowaniu samego sektora edukacji, jak i postawach edukacyjnych mieszkańców województwa świętokrzyskiego) nadal identyfikowany jest szereg problemów z którymi boryka się system kształcenia i szkolenia.

Zgodnie z ustawą, system oświaty w Polsce obejmuje przedszkola, szkoły podstawowe, gimnazja, szkoły ponadgimnazjalne oraz artystyczne, placówki oświatowo-wychowawcze, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, młodzieżowe ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze oraz specjalne ośrodki wychowawcze dla dzieci i młodzieży wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki, metod pracy i wychowania ośrodki umożliwiające dzieciom i młodzieży, w tym także z upośledzeniem umysłowym z niepełnosprawnościami sprzężonymi realizację obowiązku szkolnego i obowiązku nauki, placówki zapewniające opiekę i wychowanie uczniom w okresie pobierania nauki poza miejscem stałego zamieszkania, zakłady kształcenia i placówki doskonalenia nauczycieli, biblioteki pedagogiczne, kolegia pracowników służb społecznych (*ustawa o systemie oświaty z 7 września 1991 r., tekst jednolity*).

Jednym z podstawowych problemów edukacji zarówno w kraju jak i w województwie jest niedopasowanie oferty edukacyjnej do realiów rynku pracy i potrzeb zgłaszanych przez przedsiębiorców. Istotne zagrożenia wynikają również z **nierówności w dostępie do usług edukacyjnych, jakości nauczania oraz niskiej świadomości społeczeństwa dotyczącej konieczności uzupełniania kwalifikacji.** Jak wskazano w zaktualizowanej *Strategii Rozwoju Polski Wschodniej do roku 2020* mieszkańców województw Polski Wschodniej w tym świętokrzyskiego charakteryzuje ponadto **mniejszy niż średnio w kraju poziom umiejętności cyfrowych oraz szczególnie trudna sytuacja absolwentów na rynku pracy**, które mogą być przyczynami wykluczenia społecznego.

Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020 wskazuje, że walka z wykluczeniem społecznym i zjawiskiem ubóstwa powinna się skupiać m.in. na poprawie dostępu do podstawowych usług publicznych, w tym do wysokiej jakości edukacji.

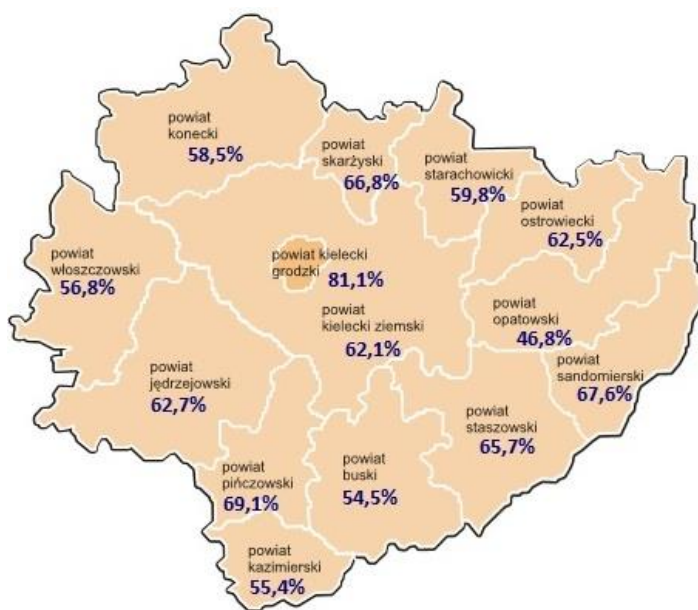
Budowanie kapitału intelektualnego rozpoczyna się już na etapie edukacji przedszkolnej. Porównując dane dla kraju i województwa, można stwierdzić, że w regionie występuje relatywnie niski wskaźnik upowszechnienia edukacji przedszkolnej.

W Polsce na **1 216 467** dzieci w wieku przedszkolnym działa **20 464 placówek**, które zapewniają jedynie **969 897 miejsc**. Na jedno miejsce w przedszkolu w skali

kraju przypada **1,25** dziecka, co oznacza że ¼ dzieci nie ma możliwości uczęszczania do przedszkoli.

W województwie świętokrzyskim na **33 986** dzieci w wieku przedszkolnym funkcjonują **754** placówki wychowania przedszkolnego, z czego **262 to przedszkola**. Łącznie zapewniają **23 726** miejsc. Na jedno miejsce przypada **1,43 dziecka**, co oznacza, że ponad 40 % dzieci nie ma możliwości uczęszczania do przedszkola (dane: *SIO 2012-04-24 Wychowanie przedszkolne wg płci wieku i województw*).

Wg danych GUS w roku 2012 w województwie świętokrzyskim do placówek wychowania przedszkolnego uczęszczało 64,3% dzieci w wieku przedszkolnym (3-5 lat), w tym zdecydowanie mniej na terenach wiejskich - 50,7 %. Największy odsetek dzieci w wieku 3-5 lat uczęszczających do przedszkoli występował w m. Kielce (81,1%) oraz powiatach: sandomierskim, staszowskim, pińczowskim i skarżyskim (ponad 65%). Najniższy poziom wskaźnika odnotowano w powiecie opatowskim (46,8%). Istotne różnice w upowszechnieniu edukacji przedszkolnej odnotowano na obszarach wiejskich, gdzie odsetek dzieci objętych edukacją przedszkolną był najwyższy w powiecie sandomierskim (61,9%), natomiast najniższy w powiatach: kazimierskim (28,0%) i opatowskim (32,8%).

Mapa 10 Odsetek dzieci w wieku 3-5 lat objętych edukacją przedszkolną w województwie świętokrzyskim w 2012 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL.

Pomimo znacznych środków finansowych przeznaczonych na rozwój opieki przedszkolnej w perspektywie 2007 – 2013 w ramach PO KL i niewątpliwie istotne zmiany in plus w tym obszarze, w perspektywie 2014 – 2020 obszar ten nadal wymagał będzie prowadzenia działań na rzecz zwiększania dostępu do wysokiej jakości i przystępnych cenowo miejsc opieki nad dziećmi. Ponadto w kontekście prognozowanych negatywnych zmian demograficznych należy również pamiętać, że zapewnienie łatwego dostępu do opieki nad dzieckiem jest jednym z elementów, które mogą pośrednio wpłynąć na zwiększenie dzietności przy jednoczesnym

utrzymaniu wysokiej aktywności zawodowej rodziców (Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020).

Potwierdzeniem konieczności podejmowania działań w zakresie rozwoju edukacji przedszkolnej są wyniki badania *Ocena ośrodków wychowania przedszkolnego utworzonych lub wspartych ze środków finansowych EFS w ramach Poddziałania 9.1.1 POKL, 2012*, z których wynika, że do istotnych problemów edukacji przedszkolnej w regionie należą przede wszystkim wskazane powyżej: **zbyt mała liczba przedszkoli i miejsc w przedszkolach** oraz **zbyt wysokie opłaty za korzystanie z placówek**.

W kontekście wskazanych powyżej uwarunkowań: zbyt małego uczestnictwa dzieci w edukacji przedszkolnej oraz zbyt małej dostępności miejsc opieki nad dziećmi, należy prowadzić działania zwiększające możliwość dostępu do przedszkoli, poprawę ich infrastruktury oraz dobrej jakości usług (poprzez tworzenie nowych placówek wychowania przedszkolnego w powiatach/gminach o najniższym upowszechnieniu edukacji przedszkolnej oraz wspieranie istniejących w zakresie wygenerowania dodatkowych miejsc jak i modernizacji infrastruktury).

Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego do 2020 przytaczając wyniki badania OECD dotyczącego wybranych, kluczowych kompetencji młodzieży pod koniec obowiązkowego kształcenia w szkole wskazuje, że generalnie polscy „uczniowie dość dobrze radzą sobie ze standardowymi zadaniami wymagającymi schematycznego zastosowania posiadanej wiedzy i umiejętności. Gorzej natomiast wypadają uczniowie, jeśli chodzi o ich umiejętności twórcze. Operacje takie jak samodzielne myślenie, formułowanie hipotez, rozumowanie naukowe, analizowanie i rozwiązywanie problemów, dostrzeganie alternatywnych rozwiązań sprawiają im trudności większe niż uczniom w wielu innych krajach UE i OECD. Świadczy to o tym, że w szkołach nadal większe znaczenie odgrywa nauczanie, które koncentruje się na zapamiętywaniu (faktów, algorytmów postępowania), a nie rozwijaniu umiejętności przydatnych na współczesnym rynku pracy oraz w procesie uczenia się i nabywaniu nowych umiejętności przez okres całego życia. Aby sprostać wymaganiom współczesnego świata, konieczne jest większe zwracanie uwagi na rozwój umiejętności twórczego i krytycznego myślenia, samoorganizacji, skutecznego komunikowania się, pracy zespołowej oraz przedsiębiorczości”.

Ponadto Strategia wskazuje na konieczność podejmowania działań o w obszarze edukacji obejmujących: wzmacnianie wyposażenia szkół i nowoczesne technologie (TIK), podnoszenie kompetencji cyfrowych uczniów i nauczycieli oraz wzmacnianie dostępu do nowoczesnych materiałów edukacyjnych; rozwój indywidualizacji nauczania; podnoszenie umiejętności pracy własnej ucznia, kreatywności, myślenia twórczego i pracy w grupie; kształtowanie właściwych postaw zdrowotnych (np. żywieniowych); wzmacnianie modelu pomocy psychologiczno – pedagogicznej oraz podnoszenie jakości i wzmacnianie systemu potwierdzania kompetencji i egzaminów zewnętrznych. Szczególną wagę przykładana się do szkolnictwa zawodowego.

Strategia wskazuje również na konieczność zwiększenia nacisku na kształcenie praktyczne, ukierunkowane na odpowiednie przygotowanie zawodowe oraz zmniejszenie stosowania nauczania teoretycznego. Zgodnie z Wytocznymi Komisji Europejskiej oraz krajowymi dokumentami strategicznymi podkreślana jest konieczność wprowadzenia do programów szkolnych elementów nauczania służących

podnoszeniu u uczniów kreatywności, innowacji i przedsiębiorczości (Komunikat Komisji, Europa 2020) jako warunku koniecznego do rozwijania zdolności twórczych.

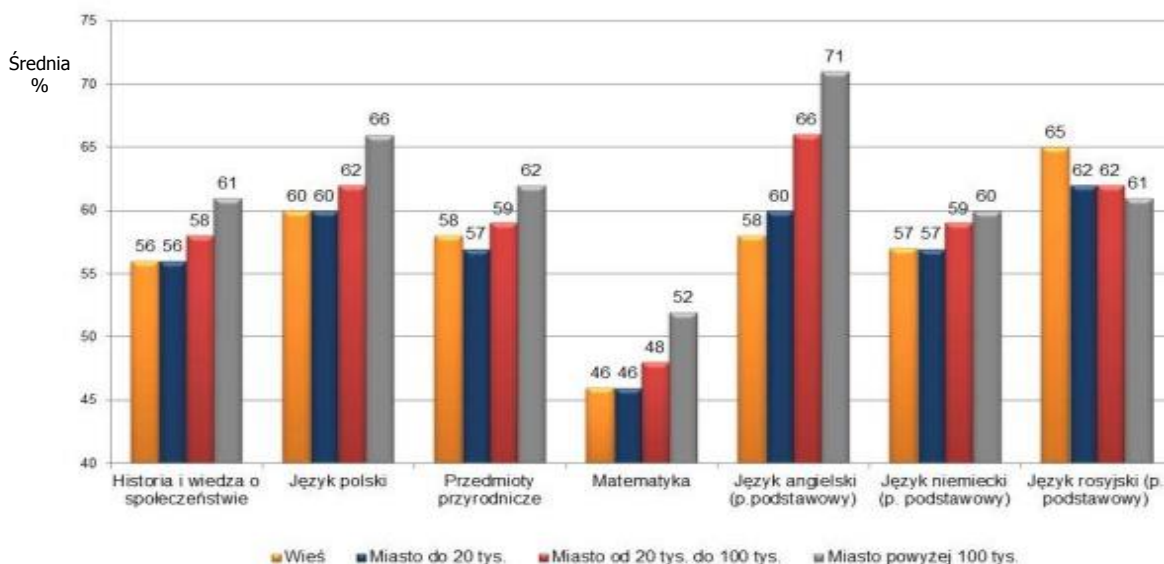
Poza wskazanym problemami samego procesu nauczania w regionie występują istotne problemy w zakresie infrastruktury placówek oświaty, w tym m.in. w zakresie infrastruktury sportowej. W roku 2011/2012 w województwie dwie na pięć szkół wiejskich nie posiadało sali gimnastycznej (GUS).

Szkoły w województwie świętokrzyskim nie są również odpowiednio wyposażone w sprzęt komputerowy oraz TIK, które z czasem będą stawały się podstawowym narzędziem nauczania. Łącznie w województwie jest **830** pracowni komputerowych z dostępem do Internetu (w Polsce 21 223), w tym na obszarach wiejskich **569** (w Polsce **11 612**). Przy czym pod względem liczby komputerów z dostępem do Internetu na obszarach wiejskich województwo zajęło dopiero 11 miejsce w kraju.

Szkoły w województwie świętokrzyskim są również słabo wyposażone w pomoce dydaktyczne, a pracownie przedmiotowe wymagają nakładów na dostosowanie do nowoczesnego nauczania.

Wskaźnik skolaryzacji netto w regionie dla zasadniczych szkół zawodowych (wiek 16 – 18 lat) w 2012 r. był jednym z niższych w skali kraju (11,7% przy średniej w Polsce 13,21%, natomiast w przypadku liceów ogólnokształcących i szkół zawodowych oraz ogólnozawodowych osiągnął wartości wyższe niż średnia w kraju (odpowiednio licea 45,65% i 44,41%; szkoły zawodowe i ogólnozawodowe 34,15% i 31%)

Pomimo tego, iż w regionie kładzie się duży nacisk na edukację szkolną, w dalszym ciągu identyfikowane są obszary wymagające wsparcia, szczególnie w eliminowaniu dysproporcji pomiędzy w dostępie i jakości edukacji pomiędzy obszarami miejskimi i wiejskimi. Na obszarach wiejskich i w małych miastach uczniowie gimnazjów osiągają gorsze wyniki, niż ich rówieśnicy w średnich i dużych miastach.

Wykres 21. Wyniki egzaminu gimnazjalnego 2013 w zależności od lokalizacji szkoły

Źródło: www.edulandia.pl, za CKE

Wyniki uczniów na egzaminach zewnętrznych w 2012 i 2013 r. różnią się w zależności od lokalizacji szkoły. Wyższe średnie wyniki uzyskiwali uczniowie ze szkół wielkomiejskich, zdecydowanie niższe - ze szkół wiejskich.

Wyniki uczniów szkół w miastach małych (do 20 tysięcy mieszkańców) i średnich (od 20 do 100 tysięcy mieszkańców) są porównywalne.

Istotnym problemem w regionie jest utrzymująca się niższa niż w kraju zdawalność egzaminu maturalnego. W 2013 r. egzamin dojrzałości zdało **79,3%** uczniów z województwa świętokrzyskiego (w 2012 r. 78,3%), w kraju - **81%** (w 2012r. 80%). Najlepsze wyniki egzaminu maturalnego odnotowano w powiecie pińczowskim, (64,6%), najlepsze w buskim (85,6%).

Z punktu widzenia efektywności i jakości kształcenia kluczowe znaczenie ma **aktualizacja wiedzy i kompetencji nauczycieli, w tym szczególnie realizujących kształcenie zawodowe** po to, aby ich wiedza odpowiadała aktualnemu rozwojowi danej dziedziny i była zgodna z trendami na rynku pracy. Szybkie zmiany społeczne gospodarcze wraz z postępującym rozwojem i rolą nowoczesnych technologii sprawiają, że nauczyciele ci muszą stale doskonalić swe umiejętności, aby móc przekazywać uczniom wiedzę najbardziej aktualną oraz niezbędne umiejętności. (Stan szkolnictwa ..., s.63).

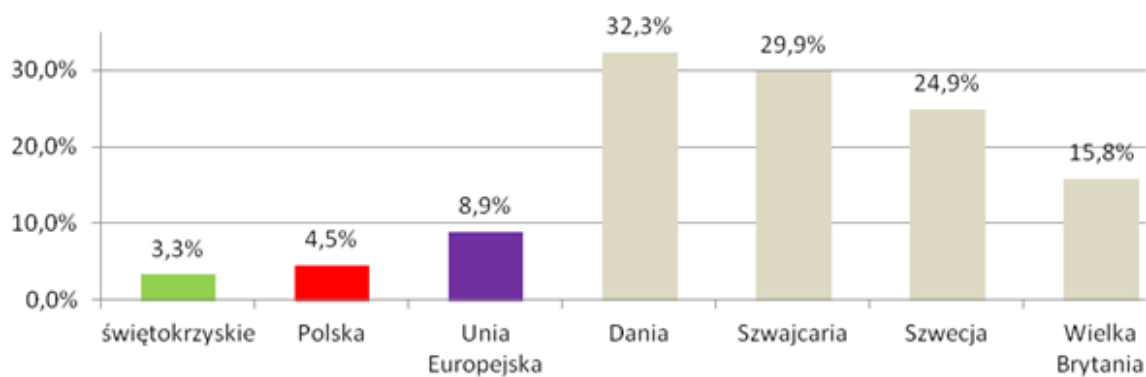
W obszarze edukacji szczególnie należy położyć na wsparcie działań skierowanych do dzieci o specjalnych potrzebach, w tym do dzieci niepełnosprawnych szczególnie w kontekście planowanego sukcesywnego zwiększania odsetka dzieci z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego uczęszczających do szkół ogólnodostępnych.

Na podstawie danych Wojewódzkiego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Kielcach wynika, iż w woj. świętokrzyskim liczba osób zaliczonych do grupy niepełnosprawnych prawomocnym orzeczeniem lub wyrokiem sądu (do 16 roku życia) w okresie od stycznia 2008 r. do 04.2012 r. wynosi ogółem **11 812 osób**, w tym:

- grupa w wieku do 3 lat - 2 319 dzieci;
- grupa w wieku 4 do 7 lat - 3 083 dzieci;
- grupa w wieku 8 do 16 lat - 6 410 dzieci.

Istotnym problemem województwa świętokrzyskiego jest również **niski udział osób w wieku 25-64 lata w kształceniu ustawicznym**. Uczenie się przez całe życie (ang. LLL, tj. life long learning) stanowi podstawowy czynnik zwiększania jakości kapitału ludzkiego przekładający się bezpośrednio na poziom i jakość zatrudnienia. Stały rozwój gospodarczy, dynamiczny postęp techniczny i zmiany w technologiach informacyjno-komunikacyjnych, uzależniają szanse na rynku pracy od uczestnictwa w kształceniu ustawicznym, obejmującym zarówno podnoszenie jak i zdobywanie nowych kwalifikacji i wykształcenia.

Wg danych Eurostatu w roku 2011 zaledwie 4,5% mieszkańców Polski z grupy 25-64 lata uczestniczyło w kształceniu lub szkoleniu, czyli prawie dwukrotnie mniej niż wynosi średnia dla Unii Europejskiej. W świetle tych danych widać skalę problemu w regionie, gdzie wg danych GUS odsetek osób dorosłych w wieku 25-64 uczestniczących w kształceniu i szkoleniu w roku 2012 wyniósł 3,0%.

Wykres 22 Odsetek osób w wieku 25-64 uczestniczących kształceniu lub szkoleniu w województwie świętokrzyskim na tle Polski, UE i wybranych krajów w roku 2011

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Eurostatu i GUS.

Duże dysproporcje w wielkości powyższego wskaźnika widoczne są w także w poszczególnych województwach. Różnica pomiędzy regionem o najwyższej i najniższej wartości wskaźnika wyniosła w 2011 r. 3,3 pkt.

Zagadnieniom aktywności edukacyjnej Polaków poświęcone zostało badanie Bilans Kapitału Ludzkiego *Kształcenie przez całe życie* (PARP, 2012 r.). Z badania wynika, że najczęściej swoje kompetencje podnoszą osoby dobrze wykształcone, młode lub w średnim wieku oraz mieszkające w dużych miastach. Najliczniejszą grupą, która nigdy nie uczestniczyła w kursach lub szkoleniach stanowią osoby z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym, co jeszcze pogłębia ich trudną sytuację na rynku pracy. W kontekście uczenia się przez całe życie nie bez znaczenia jest także edukacja seniorów po 65 roku życia, którzy w związku ze zmianami w systemie emerytalnym i wydłużaniem się średniej długości życia, wymagają wsparcia w utrzymaniu aktywności zawodowej i społecznej.

W świetle danych GUS województwo świętokrzyskie charakteryzuje wzrost poziomu wykształcenia mieszkańców na przestrzeni ostatnich lat. Zwiększa się liczba mieszkańców z wykształceniem wyższym oraz spada z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym i niższym. Jednocześnie przeprowadzony w 2011 roku Narodowy Spis Powszechny Ludności pokazuje, że spośród ogółu ludności osoby z wykształceniem wyższym stanowią zaledwie 16,0% ogółu. Najliczniejsze grupy stanowili mieszkańcy z wykształceniem średnim i policealnym – 30,0%, zasadniczym zawodowym – 21,3%, ukończone podstawowe – 21,2% oraz średnim zawodowym – 17,5%.

Poziom wykształcenia w dużej mierze warunkuje aktywność na rynku pracy, jednak w obecnych warunkach nawet wykształcenie wyższe nie jest gwarantem zatrudnienia. *Badanie zapotrzebowania na zawody i kwalifikacje w województwie świętokrzyskim* (WUP Kielce, 2012 r.) wskazuje, iż wśród wymagań stawianych przyszłym pracownikom najistotniejsze jest doświadczenie zawodowe, w dalszej kolejności ukończone kursy i uprawnienia specjalistyczne, wykształcenie kierunkowe oraz umiejętności praktyczne. W procesie kształcenia jednym z istotniejszych aspektów jest połączenie dobrego przygotowania teoretycznego z praktyką, szczególnie odbywaną bezpośrednio w firmach. Niezbędne jest usunięcie luki pomiędzy wymaganiami pracodawców a przygotowaniem i kwalifikacjami absolwentów. Współpraca pomiędzy sektorem edukacyjnym a pracodawcami, którzy mogą wskazać pożądane kierunki rozwoju i umiejętności, jakie przyszli pracownicy

powinni posiadać, pozwoli kształcić w sposób bardziej dostosowany do wymagań przedsiębiorców.

Dokument strategiczny *Perspektywa uczenia się przez całe życie* wskazuje na konieczność zapewnienia możliwości stałego rozwijania kompetencji opartych na indywidualnym i elastycznym podejściu do osób uczących się, zarówno w ramach edukacji formalnej i nieformalnego uczenia się. Systematyczność doksztalcania stanowi wyznacznik nowoczesnego podejścia do kształcenia dorosłych. Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego (SRKL) określa wartość docelową wskaźnika dot. udziału osób w wieku 25-64 lata uczących się i doksztalających w ogólnej liczbie ludności w tym wieku na poziomie co najmniej 10%.

W kontekście Strategii Europa 2020 cele dotyczące sfery kształcenia w Polsce odnoszą się do ograniczenia odsetka osób przedwcześnie kończących naukę, który w ostatnich latach w przeciwieństwie do średniej w Unii Europejskiej, systematycznie rośnie.

Niezbędnym czynnikiem sprzyjającym rozwojowi kapitału ludzkiego i budowaniu gospodarki opartej na wiedzy jest szerokie **wykorzystanie technologii informacyjno – komunikacyjnych** i budowanie kompetencji w obszarze TIK. Znaczenie wykorzystania TIK podkreśla *Strategia Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego w Polsce do roku 2013*, która jako strategiczny kierunek wskazuje przyspieszenie rozwoju kapitału intelektualnego i społecznego Polaków. Wykorzystanie Internetu, zaawansowanych platform są coraz powszechniej wykorzystywane. Świadczy o tym na przykład ogromny wzrost liczby deklaracji złożonych drogą elektroniczną, których w roku 2010 złożono ok. 360 tysięcy, natomiast w roku 2011 ponad trzykrotnie więcej – ponad 1,2 mln (*Społeczeństwo informacyjne w liczbach*, MAiC 2012 r.). Systematycznie wzrasta liczba osób i przedsiębiorstw wykorzystujących Internet i technologie teleinformatyczne w obszarach zw. z usługami bankowymi, zdrowiem, zakupami przez Internet, czy też w celach szkoleniowych.

System edukacji, jako etap przygotowania na resztę życia, powinien kształtować dzieci i młodzież na świadomych odbiorców i użytkowników technologii, wykorzystujących możliwości jakie daje w życiu społeczno-zawodowym. Umiejętności uczniów kształtują się w poprzez działania kompetentnych i odpowiednio przygotowanych nauczycieli przy wykorzystaniu nowoczesnych rozwiązań technologicznych.

Kierunki działań w ramach wspierania kompetencji uczniów i nauczycieli w zakresie TIK określono w rządowym programie „Cyfrowa szkoła”. W dokumencie *Trzecia fala nowoczesności. Polska 2030 Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju* w ramach Celu szczegółowego 1. również wskazano na potrzebę wykorzystywania technologii cyfrowych w całym procesie nauczania, podnoszenia kompetencji kadr nauczających, oraz dostępu do nowoczesnej sieciowej infrastruktury edukacyjnej oraz sprzętu ICT.

1.1.3.3 Włączenie społeczne i walka z ubóstwem

Działania na rzecz **przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu** i walki z ubóstwem są jednym z głównych priorytetów UE na lata 2014 – 2020. Państwa członkowskie mają za zadanie dążyć do ograniczania zjawiska wykluczenia społecznego poprzez realizację zadań z zakresu aktywizacji społecznej rodzin i osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem, które mają doprowadzić do aktywizacji zawodowej tej grupy. Aby osiągnąć cel przedstawiony przez UE koniecznym jest skoordynowanie działań z zakresu zatrudnienia, edukacji, ochrony zdrowia oraz opieki instytucjonalnej.

Uzasadnienie dla wsparcia w ramach RPOWŚ 2014-2020 przedsięwzięć, dotyczących aktywizacji społecznej wynika wprost z zapisów Strategii Europa 2020, której jednym z filarów jest *Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną*.

Z kolei jednym z priorytetów tematycznych Strategii ustanowiono *Europejski program walki z ubóstwem*, mający przyczynić się do „zapewnienia spójności społecznej i terytorialnej, tak aby korzyści płynące ze wzrostu gospodarczego i zatrudnienia były szeroko dostępne, a osoby ubogie i wykluczone społecznie mogły żyć godnie i aktywnie uczestniczyć w życiu społeczeństwa”. Na rzecz rozwoju wpływać ma właśnie „zapewnienie wysokiego poziomu zatrudnienia, inwestowanie w kwalifikacje, zwalczanie ubóstwa oraz modernizowanie rynków pracy, systemów szkoleń i ochrony socjalnej, aby pomóc ludziom przewidywać zmiany i radzić sobie z nimi oraz móc budować spójne społeczeństwo”.

Realizując założenia *Strategii Europa 2020*, Komisja Europejska w *Stanowisku służb Komisji w sprawie opracowania umowy o partnerstwie i programów w Polsce na lata, 2014 – 2020* jako jeden z priorytetów dla naszego kraju określiła konieczność zwiększenia współczynnika aktywności zawodowej, czemu ma służyć m.in. polityka włączenia społecznego. Zdaniem Komisji, przedsięwzięcia w tej dziedzinie powinny skoncentrować się na „integracji najsłabszych grup społecznych na rynku pracy”. Do grup tych zaliczono kobiety, młodzież oraz osoby starsze. Działaniom aktywizacyjnym, w szczególności w odniesieniu do osób starszych towarzyszyć winny wysiłki, skierowane na poprawę dostępności i jakości usług społecznych.

Duży nacisk kładzie się w tym dokumencie także na priorytetowe potraktowanie aktywizacji społecznej i zawodowej młodzieży, borykającej się z wieloma trudnościami, związanymi z dostępnością i jakością miejsc pracy.

Jednocześnie, zwraca się uwagę na konieczność zaplanowania kompleksowego wsparcia, mającego na celu przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych i innych osób zmarginalizowanych, bądź zagrożonych marginalizacją. Jednym z narzędzi takiego wsparcia może być dofinansowanie przedsięwzięć promujących przedsiębiorczość społeczną.

Budowa efektywnego systemu pomocy i integracji społecznej stanowi cel strategiczny określony w *Świętokrzyskim Programie Pomocy Społecznej na lata 2012-2017*. Szczególną uwagę należy zwrócić na rozwój form i instytucji wsparcia dzieci i rodziny, osób starszych i innych pozostałych grup wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem.

Problem przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu został podkreślony w Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020, gdzie wskazano, iż *do*

podniesienia poziomu życia w regionie oraz niwelowania problemu wykluczenia społecznego i ekonomicznego przyczyniać się mają działania w ramach efektywnej, nowoczesnej polityki społecznej integrującej działania w obszarze pracy, kultury, edukacji, bezpieczeństwa społecznego oraz komunikacji społecznej.

Priorytety polityk unijnych w zakresie rozwoju sprzyjającemu włączeniu społecznemu, w ramach RPOWŚ 2014-2020 znajdują odzwierciedlenie m.in. w postaci następujących zaprogramowanych kierunków wsparcia:

- Zapewnienie dostępu do usług społecznych,
- Promocja przedsiębiorczości społecznej,
- Aktywna integracja osób i rodzin, w szczególności w celu włączenia na rynek pracy,
- Aktywizacja i przeciwdziałanie marginalizacji społeczności zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Wykluczenie społeczne dzieli się na kilka typów: **wykluczenie materialne** (posiadanie dochodów poniżej granicy ubóstwa), **wykluczenie fizyczne** (wiek, niepełnosprawność), **wykluczenie strukturalne** (miejsce zamieszkania, niskie wykształcenie), **wykluczenie normatywne** (alkoholizm, narkotyki, konflikty z prawem, samotność, dyskryminacja). W województwie świętokrzyskim najwięcej osób jest zagrożonych wykluczeniem fizycznym i strukturalnym.

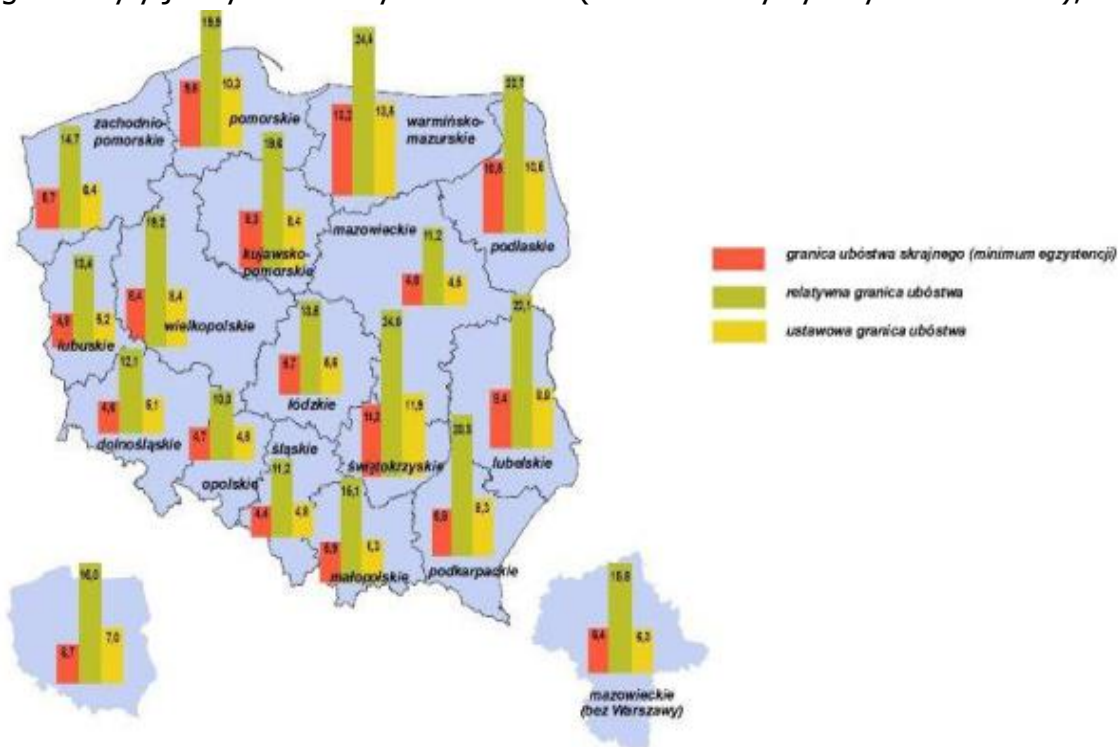
Województwo	Typy wykluczenia									
	Fizyczne		Strukturalne		Normatywne		Materialne		Ogółem	
	zagrożeni	wykluczeni	zagrożeni	wykluczeni	zagrożeni	wykluczeni	zagrożeni	wykluczeni	zagrożeni	wykluczeni
Dolnośląskie	16,9	6,0	11,5	1,0	14,1	5,6	14,1	6,8	40,6	17,9
Kujawsko - Pomorskie	16,0	5,1	17,5	0,8	10,9	5,0	10,9	11,7	46,8	21,1
Lubelskie	17,1	6,2	27,9	3,5	12,6	4,1	12,6	13,8	52,7	23,5
Lubuskie	20,3	9,0	16,0	0,2	14,8	6,4	14,8	7,6	46,5	21,1
Łódzkie	18,6	6,7	16,9	1,8	10,1	3,4	10,1	8,5	43,8	18,6
Małopolskie	16,8	4,7	20,6	0,9	10,5	4,1	10,5	6,7	43,4	15,0
Mazowieckie	15,5	4,2	17,4	0,9	13,2	5,3	13,2	8,0	44,3	16,6
Opolskie	13,5	2,6	19,8	0,3	13,2	5,6	13,2	8,9	44,9	16,3
Podkarpackie	16,4	3,8	25,3	1,6	11,7	3,0	11,7	10,6	50,5	17,7
Podlaskie	15,5	4,1	18,9	0,9	13,7	4,9	13,7	5,4	43,8	14,1
Pomorskie	15,4	5,3	14,2	0,8	14,1	3,7	14,1	6,8	41,1	14,6
Śląskie	13,8	3,5	8,8	0,3	13,1	5,8	13,1	6,4	37,1	15,1
Świętokrzyskie	19,0	5,8	22,9	2,2	12,1	4,9	12,1	12,1	49,7	20,4
Warmińsko - Mazurskie	15,1	6,3	21,9	1,4	11,7	3,7	11,7	11,8	48,3	21,0
Wielkopolskie	16,9	5,9	17,6	1,0	13,6	5,3	13,6	7,2	43,7	17,8
Zachodniopomorskie	16,2	4,6	18,4	0,7	14,0	6,3	14,0	11,3	46,7	20,7

Tabela 3 Odsetek osób zagrożonych wykluczeniem i wykluczonych społecznie ze względu na typ wykluczenia, Źródło: Wojewódzki program przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, 2012 r.

Skalę problemu wykluczenia społecznego odzwierciedlają dane dotyczące powodów przyznawania pomocy społecznej w województwie świętokrzyskim, wśród których najczęstsze to bezrobocie i ubóstwo oraz problemy natury zdrowotnej, bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych, potrzeba ochrony macierzyństwa, uzależnienia, bezdomność, przemoc w rodzinie, readaptacja społeczna osób opuszczających zakłady karne.

Ubóstwo jest problemem złożonym i stanowi poważny problem społeczny. W 2012 r. w Polsce poniżej granicy ubóstwa skrajnego tzn. poniżej poziomu egzystencji żyło 6,7% ludności, poniżej tzw. ustawowej granicy ubóstwa 13%, a 16% było zagrożonych ubóstwem relatywnym. Zasięg ubóstwa jest większy na wsi niż w miastach. W 2012 r. mieszkańcy wsi stanowili ponad 60% osób żyjących poniżej granicy ubóstwa skrajnego i ustawowego. **Województwo świętokrzyskie jest jednym z regionów najbardziej zagrożonych ubóstwem ekonomicznym, w tym ubóstwem skrajnym.** (GUS „Ubóstwo w Polsce w 2012 r.”)

W 2011 r. przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto, przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwie domowym oraz przeciętne miesięczne wydatki na 1 osobę w gospodarstwie domowym w regionie były jednymi z niższych w Polsce. (Rocznik statystyczny GUS 2012 r.);

Mapa 11 Zróżnicowanie terytorialne ubóstwa w Polsce

Źródło: Ubóstwo w Polsce w 2012 r., GUS

Jak wskazano w dokumencie *Problem ubóstwa w województwie świętokrzyskim*, (ROPS, grudzień 2012 r.) większość powiatów województwa jest zagrożonych ubóstwem w wysokim lub bardzo wysokim stopniu. Jedynie powiaty staszowski, sandomierski oraz miasto Kielce w stopniu średnim. Do głównych przyczyn ubóstwa w województwie zalicza się niski stopień urbanizacji, wysoką stopę bezrobocia, niższy

niż przeciętny w kraju dochód na jednego mieszkańca, znaczący odsetek osób pracujących w rolnictwie oraz rozdrobnienie gospodarstw rolnych.

Grupami szczególnie narażonymi na wykluczenie społeczne oraz ubóstwo są osoby niepełnosprawne, seniorzy, więźniowie i osoby opuszczające zakłady karne oraz mniejszości narodowe.

Konieczność podejmowania działań na rzecz wspierania **osób niepełnosprawnych** została podkreślona w *Europejskiej Strategii w sprawie niepełnosprawności 2010-2020 – Odnowione zobowiązanie do budowania Europy bez barier*, która za podstawowy cel stawia włączanie osób niepełnosprawnych do pełnego uczestniczenia w życiu społecznym i gospodarczym.

Problem niepełnosprawności powodujący ograniczenia w życiu społecznym, zawodowym i zdrowotnym stanowi poważne zagrożenie wykluczeniem społecznym w województwie świętokrzyskim. Wg danych Regionalnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kielcach niepełnosprawność to jeden z głównych powodów przyznawania pomocy społecznej (3 miejsce), zaraz po ubóstwie i bezrobociu.

Wg danych GUS (najnowsze dane pochodzą z Narodowego Spisu Ludności 2002) spośród 181 508 osób niepełnosprawnych w województwie świętokrzyskim osoby niepełnosprawne prawnie stanowią 77,5% (w kraju 82,1%), natomiast osoby niepełnosprawne biologicznie (tj. odczuwające ograniczenia zdrowotne) 22,5% (w kraju 17,9%). Zjawiskiem szczególnie niekorzystnym w województwie jest spadek o 3,5 punktu procentowego w stosunku do roku 2010 poziomu aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych do 25,6% w roku 2012. W analogicznym okresie w skali kraju odnotowano wzrost o 1 punkt procentowy. W 2012 roku osoby niepełnosprawne stanowiły 5,0% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych.

Osoby dotknięte niepełnosprawnością napotykają na problemy w życiu codziennym utrudniające lub uniemożliwiające im samodzielne funkcjonowanie głównie ze względu na występowanie barier architektonicznych, psychicznych, materialnych i prawnych (*Wojewódzki Program Przeciwdziałania Wykluczeniu Społecznemu, ROPS Kielce, 2012 r.*).

Do podstawowych problemów osób niepełnosprawnych na rynku pracy należą bariery edukacyjne oraz niski poziom wykształcenia. W świetle wyników badania przeprowadzonego na zlecenie Obserwatorium Integracji Społecznej Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w 2011 roku osoby niepełnosprawne z województwa świętokrzyskiego posiadają w większości wykształcenie średnie (37,5%) oraz zawodowe (26,7%), zaś dyplom ukończenia szkoły wyższej posiada jedynie 16,6% badanych. Istotną barierą w procesie aktywizacji zawodowej stanowi również negatywne postrzeganie osób niepełnosprawnych przez pracodawców.

Skutki niepełnosprawności oprócz samych osób niepełnosprawnych dotyczą także członków ich rodzin (w tym szczególnie kobiet), którzy z uwagi na konieczność zapewnienia opieki nad osobą niepełnosprawną zmuszone są do ograniczenia własnej aktywności zawodowej. W połączeniu z często zwiększonymi wydatkami np. na leczenie czy rehabilitację powoduje to znaczący spadek warunków życia osób niepełnosprawnych i ich rodzin.

W województwie świętokrzyskim funkcjonuje 558 podmiotów i instytucji działających na rzecz osób niepełnosprawnych i chorych (w tym 233 stanowi sektor pozarządowy), w skali kraju jest ich 17 126.

Polityka społeczna w kontekście wspierania osób niepełnosprawnych wymaga tworzenia korzystnych warunków do ich funkcjonowania we wszystkich dziedzinach życia gospodarczego i społecznego, głównie w zakresie wspierania programów edukacji i wykształcenia, tworzenia warunków na rzecz wzrostu zatrudnienia oraz integracji ze społeczeństwem. Obszary te zostały wskazane jako kluczowe w badaniu przeprowadzonym w 2011 roku na zlecenie ROPS Kielce pn.: Sytuacja, potrzeby oraz możliwości osób niepełnosprawnych w województwie świętokrzyskim. Promowanie równości i zapewnienie pełnego uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym osobom z niepełnosprawnościami oraz ich rodzin poprzez rozwój usług opiekuńczych, edukacyjnych, integracyjnych i związanych z aktywizacją zawodową zapisane zostały jako główne działania służące realizacji *Celu operacyjnego IV Przeciwdziałanie ekskluzji społecznej osób niepełnosprawnych Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Wykluczeniu Społecznemu na lata 2012-2017.*

W związku z postępującymi w regionie zmianami demograficznymi oraz wzrostem odsetka osób starszych w społeczeństwie, koniecznym staje się podejmowanie działań na rzecz poprawy jakości życia osób starszych, tak aby w możliwie największym stopniu zagospodarować ich potencjał w społeczeństwie.

Działania skierowane do osób starszych muszą uwzględniać specyficzne potrzeby tej grupy i przeciwdziałać ich negatywnym skutkom. Wśród nich należy wymienić pogarszanie się stanu zdrowia wraz z upływem lat, ciężką sytuację materialną skutkującą zmniejszeniem oczekiwań i potrzeb co do jakości życia, poczucie osamotnienia i marginalizacji, duże zaangażowanie w życie rodzinne (m.in. opieka nad wnukami), słabo rozwinięty w Polsce wolontariat kompetencji, tzn. sytuacja, w której odchodząca z rynku pracy osoba ma możliwość podzielenia się swoją wiedzą i doświadczeniem z młodymi pracownikami swojej branży czy też niewystarczające kompetencje cyfrowe (Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2012 – 2013, 2012 r.)

Działania integrujące **społeczności marginalizowane** są jednym z podstawowych priorytetów dotyczących problematyki włączenia społecznego zawartego w *Strategii Europa 2020.*

Znaczenie tematu integracji społeczności marginalizowanych opisane jest również w *Strategii Rozwoju Kraju do 2020*, której jednym ze strategicznych kierunków interwencji obszaru tematycznego dotyczącego spójności społecznej i terytorialnej jest zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Program Integracji Społeczności Romskiej w Polsce na lata 2014-2020 (Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji, projekt 2013 r.) **charakteryzuje romską mniejszość etniczną jako jedyną w Polsce zagrożoną wykluczeniem społecznym**, co wynika z szeregu czynników społecznych i kulturowych. Wśród nich w pierwszej kolejności wymienić należy niski poziom wykształcenia tej grupy przekładający się na brak kwalifikacji pożądaných na rynku pracy, a co za tym idzie na sytuację bytową i zdrowotną Romów oraz poziom samodzielności społecznej. Znaczącym problemem jest także hermetyczny charakter wspólnot romskich przykładających dużą wagę do niezależności z tendencją do izolowania się od środowiska, przyjmowania postawy roszczeniowej w stosunku do otoczenia oraz bierności w poszukiwaniu pracy.

Trudności w pracy z tą grupą powodują ich dalszą marginalizację oraz pogłębianie barier między resztą społeczeństwa.

Na terenie Polski mieszka obecnie około 17 tyś osób należących do romskiej mniejszości etnicznej, w tym w województwie świętokrzyskim 381 osób. Osoby te znajdują się przeważnie w bardzo trudnej sytuacji społecznej i ekonomicznej.

Zgodnie ze zdiagnozowanymi głównymi problemami Romów w województwie świętokrzyskim działania na rzecz ich integracji powinny dotyczyć obszaru edukacji (zwiększenie uczestnictwa w edukacji uczniów oraz studentów pochodzenia romskiego), podnoszenia aktywizacji zawodowej, ochrony zdrowia (zwiększenie dostępności do usług medycznych oraz profilaktyki) oraz mieszkalnictwa (*Wojewódzki Program Przeciwdziałania Wykluczeniu Społecznemu, ROPS Kielce 2012 r.*).

Grupą szczególnie narażoną na wykluczenie i marginalizację społeczną są **więźniowie oraz osoby opuszczające zakłady karne**. Na terenie województwa działają dwie jednostki penitencjarne, w których przebywa 1 798 osadzonych (Szczegółowa informacja o zaludnieniu oddziałów mieszkalnych z 26 lipca 2013 r.)

W ich przypadku najczęstszymi rodzajami marginalizacji jest marginalizacja zawodowa (bezrobocie, brak/niedostosowanie kwalifikacji zawodowych), konsumpcyjna (ubóstwo), społeczna (negatywne postrzeganie przez społeczeństwo) oraz socjalno-bytowa (związana dostępem do opieki zdrowotnej i mieszkalnictwa). Trudności w procesie adaptacji i readaptacji w społeczeństwie wynikają także z problemów sfery emocjonalnej, głównie z wycofania się i bierności.

Dlatego istotnym aspektem zapobiegania wykluczeniu społecznemu i marginalizacji jest objęcie więźniów jeszcze trakcie odbywania kary pozbawienia wolności kompleksowymi programami wsparcia obejmującymi m.in. zapobieganie negatywnym skutkom izolacji, resocjalizację, dostosowanie do nowych warunków życia i potrzeb rynku pracy po opuszczeniu zakładu karnego, w tym zdobywania nowych kwalifikacji i doświadczenia zawodowego we współpracy z przedsiębiorcami (*Wojewódzki Program Przeciwdziałania Wykluczeniu Społecznemu, ROPS 2012 r.*).

Za działania dotyczące integracji społecznej z elementami aktywizacji zawodowej odpowiedzialne są **instytucje pomocy i integracji społecznej**. Instrumentami aktywnej integracji są usługi i instrumenty o charakterze zatrudnieniowym, edukacyjnym, zdrowotnym i społecznym realizowane w szczególności w ramach pracy socjalnej, mające na celu przywrócenie możliwości lub zdolności zatrudnienia oraz integracji społecznej osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na rzecz zwiększenia dostępu do usług społecznych użyteczności publicznej.

W 2012 r. w Polsce działały 833 **domy pomocy społecznej**, w tym 34 w województwie (12 miejsce w Polsce) (GUS). W 2013 roku ich liczba zwiększyła się do 36. Łącznie zapewniały 3 501 miejsc. Wśród nich:

- 7 DPS dla osób przewlekle somatycznie chorych – 902 miejsca,
- 8 DPS dla osób w podeszłym wieku (w tym 1 niepubliczny) – 528 miejsc,
- 1 DPS dla osób niepełnosprawnych fizycznie – 45 miejsc,
- 12 DPS dla osób przewlekle psychicznie chorych (w tym 1 niepubliczny) – 1 125 miejsc,
- 8 dla osób niepełnosprawnych intelektualnie – 901 miejsc.

Powiat	Dla osób niepełnosprawnych intelektualnie		Dla osób niepełnosprawnych fizycznie		Dla osób przewlekle psychicznie chorych		Dla osób w podeszłym wieku		Dla osób przewlekle somatycznie chorych	
	podmioty	ilość miejsc	podmioty	ilość miejsc	podmioty	ilość miejsc	podmioty	ilość miejsc	podmioty	ilość miejsc
buski	2	165	-	-	2	110 (20*)	1	35	-	-
jędrzejowski	1	124	-	-	-	-	-	-	-	-
kazimierski	1	75	-	-	-	-	-	-	-	-
kielecki	2	315	-	-	-	-	1	56	1	26
miasto Kielce	-	-	1	45	2	186	-	-	3	438
konecki	1	120	-	-	1	150	-	-	-	-
opatowski	1	102	-	-	2	208	-	-	-	-
ostrowiecki	-	-	-	-	1	151	-	-	1	188
pińczowski	-	-	-	-	1	102	-	-	-	-
sandomierski	-	-	-	-	-	-	2	156	-	-
skarżyski	-	-	-	-	1	60	-	-	-	-
starachowicki	-	-	-	-	-	-	2	172	1	120
staszowski	-	-	-	-	1	40	1	34	1	130
włoszczowski	-	-	-	-	1	118	1	75*	-	-
RAZEM	8	901	1	45	12	1015	8	453	7	902

* miejsca w DPS niepublicznym

Tabela 4 Domy pomocy społecznej w Województwie Świętokrzyskim wg lokalizacji i typu, stan na luty 2013 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Świętokrzyskiego Urzędu Wojewódzkiego

W 2012 r. w województwie działało 5 **dziennych domów pomocy społecznej**, w tym 3 dla osób starszych w Jędrzejowie, Końskich i Kunowie oraz 2 dla osób chorych na Alzheimera w Kielcach (*ROPS Kielce 2012 r.*).

Ośrodki te zapewniają dzienną pomoc w formie półstacjonarnej, która ma na celu wsparcie samodzielnego funkcjonowania oraz uczestnictwa w życiu społecznym podopiecznych. Oferują usługi bytowe (np.: wyżywienie, utrzymanie czystości); opiekuńcze (np.: pomoc w podstawowych czynnościach życiowych, pielęgnacja, pomoc w załatwianiu spraw osobistych) oraz wspomagające (np. terapia zajęciowa, podnoszenie sprawności i aktywizacja, umożliwienie zaspokajania potrzeb kulturalnych, stymulowanie nawiązania, utrzymania i rozwijania kontaktów z otoczeniem, działania prowadzące do usamodzielniania mieszkańców i pomoc w usamodzielnianiu).

Wg danych ROPS w roku 2012 w regionie świętokrzyskim funkcjonowało 10 **rodziny domów pomocy społecznej**. Zlokalizowane były jedynie w mieście Kielce (6), powiecie kieleckim (1), jędrzejowskim (2) oraz sandomierskim (1). W roku 2012 objęły opieką 48 osób. Ich działania uzupełniają oraz częściowo zastępują opiekę wykonywaną przez tradycyjne domy pomocy społecznej. Zapewniają całodobową opiekę osobom starszym, chorym i niepełnosprawnym.

Mapa 12 Rodzinne domy pomocy w województwie świętokrzyskim wg powiatów,
 Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej WŚ na 2012 rok, ROPS Kielce

Wg danych ROPS w roku 2012 działały 32 **środowiskowe domy samopomocy**. Ich rozmieszczenie jest zróżnicowane terytorialnie, zdecydowanie najwięcej ośrodków było w Kielcach i powiecie kieleckim (11). Dzięki nim osoby niepełnosprawne intelektualnie oraz z zaburzeniami psychicznymi otrzymują wsparcie w formie pomocy półstacjonarnej tj. trening umiejętności życia społecznego, trening umiejętności społecznych i interpersonalnych, terapia zajęciowa (Ocena Zasobów Pomocy Społecznej WŚ na 2012, ROPS Kielce).

Mapa 13 Środowiskowe Domy Samopomocy w województwie świętokrzyskim (stan na maj 2013 r.)
 Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ŚUW.

Na terenie województwa działają również **kluby samopomocy**. Kluby te zlokalizowane są jedynie w Kielcach (8), oraz w powiatach ostrowieckim (1) i skarżyskim (1). W roku 2012 z ich wsparcia skorzystało 1 101 osób (ROPS Kielce). Prowadzą działalność w zakresie przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, wsparcia osób z różnymi problemami, minimalizowania skutków bezrobocia, promowania aktywności i przedsiębiorczości społecznej, pomocy w wychodzeniu z izolacji i osamotnienia, wzmocnienie poczucia wiary w siebie i akceptacji swojej osoby.

W 2012 r. w regionie funkcjonowały 42 **Kluby seniora**, 15 miejsce w kraju (1 738). Liczba członków w klubach w województwie jest najniższa w kraju i wynosi 1 659 osób (2% ogółu członków w Polsce).

W roku 2012 w województwie funkcjonowało 15 **ośrodków wsparcia dla osób bezdomnych**. Z ich usług roku skorzystało 784 osoby. Należy zauważyć, że rozmieszczenie ośrodków jest nierównomierne. Na terenie miasta Kielce zlokalizowanych było 8 ośrodków, podczas gdy w 7 powiatach placówki tego typu nie funkcjonowały (ROPS).

Mapa 14 Ośrodki wsparcia skierowane do osób bezdomnych w województwie świętokrzyskim wg powiatów

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej WŚ na 2012 rok, ROPS Kielce

W 2012 r. na terenie województwa działało 8 **ośrodków interwencji kryzysowej** (w powiatach: ostrowieckim, skarżyskim, buskim, pińczowskim, kazimierskim, włoszczowskim, koneckim oraz m. Kielce). Łącznie dysponowały 44 miejscami. W roku 2012 z ich wsparcia skorzystało 946 osób (*Ocena zasobów pomocy społecznej WŚ na 2012 rok, ROPS Kielce*).

Mapa 15 Ośrodki Interwencji Kryzysowej w województwie świętokrzyskim wg powiatów

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej WŚ na 2012 rok, ROPS Kielce

Od stycznia 2012 r. opieka zastępcza nad dzieckiem (ustawowo - **piecza zastępcza**) dzieli się na rodzinną i instytucjonalną. Rodzinną pieczę zastępczą świadczą rodziny zastępcze oraz rodzinne domy dziecka. Pieczę instytucjonalną stanowią placówki

opiekuńczo-wychowawcze, ośrodki preadopcyjne oraz regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne.

Według danych za 2012 r. w województwie funkcjonowało 1 114 **rodzin zastępczych**, w których przebywało 3 586 dzieci oraz 12 rodzinnych domów dziecka, w których przebywało 108 dzieci. Rozmieszczenie podmiotów sprawujących rodzinną pieczę zastępczą w regionie jest nierównomierne. Najmniej podmiotów zlokalizowanych było w powiecie kazimierskim, najwięcej na terenie miasta Kielce. Najbardziej rozpowszechnioną formą pieczy zastępczej w województwie jest **rodzina spokrewniona** – stanowiąca ponad 70% ogółu, **rodzina zastępcza niezawodowa** – 25%, **rodzina zastępcza zawodowa** – 3%.

Powiat	Rodzina zastępcza zawodowa		Rodzina zastępcza niezawodowa		Rodzina spokrewniona		Rodzinny dom dziecka	
	podmioty	dzieci	podmioty	dzieci	podmioty	dzieci	podmioty	dzieci
	buski	2	9	11	40	9	34	0
jędrzejowski	0	0	17	69	46	114	0	0
kazimierski	0	0	4	11	10	29	0	0
kielecki	5	20	39	195	84	324	4	44
miasto Kielce	10	28	37	156	137	446	2	18
konecki	6	21	33	88	76	219	0	0
opatowski	0	0	19	72	29	98	0	0
ostrowiecki	3	20	27	100	97	288	1	8
pińczowski	1	5	8	34	28	77	0	0
sandomierski	1	6	13	50	49	181	1	9
skarżyski	2	9	31	113	66	207	0	0
starachowicki	4	14	17	60	82	239	2	20
staszowski	0	0	13	39	69	69	1	0
włoszczowski	2	6	14	58	13	38	1	9
RAZEM	36	138	283	1085	795	2363	12	108

Tabela 5 Rodzinną pieczę zastępczą w województwie świętokrzyskim wg powiatów w 2012 r.,
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ROPS Kielce (Projekt REGIONALNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY I SYSTEMU PIECZY ZASTĘPCZEJ 2013-2018)

W województwie świętokrzyskim instytucjonalną pieczę zastępczą sprawują placówki opiekuńczo – wychowawcze typu socjalizacyjnego, interwencyjnego, specjalistycznie – terapeutycznego i rodzinnego. Ich ilość w stosunku do poziomu kraju jest stosunkowo niska. Według danych GUS za 2012 r. na terenie województwa działało tylko **7 placówek socjalizacyjnych** (w Polsce 414), które posiadały pod opieką 197 wychowanków oraz **19 placówek rodzinnych** (w Polsce 270), które posiadały pod opieką 125 wychowanków. Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, instytucjonalną pieczę zastępczą mogą sprawować **regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne oraz interwencyjne ośrodki preadopcyjne**, jednakże nie działają one na terenie województwa.

Ekonomia społeczna jest jednym ze sposobów określania działalności gospodarczej, która łączy w sobie cele społeczne i ekonomiczne. Podmioty ekonomii społecznej odgrywają istotną rolę w zakresie wspierania włączenia społecznego i walki z ubóstwem. Realizują zadania związane m.in. z zapewnieniem dostępu do podstawowych usług społecznych, przeciwdziałaniem ubóstwu i wykluczeniu społecznemu, tworzeniem nowych miejsc pracy, rozwijaniem gospodarki lokalnej i rozwojem społeczeństwa obywatelskiego.

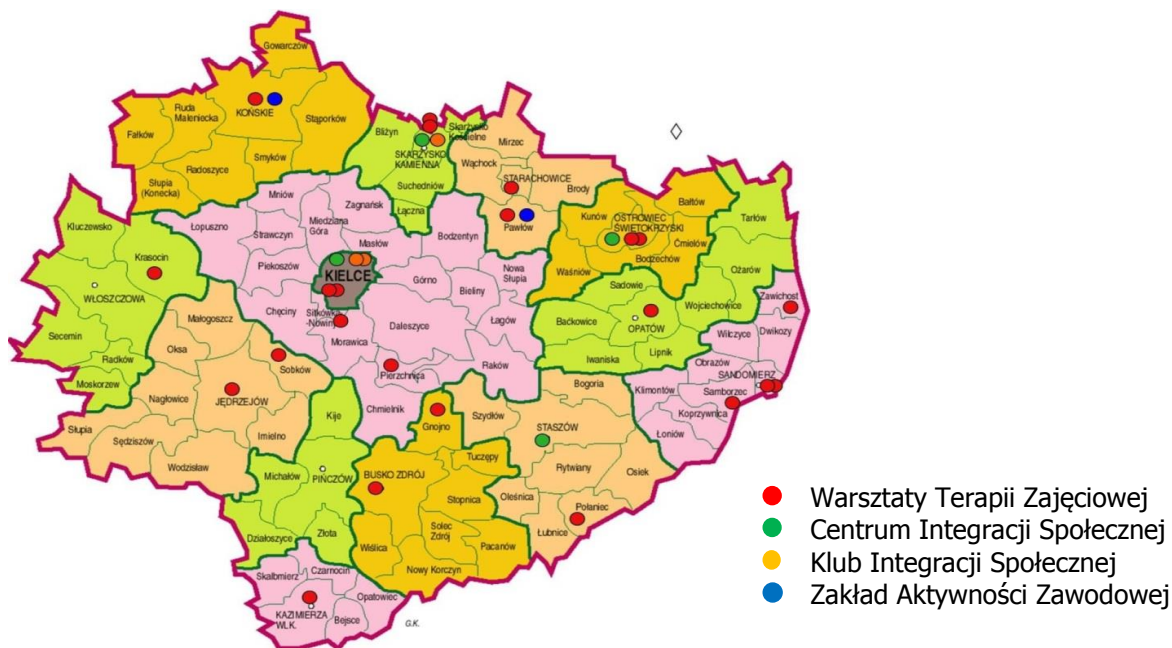
Na potrzebę rozwoju kapitału społecznego w regionie wskazuje przyjęta w 2012 r. *Strategia Polityki Społecznej na lata 2012-2020*. Deficyt kapitału społecznego widoczny jest w poziomie aktywności obywatelskiej określanej jako ilość organizacji przypadających 10 tys. Mieszkańców, w województwie świętokrzyskim wartość ta jest najniższa w kraju i wynosi 13,5. Na przestrzeni lat 2008-2012 w województwie odnotowano jeden z najniższych w skali kraju wskaźnik przyrostu liczby stowarzyszeń i fundacji w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców tj. 6,1 (12 miejsce).

Zgodnie z *Wieloletnim Regionalnym Planem Działań na Rzecz promocji i upowszechniania ekonomii społecznej oraz rozwoju sektora ekonomii społecznej i jej otoczenia w województwie świętokrzyskim do roku 2020* wśród podmiotów prawnych sektora ekonomii społecznej działających w województwie świętokrzyskim wymienić należy:

- Fundacje i stowarzyszenia,
- Spółdzielnie socjalne, pracy, inwalidów,
- Centra Integracji Społecznej (CIS),
- Kluby Integracji Społecznej (KIS),
- Zakłady Aktywności Zawodowej (ZAZ),
- Warsztaty Terapii Zajęciowej (WTZ),
- Przedsiębiorstwa społeczne,
- Towarzystwa Ubezpieczeń Wzajemnych (TUW) – oddział w Kielcach TUW zarejestrowanego w Warszawie.

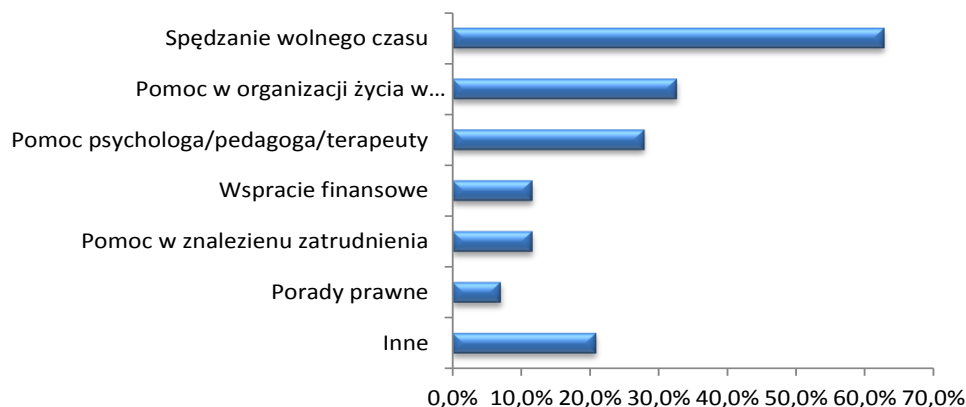
Na obszarze województwa wg danych ROPS funkcjonuje: 17 spółdzielni socjalnych (4 w Kielcach, 3 w Ostrowcu Świętokrzyskim, 2 w Chmielniku, 2 w Skarżysku-Kamiennej, pozostałe w Bliżynie, Staszowie, Busku-Zdrój, Pęcławicach Górnych, Oleśnicy), 6 Centrów Integracji Społecznej (Kielce, Ostrowiec Św., Staszów, Skarżysko-Kamienna, Jędrzejów, Chmielnik), 11 Klubów Integracji Społecznej (2 w Kielcach, Skarżysku-Kamiennej, Bliżynie, Busku-Zdrój, Jędrzejowie, Sędziszowie, Końskich, Ostrowcu Św., Starachowicach, Włoszczowie), 25 Warsztatów Terapii Zajęciowej i 2 Zakłady Aktywności Zawodowej (Końskie, Styków).

Porównanie tych danych do statystyki dla kraju, gdzie funkcjonuje ponad 13 tysięcy spółdzielni w tym 428 spółdzielni socjalnych, 93 Centra Integracji Społecznej, 68 Zakładów Aktywizacji Zawodowej oraz 685 Warsztatów Terapii Zajęciowej, pokazuje jak ważne jest podejmowanie dalszych działań wspierających sektor ekonomii społecznej w województwie.

Mapa 16. Umiejscowienie podmiotów sektora ekonomii społecznej w województwie świętokrzyskim
 Źródło: ŚBRR

Na terenie województwa zarejestrowanych jest 3 814 organizacji pozarządowych. Wśród ich najwięcej działa w obszarze **przewycięzania trudnych sytuacji życiowych** (wraz z działalnością wspierającą) – 1 372 podmioty (w tym najwięcej w zakresie pomocy społecznej – 435, najmniej w zakresie wspierania rodziny i pieczy zastępczej – 9). W obszarze **sportu, turystyki i wypoczynku** działają 952 podmioty; **nauki, kultury i ekologii** – 654 podmiot a w obszarze **wspólnot lokalnych i aktywności społecznej** – 401. Na rzecz **przeciwdziałania bezrobociu i rozwoju gospodarczego** działa 287 podmiotów natomiast **przeciwdziałaniu uzależnieniom i patologiom społecznym** 90 podmiotów (*bazy.ngo.pl*, wrzesień 2013 r.).

Wykres 23 Charakterystyka usług oferowanych przez organizacje pozarządowe w woj. Świętokrzyskim
 Źródło: Wieloletni regionalny plan działań na rzecz promocji i upowszechniania ekonomii społecznej oraz rozwoju instytucji sektora ekonomii społecznej i jej otoczenia w województwie świętokrzyskim do roku 2020 – projekt ROPS)

Wśród głównych przyczyn słabej kondycji ilościowej i jakościowej ekonomii społecznej wskazać należy przede wszystkim problemy w **dostępie do kapitału finansowego**, ale również niewystarczający **system usług wsparcia** ekonomii społecznej, głównie o charakterze usługowo-doradczym.

System wsparcia ekonomii społecznej w województwie funkcjonuje w oparciu o **Centrum Ekonomii Społecznej** działające w ramach systemowego projektu POKL (Lider: Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich) oraz **ośrodki wsparcia ekonomii społecznej**. Służą one wsparciu na etapie tworzenia oraz działania organizacji w zakresie doradztwa prawnego, biznesowego i finansowego, szkoleń, budowania partnerstw lokalnych oraz rozwoju kompetencji związanych z pracą z osobami zagrożonymi wykluczeniem społecznym.

W województwie świętokrzyskim działa 15 organizacji wspierających i centrów wsparcia dla organizacji pozarządowych (przy 404 w kraju), świadczące m.in. pomoc przy zakładaniu i funkcjonowaniu organizacji, pomoc w pozyskiwaniu środków na prowadzenie działalności (pisanie i konsultowanie projektów). Wsparciem finansowym (w tym pożyczki) zajmują się jedynie dwa podmioty w regionie (w kraju jest ich 79).

Projekt Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej (MPiPS, wrzesień 2013) w ramach Priorytetu III wskazuje na konieczność bezpośredniego wsparcia sektora poprzez bezzwrotne i zwrotne instrumenty finansowe, rozwój usług wsparcia ES oraz sieci kooperacji i partnerstw. Wszystkie te działania wpływać mają na tworzenie i stabilne funkcjonowanie przedsiębiorstw społecznych, co przekładać się będzie bezpośrednio na tworzenie miejsc pracy w preferowanych w regionie obszarach.

Znaczenie działań na rzecz wspierania podmiotów ekonomii społecznej w województwie ma odzwierciedlenie w zapisach dokumentów strategicznych. W *Strategii Polityki Społecznej Województwa Świętokrzyskiego na lata 2012-2020* bezpośrednie zapisy dotyczące ekonomii społecznej zapisane zostały w celu strategicznym 5. „*Wzmocnienie kapitału społecznego mieszkańców województwa świętokrzyskiego*” i w celu operacyjnym 1. „*Wzmocnienie potencjału instytucji pozarządowych i wsparcie partnerstw na poziomie lokalnym i regionalnym*” oraz celu operacyjnym 3. „*Rozwój sektora ekonomii społecznej w województwie*” tj. w szczególności podejmowanie działań na rzecz tworzenia podmiotów ekonomii społecznej, podnoszenia jakości produktów i usług podmiotów ekonomii społecznej. Z kolei w celu operacyjnym 2. wskazano konieczność tworzenia warunków sprzyjających powstawaniu oraz funkcjonowaniu partnerstw organizacji pozarządowych i instytucji publicznych na rzecz rozwiązywania problemów społecznych. Także zapisy *Programu Współpracy Samorządu Województwa Świętokrzyskiego z Organizacjami Pozarządowymi na 2013 r.* zwracają uwagę na znaczenie sektora ekonomii społecznej w kontekście rozwiązywania problemów o charakterze społeczno-gospodarczym oraz zaspokajaniu zbiorowych potrzeb mieszkańców regionu.

1.2 Uzasadnienie wyboru celów tematycznych i priorytetów inwestycyjnych

Tabela 1: Przegląd uzasadnienia wyboru celów tematycznych i priorytetów inwestycyjnych

Wybrany do realizacji cel tematyczny	Wybrany do realizacji priorytet inwestycyjny	Uzasadnienie wyboru w oparciu o diagnozę z punktu 1.1.1 oraz uwzględniając stosowne unijne, krajowe i/lub regionalne dokumenty strategiczne
CT 1. Wspieranie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji	1.1. wzmacnianie infrastruktury badań i innowacji i podnoszenie zdolności do tworzenia doskonałości w zakresie badań i innowacji oraz wspieranie ośrodków kompetencji, w szczególności leżących w interesie Europy	<ol style="list-style-type: none"> 1. Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020 (dalej SRWŚ 2020) wskazuje na konieczność koncentracji interwencji na obszarach o najwyższym potencjale naukowym i gospodarczym w skali regionu, czyli w tzw. inteligentnych specjalizacjach. 2. Strategia Europa 2020 (dalej: Europa 2020) wskazuje na konieczność skierowania środków finansowych na rzecz wzmacniania zdolności i potencjału do prowadzenia wysokiej jakości badań naukowych i ich komercjalizacji w jednostkach naukowych.
	1.2. promowanie inwestycji przedsiębiorstw w badania i innowacje, budowanie sieci współpracy pomiędzy firmami, ośrodkami naukowo-badawczymi, ośrodkami akademickimi w zakresie rozwoju produktów i usług, transferu technologii, innowacji społecznych i aplikacji z dziedziny usług publicznych, tworzenie sieci, pobudzanie popytu, klastrów i otwartych innowacji poprzez inteligentną specjalizację (...), wspieranie badań technologicznych i stosowanych, linii pilotażowych, działań w zakresie wczesnej walidacji produktów i zaawansowanych zdolności produkcyjnych i pierwszej produkcji w dziedzinie kluczowych technologii (...)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Europa 2020 oraz Krajowy Program Reform (dalej: KPR) wskazują na konieczność podnoszenia nakładów prywatnych na B+R w celu zwiększenia innowacyjności i konkurencyjności gospodarki. 2. Zalecenia Rady dla państwa członkowskiego (dalej: CSR) wskazują na konieczność wprowadzania rozwiązań gwarantujących efektywniejsze powiązania między badaniami, innowacjami i przemysłem. 3. Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020 (dalej: Strategia PW 2020) podejmuje konieczność podnoszenia poziomu innowacyjności makroregionalnej gospodarki w oparciu o specjalizacje ponadregionalne, przy jednoczesnym wzmacnianiu potencjału sektora nauki i badań (jeden z trzech kluczowych obszarów interwencji na rzecz Polski Wschodniej do 2020 r). 4. SRWŚ 2020 – wskazuje na zbyt niską innowacyjność gospodarki oraz intensywność i jakość działalności badawczo-rozwojowej w regionie jako barier dla przyszłego rozwoju. 5. W Strategii Innowacyjności i Efektywności Gospodarki podkreślono potrzebę większego zaangażowania sektora prywatnego w finansowanie działalności badawczo-rozwojowej.
CT 2. Zwiększenie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości technologii informacyjno-komunikacyjnych	2.2. Rozwój produktów i usług opartych na TIK, handlu elektronicznego oraz zwiększenie zapotrzebowania na TIK	<ol style="list-style-type: none"> 1. Stanowisko KE w sprawie opracowania umowy o partnerstwie i programów Polsce na lata 2014-2020 Position Paper (dalej: PP) wskazuje na konieczność rozwoju produktów i usług opartych na TIK, handlu elektronicznego oraz zwiększanie zapotrzebowania na TIK. 2. Zalecenia Rady UE odnośnie krajowego programu reform Polski z 2013 r. wskazują na niedostateczne wykorzystanie potencjału TIK. 3. Europa 2020 – określa technologie informacyjno-komunikacyjne jako jedną z głównych sił napędowych wzrostu gospodarczego, wskazuje jednocześnie na niewystarczające wykorzystanie TIK w Europie. 4. Diagnoza regionalnej infrastruktury teleinformatycznej w RPO 2014 – 2020 – wskazuje na zbyt niskie wykorzystanie TIK przez mieszkańców, przedsiębiorców oraz instytucje publiczne.
	2.3. wzmacnianie zastosowania technologii komunikacyjno-informacyjnych dla e-administracji, e-learningu, e-integracji, e-kultury i e-zdrowia	<ol style="list-style-type: none"> 1. PP wskazuje na konieczność doskonalenia aplikacji TIK w zakresie administracji elektronicznej (w tym elektronicznych zamówień publicznych), e-learningu, e-kultury, e-integracji i e-zdrowia. 2. Europa 2020 podejmuje problematykę pobudzania innowacji w obszarze technologii informacyjno-komunikacyjnych we wszystkich sektorach. Wskazuje na niewystarczające wykorzystanie TIK w Europie oraz propaguje stosowanie i korzystanie z nowoczesnych

		usług on-line (takich jak e-administracja, e-zdrowie, inteligentny dom, umiejętności informatyczne, bezpieczeństwo).
CT 3. Podnoszenie konkurencyjności MŚP, sektora rolnego oraz sektora rybołówstwa i akwakultury	3.1. promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz wspieranie tworzenia nowych firm, z uwzględnieniem inkubatorów przedsiębiorczości	<ol style="list-style-type: none"> 1. SRWŚ 2020 wskazuje na konieczność zwiększania wydajności poprzez przedsiębiorczość i innowację, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz wspieranie tworzenia nowych przedsiębiorstw. 2. Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki - budowanie efektywnego otoczenia wspierającego przedsiębiorstwa i przyczynianie się do innowacji, przedsiębiorczości. 3. Realizacja celów Strategii PW 2020 dot. promocji postaw przedsiębiorczych oraz podejmowania samodzielnej działalności gospodarczej i tworzenia nowych miejsc pracy.
	3.2. opracowywanie i wdrażanie nowych modeli biznesowych dla MŚP, w szczególności w celu internacjonalizacji	<ol style="list-style-type: none"> 1. Europa 2020 wskazuje na konieczność dążenie do budowy efektywnego otoczenia wspierającego przedsiębiorstwa i przyczyniania się do innowacji, przedsiębiorczości i internacjonalizacji . 2. Strategia Rozwoju Kraju 2020 (dalej: SRK 2020) – rozwój eksportu towarów i usług stanowi jeden z priorytetowych kierunków interwencji publicznej w ramach Celu Wzmocnienie stabilności makroekonomicznej Obszaru strategicznego II. Konkurencyjna Gospodarka. 3. Strategia PW 2020 zawiera zapisy dot. rozwoju instrumentów wspierających zaangażowanie polskich przedsiębiorstw na rynkach zagranicznych.
	3.3. wspieranie tworzenia i rozszerzania zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług	<ol style="list-style-type: none"> 1. SRK 2020 wskazuje na konieczność wspierania tworzenia klastrów, jako narzędzia sprzyjającego zwiększeniu konkurencyjności. 2. Realizacja celów Strategii PW do roku 2020 dot. promocji postaw przedsiębiorczych oraz podejmowania samodzielnej działalności gospodarczej i tworzenia nowych miejsc pracy. 3. Regionalna Strategia Innowacji Województwa Świętokrzyskiego do 2020 – projekt (dalej: RSI 2020) zakłada stworzenie nowoczesnego systemu otoczenia dla przedsiębiorstw w celu zdynamizowania działań innowacyjnych w regionie. 4. Europa 2020 zakłada wspieranie rozwoju silnej i zrównoważonej bazy przemysłowej, przygotowanej do konkurowania na rynkach światowych. Do realizacji przedmiotowego zadania niezbędne jest wsparcie otoczenia biznesu, szczególnie w odniesieniu do innowacyjnych MŚP.
	3.4. wspieranie zdolności MŚP w zaangażowanie się w proces wzrostu ekonomicznego i innowacji	<ol style="list-style-type: none"> 1. Celem interwencji jest poprawa pozycji konkurencyjnej sektora przedsiębiorczości poprzez zwiększenie ich efektywności, produktywności oraz wspieranie rozwoju w oparciu o wiedzę – zgodność z Krajowym Programem Badań, Strategią Innowacyjności i Efektywności Gospodarki oraz SRWŚ 2020. 2. Popularyzacja nauki i innowacyjności pośród świętokrzyskich przedsiębiorców jako wsparcie współpracy sektorów MŚP i nauki jest zgodna z Krajowym Programem Badań oraz SRWŚ 2020).
CT 4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach	4.1. promowanie produkcji i dystrybucji odnawialnych źródeł energii	<ol style="list-style-type: none"> 1. Europa 2020 - jednym z celów Strategii, które założono do osiągnięcia w 2020 roku, jest zapewnienie 20% udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych w bilansie energii finalnej, ograniczenie emisji gazów cieplarnianych o 20% w stosunku do poziomu emisji z 1990 roku oraz zwiększenie efektywności wykorzystania energii o 20%. 2. W PP dla Polski cel dotyczący ograniczenia emisji gazów cieplarnianych został zredukowany do poziomu 14%, a uzyskanie energii z odnawialnych źródeł do 15%. 3. Diagnoza stanu energetyki w regionie w RPO wskazuje na relatywnie dobre warunki do rozwoju OZE.
	4.2. promowanie efektywności energetycznej i wykorzystania OZE przez MŚP/przez przedsiębiorstwa	<ol style="list-style-type: none"> 1. Celem polityki energetycznej zarówno Unii Europejskiej jak i Polski jest zmniejszenie energochłonności gospodarki. Zalecenie realizacji tego założenia znajduje swoje odzwierciedlenie w zapisach Strategii Europa 2020, Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju (dalej DSRK), Średniookresowej Strategii Rozwoju Kraju (dalej: SSRK), gdzie określono konieczność zwiększenia efektywności energetycznej, zwiększenia produkcji i wykorzystania OZE oraz zmniejszenia emisji CO₂ przez

		<p>przedsiębiorstwa.</p> <p>2. Oszczędność energii i jej efektywne wykorzystanie przez przedsiębiorstwa obniży koszty ich funkcjonowania, poprawiając ich sytuację na rynku. Wdrażanie rozwiązań niskoemisyjnych stanowić będzie impuls do zwiększenia innowacyjności przedsiębiorstw, a co za tym idzie podniesie poziom ich konkurencyjności.</p>
	4.3. wspieranie efektywności energetycznej i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w budynkach publicznych i sektorze mieszkaniowym	1. Europa 2020, DSRK, SRK 2020, określają konieczność zwiększenia efektywności energetycznej, zwiększenia produkcji i wykorzystania OZE oraz zmniejszenia emisji CO ₂ .
	4.5. promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich typów obszarów, w szczególności na obszarach miejskich, w tym wspieranie zrównoważonego transportu miejskiego oraz podejmowania odpowiednich działań adaptacyjnych i mitygacyjnych	<p>1. Interwencja związana z gospodarką niskoemisyjną wpisuje się w realizację polityki klimatycznej UE – polityki ograniczania emisji gazów cieplarnianych. Głównym celem gospodarki niskoemisyjnej jest ograniczenie emisji CO₂, który w dużej mierze generowany jest przez transport w obrębie aglomeracji miejskich.</p> <p>2. SRWŚ 2020 wskazuje, iż należy dążyć do osiągnięcia korzystnych rezultatów ekonomicznych, przy jednoczesnym odciążeniu środowiska naturalnego. Osiągnięciu tego celu mają służyć m.in. działania ukierunkowane na wsparcie gospodarki niskoemisyjnej: rozwój niskoemisyjnych źródeł energii; wprowadzenie nowoczesnych, innowacyjnych technologii wytwarzania energii oraz przedsięwzięcia w zakresie promowania zwiększenia udziału niezmotoryzowanego transportu publicznego.</p>
	4.7. promowanie wysoko wydajnej kogeneracji energii cieplnej i elektrycznej w oparciu o popyt na użytkową energię cieplną	<p>1. Podniesienie efektywności wytwarzania energii poprzez rozwój produkcji energii elektrycznej i ciepła w skojarzeniu stanowi cel krajowej i unijnej polityki energetycznej.</p> <p>2. Promowanie wysokosprawnej produkcji w układach skojarzonych stanowi priorytet Wspólnoty ze względu na związane z nią korzyści w zakresie oszczędzania energii pierwotnej, unikania strat sieciowych oraz ograniczania emisji szkodliwych substancji, w szczególności gazów cieplarnianych.</p>
CT 5. Promowanie dostosowania do zmian klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem	5.2. promowanie inwestycji ukierunkowanych na konkretne rodzaje ryzyka, zapewniających odporność na klęski żywiołowe oraz stworzenie systemów zarządzania klęskami żywiołowymi	<p>1. Europa 2020 wskazuje na konieczność podejmowania działań na rzecz przeciwdziałania zmianom klimatu.</p> <p>2. PP wskazuje na konieczność realizacji działań z zakresu przystosowania zmiany klimatu w obszarze gospodarki wodnej i zapobiegania powodziom.</p> <p>3. Interwencja priorytetu będzie wypełniać zapisy dyrektywy 2000/60/WE określającej ramy wspólnotowego działania dla ochrony wód (które przyczyniają się m. in. do zmniejszania skutków powodzi i susz).</p> <p>4. Dyrektywa 2007/60/WE z 23 października 2007 r. określa, że nadrzędnym celem Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania jest ograniczanie ryzyka powodziowego i zmniejszanie następstw powodzi w państwach Unii Europejskiej.</p> <p>5. SRWŚ 2020 wskazuje na konieczność podjęcia działań eliminujących występujące w regionie ryzyko powodzi i podtopień.</p> <p>6. Program Ochrony Środowiska dla Województwa Świętokrzyskiego - Cel średniookresowy do 2019 r.: Zrównoważone gospodarowanie zasobami wodnymi województwa oraz zapewnienie skutecznej ochrony przed powodzią i suszą.</p>
CT 6. Ochrona środowiska naturalnego i wspieranie efektywności wykorzystania zasobów	6.1. zaspokojenie znaczących potrzeb w zakresie inwestycji w sektorze gospodarki odpadami, tak aby wypełnić zobowiązania wynikające z prawa unijnego	<p>1. PP wskazuje na nieefektywne w Polsce zarządzanie odpadami: nadmierne wykorzystanie składowisk odpadów, niewystarczające recykling odpadów oraz niewystarczające wykorzystanie potencjału tego sektora.</p> <p>2. SRWŚ 2020 w ramach celu szczegółowego – Inżynieria środowiska (...) efektywną gospodarkę odpadami wskazuje jako element poprawy mechanizmów zarządzania środowiskiem. Działania realizowane w ramach priorytetu są zgodne z Planem Gospodarki Odpadami dla Województwa Świętokrzyskiego 2012 - 2018.</p>

CT 6. Ochrona środowiska naturalnego i wspieranie efektywności wykorzystania zasobów	6.2. zaspokojenie znaczących potrzeb w zakresie inwestycji w sektorze gospodarki wodnej, tak aby wypełnić zobowiązania wynikające z prawa unijnego	<ol style="list-style-type: none"> 1. PP wskazuje że Polska zmaga się z brakami w zakresie oczyszczania ścieków, przy czym istotne różnice występują między obszarami wiejskimi i miejskimi, co utrudnia osiągnięcie spójności terytorialnej. 2. SRWŚ 2020 w ramach celu szczegółowego – Inżynieria środowiska (...) wskazuje wprost na konieczność poprawy gospodarki wodno–kanalizacyjnej w kontekście poprawy mechanizmów zarządzania środowiskiem. 3. Działania realizowane w ramach priorytetu są zgodne z Programem Ochrony Środowiska dla Województwa Świętokrzyskiego - Cel średniookresowy do 2019 r.: Zrównoważone gospodarowanie zasobami wodnymi województwa oraz zapewnienie skutecznej ochrony przed powodzią i suszą.
	6.3. ochrona, promocja i rozwój dziedzictwa kulturowego i naturalnego	<ol style="list-style-type: none"> 1. UP - Działania na rzecz ochrony dziedzictwa kulturowego, jak również rozwoju zasobów kultury będą służyły w parze z lepszym wykorzystaniem tych zasobów z punktu widzenia gospodarki jak również są fundamentami dla rozwoju społeczno-gospodarczego . 2. SRWŚ 2020 - wskazuje na konieczność podejmowania działań na rzecz wykorzystania i wzmocnienia potencjału dziedzictwa kulturowego regionu w Celu szczegółowym - Pakietyzacja i komercjalizacja produktu turystycznego w ramach Celu strategicznego – Koncentracja na kluczowych gałęziach i branżach dla rozwoju gospodarczego regionu. W ramach Celu strategicznego – Koncentracja na rozwoju obszarów wiejskich wskazuje na konieczność podejmowania działań chroniących dziedzictwo kulturowe wsi. 3. Interwencja priorytetu zgodna jest z Programem Opieki nad Zabytkami Województwa Świętokrzyskiego na lata 2013 – 2016.
	6.4. ochrona i przywrócenie bioróżnorodności, ochrona i rekultywacja gleby oraz promowanie systemów ochrony ekosystemów, w tym programu NATURA 2000 oraz zielonej infrastruktury	<ol style="list-style-type: none"> 1. PP – ochrona zasobów naturalnych (powietrza, wody i gleby) oraz zabezpieczenie bioróżnorodności stanowią ciągłe wyzwania dla Polski. 2. Konieczność realizacji działań w zakresie polityki ochrony bioróżnorodności zawarta została SRWŚ 2020, Cel szczegółowy - Energia <i>versus</i> emisja, czyli próba rozwiązania dylematu, jak nie szkodzić jednocześnie środowisku i gospodarce. 3. Interwencja priorytetu jest zgodna z Programem Ochrony Środowiska dla Województwa Świętokrzyskiego - Cel średniookresowy do 2019 r.: Zachowanie i wzmocnienie różnorodności biologicznej i krajobrazowej województwa.
	6.5. działania mające na celu poprawę stanu środowiska miejskiego, w tym rekultywacja terenów przemysłowych i redukcja zanieczyszczenia powietrza	<ol style="list-style-type: none"> 1. PP - Poprawa jakości środowiska miejskiego, włącznie z rewitalizacją terenów zdegradowanych i zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza. 2. Interwencja priorytetu jest zgodna z Programem Ochrony Środowiska dla Województwa Świętokrzyskiego - Prowadzenie bieżącej rekultywacji i zagospodarowania gruntów zdegradowanych. 3. SRWŚ 2020 – Cele Strategiczne – Koncentracja na zwiększaniu roli ośrodków miejskich w stymulowaniu rozwoju gospodarczego regionu; Koncentracja na ekologicznych aspektach rozwoju Regionu.
CT 7. Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniach najważniejszych infrastruktur sieciowych	7.2. zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T	<ol style="list-style-type: none"> 1. Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego wskazuje na konieczność poprawy infrastruktury regionalnej, w tym: m. in. infrastruktury transportowej. 2. W Strategii Europa 2020 jednoznacznie wskazana jest na konieczność działań w celu zapewnienia, by sieci transportowe i logistyczne umożliwiały sektorowi przemysłu w Unii skuteczny dostęp do jednolitego rynku i rynków międzynarodowych 3. Strategia Rozwoju Transportu do 2020 realizacja interwencji w zakresie rozwoju infrastruktury transportowej – drogowej, kolejowej oraz zapewnieniu bezpieczeństwa ruchu drogowego, kolejowego etc. 4. Dokument KE „Stanowisko służb komisji w sprawie opracowania umowy o partnerstwie i programów w Polsce na lata 2014 – 2020” zwraca uwagę na niwelowanie znaczących niedoborów w infrastrukturze transportowej, będące poważną barierą wzrostu gospodarczego.

	<p>7.3. rozwój przyjaznych dla środowiska i niskoemisyjnych systemów transportu, włączając transport śródlądowy, morski, porty i połączenia multimodalne</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego wskazuje na konieczność poprawy infrastruktury regionalnej, w tym: m. in. infrastruktury transportowej. 2. W Strategii Europa 2020 jednoznacznie wskazana jest konieczność działań w celu zapewnienia, by sieci transportowe i logistyczne umożliwiły sektorowi przemysłu w Unii skuteczny dostęp do jednolitego rynku i rynków międzynarodowych. 3. Strategia Rozwoju Transportu do 2020 - realizacja interwencji w zakresie rozwoju infrastruktury transportowej – drogowej, kolejowej oraz zapewnieniu bezpieczeństwa ruchu drogowego, kolejowego etc. 4. Dokument KE „Stanowisko służb komisji w sprawie opracowania umowy o partnerstwie i programów w Polsce na lata 2014 – 2020” zwraca uwagę na niwelowanie znaczących niedoborów w infrastrukturze transportowej, będące poważną barierą wzrostu gospodarczego.
	<p>7.4. rozwój i rehabilitacja kompleksowego, nowoczesnego i interoperacyjnego systemu transportu kolejowego</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Strategia Rozwoju Transportu do 2020 realizacja interwencji w zakresie rozwoju infrastruktury transportowej – drogowej, kolejowej oraz zapewnieniu bezpieczeństwa ruchu drogowego, kolejowego etc. 2. W Strategii Europa 2020 jednoznacznie wskazana jest na konieczność działań w celu zapewnienia, by sieci transportowe i logistyczne umożliwiły sektorowi przemysłu w Unii skuteczny dostęp do jednolitego rynku i rynków międzynarodowych
<p>CT 8. Wspieranie zatrudnienia i mobilności pracowników</p>	<p>8.2. wspieranie rozwoju przyjaznego dla zatrudnienia poprzez rozwój potencjałów endogenicznych jako elementu strategii terytorialnej dla obszarów ze specyficznymi potrzebami, łącznie z przekształceniem upadających regionów przemysłowych oraz działaniami na rzecz zwiększenia dostępności i rozwoju zasobów naturalnych i kulturowych</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Europa 2020 – w kontekście zachodzących zmian demograficznych podkreśla się potrzebę podniesienia aktywności zawodowej oraz zatrudnienia szczególnie w przypadku kobiet i osób starszych oraz konieczność wspierania gospodarki cechującej się wysokim poziomem zatrudnienia. Jednym z celów Strategii jest osiągnięcie wskaźnika zatrudnienia w Polsce na poziomie 71%. 2. PP – zatrudnienie i spójność społeczna powinny pozostać dla Polski przedmiotem głównego zainteresowania. Inwestycje w dziedzinie zatrudnienia i włączenia społecznego powinny skupiać się na integracji najsłabszych grup społecznych na rynku pracy: osób starszych, kobiet, młodzieży oraz osób narażonych na ryzyko dyskryminacji i wykluczenia społecznego. 3. SRK 2020 – podkreśla konieczność podejmowania działań na rzecz wspierania podejmowania zatrudnienia i utrzymania aktywności zawodowej, upowszechnianie elastycznych form zatrudnienia, 4. SRWŚ 2020 - wskazuje na konieczność stymulowania rozwoju gospodarczego oraz tworzenia nowych miejsc pracy szczególnie w kontekście zachodzących zmian demograficznych oraz silnie zaznaczającego się w regionie bezrobocia.
	<p>8.5. zapewnianie dostępu do zatrudnienia osobom poszukującym pracy i nieaktywnym zawodowo, w tym podejmowanie lokalnych inicjatyw na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Europa 2020 – w kontekście zachodzących zmian demograficznych podkreśla się potrzebę podniesienia aktywności zawodowej oraz zatrudnienia, szczególnie w przypadku kobiet i osób starszych oraz konieczność wspierania gospodarki cechującej się wysokim poziomem zatrudnienia. Jednym z celów Strategii jest osiągnięcie wskaźnika zatrudnienia w Polsce na poziomie 71%. 2. PP – zatrudnienie i spójność społeczna powinny pozostać dla Polski przedmiotem głównego zainteresowania. Inwestycje w dziedzinie zatrudnienia i włączenia społecznego powinny skupiać się na integracji najsłabszych grup społecznych na rynku pracy: osób starszych, kobiet, młodzieży oraz osób narażonych na ryzyko dyskryminacji i wykluczenia społecznego. 3. SRK 2020 – podkreśla konieczność podejmowania działań na rzecz wspierania podejmowania zatrudnienia i utrzymania aktywności zawodowej, upowszechnianie elastycznych form zatrudnienia. 4. SRWŚ 2020 - wskazuje na konieczność stymulowania rozwoju gospodarczego oraz tworzenia nowych miejsc pracy szczególnie w kontekście zachodzących zmian demograficznych oraz silnie zaznaczającego się w regionie bezrobocia.

	8.7. samozatrudnienie, przedsiębiorczość oraz tworzenie nowych miejsc pracy	<ol style="list-style-type: none"> 1. Europa 2020 podkreśla konieczność podejmowania działań na rzecz wspierania wysokiego poziomu zatrudnienia oraz podnoszenia aktywności zawodowej społeczeństwa. 2. PP – wskazuje na konieczność priorytetowego traktowania działań służących uwolnieniu potencjału przedsiębiorczości, promowaniu samozatrudnienia, włączając w te działania również badaczy i pracowników akademickich; wspierania tworzenia nowych źródeł zatrudnienia dla osób odchodzących z rolnictwa oraz priorytetowego traktowania osób w najgorszej sytuacji na rynku pracy. 3. SRK 2020 wskazuje na konieczność podejmowania działań na rzecz wspierania podejmowania zatrudnienia, w tym poprzez likwidację barier związanych z założeniem, prowadzeniem oraz rozwijaniem własnej działalności gospodarczej. 4. SRWŚ 2020 wskazuje się konieczność stymulowania rozwoju gospodarczego oraz tworzenia nowych miejsc pracy szczególnie w kontekście zachodzących zmian demograficznych oraz silnie zaznaczającego się bezrobocia. Podkreśla znaczenie sektora MŚP w rozwoju gospodarki regionalnej oraz potrzebę podejmowania działań na rzecz powstawania nowych podmiotów w sektorze.
	8.8. równouprawnienie płci oraz godzenie życia zawodowego i prywatnego	<ol style="list-style-type: none"> 1. Europa 2020 – działania na rzecz równouprawnienia płci wskazuje jako niezbędny czynnik do osiągnięcia spójności społecznej i rozwoju oraz podniesienia aktywności zawodowej. 2. PP wskazuje, że udział kobiet w rynku pracy powinien się znacząco zwiększyć, a promowanie równości mężczyzn i kobiet oraz godzenia życia zawodowego i prywatnego powinny stać się ważnym priorytetem dla inwestycji w ramach funduszy objętych zakresem WRS. 3. KPR wskazuje na potrzebę wsparcia działań na rzecz godzenia ról rodzinnych i zawodowych kobiet i mężczyzn. 4. SRK 2020 wskazuje na konieczność podjęcia działań na rzecz zwiększania aktywności zawodowej osób, dla których opieka nad osobami zależnymi może powodować barierę w powrocie na rynek pracy, w tym przez tworzenie rozwiązań umożliwiających i ułatwiających godzenie życia zawodowego i rodzinnego. W tym w zakresie zwiększania dostępności różnych form instytucjonalnej opieki nad dziećmi oraz budowanie efektywnego systemu opieki nad osobami niesamodzielnymi i w podeszłym wieku. 5. SRWŚ 2020 wskazuje na konieczność stymulowania rozwoju gospodarczego oraz tworzenia nowych miejsc pracy szczególnie w kontekście zachodzących zmian demograficznych oraz silnie zaznaczającego się bezrobocia, w tym poprzez stosowanie działań umożliwiających godzenie życia zawodowego i prywatnego. 6. Świętokrzyski Program Pomocy Społecznej na lata 2012-2017.
	8.9. adaptacja pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian	<ol style="list-style-type: none"> 1. Europa 2020 podkreśla potrzebę wspierania potencjału przedsiębiorstw jako elementu silnej gospodarki. 2. PP wskazuje na konieczność zwiększenia dostępu do finansowania i zaawansowanych usług dla przedsiębiorców, w tym zaawansowanych usług doradczych. 3. SRK 2020 — wskazuje na konieczność wspierania działań służących podnoszeniu wydajności pracy, wdrażania zaawansowanych technologii, podnoszenia kwalifikacji zatrudnionych. 4. KPR wskazuje na potrzebę rozwoju kapitału intelektualnego w przedsiębiorstwach i promocję postaw przedsiębiorczych w społeczeństwie jako kluczowe czynniki rozwoju gospodarczego. 5. SRWŚ 2020 podkreśla potrzebę szerokiego programowania interwencji ukierunkowanej na wzrost potencjału regionalnych przedsiębiorstw jako czynnika warunkującego wzrost regionu.
	8.10. aktywne i zdrowe starzenie się	<ol style="list-style-type: none"> 1. Europa 2020 podkreśla wprost konieczność podejmowania działań na rzecz wspierania zdrowia i aktywności osób starszych. 2. PP – osoby starsze wskazywane są jako jedna z najsłabszych grup społecznych na rynku pracy, wskaźnik zatrudnienia starszych pracowników należy do najniższych w Europie. Należy wspierać działania na rzecz aktywnego i zdrowego starzenia się, mające na celu zwiększenie wskaźnika zatrudnienia starszych pracowników

		<p>i poprawę ich zdolności do zatrudnienia.</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. SRK 2020 – wskazuje na konieczność podjęcia działań na rzecz wydłużenia aktywności zawodowej społeczeństwa, w tym poprzez podnoszenie świadomości wśród pracodawców. 4. KPR – podkreśla konieczność realizacji działań na rzecz podnoszenia aktywności zawodowej osób starszych. 5. Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do 2020 roku, wskazuje na konieczność podjęcia działań na rzecz przeciwdziałania zachodzącym na terenie województwa niekorzystnym zmianom demograficznym, wskazuje przy tym na potrzebę podejmowania działań w zakresie przeciwdziałania emigracji, promowania polityki kształcenia się przez całe życie czy też rozwój usług opieki nad osobami starszymi. 6. Na potrzebę podejmowania działań w przedmiocie aktywnego i zdrowego starzenia się wskazują również zapisy Rządowego Programu na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2012 – 2013, Wojewódzki Program Przeciwdziałania Wykluczeniu Społecznemu na lata 2012-2017 oraz Świętokrzyski Program Pomocy Społecznej na lata 2012-2017.
CT 9. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem	9.1. inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia oraz przejścia z usług instytucjonalnych do usług na poziomie społeczności lokalnych	<ol style="list-style-type: none"> 1. PP – Większy i stabilny dostęp do wysokiej jakości i przystępnych cenowo usług, w tym opieki zdrowotnej i usług społecznych świadczonych w interesie ogólnym. 2. SRWŚ 2020 – Sprzyjanie kumulowaniu kapitału ludzkiego, zdrowych, kreatywnych i wykształconych ludzi jako podstawy myślenia o pomyślnej przyszłości stanowi element realizacji celu strategicznego SRWŚ 2020 - Koncentracja na budowie kapitału ludzkiego i bazy dla innowacyjnej gospodarki. Jego realizacja powinna obejmować zapewnienie efektywnej opieki zdrowotnej służącej poprawie poziomu zdrowia oraz propagowanie zdrowego stylu życia, rozwój usług społecznych w szczególności dla osób zależnych, rodzin wielodzietnych oraz dzieci z rodzin dysfunkcyjnych. W ramach Celu strategicznego – Koncentracja na rozwoju obszarów wiejskich - wskazano na konieczność rozwoju usług publicznych na terenach wiejskich, w tym, w zakresie poprawy dostępu do opieki medycznej oraz poprawy jej jakości. W ramach celu strategicznego – Koncentracja na poprawie infrastruktury regionalnej, wskazano konieczność podejmowania działań na rzecz poprawy infrastruktury społecznej usług publicznych.
	9.2. wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich	<ol style="list-style-type: none"> 1. PP – rewitalizacja fizyczna i gospodarcza ubogich społeczności miejskich i wiejskich jako ważny kierunek działań. 2. SRWŚ 2020 roku wskazuje, iż realizacja jej celów winna obejmować również działania z zakresu wspierania rewitalizacji miast oraz subregionalnych i lokalnych ośrodków wzrostu. 3. SRK 2020 – wskazuje, iż w efekcie spójnych działań rewitalizacyjnych, nastąpi lokalizacja nowych funkcji, ożywienie i dywersyfikacja gospodarcza z jednoczesną poprawą sytuacji społecznej.
	9.3. wspieranie przedsiębiorczości społecznej	<ol style="list-style-type: none"> 1. Interwencja mająca na celu wzmocnienie potencjału podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych w regionie jest zgodna z Europą 2020 oraz Projektem Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej. 2. Projekt Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2020 roku wskazuje, że podmioty ekonomii społecznej powinny stać się ważnym elementem aktywizacji osób w trudnej sytuacji oraz dostarczycielem usług użyteczności społecznej w społeczności lokalnej. 3. PP zakłada koncentrację działań na aktywnym włączeniu, wspieraniu przedsiębiorstw społecznych.
	9.4. aktywna integracja, w szczególności w celu poprawy zatrudnialności	<ol style="list-style-type: none"> 1. Europa 2020 – rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu jest jednym z trzech głównych priorytetów Strategii / Realizacja Europejskiego Programu Walki z Ubóstwem. 2. PP wskazuje wprost na konieczność integracji najsłabszych grup społecznych, w tym w dziedzinie zatrudniania i włączenia społecznego. Wskazuje na pierwszeństwo osób niepełnosprawnych oraz innych szczególnie narażonych na ryzyko

		<p>wykluczenia społecznego, w tym mieszkańców ubogich obszarów dotkniętych rosnącymi różnicami terytorialnymi.</p> <ol style="list-style-type: none"> SRK 2020 wskazuje na konieczność podejmowania działań na rzecz spójności społecznej i terytorialnej oraz integracji społecznej (w tym poprzez przeciwdziałanie rozwarstwieniu społecznemu w wielu wymiarach: dochodowym, generacyjnym, zdrowotnym, edukacyjnym, warunków mieszkaniowych oraz terytorialnym), zwiększanie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym, zmniejszanie ubóstwa w grupach najbardziej zagrożonych, zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych, zwiększenie spójności terytorialnej. KPR – przeciwdziałanie ubóstwu stanowi cel KPR. SRWŚ 2020, wskazuje na konieczność podjęcia działań na rzecz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu oraz eliminacji wynikających z jego negatywnych skutków społecznych. Zakres interwencji priorytetu jest zgodny również z zapisami Strategii Polityki Społecznej na lata 2012-2020, Wojewódzkim Programem Przeciwdziałania Wykluczeniu Społecznemu na lata 2012-2017, Wieloletnim Regionalnym Planem Działań na Rzecz promocji i upowszechniania ekonomii społecznej oraz rozwoju sektora ekonomii społecznej i jej otoczenia w województwie świętokrzyskim do roku 2020, Świętokrzyskim Programem Pomocy Społecznej na lata 2012 -2017.
	9.7. ułatwianie dostępu do niedrogich, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym	<ol style="list-style-type: none"> Europa 2020 – rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu jest jednym z trzech głównych priorytetów Strategii. PP – podkreśla potrzebę zwiększenia wysokiej jakości świadczeń zdrowotnych. SRK 2020 – wskazuje na konieczność podejmowania działań na rzecz spójności społecznej i terytorialnej oraz integracji społecznej w tym poprzez zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych. KPR – w zakresie przeciwdziałania ubóstwu wymienia podniesienie jakości usług integracji i pomocy społecznej. SRWŚ 2020 roku, wskazuje na konieczność podjęcia działań na rzecz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu oraz eliminacji wynikających z jego negatywnych skutków społecznych, poprawę dostępu i jakości do usług publicznych szczególnie na terenach wiejskich. Zakres interwencji priorytetu jest zgodny również z zapisami Wieloletniego Regionalnego Planu Działań na Rzecz promocji i upowszechniania ekonomii społecznej oraz rozwoju sektora ekonomii społecznej i jej otoczenia w województwie świętokrzyskim do roku 2020.
	9.8. wspieranie gospodarki społecznej i przedsiębiorstw społecznych	<ol style="list-style-type: none"> Europa 2020 – rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu jest jednym z trzech głównych priorytetów Strategii. SRK 2020 – wskazuje ekonomię społeczną jako istotny element w zwalczaniu ubóstwa i wykluczenia społecznego. SRWŚ 2020 roku – wskazuje na konieczność podnoszenia potencjału sektora MŚP w regionie oraz na budowę kapitału społecznego, ze szczególnym uwzględnieniem grup znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy, w tym osób niepełnosprawnych oraz promowanie postaw kreatywnych. Zakres interwencji priorytetu jest również zgodny z zapisami Wieloletniego Regionalnego Planu Działań na Rzecz promocji i upowszechniania ekonomii społecznej oraz rozwoju sektora ekonomii społecznej i jej otoczenia w województwie świętokrzyskim do roku 2020.
CT 10. Inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie	10.1. ograniczenie przedwczesnego kończenia nauki szkolnej oraz zapewnienie równego dostępu do dobrej jakości edukacji elementarnej, kształcenia podstawowego i ponadpodstawowego	<ol style="list-style-type: none"> PP wskazuje konieczność poprawy jakości edukacji, zwłaszcza w zakresie kształcenia zawodowego (wraz ze wsparciem infrastruktury); dostosowania kształcenia do potrzeb rynku pracy; promowania równego dostępu do wysokiej jakości edukacji wczesnoszkolnej oraz inwestycje w infrastrukturę przedszkolną. Europa 2020 – wskazuje wiedzę jako czynnik niezbędny do rozwoju kapitału ludzkiego i gospodarczego, wskazuje na konieczność przeciwdziałania przedwczesnemu kończeniu nauki. KPR – wskazuje na podjęcie działań dotyczących poprawy jakości

		<p>edukacji, w tym, w zakresie poprawy dostępu do edukacji przedszkolnej oraz dopasowania kształcenia do potrzeb rynku pracy.</p> <ol style="list-style-type: none"> 4. SRK 2020 – wskazuje, że wiedza, kwalifikacje i umiejętności zawodowe są najważniejszymi cechami kapitału ludzkiego zwiększającymi jego zdolności do zatrudnienia. O poziomie kapitału ludzkiego decyduje jakość edukacji, w tym szkolnictwa wyższego i prowadzonych badań naukowych. Wiedza staje się podstawowym czynnikiem rozwoju. 5. SRWŚ 2020 wskazuje na konieczność zwiększenia dostępu do wysokiej jakości edukacji, dopasowanej do potrzeb regionu, w tym dla osób o utrudnionym dostępie do edukacji oraz podjęcie działań na rzecz zwiększenia dostępności do miejsc przedszkolnych. 6. Zakres interwencji priorytetu zgodny jest również z zapisami Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego, Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego oraz Perspektywą Uczenia się przez całe życie.
	<p>10.3. poprawa dostępności i wspieranie uczenia się przez całe życie, podniesienie umiejętności i kwalifikacji siły roboczej i zwiększenie dopasowania systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy m.in. przez poprawę jakości kształcenia i szkolenia zawodowego oraz utworzenia i rozwijanie systemów uczenia się poprzez praktykę i przyuczania do zawodu, takich jak dwutorowe systemy kształcenia</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. KPR wskazuje na konieczność podjęcie działań w zakresie upowszechnienia polityki uczenia się przez całe życie, ze szczególnym uwzględnieniem upowszechniania uczenia się dorosłych. 2. SRK 2020 wskazuje, że wiedza staje się podstawowym czynnikiem rozwoju. Dlatego też szczególnie ważne jest upowszechnienie uczenia się dorosłych. 3. SRWŚ 2020 postuluje konieczność poprawy jakości kształcenia na wszystkich poziomach edukacji, poprawy dostępności i wzrost efektywności kształcenia ustawicznego; podniesienia prestiżu uczelni regionalnych, umiejętnego profilowania wykształcenia, z naciskiem na kierunki ścisłe oraz uczynienia ze sfery edukacji zasadniczego czynnika rozwoju regionu. 4. Zakres interwencji priorytetu jest zgodny również ze Strategią Rozwoju Kapitału Ludzkiego oraz Perspektywą uczenia się przez całe życie.
	<p>10.4. inwestycje w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. PP wskazuje na konieczność poprawy jakości edukacji, zwłaszcza w zakresie kształcenia zawodowego i szkolnictwa wyższego wraz ze wsparciem infrastruktury, promowania równego dostępu do wysokiej jakości edukacji wczesnoszkolnej oraz inwestycje w infrastrukturę przedszkolną szczególnie na obszarach miejskich gdzie liczba placówek jest niewystarczająca. 2. SRWŚ 2020 wskazuje na konieczność poprawy jakości kształcenia na wszystkich poziomach edukacji, poprawy dostępności i wzrost efektywności kształcenia ustawicznego; podniesienia prestiżu uczelni regionalnych, umiejętnego profilowania wykształcenia, z naciskiem na kierunki ścisłe oraz uczynienia ze sfery edukacji zasadniczego czynnika rozwoju regionu.

2 ROZKŁAD ŚRODKÓW FINANSOWYCH

2.1 Uzasadnienie podziału środków między cele tematyczne i priorytety inwestycyjne

Zarząd Województwa Świętokrzyskiego na realizację Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020 otrzymał 1 223,3 mld EURO z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz z Europejskiego Funduszu Społecznego. Powyższa alokacja skierowana zostanie na realizację interwencji w ramach 10 celów tematycznych, z uwzględnieniem zasady koncentracji tematycznej i terytorialnej, zgodnie z założeniami Strategii Europa 2020. Głównym obowiązkiem każdej Instytucji Zarządzającej programem operacyjnym jest więc przeznaczenie określonej puli finansowej na implementację priorytetów inwestycyjnych objętych tzw. ring – fencingami, co oznacza z kolei możliwość przeznaczenia mniejszej puli środków na cele pozostające poza nimi. Pułapy finansowe określone zostały dla następujących celów tematycznych (CT): CT 1. Wspieranie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji, CT 2. Zwiększenie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości technologii informacyjno-komunikacyjnych, CT 3. Podnoszenie konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw, sektora rolnego oraz sektora rybołówstwa i akwakultury, CT 4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach oraz CT 9. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem.

Propozycja podziału alokacji w ramach RPOWŚ 2014 – 2020 została przygotowana w oparciu o założenia wynikające z zapisów dokumentów programowych, tj. projektu Umowy Partnerstwa z dnia 12 lipca 2013r. oraz Linii demarkacyjnej z dnia 18 czerwca 2013r. Jednakże na ostateczne wartości środków przypisanych do poszczególnych celów tematycznych i priorytetów inwestycyjnych wpływ miały również wnioski płynące z diagnozy istniejących w regionie potrzeb oraz wyniki analizy propozycji projektowych złożonych w formie kart informacyjnych przez potencjalnych beneficjentów RPOWŚ 2014 - 2020.

Proponowany podział środków EFS i EFRR przyznanych na realizację RPOWŚ 2014-2020 zakłada następującą koncentrację środków: cele tematyczne 1,2,3,4 – 28%, w tym cel 4 – 11% oraz cel 9 – 14,5%. Łącznie na cele objęte minimalnym poziomem koncentracji funduszy UE region świętokrzyski przeznaczają 42,5% alokacji RPO.

W ramach alokacji podstawowej RPOWŚ 2014-2020 zostały wyodrębnione obligatoryjne transfery na instrumenty i programy zarządzane bezpośrednio przez Komisję Europejską, w tym transfer na pomoc techniczną z inicjatywy Komisji Europejskiej w wysokości 3,5% alokacji. Zgodnie z zasadą przyjętą w Umowie Partnerstwa we wszystkich dwufunduszowych programach regionalnych pomoc techniczna jest finansowana wyłącznie z Europejskiego Funduszu Społecznego.

2.2 Matryca logiczna strategii inwestycyjnej programu

Tabela 2: Matryca logiczna strategii inwestycyjnej programu

Oś priorytetowa	Cel tematyczny	Priorytety inwestycyjne	Cele szczegółowe priorytetów inwestycyjnych	Wskaźniki rezultatu odpowiadające poszczególnym celom szczegółowym	Fundusz	Wsparcie UE (EUR)	Udział łącznego wsparcia UE w całości środków programu (w podziale na fundusze)
1. Innowacje i nauka	1. Wspieranie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji	1.1 Wzmacnianie infrastruktury badań i innowacji i podnoszenie zdolności do tworzenia doskonałości w zakresie badań i innowacji oraz wspieranie ośrodków kompetencji, w szczególności leżących w interesie Europy	Cel szczegółowy: Podniesienie jakości usług świadczonych przez instytucje otoczenia biznesu, służących rozwojowi przedsiębiorstw w oparciu o innowacje.	Nakłady na działalność B+R w relacji do PKB	EFRR	24,4 mln €	2 %
		1.2. promowanie inwestycji przedsiębiorstw w badania i innowacje, budowanie sieci współpracy pomiędzy firmami, ośrodkami naukowo-badawczymi, ośrodkami akademickimi w zakresie rozwoju produktów i usług, transferu technologii, innowacji społecznych i aplikacji z dziedziny usług publicznych, tworzenie sieci, pobudzanie popytu, klastrów i otwartych innowacji poprzez inteligentną specjalizację (...), wspieranie badań technologicznych i stosowanych, linii pilotażowych, działań w zakresie wczesnej walidacji produktów i zaawansowanych zdolności produkcyjnych i pierwszej produkcji w dziedzinie kluczowych technologii (...)	Cel szczegółowy: Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw działających w województwie świętokrzyskim, poprzez zapewnienie dostępu do kapitału na zakup rozwiązań innowacyjnych.	Udział nakładów podmiotów gospodarczych w nakładach na działalność B+R ogółem	EFRR	36,7 mln €	3 %
2. Konkurencyjna gospodarka	2. Zwiększenie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości technologii informacyjno -	2.2 Rozwój produktów i usług opartych na TIK, handlu elektronicznego oraz zwiększenie zapotrzebowania na TIK	Cel szczegółowy: Wzrost wykorzystania technik informacyjnych i komunikacyjnych w działalności przedsiębiorstw,	Przedsiębiorstwa ogółem otrzymujące zamówienia poprzez sieci komputerowe (stronę internetową,	EFRR	12,2 mln €	1 %

	komunikacyjnych		oraz wsparcie dla wprowadzania na rynek produktów lub usług, opartych na technikach informacyjnych i komunikacyjnych.	systemy typu EDI Odsetek przedsiębiorstw wprowadzających innowacje organizacyjne			
3.	Podnoszenie konkurencyjności MŚP, sektora rolnego oraz sektora rybołówstwa i akwakultury	3.1 promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwienie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz wspieranie tworzenia nowych firm, z uwzględnieniem inkubatorów przedsiębiorczości.	<p>Cel szczegółowy 1. Wzrost zdolności przedsiębiorstw, działających w województwie świętokrzyskim, do wprowadzania na rynek nowych produktów lub usług.</p> <p>Cel szczegółowy 2. Wzrost liczby trwałych miejsc pracy w przedsiębiorstwach.</p> <p>Cel szczegółowy 3. Wzrost zdolności instytucji otoczenia biznesu do wspierania rozwoju przedsiębiorstw.</p> <p>Cel szczegółowy 4. Poprawa warunków do lokowania inwestycji, przyczyniających się do rozwoju gospodarczego.</p>	<p>Udział przedsiębiorstw innowacyjnych - w ogóle przedsiębiorstw z sektora usług - nowe lub istotnie ulepszone produkty</p> <p>Liczba nowo utworzonych miejsc pracy</p> <p>Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej w sektorze prywatnym</p> <p>Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej w sektorze prywatnym</p> <p>Liczba inwestycji zlokalizowanych na przygotowanych terenach inwestycyjnych</p> <p>Liczba nowo utworzonych miejsc pracy</p> <p>Liczba nowych i ulepszonych usług świadczonych przez instytucje otoczenia biznesu.</p>	EFRR	36,7 mln €	3 %
		3.2. opracowywanie i wdrażanie nowych modeli biznesowych dla MŚP, w szczególności w celu internacjonalizacji	Cel szczegółowy: Wzrost liczby przedsiębiorstw z województwa świętokrzyskiego oferujących swoje produkty lub usługi na rynkach międzynarodowych.	Eksport towarów	EFRR	12,2 mln €	1 %

		3.3. wspieranie tworzenia i rozszerzenia zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług	<p>Cel szczegółowy 1. Wzrost zdolności przedsiębiorstw, działających w województwie świętokrzyskim do wprowadzania na rynek nowych produktów lub usług.</p> <p>Cel szczegółowy 2. Ułatwienie dostępu do kapitału inwestycyjnego dla przedsiębiorstw w ramach instrumentów zwrotnych.</p> <p>Cel szczegółowy 3. Poprawa pozycji konkurencyjnej przedsiębiorstw działających w województwie świętokrzyskim, poprzez współpracę w ramach inicjatyw klastrowych.</p>	<p>Udział przedsiębiorstw innowacyjnych - w ogóle przedsiębiorstw - nowe lub istotnie ulepszone produkty</p> <p>Udział przedsiębiorstw innowacyjnych - w ogóle przedsiębiorstw - nowe lub istotnie ulepszone produkty</p> <p>Odsetek MŚP współpracujących w inicjatywach klastrowych lub innych sformalizowanych formach współpracy</p>	EFRR	61,2 mln €	5 %
		3.4. wspieranie zdolności MŚP w zaangażowanie się w proces wzrostu ekonomicznego i innowacji	Cel szczegółowy: Wzrost zdolności instytucji otoczenia biznesu do wspierania rozwoju przedsiębiorstw.	Udział przedsiębiorstw innowacyjnych - w ogóle przedsiębiorstw - nowe lub istotnie ulepszone produkty	EFRR	12,2 mln €	1 %
	9. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem	9.3. wspieranie przedsiębiorczości społecznej	Cel szczegółowy: Zwiększenie liczby działających w województwie świętokrzyskim przedsiębiorstw społecznych.	Liczba nowo utworzonych miejsc pracy	EFRR	12,2 mln €	1 %
3. Efektywna i zielona energia	4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach	4.1. promowanie produkcji i dystrybucji odnawialnych źródeł energii	<p>Cel szczegółowy 1. Zwiększenie produkcji energii w województwie świętokrzyskim, pochodzących ze źródeł odnawialnych, oraz budowa systemów dystrybucji energii ze źródeł odnawialnych.</p> <p>Cel szczegółowy 2. Wsparcie dla produkcji urządzeń i komponentów, służących uzyskiwaniu energii</p>	<p>Udział energii ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii brutto</p> <p>Udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej ogółem</p> <p>Udział energii ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii brutto</p>	EFRR	42,8 mln €	3,5 %

			ze źródeł odnawialnych.	Udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej ogółem			
		4.2. promowanie efektywności energetycznej i wykorzystania OZE przez MSP/przez przedsiębiorstwa	Cel szczegółowy: Poprawa efektywności energetycznej w przedsiębiorstwach, prowadzących działalność w województwie świętokrzyskim.	Energochłonność gospodarki	EFRR	18,3 mln €	1,5 %
		4.3. wspieranie efektywności energetycznej i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w budynkach publicznych i sektorze mieszkaniowym	Cel szczegółowy: Poprawa efektywności energetycznej w budynkach publicznych oraz w sektorze mieszkaniowym	Udział energii ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii brutto Emisja gazów cieplarnianych (1990=100)	EFRR	24,5 mln €	2 %
		4.5. promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich typów obszarów, w szczególności na obszarach miejskich, w tym wspieranie zrównoważonego transportu miejskiego oraz podejmowania odpowiednich działań adaptacyjnych i mitygacyjnych	Cel szczegółowy: Wsparcie dla realizacji planów niskoemisyjnych.	Emisja gazów cieplarnianych (1990=100)	EFRR	18,3 mln €	1,5 %
		4.7. promowanie wysoko wydajnej kogeneracji energii cieplnej i elektrycznej w oparciu o popyt na użytkową energię cieplną	Cel szczegółowy: Zwiększenie produkcji energii elektrycznej i cieplnej w skojarzeniu.	Zużycie energii pierwotnej	EFRR	18,3 mln €	1,5 %
4. Dziedzictwo naturalne i kulturowe	5. Promowanie dostosowania do zmian klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem	5.2. promowanie inwestycji ukierunkowanych na konkretne rodzaje ryzyka, zapewniających odporność na klęski żywiołowe oraz stworzenie systemów zarządzania klęskami żywiołowymi	Cel szczegółowy Tworzenie systemów przeciwdziałania skutkom klęsk żywiołowych oraz usuwania następstw katastrof	Liczba ludności korzystającej ze środków ochrony przeciwpowodziowej	EFRR	18,3 mln €	1,5 %
	6. Ochrona środowiska naturalnego i wspieranie efektywności wykorzystania zasobów	6.1. zaspokojenie znaczących potrzeb w zakresie inwestycji w sektorze gospodarki odpadami, tak aby wypełnić zobowiązania wynikające z prawa unijnego	Cel szczegółowy Zapewnienie efektywnego działania systemu gospodarowania odpadami	Liczba odpadów przypadających na 1 mieszkańca	EFRR	12,2 mln €	1 %
		6.2. zaspokojenie znaczących potrzeb w zakresie inwestycji w sektorze gospodarki	Cel szczegółowy Poprawa dostępu mieszkańców regionu do	Odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków	EFRR	79,5 mln €	6,5 %

		wodnej, tak aby wypełnić zobowiązania wynikające z prawa unijnego	systemów oczyszczających ścieki komunalne	Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej			
		6.3. ochrona i promocja i rozwój dziedzictwa kulturowego i naturalnego	Cel szczegółowy: Ochrona, zachowanie i efektywne wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego o znaczeniu regionalnym i ponadregionalnym.	Liczba odwiedzających obiekty objęte wsparciem	EFRR	48,9 mln €	4 %
		6.4. ochrona i przywrócenie bioróżnorodności, ochrona i rekultywacja gleby oraz promowanie systemów ochrony ekosystemów, w tym programu NATURA 2000 oraz zielonej infrastruktury	Cel szczegółowy: Ochrona obszarów cennych przyrodniczo oraz wykorzystanie lokalnych i regionalnych zasobów przyrodniczych dla zrównoważonego i przyjaznego środowiska rozwoju turystyki	Obszary Natura 2000 objęte wsparciem Obszary prawnie chronione objęte wsparciem	EFRR	6,1 mln €	0,5 %
		6.5. działania mające na celu poprawę stanu środowiska miejskiego, w tym rekultywacja terenów przemysłowych i redukcja zanieczyszczenia powietrza	Cel szczegółowy: Poprawa jakości środowiska w miastach i obszarach przemysłowych	Udział gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji w powierzchni ogółem	EFRR	6,1 mln €	0,5 %
5. Nowoczesna komunikacja	7. Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniach najważniejszych infrastruktur sieciowych	7.2. zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T	Cel szczegółowy: Poprawa połączeń transportowych województwa z siecią korytarzy krajowych i europejskich oraz największymi polskimi miastami.	Oszczędność czasu przejazdu	EFRR	110,1 mln €	9 %
		7.3. rozwój przyjaznych dla środowiska i niskoemisyjnych systemów transportu, włączając transport śródlądowy, morski, porty i połączenia multimodalne	Cel szczegółowy: Poprawa jakości wewnętrznych połączeń komunikacyjnych w regionie, szczególnie w kontekście zwiększenia dostępu do lokalnych rynków pracy oraz stref aktywności gospodarczej.	Oszczędność czasu przejazdu	EFRR	12,2 mln €	1 %
		7.4. rozwój i rehabilitacja kompleksowego i nowoczesnego i	Cel szczegółowy: Poprawa jakości wewnętrznych połączeń	Skrócenie czasu przejazdu	EFRR	24,5 mln €	2 %

		interoperacyjnego systemu transportu kolejowego	komunikacyjnych w regionie, szczególnie w kontekście zwiększenia dostępu do lokalnych rynków pracy oraz stref aktywności gospodarczej				
6. Rozwój miast	4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach	4.3. wspieranie efektywności energetycznej i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w budynkach publicznych i sektorze mieszkaniowym	Cel szczegółowy: Poprawa warunków do rozwoju gospodarczego obszarów miejskich, w tym przemysłowych	Udział energii ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii brutto	EFRR	12,2 mln €	1 %
	6. Ochrona środowiska naturalnego i wspieranie efektywności wykorzystania zasobów	6.4. ochrona i przywrócenie bioróżnorodności, ochrona i rekultywacja gleby oraz promowanie systemów ochrony ekosystemów, w tym programu NATURA 2000 oraz zielonej infrastruktury	Cel szczegółowy: Zacieśnienie istniejących powiązań na obszarze funkcjonalnym Kielc, skutkujące wzrostem potencjału społeczno-gospodarczego tego obszaru	Do uzupełnienia w toku dalszych prac nad Programem	EFRR	12,2 mln €	1 %
	7. Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniach najważniejszych infrastruktur sieciowych	7.2. zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T	Cel szczegółowy: Poprawa warunków do rozwoju gospodarczego obszarów miejskich, w tym przemysłowych.	Oszczędność czasu przejazdu	EFRR	24,5 mln €	2 %
	9. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem	9.2 wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności oraz obszarów miejskich i wiejskich	Cel szczegółowy: Poprawa warunków do rozwoju gospodarczego obszarów miejskich, w tym przemysłowych.	Liczba nowo utworzonych miejsc pracy	EFRR	48,9 mln €	4%
	10. Inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie	10.4. inwestycje w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej	Cel szczegółowy: Zacieśnienie istniejących powiązań na obszarze funkcjonalnym Kielc, skutkujące wzrostem potencjału społeczno-gospodarczego tego obszaru	Do uzupełnienia w toku dalszych prac nad Programem	EFRR	12,2 mln €	1 %

7. Sprawne usługi publiczne	2. Zwiększenie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości technologii informacyjnych - komunikacyjnych	2.3. wzmacnianie zastosowania technologii komunikacyjno-informacyjnych dla e-administracji, e-learningu, e-integracji, e-kultury i e-zdrowia	Cel szczegółowy: Upowszechnienie wykorzystania technik informacyjnych i komunikacyjnych w usługach publicznych.	Odsetek osób korzystających z Internetu w kontaktach z administracją publiczną (P)	EFRR	12,2 mln €	1 %
	8. Wspieranie zatrudnienia i mobilności pracowników	8.2. wspieranie rozwoju przyjaznego dla zatrudnienia poprzez rozwój potencjałów endogenicznych jako elementu strategii terytorialnej dla obszarów ze specyficznymi potrzebami, łącznie z przekształceniem upadających regionów przemysłowych oraz działaniami na rzecz zwiększenia dostępności i rozwoju zasobów naturalnych i kulturowych	Cel szczegółowy Wspieranie nowych funkcji społeczno-gospodarczych terenów ze specyficznymi potrzebami	Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej	EFRR	6,1 mln €	0,5 %
	9. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem	9.1. inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia oraz przejścia z usług instytucjonalnych do usług na poziomie społeczności lokalnych	Cel szczegółowy Poprawa dostępności infrastruktury ochrony zdrowia.	Oczekiwana, przeciętna długość życia	EFRR	42,8 mln €	3,5 %
	10. Inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie	10.4. inwestycje w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej	Cel szczegółowy Poprawa dostępności infrastruktury edukacyjnej.	Młodzież niekontynuująca nauki Osoby dorosłe uczestniczące w kształceniu i szkoleniu	EFRR	36,7 mln €	3%
8. Rozwój edukacji i aktywne społeczeństwo	8. Wspieranie zatrudnienia i mobilności pracowników	8.8. równouprawnienie płci oraz godzenie życia zawodowego i prywatnego	Cel szczegółowy: Poprawa dostępu do rynku pracy poprzez podniesienie jakości i dostępności usług publicznych ułatwiających godzenie życia prywatnego i zawodowego.	Liczba osób zatrudnionych po opuszczeniu programu (w tym samozatrudnieni) Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu Liczba osób	EFS	24,5 mln €	2 %

				posiadających zatrudnienie 6 miesięcy po opuszczeniu programu (w tym samozatrudnieni)			
		8.10. aktywne i zdrowe starzenie się	Cel szczegółowy: Zapewnienie wydłużenia aktywności społecznej i zawodowej osób starszych.	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu Liczba osób posiadających zatrudnienie 6 miesięcy po opuszczeniu programu (w tym samozatrudnieni)	EFS	12,2 mln €	1 %
10. Inwestowane w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie	10.1. ograniczenie przedwczesnego kończenia nauki szkolnej oraz zapewnienie równego dostępu do dobrej jakości edukacji elementarnej, kształcenia podstawowego i ponadpodstawowego	Cel szczegółowy: Poprawa dostępu do wysokiej jakości edukacji, w tym edukacji przedszkolnej.	Liczba dzieci w wieku 3-4 lata objętych edukacją przedszkolną Liczba szkół, które zrealizowały działania projektowe ukierunkowane na zwiększenie szans edukacyjnych uczniów Liczba nauczycieli prowadzących zajęcia z wykorzystaniem TIK	EFS	24,5 mln €	2 %	
	10.3. poprawa dostępności wspieranie uczenia się przez całe życie, podniesienie umiejętności i kwalifikacji siły roboczej i zwiększenie dopasowania systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy m.in. przez poprawę jakości kształcenia i szkolenia zawodowego oraz utworzenia i rozwijanie systemów uczenia się poprzez praktykę i przyuczania do zawodu, takich jak dwutorowe systemy kształcenia	Cel szczegółowy 1. Upowszechnianie oraz poprawa jakości edukacji, w szczególności kształcenia zawodowego. Cel szczegółowy 2. Zwiększenie uczestnictwa osób dorosłych w kształceniu i szkoleniu.	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu Liczba osób świadczących usługi doradztwa edukacyjno-zawodowego po opuszczeniu programu Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu	EFS	24,5 mln €	2 %	

9. Włączenie społeczne i walka z ubóstwem	9. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem	9.4. aktywna integracja, w szczególności w celu poprawy zatrudnialności	Cel szczegółowy: Zmniejszenie poziomu wykluczenia społecznego poprzez realizację działań z zakresu aktywizacji społeczno – zawodowej osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym.	Liczba osób nieaktywnych zawodowo, poszukujących pracy po opuszczeniu programu Liczba osób, które podjęły i szkolenie po opuszczeniu programu Liczba osób zatrudnionych po opuszczeniu programu Liczba osób posiadających zatrudnienie 6 miesięcy po opuszczeniu programu (w tym samozatrudnieni)	EFS	12,2 mln €	1 %
		9.7. ułatwianie dostępu do niedrogich, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym	Cel szczegółowy: Przyspieszenie włączenia społecznego dzięki rozwojowi efektywnych i odpowiadających potrzebom usług społecznych.	Liczba osób, które uzyskały dostęp do usług zdrowotnych i społecznych Liczba podmiotów świadczących usługi społeczne w programie	EFS	30,6 mln €	2,5 %
		9.8. wspieranie gospodarki społecznej i przedsiębiorstw społecznych	Cel szczegółowy: Wzmocnienie sektora ekonomii społecznej.	Liczba utworzonych podmiotów ekonomii społecznej Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych Liczba miejsc pracy utworzonych w podmiotach ekonomii społecznej nie będących przedsiębiorstwami społecznymi	EFS	12,2 mln €	1 %

				Liczba miejsc pracy istniejących co najmniej 30 miesięcy, utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych			
10. Otwarty rynek pracy	8. Wspieranie zatrudnienia i mobilności pracowników	8.5. zapewnianie dostępu do zatrudnienia osobom poszukującym pracy i nieaktywnym zawodowo, w tym podejmowanie lokalnych inicjatyw na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników.	Cel szczegółowy: Poprawa dostępu do rynku pracy osób poszukujących pracy i nieaktywnych zawodowo.	Liczba osób zatrudnionych po opuszczeniu programu (w tym samozatrudnieni) Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu Liczba osób posiadających zatrudnienie 6 miesięcy po opuszczeniu programu (w tym samozatrudnieni)	EFS	61,2 mln €	5 %
		8.7. samozatrudnienie, przedsiębiorczość oraz tworzenie nowych miejsc pracy	Cel szczegółowy: tworzenie nowych miejsc pracy poprzez wsparcie dla osób planujących założyć działalność gospodarczą.	Liczba osób zatrudnionych po opuszczeniu programu, w tym samozatrudnieni Liczba utworzonych mikroprzedsiębiorstw działających 30 miesięcy po uzyskaniu wsparcia finansowego Liczba utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej	EFS	73,4 mln €	6 %
		8.9. adaptacja pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian	Cel szczegółowy: Podniesienie zdolności adaptacyjnych przedsiębiorstw i ich pracowników.	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu Liczba osób, które po opuszczeniu programu podjęły pracę lub	EFS	48,9 mln €	4 %

				kontynuowały zatrudnienie w dotychczasowym miejscu pracy			
				Liczba osób znajdujących się w lepszej sytuacji na rynku pracy 6 miesięcy po opuszczeniu programu			
11. Pomoc techniczna			<p>Cel szczegółowy 1: Wzmocnienie potencjału administracyjnego jednostek uczestniczących we wdrażaniu Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020.</p> <p>Cel szczegółowy 2: Gwarancja spójnych i efektywnych działań informacyjnych i promocyjnych, dotyczących możliwości realizacji projektów, oraz rezultatów interwencji Programu.</p>	<p>Liczba wspartych projektów strategicznych, które uzyskały dofinansowanie</p> <p>Liczba odwiedzin portalu informacyjnego/sewisu internetowego</p>	EFS	42,8 mln €	3,5 %

3 CELE RPOWŚ 2014 – 2020

Cel główny RPOWŚ 2014-2020

Województwo świętokrzyskie jako region efektywnie wykorzystujący swoje potencjały rozwojowe, w oparciu o postęp technologiczny, odpowiedzialne czerpanie z zasobów środowiska, oraz budowę kapitału społecznego

Cel uzupełniający 1.

Województwo świętokrzyskie dysponujące infrastrukturą, podnoszącą jego zdolność do budowy nowoczesnej i konkurencyjnej gospodarki

Cel uzupełniający 2.

Województwo świętokrzyskie jako region umiejętnie korzystający z posiadanych zasobów oraz innowacji, stanowiących podstawę dla budowy przewagi konkurencyjnej gospodarki

Cel uzupełniający 3.

Miasta województwa świętokrzyskiego jako obszary koncentracji czynników rozwoju społeczno-ekonomicznego

Cel uzupełniający 4.

Województwo świętokrzyskie, jako region ludzi aktywnych, konkurujących swoją wiedzą i umiejętnościami na otwartym rynku pracy

4 OSIE PRIORYTETOWE RPOWŚ 2014-2020

4.1 Oś priorytetowa 1. Innowacje i nauka

Opis osi priorytetowej:

Do najważniejszych czynników determinujących konkurencyjność gospodarki zalicza się: wysoki poziom innowacyjności w przedsiębiorstwach oraz efektywne wykorzystanie dostępnej wiedzy i badań naukowych w sektorze przedsiębiorczości. W ramach Osi priorytetowej 1. Innowacje i nauka wspierane będą przedsięwzięcia służące podniesieniu poziomu innowacyjności gospodarki województwa, szczególnie poprzez wzmocnienie potencjału sektora badawczo-rozwojowego dla rozwoju przedsiębiorczości.

Cel główny przedmiotowej osi priorytetowej realizowany będzie w oparciu o realizację Celu Tematycznego 1. Wsparcie infrastruktury i działalności w zakresie B+R, który jest ściśle powiązany z wdrażaniem innowacji w przedsiębiorstwach zaprogramowanych w ramach osi. Przewidziana interwencja w innowacyjność oraz aktywność badawczo-wdrożeniową przedsiębiorstw z regionu świętokrzyskiego w postaci instrumentów zwrotnych wpłynie na podniesienie poziomu innowacyjności i konkurencyjności gospodarki województwa jako całości.

Oś priorytetowa 1. Innowacje i nauka koreluje z celem głównym RPOWŚ 2014-2020: Województwo świętokrzyskie jako region efektywnie wykorzystujący swoje potencjały rozwojowe, w oparciu o postęp technologiczny, odpowiedzialne czerpanie z zasobów środowiska, oraz budowę kapitału społecznego, a także z celem uzupełniającym 2: Województwo świętokrzyskie jako region umiejętnie korzystający z posiadanych zasobów oraz innowacji, stanowiących podstawę dla budowy przewagi konkurencyjnej gospodarki.

Priorytety inwestycyjne realizowane w ramach osi priorytetowej

Priorytet inwestycyjny 1.1 *Wzmacnianie infrastruktury badań i innowacji i podnoszenie zdolności do tworzenia doskonałości w zakresie badań i innowacji oraz wspieranie ośrodków kompetencji, w szczególności leżących w interesie Europy.*

Jednostki sektora B+R uzyskają wsparcie w zakresie tworzenia i rozwoju niezbędnej infrastruktury B+R. Efektem osiągniętym w wyniku udzielonego wsparcia będzie wzrost zatrudnienia w sektorze B+R. Interwencja zostanie rozszerzona o wsparcie w zakresie staży pracowników naukowych w przedsiębiorstwach i pracowników przedsiębiorstw w jednostkach badawczych. Dofinansowane projekty przyczynią się do wzrostu nakładów B+R oraz zatrudnienia w przedmiotowym sektorze głównie jako wzrost kompetencji i wiedzy praktycznej pracowników, a jednocześnie potencjału badawczo-wdrożeniowego jednostek naukowych i przedsiębiorstw.

Cel szczegółowy: Podniesienie jakości usług świadczonych przez instytucje otoczenia biznesu, służących rozwojowi przedsiębiorstw w oparciu o innowacje.

Tabela 3: Zestawienie specyficznych dla programu wskaźników rezultatu dla EFRR, w podziale na cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego

Lp.	Wskaźnik strategiczny z UP (jeśli zasadne)	Wskaźnik rezultatu (strategicznego) (EFRR/ FS)	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.		Nakłady na działalność B+R w relacji do PKB	[%]	Słabiej rozwinięte	0,47	2010		GUS	

Najważniejsze typy przedsięwzięć:

Interwencja w ramach priorytetu inwestycyjnego 1.1 w infrastrukturę sfery B+R w sektorze jednostek naukowych będzie nawiązywać swoim kierunkiem do regionalnych specjalizacji. W głównej mierze będzie to wsparcie (uzgodnione w trakcie negocjacji Kontraktu Terytorialnego i zgodne z regionalną strategią innowacji) dotyczące:

- budowy, rozbudowy lub modernizacji infrastruktury w jednostkach naukowych,
- zakupu specjalistycznego sprzętu do badań naukowych oraz adaptacji pomieszczeń na nowe laboratoria,
- rozwoju kadry B+R w powiązaniu z inteligentnymi specjalizacjami regionalnymi, jako komponent wsparcia realizowanego projektu innowacyjnego (cross-financing). Finansowanie studiów podyplomowych, doktoranckich dla pracowników jednostek badawczych.

Zakres tematyczny dofinansowywanych projektów ograniczy się do inteligentnych specjalizacji, zidentyfikowanych w regionalnej strategii innowacji.

Typy beneficjentów:

Instytucje sfery B+R i organizacje (sieci, konsorcja) sfery B+R, uczelnie wyższe, funkcjonujące na terenie województwa świętokrzyskiego, specjalistyczne placówki ochrony zdrowia prowadzące działalność badawczą.

Poziom dofinansowania:

Podstawowy poziom dofinansowania środkami RPOWŚ 2014-2020 dla projektu wynosi 85% kosztów kwalifikowanych. W przypadku, gdy wsparcie projektu stanowi pomoc publiczną, maksymalny poziom dofinansowania projektu wynika z odpowiednich przepisów, regulujących zasady udzielania pomocy publicznej.

Crossfinancing:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 1.1 przewiduje się zastosowanie mechanizmu finansowania krzyżowego.

Terytorialny rozkład interwencji priorytetu inwestycyjnego:

Do uzupełnienia w toku dalszych prac nad Programem

Kierunkowe zasady wyboru projektów:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 1.1 zakłada się zastosowanie dwóch trybów wyboru projektów: konkursowy (z uwzględnieniem modeli: otwartego, zamkniętego itp.) i pozakonkursowy.

Zastosowanie określonego trybu wyboru projektów służyć będzie zapewnieniu maksymalnego stopnia osiągnięcia celów w ramach priorytetu, poprzez wybór tych w największym stopniu odpowiadających oczekiwanym rezultatom.

Proces wyboru projektów uwzględniać będzie wymogi wynikające z rozporządzenia ogólnego, w szczególności w zakresie stosowania przejrzystych i niedyskryminacyjnych procedur wyboru i kryteriów. Metodyka oraz kryteria wyboru operacji zostaną zatwierdzone przez Komitet Monitorujący.

W trybie konkursowym projekty wybierane będą w oparciu o określone kryteria wyboru projektów pozostające w zgodności z celami Programu. Z uwagi na szeroką grupę potencjalnych beneficjentów uprawnionych do ubiegania się o dotację w ramach priorytetów, zastosowanie trybu konkursowego pozwoli na wybór jedynie tych projektów o najwyższej wartości dodanej.

Dodatkowo w przypadku projektów o strategicznym charakterze w ramach priorytetu przewiduje się możliwość zastosowania trybu pozakonkursowego.

Wykorzystanie instrumentów finansowych:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 1.1 nie przewiduje się wykorzystania instrumentów finansowych.

Planowane duże projekty:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 1.1 nie będą wspierane duże projekty.

Układ wskaźników produktu:

Tabela 5: Zestawienie wspólnych i specyficznych dla programu wskaźników produktu dla EFRR, EFS i FS, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów

Lp.	Wskaźnik produktu (EFRR, FS, EFS) WLWK 2014 oraz wskaźniki specyficzne dla programu	Jednostka pomiaru	fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Liczba przedsiębiorstw współpracujących z ośrodkami badawczymi	szt.	EFRR	Słabiej rozwinięte			Raz na rok
2.	Liczba jednostek naukowych objętych wsparciem w zakresie inwestycji w infrastrukturę B+R	szt.	EFRR	Słabiej rozwinięte			Raz na rok
3.	Liczba osób objętych wsparciem w zakresie rozwoju kadr B+R, O/K/M	osoba	EFRR	Słabiej rozwinięte			Raz na rok

Priorytet inwestycyjny 1.2. *promowanie inwestycji przedsiębiorstw w badania i innowacje, budowanie sieci współpracy pomiędzy firmami, ośrodkami naukowo-badawczymi, ośrodkami akademickimi w zakresie rozwoju produktów i usług, transferu technologii, innowacji społecznych i aplikacji z dziedziny usług publicznych, tworzenie sieci, pobudzanie popytu, klastrów i otwartych innowacji poprzez inteligentną specjalizację (...), wspieranie badań technologicznych i stosowanych, linii pilotażowych, działań w zakresie wczesnej walidacji produktów i zaawansowanych zdolności produkcyjnych i pierwszej produkcji w dziedzinie kluczowych technologii (...)*

W ramach priorytetu inwestycyjnego świętokrzyskie przedsiębiorstwa otrzymają wsparcie z zakresu tworzenia, rozwoju infrastruktury B+R, implementacji własnych lub zakupionych wyników badań naukowych i prac B+R. Innym rodzajem projektów będzie możliwość uzyskania ochrony własności przemysłowej dla własnych rozwiązań technicznych i technologicznych. Przewidziana interwencja zostanie rozszerzona m.in. o wsparcie w zakresie staży pracowników przedsiębiorstw w jednostkach badawczych co przełoży się na wzrost kompetencji i wiedzy praktycznej pracowników, a jednocześnie na podniesienie potencjału badawczo-wdrożeniowego jednostek naukowych i przedsiębiorstw. Efektem osiągniętym dzięki wsparciu będzie wzrost nakładów na B+R przedsiębiorstw oraz wzrost zatrudnienia w przedsiębiorstwach w obszarze B+R.

Cel szczegółowy: Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw działających w województwie świętokrzyskim, poprzez zapewnienie dostępu do kapitału na zakup rozwiązań innowacyjnych.

Tabela 3: Zestawienie specyficznych dla programu wskaźników rezultatu dla EFRR, w podziale na cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego

Lp.	Wskaźnik strategiczny z UP (jeśli zasadne)	Wskaźnik rezultatu (strategicznego) (EFRR/ FS)	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1		Udział nakładów podmiotów gospodarczych w nakładach na działalność B+R ogółem	[%]	Słabiej rozwinięte	17,3	2011		GUS	Raz na rok

Najważniejsze typy przedsięwzięć:

Działania realizowane w ramach priorytetu inwestycyjnego 1.2. mają na celu spowodowanie wzrostu innowacyjności przedsiębiorstw poprzez wdrożenie dostępnych wyników prac B+R/technologii. Dotyczą one projektów w zakresie działalności B+R realizowanej przez przedsiębiorstwa. W szczególności założono wsparcie:

- zakupu wyników prac B+R/technologii, praw do własności intelektualnej, w tym patentów, licencji, know-how lub innej nieopatentowanej wiedzy technicznej związanej z wdrażanym produktem lub usługą,

- wsparcie wdrożenia własnych lub zakupionych wyników badań naukowych/technologii oraz praw do własności intelektualnej, w tym patentów, licencji, know-how lub innej nieopatentowanej wiedzy technicznej związanej z wdrażanym produktem lub usługą,
- uzyskania praw wyłącznych dla własnych rozwiązań technicznych,
- rozwoju instrumentów finansowych służących zwiększaniu innowacyjności (fundusze pożyczkowe, poręczeniowe, seed capital, instrumenty mieszane).

Ponadto, przewiduje się:

- wsparcie instytucji otoczenia biznesu (w tym m.in. parki naukowo-technologiczne, centra transferu technologii, spółki celowe, akademickie inkubatory przedsiębiorczości), w celu poprawy jakości i profesjonalizacji świadczonych przez nie usług dla inteligentnego rozwoju MŚP (w szczególności w powiązaniu z inteligentnymi specjalizacjami),
- wsparcie rozwoju klastrów w kluczowych dla rozwoju regionu dziedzinach.

Projekty, których zakres tematyczny wpisuje się w inteligentne specjalizacje województwa, wskazane w regionalnej strategii innowacji, uzyskają preferencje w dostępie do środków RPOWŚ 2014-2020, polegające na zarezerwowaniu dla nich przynajmniej 50% wartości alokacji, planowanej do rozdysponowania w formie bezzwrotnych dotacji.

Typy beneficjentów:

MŚP prowadzące działalność na terenie województwa świętokrzyskiego, instytucje otoczenia biznesu z terenu województwa świętokrzyskiego, instrumenty finansowe z terenu województwa świętokrzyskiego, klastry zrzeszające podmioty działające na terenie województwa świętokrzyskiego.

Poziom dofinansowania:

Podstawowy poziom dofinansowania środkami RPOWŚ 2014-2020 dla projektu wynosi 85% kosztów kwalifikowanych. W przypadku, gdy wsparcie projektu stanowi pomoc publiczną, maksymalny poziom dofinansowania projektu wynika z odpowiednich przepisów, regulujących zasady udzielania pomocy publicznej.

Crossfinancing:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 1.2 przewiduje się zastosowanie mechanizmu finansowania krzyżowego.

Terytorialny rozkład interwencji priorytetu inwestycyjnego:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 1.2 nie przewiduje się zastosowania koncentracji terytorialnej.

Kierunkowe zasady wyboru projektów:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 1.2 zakłada się zastosowanie dwóch trybów wyboru projektów: konkursowy (z uwzględnieniem modeli: otwartego, zamkniętego itp.) i pozakonkursowy.

Zastosowanie określonego trybu wyboru projektów służyć będzie zapewnieniu maksymalnego stopnia osiągnięcia celów w ramach priorytetu, poprzez wybór tych w największym stopniu odpowiadających oczekiwanym rezultatom.

Proces wyboru projektów uwzględnić będzie wymogi wynikające z rozporządzenia ogólnego, w szczególności w zakresie stosowania przejrzystych i niedyskryminacyjnych

procedur wyboru i kryteriów. Metodyka oraz kryteria wyboru operacji zostaną zatwierdzone przez Komitet Monitorujący.

W trybie konkursowym projekty wybierane będą w oparciu o określone kryteria wyboru projektów pozostające w zgodności z celami Programu. Z uwagi na szeroką grupę potencjalnych beneficjentów uprawnionych do ubiegania się o dotację w ramach priorytetów, zastosowanie trybu konkursowego pozwoli na wybór jedynie tych projektów o najwyższej wartości dodanej.

Dodatkowo w przypadku projektów o strategicznym charakterze w ramach priorytetu przewiduje się możliwość zastosowania trybu pozakonkursowego.

Wykorzystanie instrumentów finansowych:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 1.2 przewiduje się wykorzystanie instrumentów finansowych w zakresie wsparcia służącego zwiększaniu innowacyjności firm (fundusze pożyczkowe, poręczeniowe, instrumenty mieszane).

Planowane duże projekty:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 1.2 nie będą wspierane duże projekty.

Układ wskaźników produktu:

Tabela 5: Zestawienie wspólnych i specyficznych dla programu wskaźników produktu dla EFRR, EFS i FS, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów

Lp.	Wskaźnik produktu (EFRR, FS, EFS) i rezultatu bezpośredniego (EFS) WLMK 2014 oraz wskaźniki specyficzne dla programu	Jednostka pomiaru	fundusz	kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Liczba przedsiębiorstw wspieranych w celu wprowadzenia produktów nowych dla firmy	szt.	EFRR	Słabiej rozwinięte			Raz na rok
2.	Liczba przedsiębiorstw wspartych w zakresie wdrożenia wyników prac B+R	szt.	EFRR	Słabiej rozwinięte			Raz na rok

Opis przedsięwzięć EFS z zakresu innowacji społecznych, współpracy trans-granicznej oraz wkładu EFS do realizacji celów tematycznych 1-7

Do uzupełnienia w toku dalszych prac nad Programem

Ramy wykonania osi priorytetowej

Do uzupełnienia w toku dalszych prac nad Programem

Kategoryzacja interwencji osi priorytetowej

Do uzupełnienia w toku dalszych prac nad Programem

Planowane wykorzystanie pomocy technicznej dla wzmocnienia zdolności administracyjnych

W ramach Osi priorytetowej 1. nie przewiduje się wykorzystania pomocy technicznej dla wzmocnienia zdolności administracyjnych.

4.2 Oś priorytetowa 2. Konkurencyjna gospodarka

Opis osi priorytetowej:

W ramach niniejszej osi priorytetowej przewiduje się wsparcie na uruchomienie przez podmioty gospodarcze działalności na rynku, a także na dywersyfikację portfela nowych produktów/usług. Kontynuowana będzie interwencja na zakup nowoczesnego sprzętu i maszyn do produkcji. Zostanie wsparta nowa lub zostanie rozbudowana dotychczasowa infrastruktura Instytucji Otoczenia Biznesu. Ma to na celu wspieranie regionalnych przedsiębiorstw oraz wsparcie przedsiębiorczości akademickiej (inkubacja firm wchodzących na rynek). Co więcej, dojdzie do samego rozszerzenia dotychczas usług oferowanych przez funkcjonujące Instytucje Otoczenia Biznesu w postaci konsultingu, coachingu, a także doradztwa dla niemających doświadczenia nowych firm (start-up'ów).

Dokapitalizowana zostanie sieć już istniejących Instrumentów Inżynierii Finansowej w celu udzielania kolejnej porcji pożyczek i poręczeń na inwestycje w świętokrzyskie przedsiębiorstwa. Przełoży się to na umocnienie gospodarki województwa świętokrzyskiego w sposób trwały i długofalowy.

Oś priorytetowa 2. Konkurencyjna gospodarka koreluje z celem głównym RPOWŚ 2014-2020: Województwo świętokrzyskie jako region efektywnie wykorzystujący swoje potencjały rozwojowe, w oparciu o postęp technologiczny, odpowiedzialne czerpanie z zasobów środowiska, oraz budowę kapitału społecznego, a także z celem uzupełniającym 2: Województwo świętokrzyskie jako region umiejętnie korzystający z posiadanych zasobów oraz innowacji, stanowiących podstawę dla budowy przewagi konkurencyjnej gospodarki.

Priorytety inwestycyjne realizowane w ramach osi priorytetowej

Priorytet inwestycyjny 2.2. *Rozwój produktów i usług opartych na TIK, handlu elektronicznego oraz zwiększenie zapotrzebowania na TIK*

Efektom implementacji priorytetu inwestycyjnego 2.2 będzie podniesienie liczby przedsiębiorstw z regionu świętokrzyskiego, które będą wykorzystywać TIK w swojej działalności. Nastąpi wzrost konkurencyjności firm, a w szczególności sektora MŚP. Zważywszy na postępujący rozwój technologiczny i zwiększający się poziom konkurencyjności w postaci stosowania sieci Internet w prowadzonej działalności gospodarczej bezsprzecznym jest zaproponowanie wsparcia dla przedsiębiorców (głównie MŚP) w zakresie rozwoju produktów i usług opartych na TIK, w głównej mierze jako prowadzenie sprzedaży produktów i usług w Internecie (e-handel), a także tworzenia i udostępniania usług elektronicznych odpowiadających ich potrzebom. Dzięki działaniom zrealizowanym w ramach tego priorytetu inwestycyjnego przedsiębiorstwa regionu w większej mierze będą wykorzystywać TIK do prowadzenia działalności gospodarczej, przykładowo jako dodatkowy/alternatywny kanał sprzedaży. Co więcej, wdrożone TIK podniosą poziom zarządzania przedsiębiorstwem, co przełoży się na zwiększoną efektywność sektora przedsiębiorstw.

Cel szczegółowy: Wzrost wykorzystania technik informacyjnych i komunikacyjnych w działalności przedsiębiorstw, oraz wsparcie dla wprowadzania na rynek produktów lub usług, opartych na technikach informacyjnych i komunikacyjnych.

Tabela 3: Zestawienie specyficznych dla programu wskaźników rezultatu dla EFRR, w podziale na cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego

Lp.	Wskaźnik strategiczny z UP (jeśli zasadne)	Wskaźnik rezultatu (strategicznego) (EFRR/ FS)	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.		Przedsiębiorstwa ogółem otrzymujące zamówienia poprzez sieci komputerowe (stronę internetową, systemy typu EDI)	[%]	Słabiej rozwinięte	7,5	2011		GUS	Raz na rok
2.		Odsetek przedsiębiorstw wprowadzających innowacje organizacyjne	[%]	Słabiej rozwinięte					Raz na rok

Najważniejsze typy przedsięwzięć:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 2.2 przewidziano wsparcie dla przedsiębiorców (głównie MŚP, w tym m.in. producentów rolno-spożywczych) w zakresie rozwoju produktów i usług opartych na TIK, sprzedaży produktów i usług w Internecie (handel elektroniczny), tworzenia i udostępniania usług elektronicznych odpowiadających ich potrzebom, wprowadzania procesów modernizacyjnych, w tym m.in. takich jak:

- zakup sprzętu i oprogramowania umożliwiający wprowadzenie nowej e-usługi,
- wdrożenie wirtualnego systemu obsługi działalności MŚP,
- rozwój działalności on-line poprzez wdrożenie systemu zarządzania sprzedażą i usługami,
- zakup licencji na oprogramowanie,
- wdrożenie nowoczesnych rozwiązań informatycznych w organizacji i zarządzaniu przedsiębiorstwem,
- uruchomienie portalu multimedialnego,
- stworzenie portalu pracowniczego do zarządzania zasobami personalnymi on-line,
- kompleksowe wsparcie szkoleniowe w zakresie handlu elektronicznego.

Typy beneficjentów:

MŚP prowadzące działalność na terenie województwa świętokrzyskiego.

Poziom dofinansowania:

Podstawowy poziom dofinansowania środkami RPOWŚ 2014-2020 dla projektu wynosi 85% kosztów kwalifikowanych. W przypadku, gdy wsparcie projektu stanowi pomoc publiczną, maksymalny poziom dofinansowania projektu wynika z odpowiednich przepisów, regulujących zasady udzielania pomocy publicznej.

Crossfinancing:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 2.2 nie przewiduje się zastosowania mechanizmu finansowania krzyżowego.

Terytorialny rozkład interwencji priorytetu inwestycyjnego:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 2.2 nie przewiduje się zastosowania koncentracji terytorialnej.

Kierunkowe zasady wyboru projektów:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 2.2 zakłada się zastosowanie dwóch trybów wyboru projektów: konkursowy (z uwzględnieniem modeli: otwartego, zamkniętego itp.) i pozakonkursowy.

Zastosowanie określonego trybu wyboru projektów służyć będzie zapewnieniu maksymalnego stopnia osiągnięcia celów w ramach priorytetu, poprzez wybór tych w największym stopniu odpowiadających oczekiwanym rezultatom.

Proces wyboru projektów uwzględniać będzie wymogi wynikające z rozporządzenia ogólnego, w szczególności w zakresie stosowania przejrzystych i niedyskryminacyjnych procedur wyboru i kryteriów. Metodyka oraz kryteria wyboru operacji zostaną zatwierdzone przez Komitet Monitorujący.

W trybie konkursowym projekty wybierane będą w oparciu o określone kryteria wyboru projektów pozostające w zgodności z celami Programu. Z uwagi na szeroką grupę potencjalnych beneficjentów uprawnionych do ubiegania się o dotację w ramach priorytetów, zastosowanie trybu konkursowego pozwoli na wybór jedynie tych projektów o najwyższej wartości dodanej.

Dodatkowo w przypadku projektów o strategicznym charakterze w ramach priorytetu przewiduje się możliwość zastosowania trybu pozakonkursowego.

Wykorzystanie instrumentów finansowych:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 2.2 nie przewiduje się wykorzystania instrumentów finansowych

Planowane duże projekty:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 2.2 nie będą wspierane duże projekty.

Układ wskaźników produktu:

Tabela 5: Zestawienie wspólnych i specyficznych dla programu wskaźników produktu dla EFRR, EFS i FS, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów

Lp.	Wskaźnik produktu (EFRR, FS, EFS) WLWK 2014 oraz wskaźniki specyficzne dla programu	Jednostka pomiaru	fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	szt.	EFRR	Słabiej rozwinięte			Raz na rok

Priorytet inwestycyjny 3.1. *promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwienie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz wspieranie tworzenia nowych firm, z uwzględnieniem inkubatorów przedsiębiorczości*

Ważnym z punktu widzenia rozwoju gospodarczego województwa świętokrzyskiego jest powstanie nowej oraz wzmocnienie już funkcjonującej infrastruktury na rzecz rozwoju gospodarczego. Na obszarze regionu w dalszym ciągu jest wiele niezagospodarowanych terenów w szczególności przemysłowych, które odpowiednio zaadaptowane oraz przystosowane, stanowić będą atrakcyjne miejsca do umiejscowienia nowych form biznesowych i tworzenia nowych firm (start-up'ów). Dlatego też, słusznym jest uporządkowanie i przygotowanie terenów inwestycyjnych (uzbrojenie w media, budowa lub modernizacja układów komunikacyjnych itp.) w celu nadania im nowych funkcji gospodarczych, sprzyjających powstawaniu miejsc pracy i wzmocnieniu połączeń funkcjonalnych różnych części regionu.

Cel szczegółowy 1. Wzrost zdolności przedsiębiorstw, działających w województwie świętokrzyskim, do wprowadzania na rynek nowych produktów lub usług.

Tabela 3: Zestawienie specyficznych dla programu wskaźników rezultatu dla EFRR, w podziale na cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego

Lp.	Wskaźnik strategiczny z UP (jeśli zasadne)	Wskaźnik rezultatu (strategicznego) (EFRR/ FS)	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.		Udział przedsiębiorstw innowacyjnych - w ogóle przedsiębiorstw z sektora usług - nowe lub istotnie ulepszone produkty	%	Słabiej rozwinięte	5,0	2011		GUS	Raz na rok

Cel szczegółowy 2. Wzrost liczby trwałych miejsc pracy w przedsiębiorstwach.

Tabela 3: Zestawienie specyficznych dla programu wskaźników rezultatu dla EFRR, w podziale na cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego

Lp.	Wskaźnik strategiczny z UP (jeśli zasadne)	Wskaźnik rezultatu (strategicznego) (EFRR/ FS)	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.		Liczba nowo utworzonych miejsc pracy	tys.	Słabiej rozwinięte	15,8	2011		GUS	Raz na rok
2.		Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej w sektorze prywatnym	przedsiębiorstwo	Słabiej rozwinięte	8 800	2011		GUS	Raz na rok

Cel szczegółowy 3. Wzrost zdolności instytucji otoczenia biznesu do wspierania rozwoju przedsiębiorstw.

Tabela 3: Zestawienie specyficznych dla programu wskaźników rezultatu dla EFRR, w podziale na cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego

Lp.	Wskaźnik strategiczny z UP (jeśli zasadne)	Wskaźnik rezultatu (strategicznego) (EFRR/ FS)	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1		Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej w sektorze prywatnym	przedsiębiorstwo	Słabiej rozwinięte	8 800	2011		GUS	Raz na rok

Cel szczegółowy 4. Poprawa warunków do lokowania inwestycji, przyczyniających się do rozwoju gospodarczego.

Tabela 3: Zestawienie specyficznych dla programu wskaźników rezultatu dla EFRR, w podziale na cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego

Lp.	Wskaźnik strategiczny z UP (jeśli zasadne)	Wskaźnik rezultatu (strategicznego) (EFRR/ FS)	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.		Liczba inwestycji zlokalizowanych na przygotowanych terenach inwestycyjnych	szt.	Słabiej rozwinięte					Raz na rok
2.		Liczba nowo utworzonych miejsc pracy	tys.	Słabiej rozwinięte	15,8	2011		GUS	Raz na rok
3.		Liczba nowych i ulepszonych usług świadczonych przez instytucje otoczenia biznesu	szt.	Słabiej rozwinięte					Raz na rok

Najważniejsze typy przedsięwzięć:

Przedsięwzięcia w ramach priorytetu inwestycyjnego 3.1. dotyczyć będą wsparcia tworzenia MŚP (w tym producentów rolno-spożywczych) w tym m.in.:

- wsparcia MŚP na rozpoczęcie działalności gospodarczej,
- wsparcia MŚP we wprowadzaniu na rynek nowych produktów/usług,
- rozwoju inkubatorów przedsiębiorczości oraz ośrodków wspierających przedsiębiorczość akademicką,

- tworzenia nowej i rozwoju istniejącej infrastruktury na rzecz rozwoju gospodarczego (w tym na obszarach powojaskowych, poprzemysłowych, pokolejowych i popegerowskich): uporządkowanie i przygotowanie terenów inwestycyjnych w celu nadania im nowych funkcji gospodarczych, uzbrojenie terenów inwestycyjnych w media, budowa lub modernizacja układu komunikacyjnego służącego terenom inwestycyjnym lub obszarom gospodarczym, kampanie promocyjne,
- rozwoju usług oferowanych przez instytucje otoczenia biznesu, w tym instytucje wspierające przedsiębiorczość akademicką. Projekty realizowane przez instytucje otoczenia biznesu powinny bezpośrednio wynikać z analizy zapotrzebowania usług świadczonych przez IOB dla przedsiębiorców z obszaru województwa świętokrzyskiego.

Interwencja priorytetu inwestycyjnego 3.1 prowadzona będzie także za pośrednictwem instrumentów finansowych (fundusze pożyczkowe i poręczeniowe).

W ramach tego priorytetu projekty, których zakres tematyczny wpisuje się w inteligentne specjalizacje województwa, wskazane w regionalnej strategii innowacji, uzyskają preferencje w dostępie do środków RPOWŚ 2014-2020, polegające na zarezerwowaniu dla nich przynajmniej 30% wartości alokacji, planowanej do rozdysponowania w formie bezzwrotnych dotacji.

Typy beneficjentów:

MŚP prowadzące działalność na terenie województwa świętokrzyskiego, instytucje otoczenia biznesu z terenu województwa świętokrzyskiego, jednostki samorządu terytorialnego województwa świętokrzyskiego.

Grupy docelowe:

MŚP, osoby fizyczne, w tym absolwenci szkół wyższych, planujące założenie działalności gospodarczej.

Poziom dofinansowania:

Podstawowy poziom dofinansowania środkami RPOWŚ 2014-2020 dla projektu wynosi 85% kosztów kwalifikowanych. W przypadku, gdy wsparcie projektu stanowi pomoc publiczną, maksymalny poziom dofinansowania projektu wynika z odpowiednich przepisów, regulujących zasady udzielania pomocy publicznej.

Crossfinancing:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 3.1 nie przewiduje się zastosowania mechanizmu finansowania krzyżowego.

Terytorialny rozkład interwencji priorytetu inwestycyjnego:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 3.1 nie przewiduje się zastosowania koncentracji terytorialnej.

Kierunkowe zasady wyboru projektów:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 3.1 zakłada się zastosowanie dwóch trybów wyboru projektów: konkursowy (z uwzględnieniem modeli: otwartego, zamkniętego itp.) i pozakonkursowy.

Zastosowanie określonego trybu wyboru projektów służyć będzie zapewnieniu maksymalnego stopnia osiągnięcia celów w ramach priorytetu, poprzez wybór tych w największym stopniu odpowiadających oczekiwanym rezultatom.

Proces wyboru projektów uwzględniać będzie wymogi wynikające z rozporządzenia ogólnego, w szczególności w zakresie stosowania przejrzystych i niedyskryminacyjnych procedur wyboru i kryteriów. Metodyka oraz kryteria wyboru operacji zostaną zatwierdzone przez Komitet Monitorujący.

W trybie konkursowym projekty wybierane będą w oparciu o określone kryteria wyboru projektów pozostające w zgodności z celami Programu. Z uwagi na szeroką grupę potencjalnych beneficjentów uprawnionych do ubiegania się o dotację w ramach priorytetów, zastosowanie trybu konkursowego pozwoli na wybór jedynie tych projektów o najwyższej wartości dodanej.

Dodatkowo w przypadku projektów o strategicznym charakterze w ramach priorytetu przewiduje się możliwość zastosowania trybu pozakonkursowego.

Wykorzystanie instrumentów finansowych:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 3.1 nie przewiduje się wykorzystania instrumentów finansowych

Planowane duże projekty:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 3.1 nie będą wspierane duże projekty.

Układ wskaźników produktu:

Tabela 5: Zestawienie wspólnych i specyficznych dla programu wskaźników produktu dla EFRR, EFS i FS, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów

Lp.	Wskaźnik produktu (EFRR, FS, EFS) WLWK 2014 oraz wskaźniki specyficzne dla programu	Jednostka pomiaru	fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje	szt.	EFRR	Słabiej rozwinięte			Raz na rok
2.	Liczba przedsiębiorstw wspieranych w celu wprowadzenia produktów nowych dla firmy	szt.	EFRR	Słabiej rozwinięte			Raz na rok
3.	Powierzchnia wspartych (przygotowanych) terenów inwestycyjnych	ha	EFRR	Słabiej rozwinięte			Raz na rok

Priorytet inwestycyjny 3.2. opracowywanie i wdrażanie nowych modeli biznesowych dla MŚP, w szczególności w celu internacjonalizacji

Przewidziane do realizacji wsparcie ma na celu podniesienie aktywności podmiotów gospodarczych na rynkach międzynarodowych (umiędzynarodowienie) oraz promocję gospodarczą województwa. Wszystko to będzie miało wpływ na wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw województwa świętokrzyskiego w skali międzynarodowej. Efektem wsparcia będzie nawiązanie przez grupy świętokrzyskich przedsiębiorstw trwałych kontaktów z firmami z zagranicy, a także samo nawiązanie

kontraktów międzynarodowych, co przełoży się na znaczący wzrost poziomu eksportu. W efekcie pociągnie to za sobą zmianę struktury sprzedaży poprzez wzrost udziału eksportu na rynki pozaeuropejskie. Aby osiągnięte efekty były widoczne i trwałe, wsparcie zostanie skierowane na przedsięwzięcia dające korzyści z punktu widzenia rozwoju regionalnych specjalizacji wskazanych w aktualizacji Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020.

Cel szczegółowy: Wzrost liczby przedsiębiorstw z województwa świętokrzyskiego oferujących swoje produkty lub usługi na rynkach międzynarodowych.

Tabela 3: Zestawienie specyficznych dla programu wskaźników rezultatu dla EFRR, w podziale na cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego

Lp.	Wskaźnik strategiczny z UP (jeśli zasadne)	Wskaźnik rezultatu (strategicznego) (EFRR/ FS)	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.		Eksport towarów	[mln zł]	Słabiej rozwinięte		2011		GUS	Raz na rok

Najważniejsze typy przedsięwzięć:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 3.2 wsparte zostaną projekty, mające na celu poprawę pozycji konkurencyjnej świętokrzyskich przedsiębiorstw na rynkach międzynarodowych. Dofinansowanie przeznaczone zostanie dla MŚP na projekty w zakresie:

- promocji świętokrzyskich MŚP za granicą, wsparcie działalności przedsiębiorstw nastawionych na wzrost eksportu i zdobywanie nowych rynków zbytu,
- wsparcia w internacjonalizacji działalności świętokrzyskich MŚP, wsparcia międzynarodowej współpracy i kooperacji gospodarczej przedsiębiorstw (w tym producentów rolno-spożywczych),
- promocja przedsiębiorstw na rynkach międzynarodowych (w tym m.in. branży rolno-spożywczej),
- promocja gospodarcza regionu (w wymiarze zarówno krajowym jak i międzynarodowym),
- pomocy w wypracowaniu strategii eksportowych dla świętokrzyskich MŚP.

Ponadto, projekty dotyczyć będą wsparcia wyspecjalizowanych instytucji, wspomagających działalność eksportową świętokrzyskich MŚP, jak również zajmujących się promocją i świadczeniem kompleksowych informacji nt. możliwości lokowania zewnętrznych inwestycji na terenie województwa świętokrzyskiego.

Typy beneficjentów:

MŚP z terenu województwa świętokrzyskiego, centra obsługi inwestorów i eksporterów, Regionalna Organizacja Turystyczna, jst z terenu województwa świętokrzyskiego.

Grupy docelowe:

MŚP z terenu województwa świętokrzyskiego (jako grupa docelowa projektów realizowanych przez centra obsługi inwestorów i eksporterów)

Poziom dofinansowania:

Podstawowy poziom dofinansowania środkami RPOWŚ 2014-2020 dla projektu wynosi 85% kosztów kwalifikowanych. W przypadku, gdy wsparcie projektu stanowi pomoc publiczną, maksymalny poziom dofinansowania projektu wynika z odpowiednich przepisów, regulujących zasady udzielania pomocy publicznej.

Crossfinancing:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 3.2 nie przewiduje się zastosowania mechanizmu finansowania krzyżowego.

Terytorialny rozkład interwencji priorytetu inwestycyjnego:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 3.2 nie przewiduje się zastosowania koncentracji terytorialnej.

Kierunkowe zasady wyboru projektów:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 3.2 zakłada się zastosowanie dwóch trybów wyboru projektów: konkursowy (z uwzględnieniem modeli: otwartego, zamkniętego itp.) i pozakonkursowy.

Zastosowanie określonego trybu wyboru projektów służyć będzie zapewnieniu maksymalnego stopnia osiągnięcia celów w ramach priorytetu, poprzez wybór tych w największym stopniu odpowiadających oczekiwanym rezultatom.

Proces wyboru projektów uwzględniać będzie wymogi wynikające z rozporządzenia ogólnego, w szczególności w zakresie stosowania przejrzystych i niedyskryminacyjnych procedur wyboru i kryteriów. Metodyka oraz kryteria wyboru operacji zostaną zatwierdzone przez Komitet Monitorujący.

W trybie konkursowym projekty wybierane będą w oparciu o określone kryteria wyboru projektów pozostające w zgodności z celami Programu. Z uwagi na szeroką grupę potencjalnych beneficjentów uprawnionych do ubiegania się o dotację w ramach priorytetów, zastosowanie trybu konkursowego pozwoli na wybór jedynie tych projektów o najwyższej wartości dodanej.

Dodatkowo w przypadku projektów o strategicznym charakterze w ramach priorytetu przewiduje się możliwość zastosowania trybu pozakonkursowego.

Wykorzystanie instrumentów finansowych:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 3.2 nie przewiduje się wykorzystania instrumentów finansowych

Planowane duże projekty:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 3.2 nie będą wspierane duże projekty.

Układ wskaźników produktu:

Tabela 5: Zestawienie wspólnych i specyficznych dla programu wskaźników produktu dla EFRR, EFS i FS, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów

Lp.	Wskaźnik produktu (EFRR, FS, EFS) WLWK 2014 oraz wskaźniki specyficzne dla programu	Jednostka pomiaru	fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Liczba przedsiębiorstw wspartych w zakresie internacjonalizacji/	szt.	EFRR	Stabiej rozwinięte			Raz na rok

	umiędzynarodowienia działalności						
2.	Liczba wspartych przedsięwzięć informacyjno-promocyjnych o charakterze krajowym	szt.	EFRR	Słabiej rozwinięte			Raz na rok
3	Liczba wspartych przedsięwzięć informacyjno-promocyjnych o charakterze międzynarodowym	szt.	EFRR	Słabiej rozwinięte			Raz na rok

Priorytet inwestycyjny 3.3. *wspieranie tworzenia i rozszerzania zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług*

Przewidziane w ramach priorytetu inwestycyjnego 3.3 wsparcie będzie zogniskowane na umocnienie potencjału innowacyjnego świętokrzyskiego sektora MŚP, który bezsprzecznie przyczynia się do wprowadzania na rynek nowych produktów i usług. Dofinansowane będą działania wspierające rozwój mikro, małych oraz średnich przedsiębiorstw z regionu, a w szczególności projekty koncentrujące się na pozyskaniu i wdrożeniu innowacji produktowych, procesowych, organizacyjnych oraz marketingowych. Będzie to skutkowało zwiększeniem zatrudnienia przez innowacyjne firmy działające na styku gospodarka-sektor badawczo-rozwojowy realizujące nowatorskie przedsięwzięcia. Preferencje w zakresie finansowania wdrażania innowacji posiadać będą projekty zgodne ze strategią regionalnych specjalizacji, które zostały opisane w aktualizacji Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020 oraz tworzące nowe miejsca pracy.

Cel szczegółowy 1. Wzrost zdolności przedsiębiorstw, działających w województwie świętokrzyskim do wprowadzania na rynek nowych produktów lub usług.

Tabela 3: Zestawienie specyficznych dla programu wskaźników rezultatu dla EFRR, w podziale na cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego

Lp.	Wskaźnik strategiczny z UP (jeśli zasadne)	Wskaźnik rezultatu (strategicznego) (EFRR/ FS)	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.		Udział przedsiębiorstw innowacyjnych - w ogóle przedsiębiorstw - nowe lub istotnie ulepszone produkty	[%]	Słabiej rozwinięte		2011		GUS	Raz na rok

Cel szczegółowy 2. Ułatwienie dostępu do kapitału inwestycyjnego dla przedsiębiorstw w ramach instrumentów zwrotnych.

Tabela 3: Zestawienie specyficznych dla programu wskaźników rezultatu dla EFRR, w podziale na cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego

Lp.	Wskaźnik strategiczny z UP (jeśli zasadne)	Wskaźnik rezultatu (strategicznego) (EFRR/ FS)	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.		Udział przedsiębiorstw innowacyjnych - w ogóle przedsiębiorstw - nowe lub istotnie ulepszone produkty	[%]	Stabiej rozwinięte		2011		GUS	Raz na rok

Cel szczegółowy 3. Poprawa pozycji konkurencyjnej przedsiębiorstw działających w województwie świętokrzyskim, poprzez współpracę w ramach inicjatyw klastrowych.

Tabela 3: Zestawienie specyficznych dla programu wskaźników rezultatu dla EFRR, w podziale na cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego

Lp.	Wskaźnik strategiczny z UP (jeśli zasadne)	Wskaźnik rezultatu (strategicznego) (EFRR/ FS)	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.		Odsetek MŚP współpracujących w inicjatywach klastrowych lub innych sformalizowanych formach współpracy	%	Stabiej rozwinięte		2011		GUS	Raz na rok

Najważniejsze typy przedsięwzięć:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 3.3 realizowane będzie wsparcie rozwoju istniejących firm (w formie bezzwrotnych dotacji bądź za pośrednictwem instrumentów finansowych z terenu województwa) - projekty zwiększające aktywność inwestycyjną MŚP oraz skutkujące zwiększeniem zatrudnienia i trwałym rozwojem firmy, w tym również na obszarach wiejskich i obszarach o najniższym poziomie rozwoju gospodarczego. Zakłada się realizację projektów służących wzmocnieniu konkurencyjności i innowacyjności MŚP, prowadzących do wprowadzenia na rynek nowych produktów/usług, lub sprzyjających tworzeniu w nich nowych miejsc pracy m.in. poprzez:

- rozbudowę przedsiębiorstwa, prowadzącą do wprowadzenia na rynek nowych produktów/usług (w tym turystycznych),

- zróżnicowanie produkcji lub świadczenia usług przez przedsiębiorstwa, poprzez wprowadzenie nowych dodatkowych produktów i usług (w tym turystycznych)
- dokonywanie zasadniczych zmian procesu produkcyjnego lub zmianę w sposobie świadczenia usług, co będzie skutkowało wprowadzeniem na rynek nowych lub ulepszonych produktów/usług przy jednoczesnym zwiększeniu zatrudnienia,
- inwestycje w nowoczesne maszyny i sprzęt produkcyjny,
- rozwój klastrów regionalnych i lokalnych.

Interwencja w ramach tego priorytetu prowadzona będzie także za pośrednictwem instrumentów finansowych (fundusze pożyczkowe i poręczeniowe).

W ramach tego priorytetu inwestycyjnego projekty, których zakres tematyczny wpisuje się w inteligentne specjalizacje województwa, wskazane w regionalnej strategii innowacji, uzyskają preferencje w dostępie do środków RPOWŚ 2014-2020, polegające na zarezerwowaniu dla nich przynajmniej 40% wartości alokacji, planowanej do rozdysponowania w formie bezzwrotnych dotacji.

Wsparcie w formie dotacji kierowane będzie dla projektów charakteryzujących się wysokim poziomem innowacyjności oraz zakładających znaczący wzrost zatrudnienia.

Typy beneficjentów:

MŚP prowadzące działalność na terenie województwa świętokrzyskiego, instrumenty finansowe z terenu województwa świętokrzyskiego, instytucje otoczenia biznesu (w zakresie inicjatywy klastrowych).

Poziom dofinansowania:

Podstawowy poziom dofinansowania środkami RPOWŚ 2014-2020 dla projektu wynosi 85% kosztów kwalifikowanych. W przypadku, gdy wsparcie projektu stanowi pomoc publiczną, maksymalny poziom dofinansowania projektu wynika z odpowiednich przepisów, regulujących zasady udzielania pomocy publicznej.

Crossfinancing:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 3.3 nie przewiduje się zastosowania mechanizmu finansowania krzyżowego.

Terytorialny rozkład interwencji priorytetu inwestycyjnego:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 3.3 nie przewiduje się zastosowania koncentracji terytorialnej.

Kierunkowe zasady wyboru projektów:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 3.3 zakłada się zastosowanie dwóch trybów wyboru projektów: konkursowy (z uwzględnieniem modeli: otwartego, zamkniętego itp.) i pozakonkursowy.

Zastosowanie określonego trybu wyboru projektów służyć będzie zapewnieniu maksymalnego stopnia osiągnięcia celów w ramach priorytetu, poprzez wybór tych w największym stopniu odpowiadających oczekiwanym rezultatom.

Proces wyboru projektów uwzględniac będzie wymogi wynikające z rozporządzenia ogólnego, w szczególności w zakresie stosowania przejrzystych i niedyskryminacyjnych procedur wyboru i kryteriów. Metodyka oraz kryteria wyboru operacji zostaną zatwierdzone przez Komitet Monitorujący.

W trybie konkursowym projekty wybierane będą w oparciu o określone kryteria wyboru projektów pozostające w zgodności z celami Programu. Z uwagi na szeroką grupę potencjalnych beneficjentów uprawnionych do ubiegania się o dotację w ramach priorytetów, zastosowanie trybu konkursowego pozwoli na wybór jedynie tych projektów o najwyższej wartości dodanej.

Dodatkowo w przypadku projektów o strategicznym charakterze w ramach priorytetu przewiduje się możliwość zastosowania trybu pozakonkursowego.

Wykorzystanie instrumentów finansowych:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 3.3 przewiduje się wykorzystanie instrumentów finansowych (w tym instrumenty mieszane, pożyczkowe i poręczeniowe).

Planowane duże projekty:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 3.3 nie będą wspierane duże projekty.

Układ wskaźników produktu:

Tabela 5: Zestawienie wspólnych i specyficznych dla programu wskaźników produktu dla EFRR, EFS i FS, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów

Lp.	Wskaźnik produktu (EFRR, FS, EFS) WLWK 2014 oraz wskaźniki specyficzne dla programu	Jednostka pomiaru	fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Liczba przedsiębiorstw wspieranych w celu wprowadzenia produktów nowych dla firmy	szt.	EFRR	Słabiej rozwinięte			Raz na rok

Priorytet inwestycyjny 3.4. *wspieranie zdolności MŚP w zaangażowanie się w proces wzrostu ekonomicznego i innowacji*

Cel szczegółowy zakłada skierowanie zintegrowanego wsparcia w celu rozwoju usług świadczonych przez Instytucje Otoczenia Biznesu, które będą się przyczyniać do zwiększenia poziomu: konkurencyjności, innowacyjności i aktywności badawczo-wdrożeniowej samych przedsiębiorstw. Dzięki udzielonej interwencji system wsparcia sektora przedsiębiorczości (głównie MSP) będzie mógł zaoferować profesjonalne, wyspecjalizowane usługi dopasowane do potrzeb i wyzwań podmiotów gospodarczych.

Cel szczegółowy: Wzrost zdolności instytucji otoczenia biznesu do wspierania rozwoju przedsiębiorstw.

Tabela 3: Zestawienie specyficznych dla programu wskaźników rezultatu dla EFRR, w podziale na cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego

Lp.	Wskaźnik strategiczny z UP (jeśli zasadne)	Wskaźnik rezultatu (strategicznego) (EFRR/ FS)	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.		Udział przedsiębiorstw innowacyjnych - w ogóle przedsiębiorstw - nowe lub istotnie ulepszone produkty	%	Słabiej rozwinięte	5,0	2011		GUS	Raz na rok

Najważniejsze typy przedsięwzięć:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 3.4 przewidziano wzmocnienie jakości usług dla MŚP, świadczonych przez instytucje otoczenia biznesu, w tym inkubatory przedsiębiorczości akademickiej, m.in. poprzez doradztwo i szkolenia dla tych instytucji. Przykładowe rodzaje projektów:

- usługi doradcze i szkoleniowe dla podmiotów zarządzających parkami przemysłowymi, inkubatorami przedsiębiorczości i innymi instytucjami o podobnym charakterze;
- projekty doradcze i szkoleniowe zwiększające zdolność MŚP i Grup Producentów Rolnych (GPR) do budowania oraz wzrostu przewagi konkurencyjnej na rynku;
- sieciowanie IOB w ramach Regionalnego Systemu Innowacji;
- usługi szkoleniowe oraz wizyty studyjne dla IOB.

Projekty realizowane przez instytucje otoczenia biznesu powinny bezpośrednio wynikać z analizy zapotrzebowania usług świadczonych przez IOB dla przedsiębiorców z obszaru województwa świętokrzyskiego.

Typy beneficjentów:

Instytucje otoczenia biznesu z terenu województwa świętokrzyskiego, klastry zrzeszające podmioty działające na terenie województwa świętokrzyskiego

Grupy docelowe:

- MŚP,
- absolwenci szkół wyższych, planujący założenie działalności gospodarczej,
- Grupy Producentów Rolnych

Poziom dofinansowania:

Podstawowy poziom dofinansowania środkami RPOWŚ 2014-2020 dla projektu wynosi 85% kosztów kwalifikowanych. W przypadku, gdy wsparcie projektu stanowi pomoc publiczną, maksymalny poziom dofinansowania projektu wynika z odpowiednich przepisów, regulujących zasady udzielania pomocy publicznej.

Crossfinancing:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 3.4 nie przewiduje się zastosowania mechanizmu finansowania krzyżowego.

Terytorialny rozkład interwencji priorytetu inwestycyjnego:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 3.4 nie przewiduje się zastosowania koncentracji terytorialnej.

Kierunkowe zasady wyboru projektów:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 3.4 zakłada się zastosowanie dwóch trybów wyboru projektów: konkursowy (z uwzględnieniem modeli: otwartego, zamkniętego itp.) i pozakonkursowy.

Zastosowanie określonego trybu wyboru projektów służyć będzie zapewnieniu maksymalnego stopnia osiągnięcia celów w ramach priorytetu, poprzez wybór tych w największym stopniu odpowiadających oczekiwanym rezultatom.

Proces wyboru projektów uwzględniać będzie wymogi wynikające z rozporządzenia ogólnego, w szczególności w zakresie stosowania przejrzystych i niedyskryminacyjnych procedur wyboru i kryteriów. Metodyka oraz kryteria wyboru operacji zostaną zatwierdzone przez Komitet Monitorujący.

W trybie konkursowym projekty wybierane będą w oparciu o określone kryteria wyboru projektów pozostające w zgodności z celami Programu. Z uwagi na szeroką grupę potencjalnych beneficjentów uprawnionych do ubiegania się o dotację w ramach priorytetów, zastosowanie trybu konkursowego pozwoli na wybór jedynie tych projektów o najwyższej wartości dodanej.

Dodatkowo w przypadku projektów o strategicznym charakterze w ramach priorytetu przewiduje się możliwość zastosowania trybu pozakonkursowego.

Wykorzystanie instrumentów finansowych:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 3.4 nie przewiduje się wykorzystania instrumentów finansowych.

Planowane duże projekty:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 3.4 w ramach tego priorytetu inwestycyjnego nie będą wspierane duże projekty.

Układ wskaźników produktu:

Tabela 5: Zestawienie wspólnych i specyficznych dla programu wskaźników produktu dla EFRR, EFS i FS, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów

Lp.	Wskaźnik produktu (EFRR, FS, EFS) WLWK 2014 oraz wskaźniki specyficzne dla programu	Jednostka pomiaru	fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Liczba wspartych instytucji otoczenia biznesu - ośrodki przedsiębiorczości	szt.	EFRR	Słabiej rozwinięte			Raz na rok

Priorytet inwestycyjny 9.3. *wspieranie przedsiębiorczości społecznej*

Przedsiębiorstwa ekonomii społecznej (PES) w województwie świętokrzyskim charakteryzują się deficytem w zakresie środków trwałych, a w szczególności zasobów lokalowych. Interwencja w tym sektorze pozwoli na znaczne podniesienie ich konkurencyjności na rynku. Przedsiębiorstwa tego typu efektywnie przyczyniają

się do przeciwdziałania zjawiskom wykluczenia społecznego. Nie mniej jednak, z racji ograniczonego dostępu do zasobów finansowych nie są w stanie w pełni skuteczny sposób funkcjonować w warunkach wolnorynkowych. Dlatego też, proponuje się objęcie wsparciem przedsiębiorstw ekonomii społecznej. Realizacja projektów będzie służyła budowaniu potencjału gospodarczego PES i będzie miała na celu doposażenie przedsiębiorstw społecznych w zasoby umożliwiające skuteczne funkcjonowanie w warunkach wolnorynkowych. Jednocześnie zostanie umożliwione objęcie wsparciem jak największej liczby osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Cel szczegółowy: Zwiększenie liczby działających w województwie świętokrzyskim przedsiębiorstw społecznych.

Tabela 3: Zestawienie specyficznych dla programu wskaźników rezultatu dla EFRR, w podziale na cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego

Lp.	Wskaźnik strategiczny z UP (jeśli zasadne)	Wskaźnik rezultatu (strategicznego) (EFRR/ FS)	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.		Liczba nowo utworzonych miejsc pracy	[tys. EPC]	Stabiej rozwinięte	15,8	2011		GUS	Raz na rok

Najważniejsze typy przedsięwzięć:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 9.3 dofinansowanie skierowane będzie na projekty, mające na celu rozwój przedsiębiorstw ekonomii społecznej (komplementarność wsparcia z EFS w priorytecie inwestycyjnym 9.8)

Typy beneficjentów:

Przedsiębiorstwa ekonomii społecznej

Poziom dofinansowania:

Podstawowy poziom dofinansowania środkami RPOWŚ 2014-2020 dla projektu wynosi 85% kosztów kwalifikowanych. W przypadku, gdy wsparcie projektu stanowi pomoc publiczną, maksymalny poziom dofinansowania projektu wynika z odpowiednich przepisów, regulujących zasady udzielania pomocy publicznej.

Crossfinancing:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 9.3 przewiduje się zastosowanie mechanizmu finansowania krzyżowego.

Terytorialny rozkład interwencji priorytetu inwestycyjnego:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 9.3 nie przewiduje się zastosowania koncentracji terytorialnej.

Kierunkowe zasady wyboru projektów:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 9.3 zakłada się zastosowanie dwóch trybów wyboru projektów: konkursowy (z uwzględnieniem modeli: otwartego, zamkniętego itp.) i pozakonkursowy.

Zastosowanie określonego trybu wyboru projektów służyć będzie zapewnieniu maksymalnego stopnia osiągnięcia celów w ramach priorytetu, poprzez wybór tych w największym stopniu odpowiadających oczekiwanym rezultatom.

Proces wyboru projektów uwzględniać będzie wymogi wynikające z rozporządzenia ogólnego, w szczególności w zakresie stosowania przejrzystych i niedyskryminacyjnych procedur wyboru i kryteriów. Metodyka oraz kryteria wyboru operacji zostaną zatwierdzone przez Komitet Monitorujący.

W trybie konkursowym projekty wybierane będą w oparciu o określone kryteria wyboru projektów pozostające w zgodności z celami Programu. Z uwagi na szeroką grupę potencjalnych beneficjentów uprawnionych do ubiegania się o dotację w ramach priorytetów, zastosowanie trybu konkursowego pozwoli na wybór jedynie tych projektów o najwyższej wartości dodanej.

Dodatkowo w przypadku projektów o strategicznym charakterze w ramach priorytetu przewiduje się możliwość zastosowania trybu pozakonkursowego.

Wykorzystanie instrumentów finansowych:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 9.3 nie przewiduje się wykorzystania instrumentów finansowych.

Planowane duże projekty:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 9.3 nie będą wspierane duże projekty.

Układ wskaźników produktu:

Tabela 5: Zestawienie wspólnych i specyficznych dla programu wskaźników produktu dla EFRR, EFS i FS, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów

Lp.	Wskaźnik produktu (EFRR, FS, EFS) WLVK 2014 oraz wskaźniki specyficzne dla programu	Jednostka pomiaru	fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Liczba podmiotów ekonomii społecznej objętych wsparciem	szt.	EFRR	Słabiej rozwinięte			Raz na rok

Opis przedsięwzięć EFS z zakresu innowacji społecznych, współpracy trans-granicznej oraz wkładu EFS do realizacji celów tematycznych 1-7

Do uzupełnienia w toku dalszych prac nad Programem

Ramy wykonania osi priorytetowej

Do uzupełnienia w toku dalszych prac nad Programem

Kategoryzacja interwencji osi priorytetowej

Do uzupełnienia w toku dalszych prac nad Programem

Planowane wykorzystanie pomocy technicznej dla wzmocnienia zdolności administracyjnych

W ramach Osi priorytetowej 2. nie przewiduje się wykorzystania pomocy technicznej dla wzmocnienia zdolności administracyjnych.

4.3 Oś priorytetowa 3. Efektywna i zielona energia

Opis osi priorytetowej:

Oś priorytetowa Efektywna i zielona energia zakłada realizację inwestycji, których celem jest poprawa efektywności energetycznej oraz zwiększenie poziomu wykorzystania energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych, a w rezultacie ograniczenie emisji gazów cieplarnianych i substancji szkodliwych do atmosfery. Zaplanowana interwencja będzie mieć bezpośredni wpływ na spełnienie przez Polskę wymogów stawianych przez Komisję Europejską w zakresie racjonalnego gospodarowania zasobami. Realizacja zaprogramowanych działań będzie skutkować również poprawą konkurencyjności regionalnej gospodarki poprzez: zmniejszenie energochłonności sektora publicznego i prywatnego, zmniejszenie zapotrzebowania na energię oraz dywersyfikację źródeł energii w kierunku energii odnawialnej.

Priorytety inwestycyjne realizowane w ramach osi priorytetowej

Priorytet inwestycyjny 4.1. *promowanie produkcji i dystrybucji odnawialnych źródeł energii*

Przewidziane do realizacji inwestycje mają na celu zwiększenie produkcji oraz wykorzystania energii wytwarzanej ze źródeł odnawialnych. Rozszerzenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii planowane jest w oparciu o realizację inwestycji w obszarze budowy oraz modernizacji jednostek, które wytwarzają energię zarówno elektryczną jak i ciepłą wykorzystując, w tym celu: biogaz, biomasę, energię wiatru oraz wody, energię słoneczną. Dodatkowo przewiduje się także możliwość dofinansowania ww. źródeł wraz z ich podłączeniem do sieci dystrybucyjnej/przesyłowej. Innym rodzajem projektów przewidzianych do dofinansowania jest wsparcie dla produkcji urządzeń i komponentów, służących pozyskiwaniu energii ze źródeł niekonwencjonalnych, w tym budowa instalacji do produkcji biokomponentów i biopaliw. Realizacja założeń tego priorytetu ma duży wpływ nie tylko na zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego poprzez ograniczenie zapotrzebowania na energię pierwotną, ale również poprzez rozwój rozproszonych źródeł energii, w oparciu o odnawialne zasoby.

Realizacja inwestycji w obszarze energetyki rozproszonej, w powiązaniu ze znaczną poprawą efektywności energetycznej sprzyjać będzie wypełnieniu zobowiązań wynikających z pakietu energetyczno-klimatycznego.

Cel szczegółowy 1. Zwiększenie produkcji energii w województwie świętokrzyskim, pochodzących ze źródeł odnawialnych, oraz budowa systemów dystrybucji energii ze źródeł odnawialnych.

Tabela 3: Zestawienie specyficznych dla programu wskaźników rezultatu dla EFRR, w podziale na cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego

Lp.	Wskaźnik strategiczny z UP (jeśli zasadne)	Wskaźnik rezultatu (strategicznego) (EFRR/ FS)	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Udział energii ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii brutto		%	Słabiej rozwinięty	10,8	2011		GUS	Raz na rok
2.		Udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej ogółem	%	Słabiej rozwinięty	10,4	2011		GUS	Raz na rok

Cel szczegółowy 2. Wsparcie dla produkcji urządzeń i komponentów, służących uzyskiwaniu energii ze źródeł odnawialnych.

Tabela 3: Zestawienie specyficznych dla programu wskaźników rezultatu dla EFRR, w podziale na cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego

Lp.	Wskaźnik strategiczny z UP (jeśli zasadne)	Wskaźnik rezultatu (strategicznego) (EFRR/ FS)	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Udział energii ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii brutto		%	Słabiej rozwinięty	10,8	2011		GUS	Raz na rok
2.		Udział energii odnawialnej w produkcji energii elektrycznej ogółem	%	Słabiej rozwinięty	10,4	2011		GUS	Raz na rok

Najważniejsze typy przedsięwzięć:

W ramach priorytetu 4.1 wsparcie skierowane zostanie na projekty, dotyczące:

- wytwarzania energii elektrycznej i ciepłej pochodzącej ze wszystkich źródeł odnawialnych (energia wodna, wiatru, słoneczna, geotermalna, biogazu, biomasy) wraz z podłączeniem do sieci dystrybucyjnej,
- budowy instalacji do produkcji biokomponentów i biopaliw,
- budowy oraz modernizacji zakładów do produkcji urządzeń OZE.

Inwestycje mogą być powiązane z interwencją EFS, w zakresie dostępności uczenia się przez całe życie (priorytet inwestycyjny 10.3)

Typy beneficjentów:

Przedsiębiorcy oraz jednostki samorządu terytorialnego z województwa świętokrzyskiego

Poziom dofinansowania:

Podstawowy poziom dofinansowania środkami RPOWŚ 2014-2020 dla projektu wynosi 85% kosztów kwalifikowanych. W przypadku, gdy wsparcie projektu stanowi pomoc publiczną, maksymalny poziom dofinansowania projektu wynika z odpowiednich przepisów, regulujących zasady udzielania pomocy publicznej.

Crossfinancing:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 4.1 przewiduje się zastosowanie mechanizmu finansowania krzyżowego.

Terytorialny rozkład interwencji priorytetu inwestycyjnego:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 4.1 nie przewiduje się zastosowania koncentracji terytorialnej.

Kierunkowe zasady wyboru projektów:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 4.1 zakłada się zastosowanie dwóch trybów wyboru projektów: konkursowy (z uwzględnieniem modeli: otwartego, zamkniętego itp.) i pozakonkursowy.

Zastosowanie określonego trybu wyboru projektów służyć będzie zapewnieniu maksymalnego stopnia osiągnięcia celów w ramach priorytetu, poprzez wybór tych w największym stopniu odpowiadających oczekiwanym rezultatom.

Proces wyboru projektów uwzględnić będzie wymogi wynikające z rozporządzenia ogólnego, w szczególności w zakresie stosowania przejrzystych i niedyskryminacyjnych procedur wyboru i kryteriów. Metodyka oraz kryteria wyboru operacji zostaną zatwierdzone przez Komitet Monitorujący.

W trybie konkursowym projekty wybierane będą w oparciu o określone kryteria wyboru projektów pozostające w zgodności z celami Programu. Z uwagi na szeroką grupę potencjalnych beneficjentów uprawnionych do ubiegania się o dotację w ramach priorytetów, zastosowanie trybu konkursowego pozwoli na wybór jedynie tych projektów o najwyższej wartości dodanej.

Dodatkowo w przypadku projektów o strategicznym charakterze w ramach priorytetu przewiduje się możliwość zastosowania trybu pozakonkursowego.

Wykorzystanie instrumentów finansowych:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 4.1 nie przewiduje się wykorzystania instrumentów finansowych.

Planowane duże projekty:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 4.1 nie będą wspierane duże projekty.

Układ wskaźników produktu:

Tabela 5: Zestawienie wspólnych i specyficznych dla programu wskaźników produktu dla EFRR, EFS i FS, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów

Lp.	Wskaźnik produktu (EFRR, FS, EFS) WLWK 2014 oraz wskaźniki specyficzne dla programu	Jednostka pomiaru	fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE	szt.	EFRR	Słabiej rozwinięty			Raz na rok
2.	Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii cieplnej z OZE	szt.	EFRR	Słabiej rozwinięty			Raz na rok
3.	Liczba wybudowanych instalacji do produkcji biokomponentów	szt.	EFRR	Słabiej rozwinięty			Raz na rok
4.	Liczba wybudowanych instalacji do produkcji biopaliw	szt.	EFRR	Słabiej rozwinięty			Raz na rok
5.	Liczba wybudowanych zakładów produkujących urządzenia do produkcji biokomponentów / biopaliw	szt.	EFRR	Słabiej rozwinięty			Raz na rok
6.	Liczba wybudowanych zakładów produkujących urządzenia do wytwarzania energii z OZE	szt.	EFRR	Słabiej rozwinięty			Raz na rok
7.	Liczba zmodernizowanych zakładów produkujących urządzenia do wytwarzania energii z OZE	szt.	EFRR	Słabiej rozwinięty			Raz na rok

Priorytet inwestycyjny 4.2. promowanie efektywności energetycznej i wykorzystania OZE przez MŚP/przez przedsiębiorstwa

Poprawa efektywności energetycznej w funkcjonowaniu przedsiębiorstwa staje się ekonomiczną koniecznością z uwagi na wciąż rosnące ceny energii. Działania podejmowane w ramach priorytetu mają za zadanie wspierać sektor mikro, małych średnich przedsiębiorstw, w celu ograniczenia strat i zużycia energii w przedsiębiorstwach. Realizowane będą inwestycje sprzyjające rozwojowi gospodarki efektywnie korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku, a przy tym bardziej konkurencyjnej i innowacyjnej. Spodziewanym rezultatem udzielonego wsparcia będzie nie tylko zmniejszenie zapotrzebowania na energię elektryczną i ciepłą, ale również wzrost zapotrzebowania na energię wytwarzaną w sposób niekonwencjonalny. Dodatkowym pożądanym efektem udzielonej interwencji będzie ograniczenie zużycia wody w procesach wytwórczych. Powyższe przedsięwzięcia spowodują spadek kosztów związanych z prowadzoną działalnością gospodarczą, a w dłuższej perspektywie przyczynią się do zmniejszenia energochłonności gospodarki oraz ograniczenia emisji zanieczyszczeń do atmosfery.

Cel szczegółowy: Poprawa efektywności energetycznej w przedsiębiorstwach, prowadzących działalność w województwie świętokrzyskim.

Tabela 3: Zestawienie specyficznych dla programu wskaźników rezultatu dla EFRR, w podziale na cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego

Lp.	Wskaźnik strategiczny z UP (jeśli zasadne)	Wskaźnik rezultatu (strategicznego) (EFRR/ FS)	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.		Energochłonność gospodarki	Kgoe/1000eur	Słabiej rozwinięty	373,90	2010		GUS	Raz na rok

Najważniejsze typy przedsięwzięć:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 4.2 przewiduje się dofinansowanie projektów, dotyczących poprawy efektywności energetycznej w MŚP, również związanych z wdrożeniem systemów zarządzania energią w przedsiębiorstwach, m.in. skutkujących zmniejszeniem strat wody, energii elektrycznej, energii cieplnej. Realizacja projektów wynikających z przeprowadzonych audytów energetycznych (przemysłowych) – MŚP.

Typy beneficjentów:

MŚP prowadzące działalność na terenie województwa świętokrzyskiego.

Poziom dofinansowania:

Podstawowy poziom dofinansowania środkami RPOWŚ 2014-2020 dla projektu wynosi 85% kosztów kwalifikowanych. W przypadku, gdy wsparcie projektu stanowi pomoc publiczną, maksymalny poziom dofinansowania projektu wynika z odpowiednich przepisów, regulujących zasady udzielania pomocy publicznej.

Crossfinancing:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 4.2 nie przewiduje się zastosowania mechanizmu finansowania krzyżowego.

Terytorialny rozkład interwencji priorytetu inwestycyjnego:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 4.2 nie przewiduje się zastosowania koncentracji terytorialnej.

Kierunkowe zasady wyboru projektów:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 4.2 zakłada się zastosowanie dwóch trybów wyboru projektów: konkursowy (z uwzględnieniem modeli: otwartego, zamkniętego itp.) i pozakonkursowy.

Zastosowanie określonego trybu wyboru projektów służyć będzie zapewnieniu maksymalnego stopnia osiągnięcia celów w ramach priorytetu, poprzez wybór tych w największym stopniu odpowiadających oczekiwanym rezultatom.

Proces wyboru projektów uwzględniać będzie wymogi wynikające z rozporządzenia ogólnego, w szczególności w zakresie stosowania przejrzystych i niedyskryminacyjnych procedur wyboru i kryteriów. Metodyka oraz kryteria wyboru operacji zostaną zatwierdzone przez Komitet Monitorujący.

W trybie konkursowym projekty wybierane będą w oparciu o określone kryteria wyboru projektów pozostające w zgodności z celami Programu. Z uwagi na szeroką grupę potencjalnych beneficjentów uprawnionych do ubiegania się o dotację w ramach priorytetów, zastosowanie trybu konkursowego pozwoli na wybór jedynie tych projektów o najwyższej wartości dodanej.

Dodatkowo w przypadku projektów o strategicznym charakterze w ramach priorytetu przewiduje się możliwość zastosowania trybu pozakonkursowego.

Wykorzystanie instrumentów finansowych:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 4.2 nie przewiduje się wykorzystania instrumentów finansowych

Planowane duże projekty:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 4.2 nie będą wspierane duże projekty.

Układ wskaźników produktu:

Tabela 5: Zestawienie wspólnych i specyficznych dla programu wskaźników produktu dla EFRR, EFS FS, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów

Lp.	Wskaźnik produktu (EFRR, FS, EFS) WLWK 2014 oraz wskaźniki specyficzne dla programu	Jednostka pomiaru	fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Liczba przedsiębiorstw, które w wyniku wsparcia poprawiły efektywność energetyczną [szt.]	szt.	EFRR	Słabiej rozwinięty			Raz na rok

Priorytet inwestycyjny 4.3. *wspieranie efektywności energetycznej i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w budynkach publicznych i sektorze mieszkaniowym*

Główną intencją przedsięwzięć planowanych do dofinansowania w ramach priorytetu 4.3 jest poprawa efektywności energetycznej w sektorze mieszkaniowym oraz budynkach użyteczności publicznej. Cel ten zostanie osiągnięty poprzez obniżenie energochłonności budynków w skutek zmiany w systemach ogrzewania i wentylacji, działań modernizacyjnych budynków wraz z wymianą wyposażenia tych obiektów na energooszczędne. Do przedsięwzięć tego typu zalicza się przede wszystkim: obłożenie ścian zewnętrznych i dachu warstwą izolacji termicznej, wymianę okien i drzwi zewnętrznych, wymianę lub modernizację systemu grzewczego, a także wymianę oświetlenia na energooszczędne. Z punktu widzenia poprawy efektywności energetycznej budynków w tym zakresie przewiduje się również instalowanie odnawialnych źródeł energii w modernizowanych energetycznie budynkach, które zostaną wykorzystane zarówno do ogrzewania jak i chłodzenia budynków.

Ponadto wsparciem objęte zostanie przygotowanie audytów energetycznych, jako element kompleksowego projektu.

Poprawa efektywności energetycznej budynków pozytywnie wpłynie na ograniczenie emisji gazów cieplarnianych.

Cel szczegółowy: Poprawa efektywności energetycznej w budynkach publicznych oraz w sektorze mieszkaniowym

Tabela 3: Zestawienie specyficznych dla programu wskaźników rezultatu dla EFRR, w podziale na cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego

Lp.	Wskaźnik strategiczny z UP (jeśli zasadne)	Wskaźnik rezultatu (strategicznego) (EFRR/ FS)	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstość raportowania
1.	Udział energii ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii brutto		%	Stabiej rozwinięty	10,8	2011		GUS	Raz na rok
2.	Emisja gazów cieplarnianych (1990=100)			Stabiej rozwinięty	87,4	2010		KOBIZE/GUS	Raz na rok

Najważniejsze typy przedsięwzięć:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 4.3 interwencja zostanie skierowana na projekty dotyczące kompleksowej modernizacji energetycznej budynków użyteczności publicznych oraz mieszkalnych wraz z wymianą wyposażenia tych obiektów na energooszczędne w zakresie związanym m.in. z:

- ociepleniem obiektu,
- wymianą okien, drzwi zewnętrznych.

Natomiast wsparcie w zakresie części wspólnych wielorodzinnych budynków mieszkalnych dotyczy:

- wymiany oświetlenia na energooszczędne,
- przebudowy systemów grzewczych (wraz z wymianą i podłączeniem do źródła ciepła), systemów wentylacji i klimatyzacji,
- instalacja OZE w modernizowanych energetycznie budynkach,
- instalacja systemów chłodzących, w tym również z OZE.

Ponadto na wsparcie mogą liczyć projekty dotyczące audytów energetycznych dla sektora publicznego i mieszkaniowego, jako element kompleksowego projektu.

Typy beneficjentów:

- jednostki samorządu terytorialnego z terenu województwa świętokrzyskiego,
- spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe,
- związki i stowarzyszenia JST,
- samorządowe jednostki organizacyjne posiadające osobowość prawną,
- uczelnie wyższe,
- inne podmioty prowadzące działalność w sferze usług publicznych w różnych formach organizacyjnych, posiadających osobowość prawną np. fundacje i stowarzyszenia,
- policja;

Poziom dofinansowania:

Podstawowy poziom dofinansowania środkami RPOWŚ 2014-2020 dla projektu wynosi 85% kosztów kwalifikowanych. W przypadku, gdy wsparcie projektu stanowi pomoc publiczną, maksymalny poziom dofinansowania projektu wynika z odpowiednich przepisów, regulujących zasady udzielania pomocy publicznej

Crossfinancing:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 4.3 nie przewiduje się zastosowania mechanizmu finansowania krzyżowego.

Terytorialny rozkład interwencji priorytetu inwestycyjnego:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 4.3 nie przewiduje się zastosowania koncentracji terytorialnej.

Kierunkowe zasady wyboru projektów:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 4.3 zakłada się zastosowanie dwóch trybów wyboru projektów: konkursowy (z uwzględnieniem modeli: otwartego, zamkniętego itp.) i pozakonkursowy.

Zastosowanie określonego trybu wyboru projektów służyć będzie zapewnieniu maksymalnego stopnia osiągnięcia celów w ramach priorytetu, poprzez wybór tych w największym stopniu odpowiadających oczekiwanym rezultatom.

Proces wyboru projektów uwzględnić będzie wymogi wynikające z rozporządzenia ogólnego, w szczególności w zakresie stosowania przejrzystych i niedyskryminacyjnych procedur wyboru i kryteriów. Metodyka oraz kryteria wyboru operacji zostaną zatwierdzone przez Komitet Monitorujący.

W trybie konkursowym projekty wybierane będą w oparciu o określone kryteria wyboru projektów pozostające w zgodności z celami Programu. Z uwagi na szeroką grupę potencjalnych beneficjentów uprawnionych do ubiegania się o dotację

w ramach priorytetów, zastosowanie trybu konkursowego pozwoli na wybór jedynie tych projektów o najwyższej wartości dodanej.

Dodatkowo w przypadku projektów o strategicznym charakterze w ramach priorytetu przewiduje się możliwość zastosowania trybu pozakonkursowego.

Wykorzystanie instrumentów finansowych:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 4.3 nie przewiduje się wykorzystania instrumentów finansowych

Planowane duże projekty:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 4.3 nie będą wspierane duże projekty.

Układ wskaźników produktu:

Tabela 5: Zestawienie wspólnych i specyficznych dla programu wskaźników produktu dla EFRR, EFS i FS, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów

Lp.	Wskaźnik produktu (EFRR, FS, EFS) WLWK 2014 oraz wskaźniki specyficzne dla programu	Jednostka pomiaru	fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków	szt.	EFRR	Słabiej rozwinięty			Raz na rok
2.	Liczba gospodarstw domowych z lepszą klasą zużycia energii	gospodarstwa domowe	EFRR	Słabiej rozwinięty			Raz na rok

Priorytet inwestycyjny 4.5. *promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich typów obszarów, w szczególności na obszarach miejskich, w tym wspieranie zrównoważonego transportu miejskiego oraz podejmowania odpowiednich działań adaptacyjnych i mitygujących.*

Interwencja w ramach priorytetu przyczyni się do zwiększenia produkcji i wykorzystania OZE co bezpośrednio wpłynie na redukcję emisji gazów cieplarnianych. Jest to niezwykle istotne z punktu widzenia redukcji emisji gazów cieplarnianych oraz najkorzystniejsze dla osiągnięcia ekonomicznej efektywności gospodarki. Istotnym elementem przechodzenia na gospodarkę niskoemisyjną jest podniesienie świadomości społecznej w zakresie korzyści płynących z wykorzystywania ekologicznych źródeł energii oraz efektywnego gospodarowania energią, co w długookresowej perspektywie spowoduje ograniczenie emisji szkodliwych substancji do atmosfery. Wsparcie skierowane zostanie również na realizację projektów mających na celu upowszechnianie informacji promujących budownictwo zeroemisyjne oraz inwestycje w zakresie budownictwa pasywnego. Mając na uwadze zwiększenie efektywności energetycznej oraz ograniczenie emisji gazów cieplarnianych w miastach wskazana jest poprawa stanu infrastruktury np. w zakresie oświetlenia miejskiego oraz wsparcie ekologicznego transportu publicznego.

Cel szczegółowy: Wsparcie dla realizacji planów niskoemisyjnych.

Tabela 3: Zestawienie specyficznych dla programu wskaźników rezultatu dla EFRR, w podziale na cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego

Lp.	Wskaźnik strategiczny z UP (jeśli zasadne)	Wskaźnik rezultatu (strategicznego) (EFRR/ FS)	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Emisja gazów cieplarnianych (1990=100)			Słabiej rozwinięty	87,4	2010		KOBIZE/GUS	Raz na rok

Najważniejsze typy przedsięwzięć:

W priorytecie inwestycyjnym 4.5 dofinansowanie znajdą projekty, realizujące założenia planów niskoemisyjnych dla poszczególnych obszarów miejskich.

Wsparcie dla projektów mogących wynikać z planów gospodarki niskoemisyjnej dla poszczególnych typów obszarów miast i niekwalifikujących się do dofinansowania w ramach innego PI np.

- działania informacyjno-promocyjne dotyczące np. oszczędności energii,
- kampanie promujące:
 - ✓ budownictwo zeroemisyjne,
 - ✓ inwestycje w zakresie budownictwa pasywnego,
- modernizacja oświetlenia miejskiego.

Ponadto w ramach priorytetu przewidziano wsparcie dla ekologicznego transportu publicznego w miastach lub/i obszarach powiązanych z nimi funkcjonalnie (z wyłączeniem stolicy regionu, gdzie inwestycje w tym zakresie przewidziane są w ramach Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej).

Typy beneficjentów:

- jednostki samorządu terytorialnego, przedsiębiorcy, partnerzy społeczni i gospodarczy z terenu województwa świętokrzyskiego,
- organizacje pozarządowe (NGO),
- samorządowe osoby prawne.

Poziom dofinansowania:

Podstawowy poziom dofinansowania środkami RPOWŚ 2014-2020 dla projektu wynosi 85% kosztów kwalifikowanych. W przypadku, gdy wsparcie projektu stanowi pomoc publiczną, maksymalny poziom dofinansowania projektu wynika z odpowiednich przepisów, regulujących zasady udzielania pomocy publicznej.

Crossfinancing:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 4.5 nie przewiduje się zastosowania mechanizmu finansowania krzyżowego.

Terytorialny rozkład interwencji priorytetu inwestycyjnego:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 4.5 nie przewiduje się zastosowania koncentracji terytorialnej.

Kierunkowe zasady wyboru projektów:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 4.5 zakłada się zastosowanie dwóch trybów wyboru projektów: konkursowy (z uwzględnieniem modeli: otwartego, zamkniętego itp.) i pozakonkursowy.

Zastosowanie określonego trybu wyboru projektów służyć będzie zapewnieniu maksymalnego stopnia osiągnięcia celów w ramach priorytetu, poprzez wybór tych w największym stopniu odpowiadających oczekiwanym rezultatom.

Proces wyboru projektów uwzględniać będzie wymogi wynikające z rozporządzenia ogólnego, w szczególności w zakresie stosowania przejrzystych i niedyskryminacyjnych procedur wyboru i kryteriów. Metodyka oraz kryteria wyboru operacji zostaną zatwierdzone przez Komitet Monitorujący.

W trybie konkursowym projekty wybierane będą w oparciu o określone kryteria wyboru projektów pozostające w zgodności z celami Programu. Z uwagi na szeroką grupę potencjalnych beneficjentów uprawnionych do ubiegania się o dotację w ramach priorytetów, zastosowanie trybu konkursowego pozwoli na wybór jedynie tych projektów o najwyższej wartości dodanej.

Dodatkowo w przypadku projektów o strategicznym charakterze w ramach priorytetu przewiduje się możliwość zastosowania trybu pozakonkursowego.

Wykorzystanie instrumentów finansowych:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 4.5 nie przewiduje się wykorzystania instrumentów finansowych

Planowane duże projekty:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 4.5 nie będą wspierane duże projekty.

Układ wskaźników produktu:

Lp.	Wskaźnik produktu (EFRR, FS, EFS) WLWK 2014 oraz wskaźniki specyficzne dla programu	Jednostka pomiaru	fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Liczba zakupionych lub zmodernizowanych jednostek taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej	szt.	EFRR	Słabiej rozwinięty			Raz na rok

Priorytet inwestycyjny 4.7. *promowanie wysoko wydajnej kogeneracji energii cieplnej i elektrycznej w oparciu o popyt na użytkową energię ciepłą*

Priorytet inwestycyjny ukierunkowany jest na zwiększenie efektywności procesu wytwarzania energii elektrycznej i ciepłej poprzez wytwarzanie jej w jednym procesie technologicznym. Poprzez równoczesne wytwarzanie ciepła i energii elektrycznej (w jednostkach kogeneracji o zainstalowanej mocy elektrycznej powyżej 1 MW) zapewnia się wysoką oszczędność energii pierwotnej w wysokości ponad 10% w porównaniu z wytwarzaniem energii elektrycznej i ciepła w układach rozdzielonych. W ramach działań związanych z wysokosprawnym wytwarzaniem w skojarzeniu,

przewiduje się, że wsparcie skierowane będzie na budowę lub rozbudowę jednostek wytwarzania energii elektrycznej i ciepła w technologii wysokosprawnej kogeneracji oraz przebudowę jednostki wytwarzania ciepła, w wyniku której jednostki te zostaną zastąpione jednostkami wytwarzania energii w technologii wysokosprawnej kogeneracji. Wspierane będą również projekty wykorzystujące OZE. Ponadto planuje się, że wsparcie zostanie skierowane na budowę przyłączy do sieci ciepłowniczej dla jednostek wytwarzających energię elektryczną i ciepła w skojarzeniu, w tym z OZE.

Realizacja projektów polegających na budowie lub przebudowie jednostek wytwarzania energii elektrycznej i ciepła w wysokosprawnej kogeneracji przyczyni się do zwiększenia efektywności wykorzystania dostępnych źródeł energii, w tym przede wszystkim paliw konwencjonalnych. Pozwoli to na zmniejszenie zużycia paliw kopalnych, przez co ograniczona zostanie emisja zanieczyszczeń i gazów cieplarnianych do powietrza.

Cel szczegółowy: Zwiększenie produkcji energii elektrycznej i cieplnej w skojarzeniu.

Tabela 3: Zestawienie specyficznych dla programu wskaźników rezultatu dla EFRR, w podziale na cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego

Lp.	Wskaźnik strategiczny z UP (jeśli zasadne)	Wskaźnik rezultatu (strategicznego) (EFRR/ FS)	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Zużycie energii pierwotnej		mln. ton	Słabiej rozwinięty	97	2010		Eurostat/GUS	Raz na rok

Najważniejsze typy przedsięwzięć:

Interwencja w ramach priorytetu inwestycyjnego 4.7 skierowana zostanie na projekty dotyczące:

- budowa lub przebudowa jednostek wytwarzania energii elektrycznej i ciepła w wysokosprawnej kogeneracji, wraz z infrastrukturą do dystrybuowania wytworzonej energii,
- budowa lub przebudowa jednostek wytwarzania energii elektrycznej i ciepła w wysokosprawnej kogeneracji z OZE,
- budowa lub przebudowa jednostek wytwarzania ciepła w wyniku, której jednostki te zostaną zastąpione jednostkami wytwarzania energii w wysokosprawnej kogeneracji.

Typy beneficjentów:

- Przedsiębiorcy,
- jednostki samorządu terytorialnego z terenu województwa świętokrzyskiego,
- zakłady opieki zdrowotnej działające w publicznym systemie ochrony zdrowia,
- uczelnie wyższe.

Poziom dofinansowania:

Podstawowy poziom dofinansowania środkami RPOWŚ 2014-2020 dla projektu wynosi 85% kosztów kwalifikowanych. W przypadku, gdy wsparcie projektu stanowi

pomoc publiczną, maksymalny poziom dofinansowania projektu wynika z odpowiednich przepisów, regulujących zasady udzielania pomocy publicznej.

Crossfinancing:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 4.7 nie przewiduje się zastosowania mechanizmu finansowania krzyżowego.

Terytorialny rozkład interwencji priorytetu inwestycyjnego:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 4.7 nie przewiduje się zastosowania koncentracji terytorialnej.

Kierunkowe zasady wyboru projektów:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 4.7 zakłada się zastosowanie dwóch trybów wyboru projektów: konkursowy (z uwzględnieniem modeli: otwartego, zamkniętego itp.) i pozakonkursowy.

Zastosowanie określonego trybu wyboru projektów służyć będzie zapewnieniu maksymalnego stopnia osiągnięcia celów w ramach priorytetu, poprzez wybór tych w największym stopniu odpowiadających oczekiwanym rezultatom.

Proces wyboru projektów uwzględniać będzie wymogi wynikające z rozporządzenia ogólnego, w szczególności w zakresie stosowania przejrzystych i niedyskryminacyjnych procedur wyboru i kryteriów. Metodyka oraz kryteria wyboru operacji zostaną zatwierdzone przez Komitet Monitorujący.

W trybie konkursowym projekty wybierane będą w oparciu o określone kryteria wyboru projektów pozostające w zgodności z celami Programu. Z uwagi na szeroką grupę potencjalnych beneficjentów uprawnionych do ubiegania się o dotację w ramach priorytetów, zastosowanie trybu konkursowego pozwoli na wybór jedynie tych projektów o najwyższej wartości dodanej.

Dodatkowo w przypadku projektów o strategicznym charakterze w ramach priorytetu przewiduje się możliwość zastosowania trybu pozakonkursowego.

Wykorzystanie instrumentów finansowych:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 4.7 nie przewiduje się wykorzystanie instrumentów finansowych

Planowane duże projekty:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 4.7 nie będą wspierane duże projekty.

Układ wskaźników produktu:

Tabela 5: Zestawienie wspólnych i specyficznych dla programu wskaźników produktu dla EFRR, EFS i FS, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów

Lp.	Wskaźnik produktu (EFRR, FS, EFS) WLWK 2014 oraz wskaźniki specyficzne dla programu	Jednostka pomiaru	fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii cieplnej i elektrycznej z OZE w ramach kogeneracji	szt.	EFRR	Słabiej rozwinięty			Raz na rok
2	Liczba zmodernizowanych jednostek wytwarzania energii cieplnej i elektrycznej z OZE w ramach kogeneracji	szt.	EFRR	Słabiej rozwinięty			Raz na rok
3	Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii elektrycznej i cieplnej w ramach kogeneracji	szt.	EFRR	Słabiej rozwinięty			Raz na rok
4	Liczba zmodernizowanych jednostek wytwarzania energii elektrycznej i cieplnej w ramach kogeneracji	szt.	EFRR	Słabiej rozwinięty			Raz na rok

Opis przedsięwzięć EFS z zakresu innowacji społecznych, współpracy trans-granicznej oraz wkładu EFS do realizacji celów tematycznych 1-7

Do uzupełnienia w toku dalszych prac nad Programem

Ramy wykonania osi priorytetowej

Do uzupełnienia w toku dalszych prac nad Programem

Kategoryzacja interwencji osi priorytetowej

Do uzupełnienia w toku dalszych prac nad Programem

Planowane wykorzystanie pomocy technicznej dla wzmocnienia zdolności administracyjnych

W ramach Osi priorytetowej 3. nie przewiduje się wykorzystania pomocy technicznej dla wzmocnienia zdolności administracyjnych.

4.4 Oś priorytetowa 4. Dziedzictwo naturalne i kulturowe

Opis osi priorytetowej:

Oś priorytetowa 4 Dziedzictwo naturalne i kulturowe przewiduje realizację działań mających na celu promowanie dostosowania do zmian klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem oraz ochronę środowiska naturalnego i wspieranie efektywności wykorzystania zasobów.

Z uwagi na potencjał regionu przejawiający się zarówno w bogactwie naturalnym jak i w zasobach dziedzictwa kulturowego wspierane będą inwestycje mające na celu ochronę terenów cennych przyrodniczo, różnorodności biologicznej, promocję i rozwój zasobów przyrodniczo-kulturowych, dając tym samym możliwość rozwoju społeczno- gospodarczego województwa.

Mając na uwadze ryzyko występowania zjawisk katastrofalnych w województwie, w ramach niniejszej osi wspierane będą także działania ukierunkowane na przeciwdziałanie klęskom żywiołowym oraz zabezpieczanie przeciwpowodziowe.

W ramach interwencji zostały zaprogramowane priorytety inwestycyjne, wspierające inwestycje w infrastrukturę ochrony środowiska, które znacząco wpłyną na ochronę i poprawę środowiska naturalnego. Wzmocnienie efektywnego systemu gospodarki odpadami oraz kompleksowe wsparcie gospodarki wodno - ściekowej stanowić będą kolejne elementy wsparcia osi.

W kontekście ochrony środowiska istotne jest też środowisko miejskie. Dlatego też, w ramach przedmiotowej osi można będzie realizować inwestycje dotyczące poprawy stanu środowiska na terenach miejskich.

Priorytety inwestycyjne realizowane w ramach osi priorytetowej:

Priorytet inwestycyjny 5.2. *promowanie inwestycji ukierunkowanych na konkretne rodzaje ryzyka, zapewniających odporność na klęski żywiołowe oraz stworzenie systemów zarządzania klęskami żywiołowymi*

W ramach priorytetu wspierane będą działania ukierunkowane na zwiększenie ochrony przed zagrożeniami naturalnymi oraz w zakresie wspierania systemu reagowania i ratownictwa. Przedsięwzięcia realizowane będą poprzez nakłady na infrastrukturę form małej retencji oraz wsparcie systemu ratowniczego w sytuacjach nagłego wystąpienia zjawisk katastrofalnych. Interwencja w ramach priorytetu ukierunkowana będzie na budowę lub modernizację małej retencji. Uzupełnieniem tego priorytetu będzie wsparcie służb ratowniczych poprzez doposażanie i zakup specjalistycznego sprzętu ratowniczego, niezbędnego do prowadzenia akcji ratowniczych i usuwania skutków katastrof.

Realizacja działań przyczyni do poprawy bezpieczeństwa mieszkańców województwa w przypadku wystąpienia klęsk żywiołowych, ulepszenia stanu małej retencji i zwiększenia możliwości gromadzenia wody w przypadku wystąpienia zagrożeń oraz do podniesienia jakości organizacji systemów wczesnego reagowania i ratownictwa.

Cel szczegółowy Tworzenie systemów przeciwdziałania skutkom klęsk żywiołowych oraz usuwania następstw katastrof.

Tabela 3: Zestawienie specyficznych dla programu wskaźników rezultatu dla EFRR, w podziale na cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego

Lp.	Wskaźnik strategiczny z UP (jeśli zasadne)	Wskaźnik rezultatu (strategicznego) (EFRR/ FS)	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Liczba ludności korzystającej ze środków ochrony przeciwpowodziowej	EFRR	osoby	Stabiej rozwinięte					Raz na rok

Najważniejsze typy przedsięwzięć:

W priorytecie inwestycyjnym 5.2 wsparcie znajdą przedsięwzięcia z zakresu:

- rozwoju małej retencji w tym min. budowy i modernizacji wielofunkcyjnych zbiorników wodnych małej retencji;
- tworzenia i poprawy jakości systemów wczesnego reagowania i ratownictwa w sytuacjach nagłego wystąpienia zjawisk katastrofalnych, w tym z uwzględnieniem zakupu sprzętu i wyposażenia dla Ochotniczych Straży Pożarnych.

Typy beneficjentów:

Jednostki samorządu terytorialnego, jednostki ochotniczej straży pożarnej

Poziom dofinansowania:

Podstawowy poziom dofinansowania środkami RPOWŚ 2014-2020 dla projektu wynosi 85% kosztów kwalifikowanych. W przypadku, gdy wsparcie projektu stanowi pomoc publiczną, maksymalny poziom dofinansowania projektu wynika z odpowiednich przepisów, regulujących zasady udzielania pomocy publicznej.

Crossfinancing:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 5.2 nie przewiduje się zastosowanie mechanizmu finansowania krzyżowego.

Terytorialny rozkład interwencji priorytetu inwestycyjnego:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 5.2 nie przewiduje się zastosowania koncentracji terytorialnej.

Kierunkowe zasady wyboru projektów:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 5.2 zakłada się zastosowanie dwóch trybów wyboru projektów: konkursowy (z uwzględnieniem modeli: otwartego, zamkniętego itp.) i pozakonkursowy.

Zastosowanie określonego trybu wyboru projektów służyć będzie zapewnieniu maksymalnego stopnia osiągnięcia celów w ramach priorytetu, poprzez wybór tych w największym stopniu odpowiadających oczekiwanym rezultatom.

Proces wyboru projektów uwzględnić będzie wymogi wynikające z rozporządzenia ogólnego, w szczególności w zakresie stosowania przejrzystych i niedyskryminacyjnych procedur wyboru i kryteriów. Metodyka oraz kryteria wyboru operacji zostaną zatwierdzone przez Komitet Monitorujący.

W trybie konkursowym projekty wybierane będą w oparciu o określone kryteria wyboru projektów pozostające w zgodności z celami Programu. Z uwagi na szeroką

grupę potencjalnych beneficjentów uprawnionych do ubiegania się o dotację w ramach priorytetów, zastosowanie trybu konkursowego pozwoli na wybór jedynie tych projektów o najwyższej wartości dodanej.

Dodatkowo w przypadku projektów o strategicznym charakterze w ramach priorytetu przewiduje się możliwość zastosowania trybu pozakonkursowego.

Wykorzystanie instrumentów finansowych:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 5.2 nie przewiduje się wykorzystania instrumentów finansowych

Planowane duże projekty:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 5.2 nie będą wspierane duże projekty.

Układ wskaźników produktu:

Tabela 5: Zestawienie wspólnych i specyficznych dla programu wskaźników produktu dla EFRR, EFS i FS, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów

Lp.	Wskaźnik produktu (EFRR, FS, EFS) WLWK 2014 oraz wskaźniki specyficzne dla programu	Jednostka pomiaru	fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Liczba obiektów małej retencji wspartych w ramach projektu	szt.	EFRR	Słabiej rozwinięty			Raz na rok
2.	Liczba jednostek służb ratowniczych wyposażonych w sprzęt do prowadzenia akcji ratowniczych i usuwania skutków katastrof	szt.	EFRR	Słabiej rozwinięty			Raz na rok

Priorytet inwestycyjny 6.1. zaspokojenie znaczących potrzeb w zakresie inwestycji w sektorze gospodarki odpadami, tak aby wypełnić zobowiązania wynikające z prawa unijnego

W ramach priorytetu inwestycyjnego wspierane będą działania dotyczące rozwoju systemu gospodarki odpadami. Wsparcie ukierunkowane będzie przede wszystkim na usprawnieniu systemu gospodarki odpadami komunalnymi w zakresie zmniejszenia ilości odpadów, ponownego wykorzystania oraz zwiększenia poziomu odzysku i unieszkodliwiania odpadów.

Realizacja celu tego priorytetu inwestycyjnego obejmować będzie także poprawę systemu gospodarowania odpadami innymi niż komunalne oraz niebezpiecznymi, w tym w zakresie usuwania i unieszkodliwiania azbestu.

Realizacja priorytetu przyczyni się do poprawy stanu środowiska naturalnego poprzez efektywny system przetwarzania odpadów w tym odpadów niebezpiecznych w regionie, oraz ulepszenie systemu selektywnego zbierania odpadów.

Działania w ramach priorytetu inwestycyjnego przyczynią się do redukcji udziału odpadów komunalnych, ulegających biodegradacji kierowanych do składowania, gdzie zgodnie z zapisami dyrektywy składowiskowej poziom redukcji został określony

na poziomie 35% w skali kraju w 2020 roku w stosunku do całkowitej ilości tych odpadów wytworzonych w 1995 roku.

Interwencja w ramach priorytetu wpłynie także na działania w zakresie ponownego użycia i recyklingu odpadów przynajmniej takich jak: papier, metal, tworzywa sztuczne i szkło z gospodarstw domowych, gdzie zgodnie z wymogami dyrektywy odpadowej do roku 2020 przewidziany poziom wynosi minimum 50%.

Cel szczegółowy Zapewnienie efektywnego działania systemu gospodarowania odpadami

Tabela 3: Zestawienie specyficznych dla programu wskaźników rezultatu dla EFRR, w podziale na cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego

Lp.	Wskaźnik strategiczny z UP (jeśli zasadne)	Wskaźnik rezultatu (strategicznego) (EFRR/ FS)	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.		Liczba odpadów przypadających na 1 mieszkańca	%	Słabiej rozwinięty					Raz na rok

Najważniejsze typy przedsięwzięć:

W priorytecie inwestycyjnym 6.1. interwencja dotyczyć będzie:

- kompleksowych działań skierowanych na poprawę gospodarowania odpadami komunalnymi, zgodnie z postanowieniami WPGO,
- kompleksowej poprawy gospodarowania odpadami innymi niż komunalne, zgodnie z postanowieniami WPGO,
- kompleksowa poprawa gospodarka odpadami niebezpiecznymi, zgodnie z postanowieniami WPGO.

Typy beneficjentów:

Jednostki samorządu terytorialnego lub podmioty działające w imieniu JST.

Poziom dofinansowania:

Podstawowy poziom dofinansowania środkami RPOWŚ 2014-2020 dla projektu wynosi 85% kosztów kwalifikowanych. W przypadku, gdy wsparcie projektu stanowi pomoc publiczną, maksymalny poziom dofinansowania projektu wynika z odpowiednich przepisów, regulujących zasady udzielania pomocy publicznej.

Crossfinancing:

W ramach priorytetu inwestycyjnego nie przewiduje się zastosowania mechanizmu finansowania krzyżowego.

Terytorialny rozkład interwencji priorytetu inwestycyjnego:

Z alokacji tego priorytetu inwestycyjnego w Osi priorytetowej 4. Dziedzictwo naturalne i kulturowe przewiduje się wydzielenie kopert finansowych dla następujących Obszarów Strategicznej Interwencji:

- obszary wiejskie o najgorszym dostępie do usług publicznych,
- obszar uzdrowiskowy,
- obszar Gór Świętokrzyskich.

Kierunkowe zasady wyboru projektów:

W ramach niniejszego priorytetu inwestycyjnego zakłada się zastosowanie dwóch trybów wyboru projektów: konkursowy (z uwzględnieniem modeli: otwartego, zamkniętego itp.) i pozakonkursowy.

Zastosowanie określonego trybu wyboru projektów służyć będzie zapewnieniu maksymalnego stopnia osiągnięcia celów w ramach priorytetu, poprzez wybór tych w największym stopniu odpowiadających oczekiwanym rezultatom.

Proces wyboru projektów uwzględniać będzie wymogi wynikające z rozporządzenia ogólnego, w szczególności w zakresie stosowania przejrzystych i niedyskryminacyjnych procedur wyboru i kryteriów. Metodyka oraz kryteria wyboru operacji zostaną zatwierdzone przez Komitet Monitorujący.

W trybie konkursowym projekty wybierane będą w oparciu o określone kryteria wyboru projektów pozostające w zgodności z celami Programu. Z uwagi na szeroką grupę potencjalnych beneficjentów uprawnionych do ubiegania się o dotację w ramach priorytetów, zastosowanie trybu konkursowego pozwoli na wybór jedynie tych projektów o najwyższej wartości dodanej.

Dodatkowo w przypadku projektów o strategicznym charakterze w ramach priorytetu przewiduje się możliwość zastosowania trybu pozakonkursowego.

Wykorzystanie instrumentów finansowych:

Nie przewiduje się wykorzystania instrumentów finansowych

Planowane duże projekty:

W ramach tego priorytetu inwestycyjnego nie będą wspierane duże projekty.

Układ wskaźników produktu:

Tabela 5: Zestawienie wspólnych i specyficznych dla programu wskaźników produktu dla EFRR, EFS i FS, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów

Lp.	Wskaźnik produktu (EFRR, FS, EFS) WLWK 2014 oraz wskaźniki specyficzne dla programu	Jednostka pomiaru	fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Liczba rozbudowanych/zmodernizowanych zakładów zagospodarowania odpadów	szt.	EFRR	Słabiej rozwinięty			Raz na rok
2.	Pojemność wybudowanych składowisk odpadów niebezpiecznych	m ³	EFRR	Słabiej rozwinięty			Raz na rok
3.	Dodatkowa pojemność rozbudowanych, przebudowanych składowisk odpadów niebezpiecznych	m ³	EFRR	Słabiej rozwinięty			Raz na rok
4.	Masa wycofanych z użytkowania i unieszkodliwionych wyrobów zawierających azbest	Mg	EFRR	Słabiej rozwinięty			Raz na rok
5.	Liczba zmodernizowanych, zamkniętych lub zrehabilitowanych składowisk odpadów	szt.	EFRR	Słabiej rozwinięty			Raz na rok

6.	Liczba wspartych Punktów Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych	szt.	EFRR	Słabiej rozwinięty			Raz na rok
----	---	------	------	--------------------	--	--	------------

Priorytet inwestycyjny 6.2. *zaspokojenie znaczących potrzeb w zakresie inwestycji w sektorze gospodarki wodnej, tak aby wypełnić zobowiązania wynikające z prawa unijnego*

Interwencja priorytetu obejmować będzie inwestycje z zakresu gospodarki wodno-ściekowej. Przewidziane do wsparcia będą działania dotyczące budowy i modernizacji sieci kanalizacyjnej, a także inwestycje mające na celu wzrost liczby ludności korzystającej z systemu oczyszczania ścieków poprzez zwiększenie parametrów istniejącej infrastruktury oraz budowę nowych oczyszczalni ścieków.

Uzupełnieniem działań w ramach niniejszego priorytetu będzie budowa sieci wodociągowej, systemy zaopatrzenia w wodę, ujęcia i stacje uzdatniania wody oraz wsparcie ukierunkowane na monitorowanie stanu i jakości wody.

Realizacja priorytetu przyczyni się do ochrony środowiska naturalnego poprzez zapobieganie możliwości odprowadzania zanieczyszczeń do wód i gleby, poprawy jakości wód oraz wpływać będzie na poprawę jakości życia mieszkańców regionu.

Cel szczegółowy Poprawa dostępu mieszkańców regionu do systemów oczyszczających ścieki komunalne.

Tabela 3: Zestawienie specyficznych dla programu wskaźników rezultatu dla EFRR, w podziale na cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego

Lp.	Wskaźnik strategiczny z UP (jeśli zasadne)	Wskaźnik rezultatu (strategicznego) (EFRR/ FS)	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.		Odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków	%	Słabiej rozwinięty				GUS	Raz na rok
2.		Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej	%	Słabiej rozwinięty				GUS	Raz na rok

Najważniejsze typy przedsięwzięć:

Priorytet inwestycyjny 6.2. koncentrować się będzie na następujących typach przedsięwzięć:

- kompleksowe wsparcie gospodarki wodno-ściekowej, w tym wyposażenie aglomeracji w odpowiednie systemy odbioru ścieków komunalnych, budowa oczyszczalni ścieków bądź poprawa parametrów już istniejących oczyszczalni, wsparcie dla gospodarki osadami ściekowymi,
- budowa sieci kanalizacji deszczowej oraz oczyszczalni ścieków deszczowych, zwłaszcza na obszarach miejskich,
- kompleksowe wsparcie budowy systemów indywidualnych oczyszczalni ścieków w terenach zabudowy rozproszonej (budowa przydomowych lub przyzakładowych

oczyszczalni ścieków – na obszarach gdzie budowa sieci kanalizacyjnej jest ekonomicznie lub technicznie niezasadna),

- budowa i rozbudowa systemów zaopatrzenia w wodę (sieci wodociągowe, ujęcia i stacje uzdatniania wody) – jedynie w przypadku gmin o najniższym wskaźniku zwodociągowania, realizowane łącznie z infrastrukturą, służącą oczyszczaniu ścieków. Szczegółowa delimitacja obszarów o najniższym stopniu zwodociągowania dokonana zostanie w kryteriach wyboru projektów dla RPOWŚ 2014-2020,
- zakup urządzeń i aparatury (np. mobilne laboratoria, instalacje kontrolno-pomiarowe), zakup i remont urządzeń służących gromadzeniu, odprowadzaniu, uzdatnianiu i przesyłowi wody.

Zakłada się realizowanie inwestycji przede wszystkim na obszarach aglomeracji o wielkości poniżej 10 tys. RLM, ujętych w KPOSK, w celu wypełnienia dyrektywy ściekowej.

Typy beneficjentów:

Jednostki samorządu terytorialnego lub podmioty działające w imieniu JST.

Poziom dofinansowania:

Podstawowy poziom dofinansowania środkami RPOWŚ 2014-2020 dla projektu wynosi 85% kosztów kwalifikowanych. W przypadku, gdy wsparcie projektu stanowi pomoc publiczną, maksymalny poziom dofinansowania projektu wynika z odpowiednich przepisów, regulujących zasady udzielania pomocy publicznej.

Crossfinancing:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 6.2 nie przewiduje się zastosowania mechanizmu finansowania krzyżowego.

Terytorialny rozkład interwencji priorytetu inwestycyjnego:

Z alokacji tego priorytetu inwestycyjnego w Osi priorytetowej 4. Dziedzictwo naturalne i kulturowe przewiduje się wydzielenie kopert finansowych dla następujących Obszarów Strategicznej Interwencji:

- obszary wiejskie o najgorszym dostępie do usług publicznych,
- obszar uzdrowiskowy,
- obszar Gór Świętokrzyskich.

Kierunkowe zasady wyboru projektów:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 6.2 zakłada się zastosowanie dwóch trybów wyboru projektów: konkursowy (z uwzględnieniem modeli: otwartego, zamkniętego itp.) i pozakonkursowy.

Zastosowanie określonego trybu wyboru projektów służyć będzie zapewnieniu maksymalnego stopnia osiągnięcia celów w ramach priorytetu, poprzez wybór tych w największym stopniu odpowiadających oczekiwanym rezultatom.

Proces wyboru projektów uwzględniac będzie wymogi wynikające z rozporządzenia ogólnego, w szczególności w zakresie stosowania przejrzystych i niedyskryminacyjnych procedur wyboru i kryteriów. Metodyka oraz kryteria wyboru operacji zostaną zatwierdzone przez Komitet Monitorujący.

W trybie konkursowym projekty wybierane będą w oparciu o określone kryteria wyboru projektów pozostające w zgodności z celami Programu. Z uwagi na szeroką grupę potencjalnych beneficjentów uprawnionych do ubiegania się o dotację

w ramach priorytetów, zastosowanie trybu konkursowego pozwoli na wybór jedynie tych projektów o najwyższej wartości dodanej.

Dodatkowo w przypadku projektów o strategicznym charakterze w ramach priorytetu przewiduje się możliwość zastosowania trybu pozakonkursowego.

Wykorzystanie instrumentów finansowych:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 6.2 nie przewiduje się wykorzystania instrumentów finansowych

Planowane duże projekty:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 6.2 nie będą wspierane duże projekty.

Układ wskaźników produktu:

Lp.	Wskaźnik produktu (EFRR, FS, EFS) i rezultatu bezpośredniego (EFS) WLWK 2014 oraz wskaźniki specyficzne dla programu	Jednostka pomiaru	fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Liczba wybudowanych oczyszczalni ścieków komunalnych	szt.	EFRR	Słabiej rozwinięty			Raz na rok
2.	Liczba rozbudowanych lub zmodernizowanych oczyszczalni ścieków komunalnych	szt.	EFRR	Słabiej rozwinięty			Raz na rok
3.	Długość wybudowanej kanalizacji sanitarnej	km	EFRR	Słabiej rozwinięty			Raz na rok
4.	Długość rozbudowanej lub zmodernizowanej kanalizacji sanitarnej	km	EFRR	Słabiej rozwinięty			Raz na rok
5.	Długość wybudowanej sieci wodociągowej	km	EFRR	Słabiej rozwinięty			Raz na rok
6.	Liczba nowych przydomowych oczyszczalni ścieków	szt.	EFRR	Słabiej rozwinięty			Raz na rok

Priorytet inwestycyjny 6.3. ochrona, promocja i rozwój dziedzictwa kulturowego i naturalnego

Priorytet inwestycyjny zakłada realizację inwestycji dotyczących wzmocnienia potencjału województwa w kontekście ochrony i rozwoju dziedzictwa kulturowego.

Interwencja będzie skierowana na ochronę, promocję i rozwój dziedzictwa kulturowego oraz zabytków w celu poprawy stanu technicznego tych obiektów, dostosowania tych obiektów do funkcji turystycznych lub kulturowych oraz zwiększenia potencjału turystycznego regionu.

Mając na uwadze wzrost znaczenia kultury dla mieszkańców regionu, w ramach priorytetu realizować będzie można także działania dotyczące inwestycji w rozwój zasobów kultury oraz w infrastrukturę instytucji kultury, w celu poprawy świadczonych usług oraz zwiększenie znaczenia kultury dla mieszkańców regionu.

Realizacja priorytetu przyczyni się do zwiększonego wykorzystania zasobów dziedzictwa kulturowego dla celów rozwoju społeczno-gospodarczego regionu.

Cel szczegółowy Ochrona, zachowanie i efektywne wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego o znaczeniu regionalnym i ponadregionalnym.

Tabela 3: Zestawienie specyficznych dla programu wskaźników rezultatu dla EFRR, w podziale na cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego

Lp.	Wskaźnik strategiczny z UP (jeśli zasadne)	Wskaźnik rezultatu (strategicznego) (EFRR/ FS)	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.		Liczba odwiedzających obiekty objęte wsparciem	osoby	Słabiej rozwinięty					Raz na rok

Najważniejsze typy przedsięwzięć:

Wsparcie uzyskają przedsięwzięcia, służące:

- zachowaniu i zabezpieczeniu obiektów dziedzictwa kulturowego i obiektów zabytkowych dla celów rozwoju społeczno-gospodarczego, dostosowanie obiektów dziedzictwa kulturowego do funkcji turystycznych lub kulturowych,
- promocji dziedzictwa kulturowego regionu wraz z tworzeniem i promocją produktów tradycyjnych i regionalnych oraz kompleksowych produktów turystycznych (w tym tworzenie szlaków kulturowych),
- rozwojowi zasobów kultury (w tym poprawa jakości funkcjonowania instytucji kultury) - budowie, przebudowie i renowacji instytucji kultury oraz budowie, przebudowie, konserwacji i restauracji obiektów zabytkowych wraz z ich dostosowaniem do działalności kulturalnej, i w uzasadnionych przypadkach, działalności komercyjnej,
- zakupowi wyposażenia oraz konserwacji muzealiów, starodruków itp.,
- wsparciu i rozwojowi centrów informacji turystycznej, kulturalnej i promocji kultury,
- promocji dziedzictwa naturalnego regionu oraz jego wykorzystanie do celów turystycznych.

Typy beneficjentów:

Jednostki samorządu terytorialnego, instytucje kultury, fundacje i stowarzyszenia, związki i stowarzyszenia jst, kościelne osoby prawne z terenu województwa świętokrzyskiego, przedsiębiorcy działający na terenie województwa świętokrzyskiego.

Poziom dofinansowania:

Podstawowy poziom dofinansowania środkami RPOWŚ 2014-2020 dla projektu wynosi 85% kosztów kwalifikowanych. W przypadku, gdy wsparcie projektu stanowi pomoc publiczną, maksymalny poziom dofinansowania projektu wynika z odpowiednich przepisów, regulujących zasady udzielania pomocy publicznej.

Crossfinancing:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 6.3 nie przewiduje się zastosowania mechanizmu finansowania krzyżowego.

Terytorialny rozkład interwencji priorytetu inwestycyjnego:

Z alokacji priorytetu inwestycyjnego 6.3 w Osi priorytetowej 4. Dziedzictwo naturalne i kulturowe przewiduje się wydzielenie kopert finansowych dla następujących Obszarów Strategicznej Interwencji:

- obszar uzdrowiskowy,
- obszar Gór Świętokrzyskich.

Ponadto, pozostałe środki w ramach tego priorytetu inwestycyjnego finansować będą projekty, dotyczące obiektów zlokalizowanych na obszarach o wybitnych walorach kulturowych i przyrodniczych, charakteryzujących się dużą liczbą odwiedzających (m.in. Sandomierz). Przewidziano również wsparcie projektów związanych z kompleksową promocją walorów kulturowych i przyrodniczych regionu. Wskazanie tych terenów nastąpi w kryteriach wyboru projektów dla RPOWŚ 2014-2020.

Kierunkowe zasady wyboru projektów:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 6.3 zakłada się zastosowanie dwóch trybów wyboru projektów: konkursowy (z uwzględnieniem modeli: otwartego, zamkniętego itp.) i pozakonkursowy.

Zastosowanie określonego trybu wyboru projektów służyć będzie zapewnieniu maksymalnego stopnia osiągnięcia celów w ramach priorytetu, poprzez wybór tych w największym stopniu odpowiadających oczekiwanym rezultatom.

Proces wyboru projektów uwzględniać będzie wymogi wynikające z rozporządzenia ogólnego, w szczególności w zakresie stosowania przejrzystych i niedyskryminacyjnych procedur wyboru i kryteriów. Metodyka oraz kryteria wyboru operacji zostaną zatwierdzone przez Komitet Monitorujący.

W trybie konkursowym projekty wybierane będą w oparciu o określone kryteria wyboru projektów pozostające w zgodności z celami Programu. Z uwagi na szeroką grupę potencjalnych beneficjentów uprawnionych do ubiegania się o dotację w ramach priorytetów, zastosowanie trybu konkursowego pozwoli na wybór jedynie tych projektów o najwyższej wartości dodanej.

Dodatkowo w przypadku projektów o strategicznym charakterze w ramach priorytetu przewiduje się możliwość zastosowania trybu pozakonkursowego.

Wykorzystanie instrumentów finansowych:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 6.3 nie przewiduje się wykorzystania instrumentów finansowych

Planowane duże projekty:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 6.3 nie będą wspierane duże projekty.

Układ wskaźników produktu:

Tabela 5: Zestawienie wspólnych i specyficznych dla programu wskaźników produktu dla EFRR, EFS i FS, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów

Lp.	Wskaźnik produktu (EFRR, FS, EFS) WLWK 2014 oraz wskaźniki specyficzne dla programu	Jednostka pomiaru	fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Liczba zabytków nieruchomych objętych wsparciem	szt.	EFRR	Słabiej rozwinięty			Raz na rok

2.	Liczba zabytków ruchomych objętych wsparciem	szt.	EFRR	Słabiej rozwinięty			Raz na rok
3.	Liczba instytucji kultury objętych wsparciem	szt.	EFRR	Słabiej rozwinięty			Raz na rok
4.	Liczba wydarzeń kulturalnych zrealizowanych w wyniku realizacji projektu	szt.	EFRR	Słabiej rozwinięty			Raz na rok
5.	Liczba wspartych centrów kultury lub turystycznych	szt.	EFRR	Słabiej rozwinięty			Raz na rok

Priorytet inwestycyjny 6.4. *ochrona i przywrócenie bioróżnorodności, ochrona i rekultywacja gleby oraz promowanie systemów ochrony ekosystemów, w tym programu NATURA 2000 oraz zielonej infrastruktury*

Realizacja priorytetu przyczyni się do poprawy i ochrony obszarów cennych przyrodniczo na terenie województwa oraz wykorzystania tych zasobów dla rozwoju turystyki.

Priorytet inwestycyjny ukierunkowany jest na wsparcie parków krajobrazowych i rezerwatów przyrody w tym inwestycje dotyczące wyposażenia i bazy technicznej tych obiektów, a także opracowywanie programów ochrony przyrody.

Z uwagi na konieczność podejmowania działań w celu przeciwdziałania zjawiskom przyczyniającym się do zmniejszania obszarów różnorodności biologicznej, wspierane będą działania ukierunkowane na poprawę warunków siedlisk przyrodniczych i gatunków na terenie województwa.

W celu promowania różnorodności biologicznej do wsparcia przewiduje się realizację inwestycji w zakresie tworzenia obiektów ochrony różnorodności biologicznej na obszarach miejskich i pozamiejskich.

W ramach priorytetu wspierane będą także projekty dotyczące prowadzenia działalności gospodarczej w oparciu o zasoby przyrodnicze regionu, a także inwestycje w infrastrukturę ośrodków prowadzących działalność w zakresie edukacji ekologicznej oraz prowadzenia kampanii informacyjno-promocyjnych.

Cel szczegółowy Ochrona obszarów cennych przyrodniczo oraz wykorzystanie lokalnych i regionalnych zasobów przyrodniczych dla zrównoważonego i przyjaznego środowisku rozwoju turystyki.

Tabela 3: Zestawienie specyficznych dla programu wskaźników rezultatu dla EFRR, w podziale na cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego

Lp.	Wskaźnik strategiczny z UP (jeśli zasadne)	Wskaźnik rezultatu (strategicznego) (EFRR/ FS)	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.		Obszary Natura 2000 objęte wsparciem	%	Słabiej rozwinięty					Raz na rok

2.		Obszary prawnie chronione objęte wsparciem	%	Słabiej rozwinięty					Raz na rok
----	--	--	---	--------------------	--	--	--	--	------------

Najważniejsze typy przedsięwzięć:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 6.4 wsparcie otrzymają projekty, służące:

- podniesieniu standardu bazy technicznej i wyposażenia parków krajobrazowych i rezerwatów przyrody, wraz z opracowaniem planów lub programów ochrony dla obszarów cennych przyrodniczo,
- ochronie różnorodności biologicznej na obszarach miejskich i pozamiejskich w oparciu o gatunki rodzime np. banki genowe, parki miejskie, ogrody botaniczne, ekoparki,
- tworzeniu warunków dla prowadzenia działalności gospodarczej w oparciu o zasoby przyrodnicze regionu, poprzez ich promocję i zagospodarowanie do celów zrównoważonego i przyjaznego środowisku rozwoju turystyki,
- polegające na budowie i modernizacji niezbędnej infrastruktury związanej z ochroną, przywróceniem właściwego stanu siedlisk przyrodniczych i gatunków,
- budowie, rozbudowie, modernizacji i doposażeniu ośrodków prowadzących działalność w zakresie edukacji ekologicznej oraz prowadzenie kampanii informacyjno-promocyjnych.

Typy beneficjentów:

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia,
- organizacje samorządowe posiadające osobowość prawną,
- Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe i jego jednostki organizacyjne,
- parki narodowe, krajobrazowe i ich zespoły,
- instytucje badawcze,
- organizacje pożytku publicznego, zajmujące się ochroną przyrody

Poziom dofinansowania:

Podstawowy poziom dofinansowania środkami RPOWŚ 2014-2020 dla projektu wynosi 85% kosztów kwalifikowanych. W przypadku, gdy wsparcie projektu stanowi pomoc publiczną, maksymalny poziom dofinansowania projektu wynika z odpowiednich przepisów, regulujących zasady udzielania pomocy publicznej.

Crossfinancing:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 6.4 nie przewiduje się zastosowania mechanizmu finansowania krzyżowego.

Terytorialny rozkład interwencji priorytetu inwestycyjnego:

Z alokacji tego priorytetu inwestycyjnego 6.4 w Osi priorytetowej 4. Dziedzictwo naturalne i kulturowe przewiduje się wydzielenie kopert finansowych dla następującego Obszaru Strategicznej Interwencji:

- obszar Gór Świętokrzyskich.

Kierunkowe zasady wyboru projektów:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 6.4 zakłada się zastosowanie dwóch trybów wyboru projektów: konkursowy (z uwzględnieniem modeli: otwartego, zamkniętego itp.) i pozakonkursowy.

Zastosowanie określonego trybu wyboru projektów służyć będzie zapewnieniu maksymalnego stopnia osiągnięcia celów w ramach priorytetu, poprzez wybór tych w największym stopniu odpowiadających oczekiwanym rezultatom.

Proces wyboru projektów uwzględniać będzie wymogi wynikające z rozporządzenia ogólnego, w szczególności w zakresie stosowania przejrzystych i niedyskryminacyjnych procedur wyboru i kryteriów. Metodyka oraz kryteria wyboru operacji zostaną zatwierdzone przez Komitet Monitorujący.

W trybie konkursowym projekty wybierane będą w oparciu o określone kryteria wyboru projektów pozostające w zgodności z celami Programu. Z uwagi na szeroką grupę potencjalnych beneficjentów uprawnionych do ubiegania się o dotację w ramach priorytetów, zastosowanie trybu konkursowego pozwoli na wybór jedynie tych projektów o najwyższej wartości dodanej.

Dodatkowo w przypadku projektów o strategicznym charakterze w ramach priorytetu przewiduje się możliwość zastosowania trybu pozakonkursowego.

Wykorzystanie instrumentów finansowych:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 6.4 nie przewiduje się wykorzystania instrumentów finansowych.

Planowane duże projekty:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 6.4 nie będą wspierane duże projekty.

Układ wskaźników produktu:

Tabela 5: Zestawienie wspólnych i specyficznych dla programu wskaźników produktu dla EFRR, EFS i FS, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów

Lp.	Wskaźnik produktu (EFRR, FS, EFS) WLWK 2014 oraz wskaźniki specyficzne dla programu	Jednostka pomiaru	fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Liczba parków krajobrazowych i rezerwatów przyrody objętych wsparciem	szt.	EFRR	Słabiej rozwinięty			Raz na rok
2.	Liczba wybudowanych obiektów turystycznych i rekreacyjnych	szt.	EFRR	Słabiej rozwinięty			Raz na rok
3.	Liczba przebudowanych lub zmodernizowanych obiektów turystycznych i rekreacyjnych	szt.	EFRR	Słabiej rozwinięty			Raz na rok
4.	Długość utworzonych szlaków turystycznych	km	EFRR	Słabiej rozwinięty			Raz na rok
5.	Długość przebudowanych szlaków turystycznych	km	EFRR	Słabiej rozwinięty			Raz na rok
6.	Liczba ośrodków	szt.	EFRR	Słabiej			Raz na rok

	prowadzących działalność w zakresie edukacji ekologicznej objętej wsparciem			rozwinęty			
7.	Liczba wspartych obiektów infrastruktury siedlisk	szt.	EFRR	Słabiej rozwinęty			Raz na rok

Priorytet inwestycyjny 6.5. działania mające na celu poprawę stanu środowiska miejskiego, w tym rekultywacja terenów przemysłowych i redukcja zanieczyszczenia powietrza

W ramach priorytetu inwestycyjnego realizowane będą działania skierowane do małych i średnich przedsiębiorstw mające na celu poprawę jakości powietrza poprzez wprowadzane instalacje i urządzenia do redukcji zanieczyszczeń. Interwencja w ramach priorytetu dotyczyć będzie także monitoringu poziomu hałasu.

Przewidziane jest także wsparcie polegające na rekultywacji terenów zdegradowanych, w tym ochrona przed zanieczyszczeniami przemysłowymi, a także nadanie nowych funkcji tym terenom.

Uzupełnienie tego priorytetu stanowić będzie możliwość realizacji projektów w zakresie budowy systemów pomiarowych stopnia zanieczyszczenia powietrza oraz informowania mieszkańców o poziomach zanieczyszczeń.

Cel szczegółowy: Poprawa jakości środowiska w miastach i obszarach przemysłowych.

Tabela 3: Zestawienie specyficznych dla programu wskaźników rezultatu dla EFRR, w podziale na cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego

Lp.	Wskaźnik strategiczny z UP (jeśli zasadne)	Wskaźnik rezultatu (strategicznego) (EFRR/ FS)	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.		Udział gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji w powierzchni ogółem	%	Słabiej rozwinęty					Raz na rok

Najważniejsze typy przedsięwzięć:

Do najważniejszych typów przedsięwzięć, objętych wsparciem w priorytecie inwestycyjnym 6.5 należą:

- projekty z zakresu poprawy jakości powietrza w sektorze MŚP, w tym instalacje i urządzenia do redukcji zanieczyszczeń powietrza, systemy monitoringu powietrza, projekty dotyczące ograniczania i monitoringu poziomu hałasu,
- projekty z zakresu rekultywacji terenów zdegradowanych, w tym: likwidowanie izolacji tych obszarów od pozostałych przestrzeni miejskich, zabezpieczenie przed niekontrolowanym przedostaniem się zanieczyszczeń przemysłowych do wód gruntowych, zatrzymanie dalszej degradacji tych terenów, poprawa estetyki przestrzeni miejskiej, udostępnienie terenów dla mieszkańców (np. dla celów rekreacyjnych), ożywienie terenów przemysłowych poprzez wprowadzenie na teren rewitalizowany nowych inwestycji,

- systemy pomiaru zanieczyszczeń w miastach oraz systemy informowania mieszkańców o poziomach zanieczyszczeń.

Typy beneficjentów:

Mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa z terenu województwa świętokrzyskiego, jednostki samorządu terytorialnego lub podmioty działające w imieniu JST

Poziom dofinansowania:

Podstawowy poziom dofinansowania środkami RPOWŚ 2014-2020 dla projektu wynosi 85% kosztów kwalifikowanych. W przypadku, gdy wsparcie projektu stanowi pomoc publiczną, maksymalny poziom dofinansowania projektu wynika z odpowiednich przepisów, regulujących zasady udzielania pomocy publicznej.

Crossfinancing:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 6.5 nie przewiduje się zastosowania mechanizmu finansowania krzyżowego.

Terytorialny rozkład interwencji priorytetu inwestycyjnego:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 6.5 nie przewiduje się zastosowania koncentracji terytorialnej.

Kierunkowe zasady wyboru projektów:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 6.5 zakłada się zastosowanie dwóch trybów wyboru projektów: konkursowy (z uwzględnieniem modeli: otwartego, zamkniętego itp.) i pozakonkursowy.

Zastosowanie określonego trybu wyboru projektów służyć będzie zapewnieniu maksymalnego stopnia osiągnięcia celów w ramach priorytetu, poprzez wybór tych w największym stopniu odpowiadających oczekiwanym rezultatom.

Proces wyboru projektów uwzględnić będzie wymogi wynikające z rozporządzenia ogólnego, w szczególności w zakresie stosowania przejrzystych niedyskryminacyjnych procedur wyboru i kryteriów. Metodyka oraz kryteria wyboru operacji zostaną zatwierdzone przez Komitet Monitorujący.

W trybie konkursowym projekty wybierane będą w oparciu o określone kryteria wyboru projektów pozostające w zgodności z celami Programu. Z uwagi na szeroką grupę potencjalnych beneficjentów uprawnionych do ubiegania się o dotację w ramach priorytetów, zastosowanie trybu konkursowego pozwoli na wybór jedynie tych projektów o najwyższej wartości dodanej.

Dodatkowo w przypadku projektów o strategicznym charakterze w ramach priorytetu przewiduje się możliwość zastosowania trybu pozakonkursowego.

Wykorzystanie instrumentów finansowych:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 6.5 nie przewiduje się wykorzystania instrumentów finansowych

Planowane duże projekty:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 6.5 nie będą wspierane duże projekty.

Układ wskaźników produktu:

Tabela 5: Zestawienie wspólnych i specyficznych dla programu wskaźników produktu dla EFRR, EFS i FS, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów

Lp.	Wskaźnik produktu (EFRR, FS, EFS) WLWK 2014 oraz wskaźniki specyficzne dla programu	Jednostka pomiaru	fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Łączna powierzchnia zrehabilitowanych gruntów	ha	EFRR	Słabiej rozwinięty			Raz na rok
2.	Nowa otwarta przestrzeń na obszarach miejskich	m ²	EFRR	Słabiej rozwinięty			Raz na rok
3.	Liczba przedsiębiorstw objętych wsparciem	szt.	EFRR	Słabiej rozwinięty			Raz na rok

Opis przedsięwzięć EFS z zakresu innowacji społecznych, współpracy trans-granicznej oraz wkładu EFS do realizacji celów tematycznych 1-7

Do uzupełnienia w toku dalszych prac nad Programem

Ramy wykonania osi priorytetowej

Do uzupełnienia w toku dalszych prac nad Programem

Kategoryzacja interwencji osi priorytetowej

Do uzupełnienia w toku dalszych prac nad Programem

Planowane wykorzystanie pomocy technicznej dla wzmocnienia zdolności administracyjnych

W ramach Osi priorytetowej 4. nie przewiduje się wykorzystania pomocy technicznej dla wzmocnienia zdolności administracyjnych.

4.5 Oś priorytetowa 5. Nowoczesna komunikacja

Opis osi priorytetowej:

Oś priorytetowa 5. Nowoczesna komunikacja zakłada realizację inwestycji, które służyć będą poprawie funkcjonowania kluczowego systemu transportowego w regionie. Realizacja przedmiotowej osi za pomocą priorytetów inwestycyjnych, stanowić będzie jeden z głównych kroków do usuwania barier przestrzennych z jakimi nieustannie borykają się mieszkańcy regionu. Dostępność transportowa jest istotnym czynnikiem atrakcyjności inwestycyjnej regionu, ale i czynnikiem wpływającym na wielopłaszczyznowy rozwój samego regionu. Im większa dostępność transportowa, tym lepsze potencjalnie warunki rozwoju demograficznego i gospodarczego.

W ramach Osi wsparcie uzyskają inwestycje z zakresu budowy, rozbudowy, przebudowy najistotniejszych elementów infrastruktury drogowej regionu, poprawiających dostępność do dróg znajdujących się w sieci TEN-T. Wsparcie skoncentrowane zostanie przede wszystkim na drogach wojewódzkich, które łączą sieci lokalne z drogami krajowymi, ekspresowymi i autostradami.

Z punktu widzenia rozwoju regionu ważne jest również indywidualne podejście do transportu kołowego. Inwestycje w transport kolejowy będą stanowić istotne ogniwo zarówno w kontekście rozwoju pod względem gospodarczym i społecznym jak również ekologicznym. Transport kolejowy odgrywa szczególną rolę w zahamowaniu negatywnego oddziaływania całego transportu na środowisko, a co za tym idzie, na zdrowie ludzi. Ze względu na fakt, iż kolej jest znacznie mniej uciążliwa dla środowiska, a niżeli transport samochodowy zachodzi konieczność głębszego spojrzenia na rozwój kolei, co przyniesie znaczące korzyści zarówno dla nas jak i dla środowiska naturalnego.

Priorytety inwestycyjne realizowane w ramach osi priorytetowej:

Priorytet inwestycyjny 7.2. *zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T*

Priorytet inwestycyjny ukierunkowany jest na wsparcie inwestycji dotyczących dróg wojewódzkich, które ze względu na swój przebieg odgrywają istotną rolę w rozwoju społeczno – gospodarczym regionu oraz będą stanowić połączenie z siecią TEN-T. Interwencja w ramach priorytetu ukierunkowana będzie również na inwestycje dotyczące poprawy bezpieczeństwa i przepustowości ruchu drogowego na sieci TEN-T i poza siecią TEN-T.

Cel szczegółowy: Poprawa połączeń transportowych województwa z siecią korytarzy krajowych i europejskich oraz największymi polskimi miastami.

Tabela 3: Zestawienie specyficznych dla programu wskaźników rezultatu dla EFRR, w podziale na cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego

Lp.	Wskaźnik strategiczny z UP (jeśli zasadne)	Wskaźnik rezultatu (strategicznego) (EFRR/ FS)	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.		Oszczędność czasu przejazdu		Słabiej rozwinięty					Raz do roku

Najważniejsze typy przedsięwzięć:

W priorytecie inwestycyjnym 7.2 dofinansowanie ukierunkowane będzie na budowę lub przebudowę dróg wojewódzkich, stanowiących połączenie z siecią dróg krajowych, ekspresowych oraz autostrad, oraz z ośrodkami miejskimi w sąsiednich regionach, w tym inwestycje na rzecz poprawy bezpieczeństwa i przepustowości ruchu na tych drogach (ITS).

Typy beneficjentów:

Samorząd Województwa Świętokrzyskiego

Poziom dofinansowania:

Podstawowy poziom dofinansowania środkami RPOWŚ 2014 – 2020 dla projektu wynosi 85% kosztów kwalifikowanych. W przypadku, gdy wsparcie projektu stanowi pomoc publiczną, maksymalny poziom dofinansowania projektu wynika z odpowiednich przepisów, regulujących zasady udzielania pomocy publicznej.

Crossfinancing:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 7.2 nie przewiduje się zastosowania mechanizmu finansowania krzyżowego.

Terytorialny rozkład interwencji priorytetu inwestycyjnego:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 7.2 nie przewiduje się zastosowania koncentracji terytorialnej.

Kierunkowe zasady wyboru projektów:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 7.2 zakłada się zastosowanie pozakonkursowego trybu wyboru projektów. Służyć będzie to zapewnieniu maksymalnego stopnia osiągnięcia celów w ramach priorytetu, poprzez wybór projektów o strategicznym charakterze, w największym stopniu odpowiadających oczekiwanym rezultatom. Metodyka oraz kryteria wyboru operacji zostaną zatwierdzone przez Komitet Monitorujący.

Wykorzystanie instrumentów finansowych:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 7.2 nie przewiduje się wykorzystania instrumentów finansowych

Planowane duże projekty:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 7.2 nie będą wspierane duże projekty.

Układ wskaźników produktu:

Tabela 5: Zestawienie wspólnych i specyficznych dla programu wskaźników produktu dla EFRR, EFS i FS, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów

Lp.	Wskaźnik produktu (EFRR, FS, EFS) WLWK 2014 oraz wskaźniki specyficzne dla programu	Jednostka pomiaru	fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Liczba projektów w zakresie poprawy bezpieczeństwa uczestników ruchu	szt.	EFRR	Słabiej rozwinięty			Raz na rok
2.	Całkowita długość nowych dróg	km	EFRR	Słabiej rozwinięty			Raz na rok
3.	Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg	km	EFRR	Słabiej rozwinięty			Raz na rok

Priorytet inwestycyjny 7.3. rozwój przyjaznych dla środowiska i niskoemisyjnych systemów transportu, włączając transport śródlądowy, morski, porty i połączenia multimodalne

Priorytet inwestycyjny zakłada realizację kompleksowych projektów ukierunkowanych na wsparcie istniejącej infrastruktury transportu publicznego w tym towarowego, co znacząco wpłynie na poprawę systemu komunikacyjnego w szczególności miast.

Rezultatem wspieranych inwestycji będzie podniesienie jakości transportu publicznego w tym towarowego oraz działania skierowane na zwiększenie efektywności funkcjonowania układów transportowych. Realizacja działań przyczyni się do podniesienia bezpieczeństwa uczestników ruchu poprzez wprowadzanie nowych rozwiązań m.in. centra zarządzania ruchem, centra przesiadkowe, centra logistyczne, centra informacyjne dotyczące ruchu, wielofunkcyjne sygnalizacje świetlne.

Cel szczegółowy: Poprawa jakości wewnętrznych połączeń komunikacyjnych w regionie, szczególnie w kontekście zwiększenia dostępu do lokalnych rynków pracy oraz stref aktywności gospodarczej.

Tabela 3: Zestawienie specyficznych dla programu wskaźników rezultatu dla EFRR, w podziale na cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego

Lp.	Wskaźnik strategiczny z UP (jeśli zasadne)	Wskaźnik rezultatu (strategicznego) (EFRR/ FS)	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.		Oszczędność czasu przejazdu		Słabiej rozwinięty					Raz na rok

Najważniejsze typy przedsięwzięć:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 7.3 planuje się wsparcie kompleksowych projektów z zakresu budowy, przebudowy lub modernizacji infrastruktury oraz wdrażania rozwiązań i technik zarządzania i monitorowania ruchu dla:

- centrów logistycznych i terminali przeładunkowych (nie należących do sieci TEN-T),
- centrów przesiadkowych (w tym np. parkingi Park&Ride, parkingi rowerowe).

Typy beneficjentów:

Przedsiębiorstwa z terenu województwa świętokrzyskiego, jednostki samorządu terytorialnego lub podmioty działające w imieniu JST

Poziom dofinansowania:

Podstawowy poziom dofinansowania środkami RPOWŚ 2014 – 2020 dla projektu wynosi 85% kosztów kwalifikowanych. W przypadku, gdy wsparcie projektu stanowi pomoc publiczną, maksymalny poziom dofinansowania projektu wynika z odpowiednich przepisów, regulujących zasady udzielania pomocy publicznej.

Crossfinancing:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 7.3 nie przewiduje się zastosowania mechanizmu finansowania krzyżowego.

Terytorialny rozkład interwencji priorytetu inwestycyjnego:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 7.3 nie przewiduje się zastosowania koncentracji terytorialnej.

Kierunkowe zasady wyboru projektów:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 7.3 zakłada się zastosowanie dwóch trybów wyboru projektów: konkursowy (z uwzględnieniem modeli: otwartego, zamkniętego itp.) i pozakonkursowy.

Zastosowanie określonego trybu wyboru projektów służyć będzie zapewnieniu maksymalnego stopnia osiągnięcia celów w ramach priorytetu, poprzez wybór tych w największym stopniu odpowiadających oczekiwanym rezultatom.

Proces wyboru projektów uwzględniać będzie wymogi wynikające z rozporządzenia ogólnego, w szczególności w zakresie stosowania przejrzystych i niedyskryminacyjnych procedur wyboru i kryteriów. Metodyka oraz kryteria wyboru operacji zostaną zatwierdzone przez Komitet Monitorujący.

W trybie konkursowym projekty wybierane będą w oparciu o określone kryteria wyboru projektów pozostające w zgodności z celami Programu. Z uwagi na szeroką grupę potencjalnych beneficjentów uprawnionych do ubiegania się o dotację w ramach priorytetów, zastosowanie trybu konkursowego pozwoli na wybór jedynie tych projektów o najwyższej wartości dodanej.

Dodatkowo w przypadku projektów o strategicznym charakterze w ramach priorytetu przewiduje się możliwość zastosowania trybu pozakonkursowego.

Wykorzystanie instrumentów finansowych:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 7.3 nie przewiduje się wykorzystania instrumentów finansowych

Planowane duże projekty:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 7.3 nie będą wspierane duże projekty.

Układ wskaźników produktu:

Tabela 5: Zestawienie wspólnych i specyficznych dla programu wskaźników produktu dla EFRR, EFS i FS, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów

Lp.	Wskaźnik produktu (EFRR, FS, EFS) WLWK 2014 oraz wskaźniki specyficzne dla programu	Jednostka pomiaru	fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Liczba wybudowanych lub przebudowanych centrów logistycznych dla obsługi transportu multimodalnego	szt.	EFRR				Raz na rok

Priorytet inwestycyjny 7.4. rozwój i rehabilitacja kompleksowego, nowoczesnego i interoperacyjnego systemu transportu kolejowego

Priorytet inwestycyjny zakłada wsparcie inwestycji dotyczących budowy, modernizacji sieci kolejowej i infrastruktury dworcowej poza siecią TEN-T, której zarządcą jest samorząd.

Interwencja, zatem zakłada wsparcie inwestycji polegających na budowie, modernizacji i rehabilitacji odcinków sieci kolejowej o znaczeniu regionalnym, które ze względu na swoje szczególne znaczenie dla regionu będą wpływać na znaczną poprawę połączeń między aglomeracjami miejskimi w Polsce, szczególnie między Kielcami a Warszawa i Łodzią.

Cel szczegółowy: Poprawa jakości wewnętrznych połączeń komunikacyjnych w regionie, szczególnie w kontekście zwiększenia dostępu do lokalnych rynków pracy oraz stref aktywności gospodarczej

Tabela 3: Zestawienie specyficznych dla programu wskaźników rezultatu dla EFRR, w podziale na cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego

Lp.	Wskaźnik strategiczny z UP (jeśli zasadne)	Wskaźnik rezultatu (strategicznego) (EFRR/ FS)	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.		Oszczędność czasu przejazdu		Słabiej rozwinięty					Raz na rok

Najważniejsze typy przedsięwzięć:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 7.4 planuje się realizację co najmniej jednego projektu, dotyczącego budowy i przebudowy infrastruktury kolejowej.

Typy beneficjentów:

PKP PLK, Samorząd Województwa Świętokrzyskiego.

Poziom dofinansowania:

Podstawowy poziom dofinansowania środkami RPOWŚ 2014 – 2020 dla projektu wynosi 85% kosztów kwalifikowanych. W przypadku, gdy wsparcie projektu stanowi pomoc publiczną, maksymalny poziom dofinansowania projektu wynika z odpowiednich przepisów, regulujących zasady udzielania pomocy publicznej.

Crossfinancing:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 7.4 nie przewiduje się zastosowania mechanizmu finansowania krzyżowego.

Terytorialny rozkład interwencji priorytetu inwestycyjnego:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 7.4 realizowany będzie jeden projekt kluczowy.

Kierunkowe zasady wyboru projektów:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 7.4 zakłada się zastosowanie pozakonkursowego trybu wyboru projektów. Służyć będzie to zapewnieniu maksymalnego stopnia osiągnięcia celów w ramach priorytetu, poprzez wybór projektu o strategicznym charakterze, w największym stopniu odpowiadającego oczekiwanym rezultatom. Metodyka oraz kryteria wyboru operacji zostaną zatwierdzone przez Komitet Monitorujący.

Wykorzystanie instrumentów finansowych:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 7.4 nie przewiduje się wykorzystania instrumentów finansowych

Planowane duże projekty:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 7.4 nie będą wspierane duże projekty.

Układ wskaźników produktu:

Tabela 5: Zestawienie wspólnych i specyficznych dla programu wskaźników produktu dla EFRR, EFS i FS, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów

Lp.	Wskaźnik produktu (EFRR, FS, EFS WLWK 2014 oraz wskaźniki specyficzne dla programu)	Jednostka pomiaru	fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Całkowita długość nowych linii kolejowych	km	EFRR	Słabiej rozwinięty			Raz na rok
2.	Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych linii kolejowych	km	EFRR	Słabiej rozwinięty			Raz na rok

Opis przedsięwzięć EFS z zakresu innowacji społecznych, współpracy trans-granicznej oraz wkładu EFS do realizacji celów tematycznych 1-7

Do uzupełnienia w toku dalszych prac nad Programem

Ramy wykonania osi priorytetowej

Do uzupełnienia w toku dalszych prac nad Programem

Kategoryzacja interwencji osi priorytetowej

Do uzupełnienia w toku dalszych prac nad Programem

Planowane wykorzystanie pomocy technicznej dla wzmocnienia zdolności administracyjnych

W ramach Osi priorytetowej 5. przewiduje się wykorzystanie pomocy technicznej dla wzmocnienia zdolności administracyjnych.

4.6 Oś priorytetowa 6. Rozwój miast

Opis osi priorytetowej:

Głównym celem osi priorytetowej 6. Rozwój miast jest poprawa konkurencyjności i wzmocnienie zdolności miasta Kielce i jego obszaru funkcjonalnego do kreowania szybszego wzrostu gospodarczego i poprawy jakości życia jego mieszkańców, jak również wsparcie rozwoju miast i miasteczek w województwie świętokrzyskim.

Przedmiotowa oś priorytetowa ukierunkowana jest na działania związane ze wsparciem w ramach ZIT efektywności energetycznej i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w budynkach publicznych oraz w sektorze mieszkaniowym.

Oś priorytetowa 6. przewiduje również wsparcie za pomocą instrumentu ZIT projektów mających na celu ochronę i przywrócenie różnorodności biologicznej zbiorników wodnych, a także dofinansowanie inwestycji przyczyniających się do poprawy, ochrony oraz wykorzystania do celów turystycznych cennych przyrodniczo obszarów znajdujących się na obszarze funkcjonalnym Miasta Kielce.

Niniejsza oś priorytetowa zakłada ponadto realizację inwestycji, które bezpośrednio wpłyną na podniesienie standardów połączeń drogowych na drogach o różnej kategorii na obszarze funkcjonalnym Kielc, co ma kluczowe znaczenie w rozwoju zarówno społecznym jak i gospodarczym gmin wchodzących w zakres ZIT.

W ramach osi priorytetowej planuje się wsparcie infrastruktury edukacyjnej, m.in. budowy, rozbudowy oraz modernizacji jednostek dydaktycznych, zakupu niezbędnego wyposażenia na potrzeby działalności placówek oraz dofinansowanie infrastruktury szkolnictwa zawodowego.

Obok interwencji skierowanej do ZIT, ramach osi priorytetowej 6. przewidziano działania dotyczące kompleksowych inwestycji mających na celu ożywienie zdegradowanych obszarów miast, które utraciły swoją pierwotną funkcję poprzez nadawanie i przywracanie im funkcji gospodarczych, edukacyjnych, turystycznych, rekreacyjnych, społecznych i kulturalnych.

Priorytety inwestycyjne realizowane w ramach osi priorytetowej:

Priorytet inwestycyjny 4.3. *wspieranie efektywności energetycznej i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w budynkach publicznych i sektorze mieszkaniowym*

Priorytet inwestycyjny ukierunkowany jest przede wszystkim na wsparcie kompleksowych projektów dotyczących poprawy efektywności wykorzystania energii w budownictwie, zarówno w budynkach użyteczności publicznej, jak i w sektorze mieszkaniowym, w zakresie budynków mieszkalnych wchodzących w skład zasobów mieszkalnych gmin. Rezultatem realizacji przedmiotowego priorytetu będzie uzyskanie niższego zużycia energii, m.in. w zakresie ogrzewania, oświetlenia pomieszczeń, ewentualnego chłodzenia, wentylacji czy przygotowania ciepłej wody. Realizacja celu tego priorytetu inwestycyjnego ukierunkowana jest na zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego poprzez znaczne zmniejszenie zapotrzebowania na energię powszechnie dostępną oraz dywersyfikację źródeł energii w kierunku energii odnawialnej.

Interwencja w ramach priorytetu obejmować będzie również wsparcie termomodernizacji obiektów użyteczności publicznej i wielorodzinnych budynków mieszkalnych, w tym wymiany wyposażenia tych obiektów na energooszczędne.

Cel szczegółowy: Poprawa warunków do rozwoju gospodarczego obszarów miejskich.

Tabela 3: Zestawienie specyficznych dla programu wskaźników rezultatu dla EFRR, w podziale na cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego

Lp.	Wskaźnik strategiczny z UP (jeśli zasadne)	Wskaźnik rezultatu (strategicznego) (EFRR/FS)	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Udział energii ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii brutto	EFRR	%	Słabiej rozwinięty	10,4	2011		GUS	Raz na rok

Najważniejsze typy przedsięwzięć:

Interwencja zostanie skierowana na projekty, dotyczące kompleksowej modernizacji energetycznej budynków publicznych (z wyłączeniem jednostek podległych administracji centralnej) oraz mieszkalnych wchodzących w skład zasobu mieszkaniowego gminy wraz z wymianą wyposażenia tych obiektów na energooszczędne, w zakresie związanym m.in. z:

- ociepleniem obiektu,
- wymianą okien, drzwi zewnętrznych oraz oświetlenia na energooszczędne,
- przebudową systemów grzewczych (wraz z wymianą źródła ciepła – likwidacja pieców grzewczych na opał stały), systemów wentylacji i klimatyzacji, systemów wodno-kanalizacyjnych,
- instalacją OZE w modernizowanych energetycznie budynkach,
- instalacją systemów chłodzących, w tym również z OZE,
- instalowaniem urządzeń energooszczędnych najnowszej generacji (np. kolektory słoneczne).

Typy beneficjentów:

- jednostki samorządu terytorialnego,
- samorządowe jednostki organizacyjne posiadające osobowość prawną,

Poziom dofinansowania:

Podstawowy poziom dofinansowania środkami RPOWŚ 2014 – 2020 dla projektu wynosi 85% kosztów kwalifikowanych. W przypadku, gdy wsparcie projektu stanowi pomoc publiczną, maksymalny poziom dofinansowania projektu wynika z odpowiednich przepisów, regulujących zasady udzielania pomocy publicznej.

Crossfinancing:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 4.3 nie przewiduje się zastosowania mechanizmu finansowania krzyżowego.

Terytorialny rozkład interwencji priorytetu inwestycyjnego:

Wdrażanie priorytetu inwestycyjnego 4.3 w ramach Osi priorytetowej 6. Rozwój miast, odbywać się będzie w formie Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych na obszarze funkcjonalnym Kielc.

Kierunkowe zasady wyboru projektów:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 4.3 wsparcie udzielane będzie w trybie konkursowym jak i pozakonkursowym. Wybór projektów do realizacji będzie opierał się na kryteriach zaakceptowanych przez Komitet Monitorujący. Kryteria wyboru projektów odnosić się będą do założonych celów.

Wykorzystanie instrumentów finansowych:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 4.3 nie przewiduje się wykorzystania instrumentów inżynierii finansowej.

Planowane duże projekty:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 4.3 nie będą wspierane duże projekty.

Układ wskaźników produktu:

Tabela 5: Zestawienie wspólnych i specyficznych dla programu wskaźników produktu dla EFRR, EFS i FS, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów

Lp.	Wskaźnik produktu (EFRR, FS, EFS) WLWK 2014 oraz wskaźniki specyficzne dla programu	Jednostka pomiaru	fundusz	kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków	szt.	EFRR	Słabiej rozwinięte			Raz do roku

Priorytet inwestycyjny 6.4 ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz promowanie usług ekosystemowych, w tym programu natura 2000 oraz zielonej infrastruktury

Priorytet inwestycyjny ukierunkowany jest na kompleksowe działania mające na celu przywrócenie różnorodności biologicznej istniejących zbiorników wodnych znajdujących się na obszarze funkcjonalnym miasta Kielce objętego realizacją ZIT.

Realizacja priorytetu przyczyni się do poprawy i ochrony obszarów cennych przyrodniczo na terenie województwa oraz wykorzystania tych zasobów dla rozwoju turystyki.

Cel szczegółowy: Zacieśnienie istniejących powiązań na obszarze funkcjonalnym Kielc, skutkujące wzrostem potencjału społeczno-gospodarczego tego obszaru.

Tabela 3: Zestawienie specyficznych dla programu wskaźników rezultatu dla EFRR, w podziale na cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego

Lp.	Wskaźnik strategiczny z UP (jeśli zasadne)	Wskaźnik rezultatu (strategicznego) (EFRR/ FS)	Jednostka pomiaru	kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania

Najważniejsze typy przedsięwzięć:

Do uzupełnienia w toku dalszych prac nad Programem

Typy beneficjentów:

Jednostki samorządu terytorialnego na obszarze objętym ZIT

Poziom dofinansowania:

Podstawowy poziom dofinansowania środkami RPOWŚ 2014 – 2020 dla projektu wynosi 85% kosztów kwalifikowanych. W przypadku, gdy wsparcie projektu stanowi pomoc publiczną, maksymalny poziom dofinansowania projektu wynika z odpowiednich przepisów, regulujących zasady udzielania pomocy publicznej.

Crossfinancing:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 6.4 nie przewiduje się zastosowania mechanizmu finansowania krzyżowego.

Terytorialny rozkład interwencji priorytetu inwestycyjnego:

Wdrażanie priorytetu inwestycyjnego 6.4 w ramach Osi priorytetowej 6. Rozwój miast, odbywać się będzie w formie Zintegrowanych Inwestycji terytorialnych na obszarze funkcjonalnym Kielc.

Kierunkowe zasady wyboru projektów:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 6.4 wsparcie udzielane będzie w trybie konkursowym jak i pozakonkursowym. Wybór projektów do realizacji będzie opierał się na kryteriach zaakceptowanych przez Komitet Monitorujący. Kryteria wyboru projektów odnosić się będą do założonych celów.

Wykorzystanie instrumentów finansowych:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 6.4 nie przewiduje się zastosowania instrumentów inżynierii finansowej.

Planowane duże projekty:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 6.4 nie będą wspierane duże projekty.

Układ wskaźników produktu:

Tabela 5: Zestawienie wspólnych i specyficznych dla programu wskaźników produktu dla EFRR, EFS i FS, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów

Lp.	Wskaźnik produktu (EFRR, FS, EFS) WLWK 2014 oraz wskaźniki specyficzne dla programu	Jednostka pomiaru	fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.							
2.							

Do uzupełnienia w toku dalszych prac nad Programem.

Priorytet inwestycyjny 7.2. zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T

Priorytet inwestycyjny zakłada realizację inwestycji, które bezpośrednio wpłyną na podniesienie standardów połączeń drogowych na drogach o różnej kategorii na obszarze funkcjonalnym Kielc. Inwestycje w ramach priorytetu polegać będą na budowie, przebudowie dróg różnych kategorii należących do sieci połączeń gmin

Kieleckiego Obszaru Funkcjonalnego z jego rdzeniem. Realizacja celu przedmiotowego priorytetu wpływać będzie na zwiększenie mobilności mieszkańców oraz służyć będzie poprawie dostępności do ośrodków rozwoju gospodarczego, do rynku pracy, edukacji czy też opieki zdrowotnej. Interwencja w ramach priorytetu ukierunkowana będzie również na inwestycje dotyczące poprawy bezpieczeństwa i przepustowości ruchu drogowego na tych drogach.

Cel szczegółowy: Poprawa warunków do rozwoju gospodarczego obszarów miejskich, w tym poprzemysłowych.

Tabela 3: Zestawienie specyficznych dla programu wskaźników rezultatu dla EFRR, w podziale na cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego

Lp.	Wskaźnik strategiczny z UP (jeśli zasadne)	Wskaźnik rezultatu (strategicznego) (EFRR/ FS)	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.		Oszczędność czasu przejazdu	min	Słabiej rozwinięty					Raz do roku

Najważniejsze typy przedsięwzięć:

W ramach priorytetu 7.2 zaplanowano budowę, przebudowę dróg różnych kategorii na obszarze funkcjonalnym Kielc usprawniających połączenia komunikacyjne na tym obszarze, w tym inwestycje na rzecz poprawy bezpieczeństwa i przepustowości ruchu na tych drogach (ITS).

Typy beneficjentów:

Jednostki samorządu terytorialnego na obszarze objętym ZIT

Poziom dofinansowania:

Podstawowy poziom dofinansowania środkami RPOWŚ 2014 – 2020 dla projektu wynosi 85% kosztów kwalifikowanych. W przypadku, gdy wsparcie projektu stanowi pomoc publiczną, maksymalny poziom dofinansowania projektu wynika z odpowiednich przepisów, regulujących zasady udzielania pomocy publicznej.

Crossfinancing:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 7.2 nie przewiduje się zastosowania mechanizmu finansowania krzyżowego.

Terytorialny rozkład interwencji priorytetu inwestycyjnego:

Wdrażanie tego priorytetu inwestycyjnego w ramach Osi priorytetowej 6. Rozwój miast, odbywać się będzie w formie Zintegrowanych Inwestycji terytorialnych na obszarze funkcjonalnym Kielc.

Kierunkowe zasady wyboru projektów:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 7.2 wsparcie udzielane będzie w trybie konkursowym jak i pozakonkursowym. Wybór projektów do realizacji będzie opierał się na kryteriach zaakceptowanych przez Komitet Monitorujący. Kryteria wyboru projektów odnoszą się do założonych celów.

Wykorzystanie instrumentów finansowych:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 7.2 nie przewiduje się zastosowania instrumentów inżynierii finansowej.

Planowane duże projekty:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 7.2 nie będą wspierane duże projekty.

Układ wskaźników produktu:

Tabela 5: Zestawienie wspólnych i specyficznych dla programu wskaźników produktu dla EFRR, EFS i FS, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów

Lp.	Wskaźnik produktu (EFRR, FS, EFS) WLWK 2014 oraz wskaźniki specyficzne dla programu	Jednostka pomiaru	fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg	km	EFRR	Słabiej rozwinięty			Raz na rok
2.	Liczba projektów w zakresie poprawy bezpieczeństwa uczestników ruchu	Szt.	EFRR	Słabiej rozwinięty			Raz na rok

Priorytet inwestycyjny 9.2. *wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich*

Realizacja celów priorytetu inwestycyjnego nastąpi poprzez kompleksowe rozwiązywanie istotnych problemów społecznych na terenach zdegradowanych poprzez nadawanie i przywracanie funkcji gospodarczych, edukacyjnych, turystycznych, rekreacyjnych, społecznych i kulturalnych.

Inwestycje infrastrukturalne w ramach interwencji nakierowane będą na działania, których wynikiem będzie rozwiązywanie zdiagnozowanych problemów społecznych. Rezultatem przedmiotowej interwencji będzie poprawa estetyki funkcjonalnej przestrzeni publicznej, znaczne podniesienie atrakcyjności miast dla ruchu turystycznego, widoczne zmniejszenie ubóstwa oraz wykluczenia społecznego obszarów rewitalizowanych.

W ramach priorytetu wsparcie będzie udzielane projektom wynikającym z Lokalnych Planów Rewitalizacji. Projekty mogą wskazywać powiązanie ze wsparciem udzielanym w ramach Celu tematycznego 9. Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem i koncentrować się na takich zagadnieniach jak, m.in. przeciwdziałanie ubóstwa oraz eliminacja czynników prowadzących do wykluczenia społecznego.

Cel szczegółowy: Poprawa warunków do rozwoju gospodarczego obszarów miejskich, w tym przemysłowych.

Tabela 3: Zestawienie specyficznych dla programu wskaźników rezultatu dla EFRR, w podziale na cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego

Lp.	Wskaźnik strategiczny z UP (jeśli zasadne)	Wskaźnik rezultatu (strategicznego) (EFRR/ FS)	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.		Liczba nowo utworzonych miejsc pracy	tys. szt.	Słabiej rozwinięty	15,8	2011			Raz na rok

Najważniejsze typy przedsięwzięć:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 9.2 wsparcie kierowane będzie na projekty wpisujące się w Lokalne Plany Rewitalizacji, mające na celu rozwiązywanie zdiagnozowanych problemów społecznych.

Typy beneficjentów:

Jednostki samorządu terytorialnego, przedsiębiorstwa, partnerzy społeczni i gospodarczy.

Poziom dofinansowania:

Podstawowy poziom dofinansowania środkami RPOWŚ 2014 – 2020 dla projektu wynosi 85% kosztów kwalifikowanych. W przypadku, gdy wsparcie projektu stanowi pomoc publiczną, maksymalny poziom dofinansowania projektu wynika z odpowiednich przepisów, regulujących zasady udzielania pomocy publicznej.

Crossfinancing:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 9.2 nie przewiduje się zastosowania mechanizmu finansowania krzyżowego.

Terytorialny rozkład interwencji priorytetu inwestycyjnego:

Alokacja priorytetu inwestycyjnego 9.2 przeznaczona zostanie na działania rewitalizacyjne, poświęcone obszarom funkcjonalnym miast tracących funkcje społeczno – gospodarcze (Ostrowiec Świętokrzyski, Starachowice, Skarżysko-Kamienna) oraz na wsparcie rewitalizacji innych ośrodków wymagających takich działań.

Kierunkowe zasady wyboru projektów:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 9.2 wsparcie udzielane będzie w trybie konkursowym jak i pozakonkursowym. Wybór projektów do realizacji będzie opierał się na kryteriach zaakceptowanych przez Komitet Monitorujący. Kryteria wyboru projektów odnosić się będą do założonych celów.

Wykorzystanie instrumentów finansowych:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 9.2 nie przewiduje się zastosowania instrumentów inżynierii finansowej.

Planowane duże projekty:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 9.2 nie będą wspierane duże projekty.

Tabela 5: Zestawienie wspólnych i specyficznych dla programu wskaźników produktu dla EFRR, EFS i FS, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów

Lp.	Wskaźnik produktu (EFRR, WLWK oraz dla FS, EFS) 2014 wskaźniki specyficzne programu	Jednostka pomiaru	fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją	ha	EFRR	Słabiej rozwinięty			Raz na rok
2.	Liczba nowych/przebudowanych/przekształconych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	szt.	EFRR	Słabiej rozwinięty			Raz na rok

Priorytet inwestycyjny 10.4 inwestycje w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej

Wsparcie w ramach priorytetu inwestycyjnego skierowane będzie na inwestycje, które służyć będą poprawie infrastruktury edukacyjnej jednostek dydaktycznych funkcjonujących na terenie obszaru funkcjonalnego objętego realizacją ZIT.

Wsparcie w ramach priorytetu inwestycyjnego dotyczyć będzie budowy, rozbudowy i modernizacji jednostek dydaktycznych, zakupu niezbędnego wyposażenia na potrzeby działalności placówki oraz wsparcia infrastruktury szkolnictwa zawodowego.

Tabela 3: Zestawienie specyficznych dla programu wskaźników rezultatu dla EFRR, w podziale na cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego

Lp.	Wskaźnik strategiczny z UP (jeśli zasadne)	Wskaźnik rezultatu (strategicznego) (EFRR/ FS)	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania

Do uzupełnienia w toku dalszych prac nad Programem.

Najważniejsze typy przedsięwzięć:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 10.4 dofinansowanie dotyczyć będzie następujących typów przedsięwzięć:

- komplementarne i zintegrowane inwestycje w infrastrukturę służącą do szkoleń zawodowych i uczenia się przez całe życie, z uwzględnieniem infrastruktury ośrodków i centrów egzaminacyjnych,

Typy beneficjentów:

Jednostki samorządu terytorialnego z obszaru funkcjonalnego objętego ZIT, szkoły, centra kształcenia ustawicznego, uczelnie wyższe, podmioty działające na rzecz edukacji, centra kształcenia praktycznego, ośrodki i centra egzaminacyjne, ośrodki dokształcania i doskonalenia zawodowego, centra kształcenia zawodowego i ustawicznego

Poziom dofinansowania:

Podstawowy poziom dofinansowania środkami RPOWŚ 2014 – 2020 dla projektu wynosi 85% kosztów kwalifikowanych. W przypadku, gdy wsparcie projektu stanowi pomoc publiczną, maksymalny poziom dofinansowania projektu wynika z odpowiednich przepisów, regulujących zasady udzielania pomocy publicznej.

Crossfinancing:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 10.4 nie przewiduje się zastosowania mechanizmu finansowania krzyżowego.

Terytorialny rozkład interwencji priorytetu inwestycyjnego:

Wdrażanie priorytetu inwestycyjnego 10.4 w ramach Osi priorytetowej 6. Rozwój miast, odbywać się będzie w formie Zintegrowanych Inwestycji terytorialnych na obszarze funkcjonalnym Kielc.

Kierunkowe zasady wyboru projektów:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 10.4 wsparcie udzielane będzie w trybie konkursowym jak i pozakonkursowym. Wybór projektów do realizacji będzie opierał

się na kryteriach zaakceptowanych przez Komitet Monitorujący. Kryteria wyboru projektów odnosić się będą do założonych celów.

Wykorzystanie instrumentów finansowych:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 10.4 nie przewiduje się zastosowania instrumentów inżynierii finansowej.

Planowane duże projekty:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 10.4 nie będą wspierane duże projekty.

Układ wskaźników produktu:

Tabela 5: Zestawienie wspólnych i specyficznych dla programu wskaźników produktu dla EFRR, EFS i FS, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów

Lp.	Wskaźnik produktu (EFRR, FS, EFS) WLWK 2014 oraz wskaźniki specyficzne dla programu	Jednostka pomiaru	fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
-----	---	-------------------	---------	-------------------	-------------------------	---------------	----------------------------

Opis przedsięwzięć EFS z zakresu innowacji społecznych, współpracy trans-granicznej oraz wkładu EFS do realizacji celów tematycznych 1-7

Do uzupełnienia w toku dalszych prac nad Programem

Ramy wykonania osi priorytetowej

Do uzupełnienia w toku dalszych prac nad Programem

Kategoryzacja interwencji osi priorytetowej

Do uzupełnienia w toku dalszych prac nad Programem

Planowane wykorzystanie pomocy technicznej dla wzmocnienia zdolności administracyjnych

W ramach Osii priorytetowej 6. nie przewiduje się wykorzystania środków pomocy technicznej dla wzmocnienia zdolności administracyjnych, pochodzących z alokacji Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014 - 2020.

4.7 Oś priorytetowa 7. Sprawne usługi publiczne

Opis osi priorytetowej:

Oś priorytetowa 7. Sprawne usługi publiczne przewiduje realizację działań mających na celu wzmocnienie zastosowania technologii komunikacyjno – informacyjnych dla e-administracji, e-learningu, e-integracji, e-kultury i e-zdrowia; rozwój potencjałów endogenicznych terenów ze specyficznymi potrzebami z nadaniem im nowych funkcji społeczno - gospodarczych a także rozwój infrastruktury zdrowotnej oraz rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej.

Na terenie województwa świętokrzyskiego wciąż niewystarczająca jest ilość i jakość e-usług w sektorze publicznym. Ma na to wpływ wiele czynników począwszy od niskiej świadomości w zakresie wciąż rozwijającej się dziedziny technologii teleinformatycznej, nieodpowiednio przeszkolonego personelu oraz niewystarczającego dofinansowania TIK w regionie. Wsparcie projektów z zakresu TIK spowoduje zwiększenie ich dostępności oraz znacząco wpłynie na możliwość swobodnego poruszania się w realiach cyfrowej rzeczywistości m.in. przez osoby starsze, emerytów, rencistów i osoby niepełnosprawne. Rozwój elektronicznej administracji wzmocni potencjał administracyjny oraz zwiększy dostęp elektronicznych usług dla obywateli.

Działania z zakresu zwiększenia dostępności TIK w ramach niniejszej osi priorytetowej obejmą:

- Wsparcie rozwoju elektronicznych usług publicznych,
- Wsparcie digitalizacji zasobów kulturowych, naukowych i edukacyjnych,
- Rozwój infrastruktury informatycznej;

W ramach interwencji zostały zaprogramowane działania wspierające inwestycje dotyczące terenów ze specyficznymi potrzebami, z nadaniem im nowych funkcji społeczno-gospodarczych, polegających w szczególności na wzmocnieniu wewnętrznych, mocnych stron tych obszarów bazujących na zasobach turystyki i dziedzictwa kulturowego.

W celu zapewnienia powszechnego i równomiernego dostępu do usług publicznych społecznych i zdrowotnych, wsparciem objęte będą inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia.

W ramach osi priorytetowej przewidziano także działania skierowane na rozwój edukacji, umiejętności i uczenia się przez całe życie, poprzez inwestycje w infrastrukturę edukacyjną i szkoleniową.

Priorytety inwestycyjne realizowane w ramach osi priorytetowej:

Priorytet inwestycyjny 2.3. *wzmocnienie zastosowania technologii komunikacyjno-informacyjnych dla e-administracji, e-learningu, e-integracji, e-kultury i e-zdrowia*

W ramach niniejszego priorytetu przewidziano wsparcie działań mających na celu wzmocnienie zastosowania technologii komunikacyjno-informacyjnych dla e-administracji, e-learningu, e-integracji, e-kultury i e-zdrowia. Zgodnie z zapisami dokumentu pn. *Umowa Partnerstwa* działania związane ze zwiększeniem zastosowania TIK w usługach publicznych mają istotne znaczenie dla poprawy jakości zarządzania administracją w Polsce natomiast digitalizacja zasobów publicznych

przyczyni się do zwiększenia dostępności i otwartości zasobów publicznych. Obecnie realizowane są projekty dofinansowane z funduszy unijnych wpływające na rozwój e-usług na terenie województwa świętokrzyskiego, natomiast zapotrzebowanie na tego rodzaju inwestycje jest wciąż znaczne. Niewystarczający poziom świadomości społecznej dotyczącej możliwości np. uczenia się w domu poprzez Internet czy korzystania z usług, które świadczone mogą być poprzez sieć powodują, iż zasadne staje się wzmocnienie wykorzystania TIK w sektorze usług publicznych oraz zwiększenie świadomości społeczeństwa regionu w tym zakresie. Cel ten może zostać osiągnięty poprzez dofinansowanie inwestycji polegających na zastosowaniu TIK w sektorze usług publicznych. Wsparcie inwestycji polegających na digitalizacji zasobów publicznych przyczyni się natomiast do zwiększenia możliwości szybszego dotarcia do nich przez szerszą grupę odbiorców bez konieczności wychodzenia z domu.

Wsparcie projektów polegających na wykorzystaniu TIK w usługach publicznych spowoduje wzrost ich zastosowania i wykorzystania przez mieszkańców województwa świętokrzyskiego. Zmniejszą się również koszty obsługi związane z obsługą interesantów w administracji publicznej.

Cel szczegółowy Upowszechnienie wykorzystania technik informacyjnych i komunikacyjnych w usługach publicznych.

Tabela 3: Zestawienie specyficznych dla programu wskaźników rezultatu dla EFRR, w podziale na cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego

Lp.	Wskaźnik strategiczny z UP (jeśli zasadne)	Wskaźnik rezultatu (strategicznego) (EFRR/ FS)	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.		Odsetek osób korzystających z Internetu w kontaktach z administracją publiczną (P)	%	Słabiej rozwinięty	31,6	2012		GUS/Eurostat	Raz na rok

Najważniejsze typy przedsięwzięć:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 2.3 dofinansowanie skierowane zostanie na projekty zarządzane przez jednostkę administracji samorządowej. Projekty administracji rządowej zespolonej i niezespolonej będą mogły uzyskać wsparcie w ramach RPO wyłącznie w sytuacji, w której projekt nie będzie miał zasięgu krajowego. Zakres niniejszego priorytetu inwestycyjnego obejmuje:

- wsparcie rozwoju elektronicznych usług publicznych szczebla regionalnego/lokalnego oraz zwiększenie do nich dostępu dla obywateli, w tym m.in. projektów z zakresu e-administracji, e-zdrowia, e-edukacji, e-kultury, systemów informacji przestrzennej,
- wsparcie digitalizacji zasobów kulturowych, naukowych i edukacyjnych będących w posiadaniu instytucji szczebla regionalnego/lokalnego, a także zapewnienie powszechnego, otwartego dostępu w postaci cyfrowej do tych zasobów,
- rozwój infrastruktury informatycznej, w tym aplikacji i systemów bazodanowych, służących poprawie efektywności zarządzania oraz

upowszechnianiu komunikacji elektronicznej w instytucjach publicznych (np. podpis elektroniczny, elektroniczny obieg dokumentów itp.).

Typy beneficjentów:

Jednostki samorządu terytorialnego z terenu województwa świętokrzyskiego, jednostki administracji rządowej w województwie, Policja, podmioty publiczne szczebla regionalnego lub lokalnego z terenu województwa świętokrzyskiego działające na rzecz ochrony zdrowia, edukacji, kultury

Poziom dofinansowania:

Podstawowy poziom dofinansowania środkami RPOWŚ 2014-2020 dla projektu wynosi 85% kosztów kwalifikowanych. W przypadku, gdy wsparcie projektu stanowi pomoc publiczną, maksymalny poziom dofinansowania projektu wynika z odpowiednich przepisów, regulujących zasady udzielania pomocy publicznej.

Crossfinancing:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 2.3 nie przewiduje się zastosowania mechanizmu finansowania krzyżowego.

Terytorialny rozkład interwencji priorytetu inwestycyjnego:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 2.3 nie przewiduje się zastosowania koncentracji terytorialnej

Kierunkowe zasady wyboru projektów:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 2.3 zakłada się zastosowanie dwóch trybów wyboru projektów: konkursowy (z uwzględnieniem modeli: otwartego, zamkniętego itp.) i pozakonkursowy.

Zastosowanie określonego trybu wyboru projektów służyć będzie zapewnieniu maksymalnego stopnia osiągnięcia celów w ramach priorytetu, poprzez wybór tych w największym stopniu odpowiadających oczekiwanym rezultatom.

Proces wyboru projektów uwzględnić będzie wymogi wynikające z rozporządzenia ogólnego, w szczególności w zakresie stosowania przejrzystych i niedyskryminacyjnych procedur wyboru i kryteriów. Metodyka oraz kryteria wyboru operacji zostaną zatwierdzone przez Komitet Monitorujący.

W trybie konkursowym projekty wybierane będą w oparciu o określone kryteria wyboru projektów pozostające w zgodności z celami Programu. Z uwagi na szeroką grupę potencjalnych beneficjentów uprawnionych do ubiegania się o dotację w ramach priorytetów, zastosowanie trybu konkursowego pozwoli na wybór jedynie tych projektów o najwyższej wartości dodanej.

Dodatkowo w przypadku projektów o strategicznym charakterze w ramach priorytetu przewiduje się możliwość zastosowania trybu pozakonkursowego.

Wykorzystanie instrumentów finansowych:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 2.3 nie przewiduje się wykorzystania instrumentów finansowych

Planowane duże projekty:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 2.3 nie będą wspierane duże projekty.

Układ wskaźników produktu:

Tabela 5: Zestawienie wspólnych i specyficznych dla programu wskaźników produktu dla EFRR, EFS i FS, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów

Lp.	Wskaźnik produktu (EFRR, FS, EFS) WLWK 2014 oraz wskaźniki specyficzne dla programu	Jednostka pomiaru	fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Liczba usług cyfrowych opartych na ponownym wykorzystaniu informacji sektora publicznego i otwartych zasobów	szt.	EFRR	Słabiej rozwinięty			Raz na rok
2.	Pojemność zdigitalizowanych informacji sektora publicznego oraz zasobów publicznych	GB	EFRR	Słabiej rozwinięty			Raz na rok
3.	Liczba zainstalowanych aplikacji w instytucjach publicznych	szt.	EFRR	Słabiej rozwinięty			Raz na rok
4.	Liczba urzędów, które usprawniły funkcjonowanie dzięki awansowi cyfrowemu	szt.	EFRR	Słabiej rozwinięty			Raz na rok

Priorytet inwestycyjny 8.2. *wspieranie rozwoju przyjaznego dla zatrudnienia poprzez rozwój potencjałów endogenicznych jako elementu strategii terytorialnej dla obszarów ze specyficznymi potrzebami, łącznie z przekształceniem upadających regionów przemysłowych oraz działaniami na rzecz zwiększenia dostępności i rozwoju zasobów naturalnych i kulturowych*

Priorytet inwestycyjny ukierunkowany jest na rozwój potencjałów endogenicznych terenów ze specyficznymi potrzebami z nadaniem im nowych funkcji społeczno - gospodarczych.

Na terenie województwa występują obszary charakteryzujące się zidentyfikowanym bezrobociem oraz nagromadzonymi innymi negatywnymi czynnikami społeczno-ekonomicznymi, będącymi następstwem zmian struktury gospodarczej terenu (upadek tradycyjnych gałęzi przemysłu). W celu likwidacji barier rozwojowych dla tych terenów, planuje się wsparcie inwestycyjne polegające w szczególności na wzmocnieniu wewnętrznych, mocnych stron tych obszarów bazujących na zasobach turystyki i dziedzictwa kulturowego.

Cel szczegółowy Wspieranie nowych funkcji społeczno-gospodarczych terenów ze specyficznymi potrzebami

Tabela 3: Zestawienie specyficznych dla programu wskaźników rezultatu dla EFRR, w podziale na cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego

Lp.	Wskaźnik strategiczny z UP (jeśli zasadne)	Wskaźnik rezultatu (strategicznego) (EFRR/ FS)	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.		Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej	%	Słabiej rozwinięty					Raz na rok

Najważniejsze typy przedsięwzięć:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 8.2 przewidziane jest wsparcie dla obszarów dla których kluczowe jest nadanie nowych funkcji społeczno – gospodarczych tych terenów, uwzględniając poprawę dostępu do zasobów dziedzictwa kulturowego, przemysłowego i naturalnego, rozwój zasobów kultury, jak również wspieranie rozwoju turystyki kulturowej (city & culture) oraz tworzenia nowych produktów turystycznych w oparciu o te zasoby w celu podniesienia atrakcyjności inwestycyjnej i pobudzenia rozwoju gospodarczego.

Powinno ono wynikać ze strategii opracowanych dla terytoriów ze specyficznymi potrzebami. Wsparcie środkami EFRR w tym priorytecie inwestycyjnym stanowić ma uzupełnienie interwencji, udzielanej w ramach EFS.

Typy beneficjentów:

Jednostki samorządu terytorialnego z terenu województwa świętokrzyskiego, partnerzy społeczni i gospodarczy w tym organizacje pozarządowe.

Poziom dofinansowania:

Podstawowy poziom dofinansowania środkami RPOWŚ 2014-2020 dla projektu wynosi 85% kosztów kwalifikowanych. W przypadku, gdy wsparcie projektu stanowi pomoc publiczną, maksymalny poziom dofinansowania projektu wynika z odpowiednich przepisów, regulujących zasady udzielania pomocy publicznej.

Crossfinancing:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 8.2 nie przewiduje się zastosowania mechanizmu finansowania krzyżowego.

Terytorialny rozkład interwencji priorytetu inwestycyjnego:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 8.2 nie przewiduje się zastosowania koncentracji terytorialnej

Kierunkowe zasady wyboru projektów:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 8.2 zakłada się zastosowanie dwóch trybów wyboru projektów: konkursowy (z uwzględnieniem modeli: otwartego, zamkniętego itp.) i pozakonkursowy.

Zastosowanie określonego trybu wyboru projektów służyć będzie zapewnieniu maksymalnego stopnia osiągnięcia celów w ramach priorytetu, poprzez wybór tych w największym stopniu odpowiadających oczekiwanym rezultatom.

Proces wyboru projektów uwzględnić będzie wymogi wynikające z rozporządzenia ogólnego, w szczególności w zakresie stosowania przejrzystych i niedyskryminacyjnych

procedur wyboru i kryteriów. Metodyka oraz kryteria wyboru operacji zostaną zatwierdzone przez Komitet Monitorujący.

W trybie konkursowym projekty wybierane będą w oparciu o określone kryteria wyboru projektów pozostające w zgodności z celami Programu. Z uwagi na szeroką grupę potencjalnych beneficjentów uprawnionych do ubiegania się o dotację w ramach priorytetów, zastosowanie trybu konkursowego pozwoli na wybór jedynie tych projektów o najwyższej wartości dodanej.

Dodatkowo w przypadku projektów o strategicznym charakterze w ramach priorytetu przewiduje się możliwość zastosowania trybu pozakonkursowego.

Wykorzystanie instrumentów finansowych:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 8.2 nie przewiduje się wykorzystania instrumentów finansowych

Planowane duże projekty:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 8.2 nie będą wspierane duże projekty.

Układ wskaźników produktu:

Tabela 5: Zestawienie wspólnych i specyficznych dla programu wskaźników produktu dla EFRR, EFS i FS, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów

Lp.	Wskaźnik produktu (EFRR, FS, EFS) WLWK 2014 oraz wskaźniki specyficzne dla programu	Jednostka pomiaru	fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Powierzchnia obszarów o dużym natężeniu negatywnymi czynnikami społeczno-gospodarczymi będących przedmiotem wsparcia	ha	EFRR	Słabiej rozwinięty			Raz na rok

Priorytet inwestycyjny 9.1. inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia oraz przejścia z usług instytucjonalnych do usług na poziomie społeczności lokalnych

W związku z obserwowanym w regionie wzrostem odsetka osób w wieku poprodukcyjnym oraz wydłużającą się przeciętną długością życia mieszkańców regionu, występuje stale rosnące zapotrzebowanie na podstawową i specjalistyczną opiekę medyczną oraz opiekę społeczną. Mając na uwadze dostępność do tych usług, braki w infrastrukturze tych ośrodków, w zakresie aparatury i sprzętu medycznego istotne jest wspieranie infrastruktury tych usług.

Celem priorytetu inwestycyjnego jest wspieranie działań mających na celu inwestowanie w infrastrukturę zdrowotną i społeczną.

W celu zapewnienia powszechnego i równomiernego dostępu do wysokiej jakości usług oraz skrócenia czasu oczekiwania na świadczenia, zakres interwencji obejmować będzie inwestycje w infrastrukturę zakładów opieki zdrowotnej, działających w publicznym systemie ochrony zdrowia, włączając inwestycje w zakresie wyposażenia w niezbędny sprzęt medyczny.

Interwencja dotyczyć będzie infrastruktury w kontekście osób zagrożonych wykluczeniem społecznym z naciskiem na proces aktywizacji społecznej oraz zawodowej.

Wspierane będą także działania ukierunkowane na profilaktykę zdrowotną osób w wieku produkcyjnym mające na celu wydłużenie aktywności zawodowej tych osób. Interwencja skierowana zostanie również na zapewnienie infrastruktury związanych z profilaktyką chorób cywilizacyjnych oraz jednostek chorobowych o istotnym znaczeniu w skali regionu.

Mając na uwadze niekorzystne tendencje demograficzne w województwie, wspierane będą także inicjatywy dotyczące infrastruktury ochrony zdrowia matki i dziecka.

Uzupełnieniem tego priorytetu będą działania ukierunkowane na infrastrukturę usług społecznych dla rodzin, pieczy zastępczej, dzieci do 3 roku życia, osób zależnych w tym min. osób niepełnosprawnych i starszych (w zakresie opieki stałej oraz dziennej) oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym. Wspierane będą działania dotyczące rozwoju mieszkalnictwa wspomaganego, chronionego i socjalnego oraz miejsc opieki dla osób starszych. Wspierane inwestycje muszą być powiązane z interwencją Europejskiego Funduszu Społecznego.

Cel szczegółowy. Poprawa dostępności infrastruktury ochrony zdrowia.

Tabela 3: Zestawienie specyficznych dla programu wskaźników rezultatu dla EFRR, w podziale na cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego

Lp.	Wskaźnik strategiczny z UP (jeśli zasadne)	Wskaźnik rezultatu (strategicznego) (EFRR/ FS)	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Oczekiwana, przeciętna długość życia	EFRR	lata	Słabiej rozwinięty					Raz na rok

Najważniejsze typy przedsięwzięć:

Interwencja, zaplanowana w priorytecie inwestycyjnym 9.1 dotyczy następujących typów przedsięwzięć:

- infrastruktura ochrony zdrowia
 - inwestycje, powiązane z interwencją EFS, których celem jest poprawa dostępu do usług publicznych z zakresu ochrony zdrowia, wpływająca na poprawę profilaktyki zdrowotnej, wspierająca aktywność zawodową,
 - inwestycje w infrastrukturę sanatoriów i szpitali uzdrowiskowych.
- infrastruktura usług społecznych – inwestycje powiązane z interwencją EFS, w zakresie pomocy społecznej, wsparcia rodziny i pieczy zastępczej, usług opiekuńczych (m.in. żłobki, kluby dziecięce) i zdrowotnych w celu zwiększenia ich dostępności.

Typy beneficjentów:

Jednostki samorządu terytorialnego z terenu województwa świętokrzyskiego, zakłady opieki zdrowotnej, działające w publicznym systemie ochrony zdrowia, instytucje działające na rzecz świadczenia usług społecznych.

Poziom dofinansowania:

Podstawowy poziom dofinansowania środkami RPOWŚ 2014-2020 dla projektu wynosi 85% kosztów kwalifikowanych. W przypadku, gdy wsparcie projektu stanowi pomoc publiczną, maksymalny poziom dofinansowania projektu wynika z odpowiednich przepisów, regulujących zasady udzielania pomocy publicznej.

Crossfinancing:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 9.1 nie przewiduje się zastosowania mechanizmu finansowania krzyżowego.

Terytorialny rozkład interwencji priorytetu inwestycyjnego:

Z alokacji priorytetu inwestycyjnego 9.1 w Osi priorytetowej 7. Sprawne usługi publiczne przewiduje się wydzielenie kopert finansowych dla następujących Obszarów Strategicznej Interwencji:

- obszary wiejskie o najgorszym dostępie do usług publicznych,
- obszar uzdrowiskowy.

Kierunkowe zasady wyboru projektów:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 9.1 zakłada się zastosowanie dwóch trybów wyboru projektów: konkursowy (z uwzględnieniem modeli: otwartego, zamkniętego itp.) i pozakonkursowy.

Zastosowanie określonego trybu wyboru projektów służyć będzie zapewnieniu maksymalnego stopnia osiągnięcia celów w ramach priorytetu, poprzez wybór tych w największym stopniu odpowiadających oczekiwanym rezultatom.

Proces wyboru projektów uwzględniać będzie wymogi wynikające z rozporządzenia ogólnego, w szczególności w zakresie stosowania przejrzystych i niedyskryminacyjnych procedur wyboru i kryteriów. Metodyka oraz kryteria wyboru operacji zostaną zatwierdzone przez Komitet Monitorujący.

W trybie konkursowym projekty wybierane będą w oparciu o określone kryteria wyboru projektów pozostające w zgodności z celami Programu. Z uwagi na szeroką grupę potencjalnych beneficjentów uprawnionych do ubiegania się o dotację w ramach priorytetów, zastosowanie trybu konkursowego pozwoli na wybór jedynie tych projektów o najwyższej wartości dodanej.

Dodatkowo w przypadku projektów o strategicznym charakterze w ramach priorytetu przewiduje się możliwość zastosowania trybu pozakonkursowego.

Wykorzystanie instrumentów finansowych:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 9.1 nie przewiduje się wykorzystania instrumentów finansowych.

Planowane duże projekty:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 9.1 nie będą wspierane duże projekty.

Układ wskaźników produktu:

Tabela 5: Zestawienie wspólnych i specyficznych dla programu wskaźników produktu dla EFRR, EFS i FS, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów

Lp.	Wskaźnik produktu (EFRR, FS, EFS) WLWK 2014 oraz wskaźniki specyficzne dla programu	Jednostka pomiaru	fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Liczba wspartych podmiotów leczniczych	szt.	EFRR	Słabiej rozwinięty			Raz na rok
2.	Liczba wybudowanych/przebudowanych/rozbudowanych obiektów, w których realizowane są usługi aktywizacji społeczno-zawodowej	szt.	EFRR	Słabiej rozwinięty			Raz na rok

Priorytet inwestycyjny 10.4. inwestycje w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej

Z uwagi na niezadawalający stan infrastruktury edukacyjnej, różnice w dostępie do edukacji oraz różnice w jakości edukacji, istotne jest inwestowanie w infrastrukturę placówek edukacyjnych tym samym wpływając na poziom edukacji w województwie. Wsparcie w ramach priorytetu inwestycyjnego dotyczyć będzie infrastruktury szkół poprzez inwestycje dotyczące rozbudowy modernizacji tych jednostek, zakupu niezbędnego wyposażenia na potrzeby działalności placówki.

W ramach działań przewiduje się także interwencję w obszarze infrastruktury szkolnictwa zawodowego oraz w infrastrukturę służącą do prowadzenia szkoleń zawodowych oraz uczenia się przez całe życie.

Interwencja obejmuje także działania dotyczące infrastruktury szkolnictwa wyższego zawodowego i wyższego, na kierunkach zdefiniowanych jako kluczowe dla rozwoju województwa.

Uzupełnieniem interwencji w ramach osi będą inwestycje w infrastrukturę przedszkolną. Zapewni to równy dostęp do edukacji wczesnoszkolnej dla dzieci, równe możliwości uczenia się oraz będzie wkładem w zwiększenie w udział kobiet w rynku pracy.

Wspierane inwestycje muszą być powiązane z interwencją Europejskiego Funduszu Społecznego.

Cel szczegółowy. Poprawa dostępności infrastruktury edukacyjnej.

Tabela 3: Zestawienie specyficznych dla programu wskaźników rezultatu dla EFRR, w podziale na cele szczegółowe priorytetu inwestycyjnego

Lp.	Wskaźnik strategiczny z UP (jeśli zasadne)	Wskaźnik rezultatu (strategicznego) (EFRR/ FS)	Jednostka pomiaru	Kategoria regionu	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.		Młodzież niekontynuująca nauki	%	Słabiej rozwinięty				GUS	Raz na rok
2.		Osoby dorosłe uczestniczące w kształceniu i szkoleniu	%	Słabiej rozwinięty				GUS	Raz na rok

Najważniejsze typy przedsięwzięć:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 10.4 dofinansowanie dotyczyć będzie następujących typów przedsięwzięć:

- infrastruktura dydaktyczna szkół na podstawie kompleksowych planów rozwoju szkół w województwie,
- infrastruktura szkolnictwa zawodowego (poza szkolnictwem wyższym) na podstawie kompleksowych planów rozwoju szkolnictwa zawodowego w województwie,
- komplementarne i zintegrowane inwestycje w infrastrukturę służącą do szkoleń zawodowych i uczenia się przez całe życie, z uwzględnieniem infrastruktury ośrodków i centrów egzaminacyjnych,
- inwestycje w infrastrukturę szkolnictwa wyższego zawodowego oraz wyższego (w kierunkach kluczowych dla rozwoju województwa, uwzględnionych w Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020 lub stanowiących inteligentne specjalizacje województwa),
- infrastruktura przedszkolna - uzasadnionych przypadkach, dla wyrównania dostępu do ww. usług (w tym uwzględniając komplementarność wsparcia EFS).

Typy beneficjentów:

Jednostki samorządu terytorialnego z terenu województwa świętokrzyskiego, szkoły, centra kształcenia ustawicznego, uczelnie wyższe, podmioty działające na rzecz edukacji, centra kształcenia praktycznego, ośrodki i centra egzaminacyjne, ośrodki doksztalania i doskonalenia zawodowego, centra kształcenia zawodowego i ustawicznego.

Poziom dofinansowania:

Podstawowy poziom dofinansowania środkami RPOWŚ 2014-2020 dla projektu wynosi 85% kosztów kwalifikowanych. W przypadku, gdy wsparcie projektu stanowi pomoc publiczną, maksymalny poziom dofinansowania projektu wynika z odpowiednich przepisów, regulujących zasady udzielania pomocy publicznej.

Crossfinancing:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 10.4 nie przewiduje się zastosowania mechanizmu finansowania krzyżowego.

Terytorialny rozkład interwencji priorytetu inwestycyjnego:

Z alokacji priorytetu inwestycyjnego 10.4 w Osi priorytetowej 7. Sprawne usługi publiczne przewiduje się wydzielenie koperty finansowej dla obszarów wiejskich o najgorszym dostępie do usług publicznych.

Kierunkowe zasady wyboru projektów:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 10.4 zakłada się zastosowanie dwóch trybów wyboru projektów: konkursowy (z uwzględnieniem modeli: otwartego, zamkniętego itp.) i pozakonkursowy.

Zastosowanie określonego trybu wyboru projektów służyć będzie zapewnieniu maksymalnego stopnia osiągnięcia celów w ramach priorytetu, poprzez wybór tych w największym stopniu odpowiadających oczekiwanym rezultatom.

Proces wyboru projektów uwzględnić będzie wymogi wynikające z rozporządzenia ogólnego, w szczególności w zakresie stosowania przejrzystych i niedyskryminacyjnych

procedur wyboru i kryteriów. Metodyka oraz kryteria wyboru operacji zostaną zatwierdzone przez Komitet Monitorujący.

W trybie konkursowym projekty wybierane będą w oparciu o określone kryteria wyboru projektów pozostające w zgodności z celami Programu. Z uwagi na szeroką grupę potencjalnych beneficjentów uprawnionych do ubiegania się o dotację w ramach priorytetów, zastosowanie trybu konkursowego pozwoli na wybór jedynie tych projektów o najwyższej wartości dodanej.

Dodatkowo w przypadku projektów o strategicznym charakterze w ramach priorytetu przewiduje się możliwość zastosowania trybu pozakonkursowego.

Wykorzystanie instrumentów finansowych:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 10.4 nie przewiduje się wykorzystania instrumentów finansowych.

Planowane duże projekty:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 10.4 nie będą wspierane duże projekty.

Układ wskaźników produktu:

Tabela 5: Zestawienie wspólnych i specyficznych dla programu wskaźników produktu dla EFRR, EFS i FS, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów

Lp.	Wskaźnik produktu (EFRR, FS, EFS) WLWK 2014 oraz wskaźniki specyficzne dla programu	Jednostka pomiaru	fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Liczba wybudowanych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury jednostek organizacyjnych systemu oświaty	szt.	EFRR	Słabiej rozwinięty			Raz na rok
2.	Potencjalna liczba użytkowników infrastruktury opieki nad dziećmi lub edukacyjnej wspartej w programie	szt.	EFRR	Słabiej rozwinięty			Raz na rok

Opis przedsięwzięć EFS z zakresu innowacji społecznych, współpracy trans-granicznej oraz wkładu EFS do realizacji celów tematycznych 1-7

Do uzupełnienia w toku dalszych prac nad Programem

Ramy wykonania osi priorytetowej

Do uzupełnienia w toku dalszych prac nad Programem

Kategoryzacja interwencji osi priorytetowej

Do uzupełnienia w toku dalszych prac nad Programem

Planowane wykorzystanie pomocy technicznej dla wzmocnienia zdolności administracyjnych

W ramach Osi priorytetowej 7. nie przewiduje się wykorzystania pomocy technicznej dla wzmocnienia zdolności administracyjnych.

4.8 Oś priorytetowa 8. Rozwój edukacji i aktywne społeczeństwo

Opis osi priorytetowej:

Oś priorytetowa 8 jest osią jednofundusową (EFS), obejmującą dwa cele tematyczne - CT 8 Wspieranie zatrudnienia i mobilności pracowników oraz CT 10 Inwestowanie w edukację, umiejętność i uczenie się przez całe życie. Połączenie interwencji wskazanych celów tematycznych w ramach jednej osi priorytetowej wynika z szerokiego wachlarza czynników mających bezpośredni wpływ na aktywność społeczną.

Jak wskazano w diagnozie, sytuacja demograficzna w regionie należy do jednej z najbardziej niekorzystnych w kraju. Na zachodzące procesy depopulacji oraz starzenia się ludności istotny wpływ mają czynniki takie jak niski współczynnik dzietności oraz wysokie saldo migracyjne (szczególnie młodych i wykształconych ludzi), które jednocześnie są przyczyną kurczenia się zasobów siły roboczej na regionalnym rynku pracy. W Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do 2020 (dalej: SRWŚ 2020) zostały zidentyfikowane, wprost jako czynniki powodujące bariery w rozwoju społeczno – gospodarczym regionu.

Do istotnym problemów województwa należy niska aktywność zawodowa ludności, na którą wpływ mają, m.in. trudności w godzeniu życia zawodowego i rodzinnego, zbyt wczesne opuszczanie rynku pracy przez osoby w wieku produkcyjnym oraz niedostosowanie kwalifikacji do potrzeb rynku pracy.

Dlatego też koniecznym jest podejmowanie działań ukierunkowanych na wzmacnianie aktywności zawodowej i społecznej osób, które w chwili obecnej stanowią zasoby siły roboczej jak również budowanie jej potencjału w przyszłości. Zgodnie z zapisami SRWŚ 2020 sprzyjanie kumulowaniu kapitału ludzkiego, czyli zdrowych, kreatywnych i wykształconych ludzi powinno stanowić podstawę do myślenia o korzystnej przyszłości.

W celu przezwyciężenia wskazanych problemów w ramach przedmiotowej osi realizowane będą działania bezpośrednio związane z podnoszeniem aktywności zawodowej społeczeństwa polegające m.in. na ułatwianiu godzenia życia zawodowego i rodzinnego, przeciwdziałaniu przedwczesnemu opuszczaniu rynku pracy przez osoby starsze oraz związane z podnoszeniem dostępu do wysokiej jakości edukacji jako podstawy budowania wysoko wykwalifikowanych zasobów siły roboczej, czego efekty widoczne będą w perspektywie kolejnych lat. Ponadto w ramach Osi realizowane będą działania skierowane na poprawę jakości życia osób starszych.

Pomimo zauważalnych w ostatnich latach pozytywnych zmian w sektorze edukacji oraz znacznego wzrostu inwestycji w kapitał ludzki, system kształcenia i szkolenia w dalszym stopniu napotyka na szereg problemów.

Wśród podstawowych problemów w województwie wskazuje się niedopasowanie oferty edukacyjnej do potrzeb rynku pracy, nierówności w dostępie do usług edukacyjnych, niedostatecznie wysoką jakość edukacji oraz niską świadomość mieszkańców w zakresie podnoszenia własnych kwalifikacji. Wobec tego, wyposażenie mieszkańców województwa świętokrzyskiego w wiedzę i umiejętności uwzględniające potrzeby dynamicznego rynku pracy i zmiany zachodzące w gospodarce, stanowi uzasadnienie dla decyzji o skierowaniu środków na ten obszar.

Zgodnie z przyjętymi założeniami Umowy Partnerstwa na poziomie regionalnym wsparcie w ramach celu tematycznego 10 skierowane będzie na poprawę jakości szkolnictwa zawodowego, wyrównanie szans edukacyjnych na wszystkich poziomach nauczania oraz wsparcie dla osób dorosłych chcących podnosić swoje umiejętności, wiedzę i kompetencje poprzez udział w edukacji formalnej i pozaformalnej.

W ramach Osi oprócz realizacji działań związanych z podnoszeniem kompetencji zawodowych realizowane będą inicjatywy służące kształtowaniu i doskonaleniu tzw. „kompetencji miękkich”, czyli umiejętności psychospołecznych, związanych z cechami osobowymi, wśród których wyróżnia się: kreatywność, dynamizm działania, komunikatywność, elastyczność, inicjatywę, umiejętność współpracy w grupie oraz zarządzanie czasem.

Priorytety inwestycyjne realizowane w ramach osi priorytetowej:

Priorytet inwestycyjny 8.8. równouprawnienie płci oraz godzenie życia zawodowego i prywatnego.

Działania realizowane w ramach priorytetu przyczynią się do podniesienia wskaźnika aktywności zawodowej osób sprawujących opiekę nad osobami zależnymi. W tym celu realizowane będą działania polegające na ułatwianiu godzenia życia zawodowego oraz prywatnego polegające na zwiększaniu dostępu instytucjonalnego i pozainstytucjonalnego systemu opieki nad osobami zależnymi oraz dziećmi do 3 roku życia, przeciwdziałające dezaktualizacji kwalifikacji zawodowych rodziców/opiekunów, tak aby obowiązki wynikające z życia rodzinnego nie stanowiły bariery w aktywnym życiu zawodowym.

Uzasadnieniem dla decyzji o skierowaniu środków na ten cel jest zbyt mała w województwie dostępność do miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 oraz osobami starszymi i niepełnosprawnymi. Zachodzące procesy starzenia się społeczeństwa w perspektywie kolejnych lat spowodują też niewątpliwie zwiększenie popytu na usługi opieki dziennej i całodobowej nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi.

Jak wskazano w Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020 (dalej: SRKL 2020) jednym z najbardziej efektywnych narzędzi pozwalających zapewnić wyższy poziom diety oraz utrzymanie wysokiej aktywności zawodowej rodziców/opiekunów (w szczególności kobiet) jest zapewnienie łatwego dostępu do instytucjonalnej i/lub pozainstytucjonalnej opieki nad małym dzieckiem.

W ramach zaplanowanej interwencji priorytetowo traktowane będą kobiety oraz osoby samotnie wychowujące dzieci lub sprawujące opiekę nad osobami zależnymi, jako te grupy, których problem z godzeniem życia zawodowego i prywatnego dotyka w największym stopniu. Z przeprowadzonych badań jednoznacznie wynika, że to właśnie kobiety w zdecydowanie większym stopniu niż mężczyźni są zaangażowane w obowiązki wynikające z założenia rodziny i opieki nad dziećmi. Oprócz opieki nad dziećmi kobiety zdecydowanie częściej niż mężczyźni sprawują opiekę nad osobami zależnymi, w tym starszymi członkami rodziny. Powoduje to często konieczność ograniczenia lub nawet całkowitej rezygnacji z życia zawodowego.

Cel szczegółowy: Poprawa dostępu do rynku pracy poprzez podniesienie jakości i dostępności usług publicznych ułatwiających godzenie życia prywatnego i zawodowego.

Tabela 4: Zestawienie wspólnych wskaźników rezultatu EFS, dla których zostały ustalone wartości docelowe oraz wskaźników rezultatu EFS specyficznych dla programu, odnoszących się do celów szczegółowych, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów

Lp.	Wskaźnik rezultatu (bezpośredniego lub długoterminowe) (jeśli zasadne)	Kategoria regionu lub YEI	Jednostka pomiaru	Referencyjny wskaźnik produktu z listy wspólnych wskaźników UE	Wartość bazowa	Jednostka pomiaru dla wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Liczba osób zatrudnionych po opuszczeniu programu (w tym samozatrudnieni) (C)	Słabiej rozwinięty	osoba	Liczba osób bezrobotnych w tym długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie (C)		osoba				Raz na rok
				Liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie (C)						
				Liczba osób nieaktywnych zawodowo objętych wsparciem w programie (C)						
				Liczba osób zatrudnionych objętych wsparciem w programie (w tym samozatrudnieni) (C)						
2.	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu (C)	Słabiej rozwinięty	osoba	Liczba osób bezrobotnych w tym długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie (C)		osoba				Raz na rok
				Liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie (C)						
				Liczba osób nieaktywnych zawodowo objętych wsparciem w programie (C)						

				Liczba osób zatrudnionych objętych wsparciem w programie (w tym samozatrudnieni) (C)						
3.	Liczba osób posiadających zatrudnienie 6 miesięcy po opuszczeniu programu (w tym samozatrudnieni) (C)	Słabiej rozwinięty	osoba	Liczba osób bezrobotnych w tym długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie (C)		osoba				Raz na rok
				Liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie (C)						
				Liczba osób nieaktywnych zawodowo objętych wsparciem w programie (C)						
				Liczba osób zatrudnionych objętych wsparciem w programie (w tym samozatrudnieni) (C)						

Najważniejsze typy przedsięwzięć:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 8.8 zaplanowano dofinansowanie na:

- 1) działania służące godzeniu życia zawodowego i rodzinnego w tym:
 - poprawa dostępu do usług opieki nad osobami zależnymi (w szczególności dziećmi do 3 roku życia, seniorami i osobami niepełnosprawnymi) oraz podnoszenie ich jakości, w tym przez:
 - tworzenie nowych oraz wsparcie istniejących placówek opieki nad dziećmi do lat 3 w formie żłobków, klubów dziecięcych, usług świadczonych przez opiekuna dziennego oraz innych form opieki nad dziećmi mające na celu powstanie nowych miejsc opieki i podniesienie ich jakości,
 - tworzenie nowych i wsparcie istniejących placówek opieki nad osobami zależnym (w tym w szczególności seniorami i osobami niepełnosprawnymi) mające na celu powstanie nowych miejsc opieki i podniesienie ich jakości z uwzględnieniem pozainstytucjonalnego systemu wsparcia.
- 2) zapobieganie dezaktualizacji kwalifikacji zawodowych rodziców/opiekunów (ze szczególnym uwzględnieniem kobiet) w okresie pełnienia opieki nad osobą zależną, m.in. poprzez szkolenia i kursy.

- 3) wspieranie aktywizacji rodziców/opiekunów (ze szczególnym uwzględnieniem kobiet), którzy chcą powrócić na rynek pracy po okresie sprawowania opieki nad osobą zależną.

Typy beneficjentów:

Wszystkie podmioty z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych), w tym np. LGD

Grupy docelowe:

- osoby zależne w szczególności: dzieci do 3 roku życia, seniorzy, osoby niepełnosprawne,
- osoby sprawujące opiekę nad osobą zależną lub po zakończonym okresie sprawowania opieki,
- podmioty i placówki opieki nad osobami zależnymi

Poziom dofinansowania:

Podstawowy poziom dofinansowania środkami RPOWŚ 2014-2020 dla projektu wynosi 85% kosztów kwalifikowanych. W przypadku, gdy wsparcie projektu stanowi pomoc publiczną, maksymalny poziom dofinansowania projektu wynika z odpowiednich przepisów, regulujących zasady udzielania pomocy publicznej.

Crossfinancing:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 8.8 przewiduje się zastosowanie mechanizmu finansowania krzyżowego.

Terytorialny rozkład interwencji priorytetu inwestycyjnego:

Z alokacji priorytetu inwestycyjnego 8.8 w Osi priorytetowej 8. Rozwój edukacji i aktywne społeczeństwo przewiduje się wydzielenie kopert finansowych dla następujących Obszarów Strategicznej Interwencji:

- obszary wiejskie o najgorszym dostępie do usług publicznych,
- obszary funkcjonalne miast tracących funkcje społeczno-gospodarcze (Ostrowiec Świętokrzyski, Starachowice, Skarżysko-Kamienna),
- obszar funkcjonalny Kielc - realizacja w ramach ZIT.

Kierunkowe zasady wyboru projektów:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 8.8 zakłada się zastosowanie dwóch trybów wyboru projektów: konkursowy (z uwzględnieniem modeli: otwartego, zamkniętego itp.) i pozakonkursowy.

Zastosowanie określonego trybu wyboru projektów służyć będzie zapewnieniu maksymalnego stopnia osiągnięcia celów w ramach priorytetu, poprzez wybór tych w największym stopniu odpowiadających oczekiwanym rezultatom.

Proces wyboru projektów uwzględniać będzie wymogi wynikające z rozporządzenia ogólnego, w szczególności w zakresie stosowania przejrzystych i niedyskryminacyjnych procedur wyboru i kryteriów. Metodyka oraz kryteria wyboru operacji zostaną zatwierdzone przez Komitet Monitorujący.

W trybie konkursowym projekty wybierane będą w oparciu o określone kryteria wyboru projektów pozostające w zgodności z celami Programu. Z uwagi na szeroką grupę potencjalnych beneficjentów uprawnionych do ubiegania się o dotację

w ramach priorytetów, zastosowanie trybu konkursowego pozwoli na wybór jedynie tych projektów o najwyższej wartości dodanej.

Dodatkowo w przypadku projektów o strategicznym charakterze w ramach priorytetu przewiduje się możliwość zastosowania trybu pozakonkursowego.

Wykorzystanie instrumentów finansowych:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 8.8 nie przewiduje się wykorzystanie instrumentów finansowych

Planowane duże projekty:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 8.8 nie będą wspierane duże projekty.

Układ wskaźników produktu:

Tabela 5: Zestawienie wspólnych i specyficznych dla programu wskaźników produktu dla EFRR, EFS i FS, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów.

Lp.	Wskaźnik produktu (EFRR, FS, EFS) oraz wskaźniki specyficzne dla programu	Jednostka pomiaru	fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Liczba osób opiekujących się osobami zależnymi, objętych wsparciem w programie, w tym z obszarów wiejskich	osoby	EFS	Słabiej rozwinięte			Raz na rok
2.	Liczba osób z obszarów wiejskich opiekujących się osobami zależnymi, objętych wsparciem w programie.	osoby	EFS	Słabiej rozwinięte			Raz na rok
3.	Liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi do lat trzech	szt.	EFS	Słabiej rozwinięte			Raz na rok
4.	Liczba osób zależnych objętych wsparciem w programie	osoby	EFS	Słabiej rozwinięte			Raz na rok
5.	Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych	szt.	EFS	Słabiej rozwinięte			Raz na rok

Priorytet inwestycyjny 8.10. aktywne i zdrowe starzenie się

Wobec identyfikowanych na terenie województwa problemów demograficznych związanych ze starzeniem się społeczeństwa interwencja w ramach priorytetu skoncentrowana zostanie na realizacji działań przyczyniających się do aktywizacji społecznej i zawodowej osób starszych, w tym działań z zakresu ochrony zdrowia, które przyczynią się do wydłużenia wieku aktywności zawodowej.

W szczególności interwencja dotyczyć będzie eliminacji czynników wpływających na zbyt wczesne opuszczanie rynku pracy przez osoby w wieku produkcyjnym. Wspierane będą działania bezpośrednio wpływające na tworzenie warunków do

aktywnego i zdrowego starzenia się społeczeństwa w szczególności osób powyżej 50 roku życia, zmierzające do maksymalnego wydłużenia okresu ich samodzielności i aktywności. Realizowane będą również działania służące ponoszeniu i dostosowaniu kompetencji osób starszych do potrzeb pracodawców, w tym również w zakresie TIK.

W zakresie ochrony zdrowia interwencja obejmie projekty służące zwiększeniu dostępu do podstawowych i specjalistycznych usług opieki zdrowotnej. Realizowane będą działania profilaktyczne, umożliwiające identyfikację chorób we wczesnym stadium rozwoju oraz programy rehabilitacji medycznej przeciwdziałające przerwaniu aktywności zawodowej lub umożliwiające powrót na rynek pracy. Szczególny nacisk zostanie położony na eliminację jednostek chorobowych zidentyfikowanych jako problemowe na terenie kraju i specyficznych jednostek chorobowych regionu oraz tych, które są przyczyną zbyt wczesnego opuszczania rynku pracy przez osoby zdolne do podjęcia lub kontynuowania zatrudnienia.

Cel szczegółowy: Zapewnienie wydłużenia aktywności społecznej i zawodowej osób starszych.

Tabela 4: Zestawienie wspólnych wskaźników rezultatu EFS, dla których zostały ustalone wartości docelowe oraz wskaźników rezultatu EFS specyficznych dla programu, odnoszących się do celów szczegółowych, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów

Lp.	Wskaźnik rezultatu (bezpośredniego lub długoterminowe) (jeśli zasadne)	Kategoria regionu lub YEI	Jednostka pomiaru	Referencyjny wskaźnik produktu z listy wspólnych wskaźników UE	Wartość bazowa	Jednostka pomiaru dla wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu (C)	Region słabiej rozwinięty	osoba	Liczba osób w wieku powyżej 54 lat objętych wsparciem w programie (C) Liczba osób zatrudnionych objętych wsparciem w programie (w tym samozatrudnieni) (C)		osoba				Raz na rok
2.	Liczba osób posiadających zatrudnienie 6 miesięcy po opuszczeniu programu (w tym samozatrudnieni) (C)	Region słabiej rozwinięty	osoba	Liczba osób w wieku powyżej 54 lat objętych wsparciem w programie (C) Liczba osób zatrudnionych objętych wsparciem w programie (w tym samozatrudnieni) (C)		osoba				Raz na rok

Najważniejsze typy przedsięwzięć:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 8.10 interwencja obejmie:

- 1) działania na rzecz podniesienia aktywności społeczno – zawodowej społeczeństwa, w tym w szczególności osób powyżej 50 roku życia obejmujące m.in.:
 - wsparcie rozwoju instytucji działających na rzecz aktywizacji zawodowej,
 - wsparcie podnoszenia kwalifikacji i kompetencji, w tym w szczególności kompetencji cyfrowych,
 - przeciwdziałanie marginalizacji osób starszych w społeczności lokalnej.
- 2) przeciwdziałanie przedwczesnemu opuszczaniu rynku pracy przez osoby w wieku produkcyjnym, szczególnie ze względów zdrowotnych m.in. poprzez:
 - opracowanie i wdrożenie projektów ukierunkowanych na eliminowanie zdrowotnych czynników ryzyka w miejscu pracy,
 - opracowanie i wdrożenie programów przekwalifikowania pracowników długotrwale pracujących w warunkach negatywnie wpływających na zdrowie, przygotowujące do kontynuowania pracy na innych stanowiskach o mniejszym obciążeniu dla zdrowia,
 - opracowanie i wdrożenie programów zdrowotnych dla osób zagrożonych przerwaniem aktywności zawodowej ze względów zdrowotnych w zakresie wykraczającym poza finansowanie w ramach systemu powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego,
 - opracowanie i wdrożenie programów rehabilitacji medycznej ułatwiających powroty do pracy oraz umożliwiających wydłużenie aktywności zawodowej,
 - opracowanie i wdrożenie programów zdrowotnych, zwłaszcza w zakresie identyfikowanych w regionie specyficznych jednostek chorobowych, a w szczególności: układu krążenia, chorób onkologicznych, układu oddechowego i trawiennego, chorób psychicznych.
 - realizacja populacyjnych programów profilaktycznych w kierunku wczesnego wykrywania m.in. nowotworu jelita grubego, piersi, szyjki macicy, płuc.
- 3) Tworzenie modeli aktywności osób starszych wykorzystujących ich potencjał społeczny.

Typy beneficjentów:

Wszystkie podmioty z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych).

Grupy docelowe:

- pracownicy, w tym w szczególności pracownicy pracujący w warunkach szkodliwych dla zdrowia,
- osoby powyżej 50 roku życia,
- osoby nieaktywne zawodowo.

Poziom dofinansowania:

Podstawowy poziom dofinansowania środkami RPOWŚ 2014-2020 dla projektu wynosi 85% kosztów kwalifikowanych. W przypadku, gdy wsparcie projektu stanowi

pomoc publiczną, maksymalny poziom dofinansowania projektu wynika z odpowiednich przepisów, regulujących zasady udzielania pomocy publicznej.

Crossfinancing:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 8.10 przewiduje się zastosowanie mechanizmu finansowania krzyżowego.

Terytorialny rozkład interwencji priorytetu inwestycyjnego:

Z alokacji priorytetu inwestycyjnego 8.10 w Osi priorytetowej 8. Rozwój edukacji i aktywne społeczeństwo przewiduje się wydzielenie kopert finansowych dla następujących Obszarów Strategicznej Interwencji:

- obszary wiejskie o najgorszym dostępie do usług publicznych,
- obszar funkcjonalny Kielc - realizacja w ramach ZIT.

Kierunkowe zasady wyboru projektów:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 8.10 zakłada się zastosowanie dwóch trybów wyboru projektów: konkursowy (z uwzględnieniem modeli: otwartego, zamkniętego itp.) i pozakonkursowy.

Zastosowanie określonego trybu wyboru projektów służyć będzie zapewnieniu maksymalnego stopnia osiągnięcia celów w ramach priorytetu, poprzez wybór tych w największym stopniu odpowiadających oczekiwanym rezultatom.

Proces wyboru projektów uwzględniać będzie wymogi wynikające z rozporządzenia ogólnego, w szczególności w zakresie stosowania przejrzystych i niedyskryminacyjnych procedur wyboru i kryteriów. Metodyka oraz kryteria wyboru operacji zostaną zatwierdzone przez Komitet Monitorujący.

W trybie konkursowym projekty wybierane będą w oparciu o określone kryteria wyboru projektów pozostające w zgodności z celami Programu. Z uwagi na szeroką grupę potencjalnych beneficjentów uprawnionych do ubiegania się o dotację w ramach priorytetów, zastosowanie trybu konkursowego pozwoli na wybór jedynie tych projektów o najwyższej wartości dodanej.

Dodatkowo w przypadku projektów o strategicznym charakterze w ramach priorytetu przewiduje się możliwość zastosowania trybu pozakonkursowego.

Wykorzystanie instrumentów finansowych:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 8.10 nie przewiduje się wykorzystania instrumentów finansowych.

Planowane duże projekty:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 8.10 nie będą wspierane duże projekty.

Układ wskaźników produktu:

Tabela 5: Zestawienie wspólnych i specyficznych dla programu wskaźników produktu dla EFRR, EFS i FS, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów.

Lp.	Wskaźnik produktu (EFRR, FS, EFS) WLWK 2014 oraz wskaźniki specyficzne dla programu	Jednostka pomiaru	fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Liczba osób w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w programie	osoba	EFS	Słabiej rozwinięty			Raz na rok
2.	Liczba osób objętych badaniami profilaktycznymi w programie	osoba	EFS	Słabiej rozwinięty			Raz na rok
3.	Liczba osób objętych programami rehabilitacji medycznej ułatwiającymi powrót do pracy	osoba	EFS	Słabiej rozwinięty			Raz na rok
4.	Liczba podmiotów wspartych w zakresie realizacji projektów dotyczących eliminowania zdrowotnych czynników ryzyka w miejscu pracy	szt.	EFS	Słabiej rozwinięty			Raz na rok
5.	Liczba wspartych instytucji działających na rzecz aktywizacji zawodowej	szt.	EFS	Słabiej rozwinięty			Raz na rok
6.	Liczba osób, które skorzystały ze szkoleń / doradztwa w zakresie kompetencji cyfrowych	osoba	EFS	Słabiej rozwinięty			Raz na rok

Priorytet inwestycyjny 10.1. ograniczenie przedwczesnego kończenia nauki szkolnej oraz zapewnienie równego dostępu do dobrej jakości edukacji elementarnej, kształcenia podstawowego i ponadpodstawowego

O konieczności podejmowania działań w zakresie podnoszenia dostępu do wysokiej jakości edukacji (na wszystkich jej etapach) świadczą m.in. utrzymujące się poniżej średniej krajowej wyniki egzaminów uczniów świętokrzyskich szkół.

Pierwszym, a zarazem podstawowym elementem edukacji jest kształcenie dzieci w wieku przedszkolnym, które ma istotne znaczenie w późniejszych etapach edukacji. Umożliwienie uczestnictwa dzieci w edukacji przedszkolnej ma istotne znaczenie nie tylko dla rozwoju dziecka ale również dla podniesienia aktywności zawodowej rodziców/opiekunów.

Pomimo widocznego w ostatnich latach zwiększenia upowszechnienia edukacji przedszkolnej, udział dzieci w edukacji przedszkolnej w regionie nadal pozostaje

niższy niż średnia w kraju. Liczba miejsc w ośrodkach przedszkolnych i innych formach opieki przedszkolnej jest niewystarczająca w stosunku do zapotrzebowania, (szczególnie na wsiach i w małych miejscowościach). W związku z tym w ramach priorytetu podejmowane będą działania służące upowszechnieniu edukacji przedszkolnej szczególnie na obszarach o najniższym wskaźniku uczestnictwa dzieci w tej edukacji. W ramach priorytetu planuje się również działania związane z podnoszeniem jakości edukacji przedszkolnej poprzez organizację zajęć dodatkowych stymulujących rozwój ruchowy i intelektualny dzieci wraz z indywidualizacją nauczania.

Wymaganiem jest, aby działania związane z tworzeniem nowych miejsc wychowania przedszkolnego nad dziećmi połączone były z podnoszeniem jakości świadczonych usług edukacyjnych.

Działania związane ze wzrostem jakości edukacji przedszkolnej muszą być komplementarne do działań inwestycyjnych finansowanych w ramach RPOWŚ 2014 – 2020 ze środków EFRR.

Poza działaniami związanymi z upowszechnianiem wysokiej jakości edukacji przedszkolnej w ramach priorytetu wsparcie skierowane jest również na działania związane z podnoszeniem jakości i upowszechnianiem edukacji na poziomie w szkół podstawowych i ponadpodstawowych (w tym w gimnazjach, szkołach ponadgimnazjalnych oraz szkołach policealnych) oraz zmniejszaniem różnicowań w procesie kształcenia.

Dla osiągnięcia powyższych celów prowadzone będą działania służące wyrównywaniu szans edukacyjnych uczniów, skierowane zarówno do uczniów osiągających słabsze wyniki w nauce, jak również do uczniów zdolnych.

W związku z niewystarczającym wyposażeniem świętokrzyskich szkół w pomoce dydaktyczne, w tym w narzędzia informatyczne w ramach priorytetu przewidziano wsparcie polegające na doposażeniu szkół w nowoczesne pomoce dydaktyczne w zakresie zgodnym ze zdiagnozowanymi potrzebami szkoły służące podniesieniu jakości nauczania.

Interwencja w priorytecie obejmuje również działania prowadzące do podnoszenia kompetencji kluczowych uczniów, w tym szczególnie kompetencji w zakresie metod TIK oraz budowania postaw przedsiębiorczych.

Ważnym elementem wpływającym na osiągnięcie oczekiwanych rezultatów interwencji prowadzonej w ramach priorytetu będzie również podnoszenie kompetencji zawodowych nauczycieli (w tym w ramach TIK) jako integralnej części procesu podnoszenia jakości edukacji w regionie.

Cel szczegółowy: Poprawa dostępu do wysokiej jakości edukacji, w tym edukacji przedszkolnej.

Tabela 4: Zestawienie wspólnych wskaźników rezultatu EFS, dla których zostały ustalone wartości docelowe oraz wskaźników rezultatu EFS specyficznych dla programu, odnoszących się do celów szczegółowych, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów

Lp.	Wskaźnik rezultatu (bezpółroczny lub długoterminowy) (jeśli zasadne)	Kategoria regionu lub YEI	Jednostka pomiaru	Referencyjny wskaźnik produktu z listy wspólnych wskaźników UE	Wartość bazowa	Jednostka pomiaru dla wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Liczba dzieci w wieku 3-4 lata objętych edukacją przedszkolną	Słabiej rozwinięty	osoba	Nie dotyczy		osoba				Raz na rok
2.	Liczba szkół, które zrealizowały działania projektowe ukierunkowane na zwiększenie szans edukacyjnych uczniów	Słabiej rozwinięty	szt.	Liczba osób z wykształceniem podstawowym lub gimnazjalnym objętych wsparciem w programie (C)		szt.				Raz na rok
3.	Liczba nauczycieli prowadzących zajęcia z wykorzystaniem TIK	Słabiej rozwinięty	osoba	Liczba osób zatrudnionych objętych wsparciem w programie (w tym samozatrudnieni) (C)		osoba				Raz na rok

Najważniejsze typy przedsięwzięć:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 10.1 przedsięwzięcia przewidziane do realizacji w ramach priorytetu dotyczyć mogą:

- 1) zmniejszania dysproporcji w upowszechnianiu edukacji przedszkolnej pomiędzy miastem a wsią oraz wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych, w tym m. in. poprzez:
 - tworzenie nowych ośrodków wychowania przedszkolnego oraz innych form wychowania przedszkolnego w zakresie realizacji działań zgodnie z podstawą programową dla wychowania przedszkolnego,
 - wsparcie istniejących ośrodków wychowania przedszkolnego poprzez wygenerowanie dodatkowych miejsc przedszkolnych służących realizacji działań zgodnie z podstawą programową wychowania przedszkolnego,
 - realizację działań wspierających w ośrodkach wychowania przedszkolnego służących wyrównywaniu szans edukacyjnych dzieci, w tym szczególnie dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych oraz dzieci niepełnosprawnych,
 - doskonalenie rozwoju kompetencji zawodowych nauczycieli jako część projektów wspierających edukację przedszkolną w celu zapewnienia jej wysokiej jakości.

- 2) przeciwdziałania rozwarstwieniu społecznemu i segregacji w edukacji prowadzonej w szkołach i placówkach kształcenia podstawowego i ponadpodstawowego (w tym szkół/placówek specjalnych), ze szczególnym uwzględnieniem wyrównywania dysproporcji pomiędzy obszarami miast i wsi w tym:
- wsparcie szkół i placówek kształcenia podstawowego i ponadpodstawowego (w tym specjalnego) z obszarów defaworyzowanych poprzez zwiększenie oferty zajęć edukacyjno - wychowawczych, doradczych oraz rozwój bazy dydaktyczno – naukowej,
 - wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów (w tym uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych i niepełnosprawnych, uczniów młodszych na każdym progu edukacyjnym - zgodnie z podstawą programową wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego) poprzez realizację działań służących indywidualizacji nauczania,
 - przedsięwzięcia służące budowaniu kompetencji uczniów w zakresie matematyki, informatyki, nauk przyrodniczych, językowych jako podstawy uczenia się przez całe życie (połączone z budowaniem kompetencji nauczycieli oraz wyposażeniem szkół i placówek w nowoczesne narzędzia nauczania).
- 3) tworzenia warunków dla nowoczesnego nauczania na wszystkich progach edukacji kształcenia podstawowego i ponadpodstawowego poprzez rozwijanie metod pracy z praktycznym wykorzystaniem narzędzi TIK połączone ze wzmacnianiem kompetencji zawodowych nauczycieli w zakresie praktycznego wykorzystania TIK.
- 4) rozwoju wysokiej jakości szkolnictwa ponadpodstawowego, w tym m.in. poprzez:
- tworzenie w szkołach i placówkach kształcenia ponadpodstawowego programów na rzecz dostosowania metod kształcenia do potrzeb regionalnego rynku pracy
 - opracowanie i realizacja programów sprzyjających kształtowaniu wśród uczniów kreatywności, innowacyjności oraz pracy zespołowej, połączone wsparciem rozwoju kompetencji nauczycieli oraz wyposażeniem szkół i placówek w nowoczesne narzędzia nauczania),
 - rozwój współpracy szkół i placówek kształcenia ponadpodstawowego z ich otoczeniem społeczno – gospodarczym, (w szczególności z pracodawcami i szkołami wyższymi) poprzez realizację działań na rzecz dostosowania kształcenia do potrzeb regionalnego rynku pracy, (oraz podnoszenia aktywności zawodowej młodzieży),
- 5) kontynuacji wdrażania założeń rządowego programu „Cyfrowa szkoła” w obszarach e-nauczyciel e-szkoła.

Możliwe uzupełnienie przedsięwzięć realizowanych w ramach priorytetu inwestycyjnego 10.1 o wsparcie inwestycyjne w powiązaniu z działaniami realizowanymi z EFRR w ramach priorytetu inwestycyjnego 10.4.

Typy beneficjentów:

Wszystkie podmioty z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych); Policja

Grupy docelowe:

- dzieci w wieku przedszkolnym, w tym dzieci niepełnosprawne określone w ustawie o systemie oświaty,
- uczniowie i wychowankowie szkół/placówek prowadzących kształcenie ogólne oraz specjalne (z wyłączeniem słuchaczy szkół dla dorosłych),
- nauczyciele kształcenia ogólnego oraz specjalnego,
- pracodawcy,
- partnerzy społeczno – gospodarczy.

Poziom dofinansowania:

Podstawowy poziom dofinansowania środkami RPOWŚ 2014-2020 dla projektu wynosi 85% kosztów kwalifikowanych. W przypadku, gdy wsparcie projektu stanowi pomoc publiczną, maksymalny poziom dofinansowania projektu wynika z odpowiednich przepisów, regulujących zasady udzielania pomocy publicznej.

Crossfinancing:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 10.1 przewiduje się zastosowanie mechanizmu finansowania krzyżowego.

Terytorialny rozkład interwencji priorytetu inwestycyjnego:

Z alokacji priorytetu inwestycyjnego 10.1 w Osi priorytetowej 8. Rozwój edukacji i aktywne społeczeństwo przewiduje się wydzielenie kopert finansowych dla następujących Obszarów Strategicznej Interwencji:

- obszary wiejskie o najgorszym dostępie do usług publicznych,
- obszar funkcjonalny Kielc - realizacja w ramach ZIT.

Kierunkowe zasady wyboru projektów:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 10.1 zakłada się zastosowanie dwóch trybów wyboru projektów: konkursowy (z uwzględnieniem modeli: otwartego, zamkniętego itp.) i pozakonkursowy.

Zastosowanie określonego trybu wyboru projektów służyć będzie zapewnieniu maksymalnego stopnia osiągnięcia celów w ramach priorytetu, poprzez wybór tych w największym stopniu odpowiadających oczekiwanym rezultatom.

Proces wyboru projektów uwzględniać będzie wymogi wynikające z rozporządzenia ogólnego, w szczególności w zakresie stosowania przejrzystych i niedyskryminacyjnych procedur wyboru i kryteriów. Metodyka oraz kryteria wyboru operacji zostaną zatwierdzone przez Komitet Monitorujący.

W trybie konkursowym projekty wybierane będą w oparciu o określone kryteria wyboru projektów pozostające w zgodności z celami Programu. Z uwagi na szeroką grupę potencjalnych beneficjentów uprawnionych do ubiegania się o dotację w ramach priorytetów, zastosowanie trybu konkursowego pozwoli na wybór jedynie tych projektów o najwyższej wartości dodanej.

Dodatkowo w przypadku projektów o strategicznym charakterze w ramach priorytetu przewiduje się możliwość zastosowania trybu pozakonkursowego.

Wykorzystanie instrumentów finansowych:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 10.1 nie przewiduje się wykorzystania instrumentów finansowych.

Planowane duże projekty:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 10.1 nie będą wspierane duże projekty.

Układ wskaźników produktu:

Tabela 5: Zestawienie wspólnych i specyficznych dla programu wskaźników produktu dla EFRR, EFS i FS, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów

Lp.	Wskaźnik produktu (EFRR, FS, EFS) i rezultatu bezpośredniego (EFS) WLWK 2014 oraz wskaźniki specyficzne dla programu	Jednostka pomiaru	fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Liczba dzieci objętych w ramach programu dodatkowymi zajęciami zwiększającymi ich szanse edukacyjne w edukacji przedszkolnej	osoba	EFS	Region słabiej rozwinięty			Raz na rok
2.	Liczba miejsc wychowania przedszkolnego dofinansowanych w programie	szt.	EFS	Region słabiej rozwinięty			Raz na rok
3.	Liczba szkół i placówek systemu oświaty wyposażonych w ramach programu w sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych	szt.	EFS	Region słabiej rozwinięty			Raz na rok
4.	Liczba nauczycieli objętych wsparciem w zakresie TIK	osoba	EFS	Region słabiej rozwinięty			Raz na rok
5.	Liczba szkół, które wdrożyły rozwiązania w zakresie pracy z uczniem młodszym na danym progu edukacyjnym	szt.	EFS	Region słabiej rozwinięty			Raz na rok
6.	Liczba szkół i placówek, które podjęły działania na rzecz przeciwdziałania rozwarstwieniu społecznemu i segregacji	szt.	EFS	Region słabiej rozwinięty			Raz na rok
7.	Liczba szkół o najniższych wynikach edukacyjnych objętych wsparciem w programie	szt.	EFS	Region słabiej rozwinięty			Raz na rok
8.	Liczba nauczycieli objętych wsparciem	osoba	EFS	Region słabiej			Raz na rok

	w programie			rozwinęty			
9.	Liczba uczniów objętych wsparciem w programie, w tym uczestniczących w zajęciach prowadzonych w oparciu o indywidualne podejście do ucznia	osoba	EFS	Region słabiej rozwinięty			Raz na rok
10.	Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych	szt.	EFS	Region słabiej rozwinięty			Raz na rok
11.	Liczba osób, które skorzystały ze szkoleń / doradztwa w zakresie kompetencji cyfrowych	osoba	EFS	Region słabiej rozwinięty			Raz na rok

Priorytet inwestycyjny 10.3. *poprawa dostępności wspieranie uczenia się przez całe życie, podniesienie umiejętności i kwalifikacji siły roboczej i zwiększenie dopasowania systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy m.in. przez poprawę jakości kształcenia i szkolenia zawodowego oraz utworzenia i rozwijanie systemów uczenia się poprzez praktykę i przyuczania do zawodu, takich jak dwutorowe systemy kształcenia*

W ramach realizacji priorytetu wsparcie skierowane zostało na uczniów, nauczycieli szkół/placówek kształcenia zawodowego oraz osób dorosłych chcących podnosić swoje kompetencje - wiedzę i umiejętności przydatne do uzyskania kwalifikacji zawodowych - poprzez udział w kształceniu i szkoleniu.

Obserwowany od kilku lat systematyczny spadek zainteresowania młodzieży szkolnictwem zawodowym, wynika między innymi z chęci posiadania wyższego wykształcenia. Aby zachęcić do nauki zawodu należy wdrażać nowe technologie, innowacyjne rozwiązania, trendy, które kształtują dzisiejszy rynek gospodarczy.

Szczególnie istotne jest dopasowanie kształcenia do potrzeb rynku pracy. W związku z tym w ramach priorytetu przewidziano działania ukierunkowane na wzmacnianie praktycznej nauki zawodu oraz zwiększenie udziału pracodawców w procesie kształcenia. Wsparcie zostanie również przeznaczone na wyposażenie/doposażenie szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe w nowoczesny sprzęt i materiały dydaktyczne zapewniające wysoką jakość kształcenia. W ramach priorytetu dofinansowanie otrzymają również projekty z zakresu poradnictwa zawodowego i edukacyjnego.

Efektami działań prowadzonych w ramach priorytetu będzie wzrost jakości kształcenia zawodowego, odpowiadającego na potrzeby rynku pracy oraz wzrost zainteresowania tą formą kształcenia przez osoby młode.

Ponadto w ramach priorytetu przewidziano wsparcie dla osób dorosłych, podnoszących kwalifikacje z własnej inicjatywy. Interwencja EFS w zakresie kształcenia i szkolenia osób dorosłych z własnej inicjatywy będzie uwzględniała system wdrażania środków oparty na podejściu popytowym.

Cel szczegółowy 1. Upowszechnianie oraz poprawa jakości edukacji, w szczególności kształcenia zawodowego.

Tabela 4: Zestawienie wspólnych wskaźników rezultatu EFS, dla których zostały ustalone wartości docelowe oraz wskaźników rezultatu EFS specyficznych dla programu, odnoszących się do celów szczegółowych, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów

Lp.	Wskaźnik rezultatu (bezpośredniego lub długoterminowe) (jeśli zasadne)	Kategoria regionu lub YEI	Jednostka pomiaru	Referencyjny wskaźnik produktu z listy wspólnych wskaźników UE	Wartość bazowa	Jednostka pomiaru dla wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu (C)	Region słabiej rozwinięty	osoba	Liczba osób bezrobotnych (w tym długotrwale bezrobotnych) objętych wsparciem w programie (C) Liczba osób nieaktywnych zawodowo, nieuczestniczących w kształceniu lub szkoleniu, objętych wsparciem w programie (C) Liczba osób z wykształceniem ponadgimnazjalnym lub pomaturalnym objętych wsparciem w programie (C)		osoba				Raz na rok

Cel szczegółowy 2. Zwiększenie uczestnictwa osób dorosłych w kształceniu i szkoleniu.

Tabela 4: Zestawienie wspólnych wskaźników rezultatu EFS, dla których zostały ustalone wartości docelowe oraz wskaźników rezultatu EFS specyficznych dla programu, odnoszących się do celów szczegółowych, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów

Lp.	Wskaźnik rezultatu (bezpośredniego lub długoterminowe) (jeśli zasadne)	Kategoria regionu lub YEI	Jednostka pomiaru	Referencyjny wskaźnik produktu z listy wspólnych wskaźników UE	Wartość bazowa	Jednostka pomiaru dla wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Liczba osób świadczących usługi doradztwa edukacyjno-zawodowego po opuszczeniu programu	Słabiej rozwinięty	osoba	Liczba osób zatrudnionych objętych wsparciem w programie (w tym samozatrudnieni) (C)		osoba				Raz na rok
2.	Liczba osób, które uzyskały	Słabiej rozwinięty	osoba	Liczba osób bezrobotnych (w tym długotrwale		osoba				Raz na rok

kwalifikacje po opuszczeniu programu (C)				bezrobotnych) objętych wsparciem w programie (C)						
				Liczba osób nieaktywnych zawodowo, nieuczestniczących w kształceniu lub szkoleniu, objętych wsparciem w programie (C)						
				Liczba osób z wykształceniem ponadgimnazjalnym lub pomaturalnym objętych wsparciem w programie (C)						
				Liczba osób zatrudnionych objętych wsparciem w programie (w tym samozatrudnieni) (C)						

Najważniejsze typy przedsięwzięć:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 10.3 przewidziano wsparcie na:

- 1) rozwój wysokiej jakości szkolnictwa zawodowego, wyrównywanie dostępu do wysokiej jakości edukacji, dostosowanie kształcenia zawodowego i szkoleń do potrzeb rynku pracy i gospodarki, potwierdzanie kwalifikacji zawodowych poprzez:
 - działania na rzecz dostosowania kształcenia zawodowego do wymagań rynku pracy, w tym m.in.:
 - tworzenie w szkołach warunków zbliżonych do rzeczywistego środowiska pracy,
 - przedsięwzięcia prowadzące do zwiększenia kompetencji uczniów i słuchaczy szkół zawodowych poprzez udział w kształceniu praktycznym u pracodawców/przedsiębiorców (dualny system kształcenia i szkolenia - teoria plus praktyka), w tym programy staży i praktyk zawodowych,
 - działania na rzecz rozwoju współpracy szkół zawodowych z ich otoczeniem społeczno – gospodarczym, szczególnie z pracodawcami przedsiębiorcami (min. poprzez wspólne tworzenie i wdrożenie partnerskich programów współpracy),
 - doskonalenie umiejętności nauczycieli zawodu we współpracy z uczelniami wyższymi i z pracodawcami,
 - doskonalenie umiejętności nauczycieli zawodu we współpracy z uczelniami wyższymi i z pracodawcami/przedsiębiorcami, jako część projektów wspierających edukację kształcenia zawodowego,
 - doposażenie placówek kształcenia zawodowego w nowoczesny sprzęt i materiały dydaktyczne umożliwiające realizację podstawy programowej kształcenia w określonych zawodach (w tym narzędzi TIK),

- tworzenia warunków dla nowoczesnego nauczania poprzez rozwijanie metod aktywnego i praktycznego uczenia się (m.in. poprzez wykorzystanie TIK).
- 2) upowszechniania polityki LLL - lifewide lifelong learning (uczenia się w różnych sytuacjach i przez całe życie), ukierunkowane na:
- podniesienie, zmianę lub nabycie nowych kwalifikacji przez osoby dorosłe zainteresowane podnoszeniem umiejętności z własnej inicjatywy,
 - budowanie i wzmacnianie kluczowych „kompetencji miękkich”
 - tworzenie i rozwój centrów kształcenia ustawicznego i zawodowego.

Możliwe „uzupełnienie” przedsięwzięć realizowanych w ramach priorytetu inwestycyjnego 10.3, finansowanego z EFS, o wsparcie inwestycyjne w powiązaniu z działaniami realizowanymi z EFRR w ramach priorytetu inwestycyjnego 10.4.

Typy beneficjentów:

Wszystkie podmioty z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych).

Grupy docelowe:

- osoby dorosłe (w tym osoby niepełnosprawne),
- uczniowie szkół/placówek kształcenia zawodowego,
- nauczyciele kształcenia zawodowego,
- szkoły/placówki prowadzące kształcenie zawodowe oraz ustawiczne,
- pracodawcy/przedsiębiorcy/uczelnie wyższe,
- partnerzy społeczno – gospodarczy.

Poziom dofinansowania:

Podstawowy poziom dofinansowania środkami RPOWŚ 2014-2020 dla projektu wynosi 85% kosztów kwalifikowanych. W przypadku, gdy wsparcie projektu stanowi pomoc publiczną, maksymalny poziom dofinansowania projektu wynika z odpowiednich przepisów, regulujących zasady udzielania pomocy publicznej.

Crossfinancing:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 10.3 przewiduje się zastosowanie mechanizmu finansowania krzyżowego.

Terytorialny rozkład interwencji priorytetu inwestycyjnego:

Z alokacji priorytetu inwestycyjnego 10.3 w Osi priorytetowej 8. Rozwój edukacji, aktywne społeczeństwo przewiduje się wydzielenie kopert finansowych dla następujących Obszarów Strategicznej Interwencji:

- obszary wiejskie o najgorszym dostępie do usług publicznych,
- obszary funkcjonalne miast tracących funkcje społeczno-gospodarcze (Ostrowiec Świętokrzyski, Starachowice, Skarżysko-Kamienna),
- obszar funkcjonalny Kielc - realizacja w ramach ZIT.

Kierunkowe zasady wyboru projektów:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 10.3 zakłada się zastosowanie dwóch trybów wyboru projektów: konkursowy (z uwzględnieniem modeli: otwartego, zamkniętego itp.) i pozakonkursowy.

Zastosowanie określonego trybu wyboru projektów służyć będzie zapewnieniu maksymalnego stopnia osiągnięcia celów w ramach priorytetu, poprzez wybór tych w największym stopniu odpowiadających oczekiwanym rezultatom.

Proces wyboru projektów uwzględnić będzie wymogi wynikające z rozporządzenia ogólnego, w szczególności w zakresie stosowania przejrzystych i niedyskryminacyjnych procedur wyboru i kryteriów. Metodyka oraz kryteria wyboru operacji zostaną zatwierdzone przez Komitet Monitorujący.

W trybie konkursowym projekty wybierane będą w oparciu o określone kryteria wyboru projektów pozostające w zgodności z celami Programu. Z uwagi na szeroką grupę potencjalnych beneficjentów uprawnionych do ubiegania się o dotację w ramach priorytetów, zastosowanie trybu konkursowego pozwoli na wybór jedynie tych projektów o najwyższej wartości dodanej.

Dodatkowo w przypadku projektów o strategicznym charakterze w ramach priorytetu przewiduje się możliwość zastosowania trybu pozakonkursowego.

Wykorzystanie instrumentów finansowych:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 10.3 nie przewiduje się wykorzystania instrumentów finansowych.

Planowane duże projekty:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 10.3 nie będą wspierane duże projekty.

Układ wskaźników produktu:

Tabela 5: Zestawienie wspólnych i specyficznych dla programu wskaźników produktu dla EFRR, EFS i FS, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów

Lp.	Wskaźnik produktu (EFRR, FS, EFS) WLWK 2014 oraz wskaźniki specyficzne dla programu	Jednostka pomiaru	fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Liczba placówek i ponadgimnazjalnych szkół zawodowych wyposażonych w sprzęt i materiały dydaktyczne niezbędne do realizacji kształcenia zawodowego	szt.	EFS	Słabiej rozwinięty			Raz na rok
2.	Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego uczestniczących w stażach i praktykach u pracodawcy	osoba	EFS	Słabiej rozwinięty			Raz na rok
3.	Liczba szkół zawodowych współpracujących z pracodawcami w programie	szt.	EFS	Słabiej rozwinięty			Raz na rok
4.	Liczba nauczycieli kształcenia	osoba	EFS	Słabiej			Raz na rok

	zawodowego objętych wsparciem w programie			rozwinięty			
5.	Liczba osób uczestniczących w pozaszkolnych formach kształcenia realizowanych we współpracy z pracodawcami	osoba	EFS	Słabiej rozwinięty			Raz na rok
6.	Liczba podmiotów realizujących zadania centrum kształcenia zawodowego i ustawicznego objętych wsparciem w programie	szt.	EFS	Słabiej rozwinięty			Raz na rok
7.	Liczba szkół i placówek objętych wsparciem w zakresie realizacji zadań w obszarze doradztwa edukacyjno-zawodowego	szt.	EFS	Słabiej rozwinięty			Raz na rok
8.	Liczba powiatów objętych partnerskimi programami współpracy szkół zawodowych z ich otoczeniem społeczno-gospodarczym	szt.	EFS	Słabiej rozwinięty			Raz na rok

Opis przedsięwzięć EFS z zakresu innowacji społecznych, współpracy trans-granicznej oraz wkładu EFS do realizacji celów tematycznych 1-7

W ramach Osi nie zaplanowano realizacji przedsięwzięć z zakresu innowacji społecznych i współpracy transgranicznej. Działania te wdrażane będą w ramach IV Osi priorytetowej *Innowacje społeczne i współpraca ponadnarodowa* Programu Operacyjnego Wiedza, Edukacja, Rozwój (PO WER).

Zaplanowana w ramach Osi priorytetowej interwencja przyczyni się do realizacji celów tematycznych 1-7, finansowanych z EFRR, w zakresie:

Cel tematyczny 2. Zwiększenie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości technologii informacyjnych i komunikacyjnych – w ramach Osi przewidziano działania na rzecz wzmocnienia kompetencji kluczowych, w tym kompetencji cyfrowych (PI 8.10, PI 10.1, PI 10.3), które wpłyną na realizację celu tematycznego 2. w zakresie zwiększenia stopnia wykorzystania rozwiązań cyfrowych wspartych w ramach PI 2.3, głównie w zakresie e-zdrowia, e-integracji czy e-edukacji. Osoby posiadające kompetencje w zakresie poruszania się w cyfrowej rzeczywistości (w szczególności osoby starsze, uczniowie i nauczyciele) będą stanowić odbiorców dla usług i zasobów elektronicznych, dodatkowo generując popyt na tego typu usługi.

Cel tematyczny 3. Podnoszenie konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw, sektora rolniczego oraz rybołówstwa i akwakultury – działania na rzecz dostosowania edukacji do potrzeb nowoczesnej gospodarki w ramach PI 10.1 oraz 10.3 będą miały bezpośredni wpływ na zwiększanie konkurencyjności przedsiębiorstw a także rozwój całej gospodarki, poprzez dostępność wysokiej jakości zasobów pracy.

Cel tematyczny 4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach – działania realizowane w ramach PI 10.3 w zakresie polityki LLL będą miały bezpośredni wpływ na wzrost kompetencji pracowników w zakresie OZE i EWE.

Ramy wykonania osi priorytetowej

Do uzupełnienia w toku dalszych prac nad Programem

Kategoryzacja interwencji osi priorytetowej

Do uzupełnienia w toku dalszych prac nad Programem

Planowane wykorzystanie pomocy technicznej dla wzmocnienia zdolności administracyjnych

W ramach Osi priorytetowej 8. nie przewiduje się wykorzystania pomocy technicznej dla wzmocnienia zdolności administracyjnych.

4.9 Oś priorytetowa 9. Włączenie społeczne i walka z ubóstwem

Opis osi priorytetowej:

Oś priorytetowa 9 jest osią jednofunduszową (EFS), obejmującą jeden cel tematyczny tj. *Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem* jako optymalny model zapewnienia skuteczności interwencji oraz integrację wsparcia.

Czynnikami warunkującymi status społeczny, wpływającymi na ryzyko wystąpienia zjawiska wykluczenia oraz ubóstwa jest posiadany status na rynku pracy, poziom edukacyjny (np. brak/niedopasowanie kwalifikacji, wykształcenia), stan rodzinny (np. wielodzietność, samotność w wychowywaniu dziecka) oraz miejsce zamieszkania (np. obszar wiejski).

Wynikająca z diagnozy charakterystyka obszaru społecznego w województwie świętokrzyskim wskazuje, że ubóstwem zagrożone są przede wszystkim osoby z grup znajdujących się w szczególnie niekorzystnej sytuacji na rynku pracy i ich rodziny. Należą do nich w szczególności: osoby długotrwale bezrobotne, niepełnosprawne i borykające się z problemami zdrowotnymi, dzieci i młodzież z rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi, więźniowie i osoby opuszczające zakłady karne, mniejszości narodowe i etniczne. Ograniczenia w dostępie do usług społecznych lub brak możliwości nabycia niezbędnych kwalifikacji i umiejętności społecznych dodatkowo determinują niedostateczny udział tych grup w życiu rodzinnym, zawodowym i społecznym. Obserwowane jest zjawisko nakładania się niekorzystnych czynników, co zwiększa zakres wykluczenia i niską jakość życia. Odnosi się to zwłaszcza do ubóstwa skrajnego, które w Polsce wyznacza poziom minimum egzystencji, poniżej którego zagrożone jest życie i rozwój psychofizyczny człowieka. Wg danych GUS w województwie świętokrzyskim poniżej tego poziomu żyje ponad 10% społeczeństwa (przy 6,7% w kraju), natomiast poniżej ustawowej granicy ubóstwa, wyznaczonej przez próg uprawniający do świadczeń społecznych – 11,9% (7% w kraju). Wskaźniki te, jedne z najwyższych spośród wszystkich województw i pozostające na znacznie wyższym poziomie niż średnia dla kraju, uwiadcniają szczególną potrzebę wsparcia województwa świętokrzyskiego w ramach analizowanego obszaru.

W świetle powyższych uwarunkowań regionu szczególny nacisk w ramach osi priorytetowej położono na zwiększanie szans na zatrudnienie w grupach defaworyzowanych i marginalizowanych, ułatwianie dostępu do usług społecznych w tym wspierających rodziny w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych i organizacji pieczy zastępczej, a także usług opieki zdrowotnej, również skierowanych do dzieci i młodzieży – przyszłych zasobów rynku pracy.

Wsparcie podmiotów ekonomii społecznej i ich otoczenia, które swoimi działaniami łączącymi cele społeczne z ekonomicznymi, wpłynie na pobudzenie aktywności zawodowej i społecznej osób doświadczających trudności w sferze społeczno-zawodowej. W aspekcie tym kluczowe znaczenie mają działania na rzecz zwiększania kompetencji i kondycji podmiotów ekonomii społecznej, a także instytucji wzmacniających ich potencjał na różnych poziomach, poprzez rozwój centrów czy sieci wsparcia organizacji.

Odpowiadając na zidentyfikowane potrzeby obszarowe, działania w ramach *Osi priorytetowej 9. Włączenie społeczne i walka z ubóstwem* zapewniają właściwe

warunki do aktywnej integracji w wymiarze społeczno-zawodowym osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym, poprawy dostępności do wysokiej jakości usług społecznych i opieki zdrowotnej, oraz rozwoju gospodarki społecznej w regionie.

Działania realizowane w ramach Osi priorytetowej 9., wpisują się w Cel Tematyczny 9. Wspieranie włączenia społecznego i walkę z ubóstwem, a ich interwencja dotyczyć będzie: aktywnej integracji, w szczególności w celu poprawy zatrudnialności, ułatwiania dostępu do niedrogich, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług społecznych świadczonych w interesie ogólnym oraz *wspierania gospodarki społecznej i przedsiębiorstw społecznych*.

Priorytety inwestycyjne realizowane w ramach osi priorytetowej

Priorytet inwestycyjny 9.4. aktywna integracja, w szczególności w celu poprawy zatrudnialności

W ramach priorytetu inwestycyjnego realizowane będą działania prowadzące do poprawy poziomu aktywności zawodowej osób i rodzin wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym. W tym celu niezbędne jest wsparcie form i narzędzi aktywnej integracji na rzecz osób doświadczających wykluczenia w wymiarze zawodowym, społecznym, zdrowotnym czy edukacyjnym realizowanych przez instytucje i podmioty z obszaru pomocy społecznej jak również wspieranie współpracy instytucji pomocy i integracji społecznej w zakresie aktywizacji społeczno – zawodowej. Rozwój alternatywnych form zatrudnienia stworzy warunki do wspierania zatrudnienia. Szczególny nacisk w ramach priorytetu ukierunkowano na potrzeby osób niepełnosprawnych oraz młodych do 25 roku życia, które stanowią grupę szczególnie zagrożoną.

Działania te przyczynią się do minimalizacji obszarów wykluczenia społecznego na terenie województwa, skutecznego ograniczania ubóstwa mieszkańców, przywracania możliwości zatrudnienia, przeciwdziałania zjawisku bezrobocia długookresowego oraz jego skutkom.

Cel szczegółowy: Zmniejszenie poziomu wykluczenia społecznego poprzez realizację działań z zakresu aktywizacji społeczno – zawodowej osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Tabela 4: Zestawienie wspólnych wskaźników rezultatu EFS, dla których zostały ustalone wartości docelowe oraz wskaźników rezultatu EFS specyficznych dla programu, odnoszących się do celów szczegółowych, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów

Lp.	Wskaźnik rezultatu (bezpośredniego lub długoterminowe) (jeśli zasadne)	Kategoria regionu lub YEI	Jednostka pomiaru	Referencyjny wskaźnik produktu z listy wspólnych wskaźników UE	Wartość bazowa	Jednostka pomiaru dla wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1	Liczba osób nieaktywnych zawodowo, poszukujących pracy po opuszczeniu programu (C)	Region słabiej rozwinięty	osoba	Liczba osób nieaktywnych zawodowo objętych wsparciem w programie (C) Liczba osób poniżej 25 lat objętych wsparciem w programie (C)		osoba				Raz na rok

				Liczba osób niepełnosprawnych objętych wsparciem w programie (C)						
				Liczba osób z innych grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji społecznej, objętych wsparciem w programie (C)						
2	Liczba osób, które podjęły kształcenie i szkolenie po opuszczeniu programu (C)	Region słabiej rozwinięty	osoba	Liczba osób bezrobotnych (w tym długotrwale bezrobotnych) objętych wsparciem w programie		osoba				Raz na rok
				Liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie (C)						
				Liczba osób nieaktywnych zawodowo objętych wsparciem w programie (C)						
				Liczba osób poniżej 25 lat objętych wsparciem w programie (C)						
				Liczba osób niepełnosprawnych objętych wsparciem w programie (C)						
				Liczba osób z innych grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji społecznej, objętych wsparciem w programie (C)						
3	Liczba osób zatrudnionych po opuszczeniu programu (C)	Region słabiej rozwinięty	osoba	Liczba osób bezrobotnych (w tym długotrwale bezrobotnych) objętych wsparciem w programie		osoba				Raz na rok
				Liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie (C)						
				Liczba osób nieaktywnych zawodowo objętych wsparciem w programie (C)						
				Liczba osób poniżej 25 lat objętych wsparciem w programie (C)						
				Liczba osób niepełnosprawnych objętych wsparciem w programie (C)						

				Liczba osób z innych grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji społecznej, objętych wsparciem w programie (C)						
4	Liczba osób posiadających zatrudnienie 6 miesięcy po opuszczeniu programu (w tym samozatrudnieni) (C)	Region słabiej rozwinięty	osoba	Liczba osób bezrobotnych (w tym długotrwale bezrobotnych) objętych wsparciem w programie		osoba				Raz na rok
				Liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie (C)						
				Liczba osób nieaktywnych zawodowo objętych wsparciem w programie (C)						
				Liczba osób poniżej 25 lat objętych wsparciem w programie (C)						
				Liczba osób niepełnosprawnych objętych wsparciem w programie (C)						
				Liczba osób z innych grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji społecznej, objętych wsparciem w programie (C)						

Najważniejsze typy przedsięwzięć:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 9.4 finansowane będą projekty obejmujące:

- 1) wspieranie aktywizacji społeczno – zawodowej osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym z wykorzystaniem instrumentów aktywizacji edukacyjnej, zdrowotnej, społecznej i zawodowej, w tym działania zmierzające do poprawy sytuacji społeczno – zawodowej osób należących do mniejszości, w szczególności poprzez:
 - rozwijanie i wdrażanie w instytucjach pomocy społecznej instrumentów i narzędzi aktywnej integracji (np. kontrakty socjalne, programy aktywności lokalnej, działania o charakterze środowiskowym, instrumenty wsparcia osób niepełnosprawnych), skierowanych do osób doświadczających wykluczenia społecznego (w szczególności dla długotrwale bezrobotnych i niepełnosprawnych),
- 2) programy dotyczące diagnozowania przyczyn i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, w tym m.in. poprzez:
 - poszukiwanie nowych form i metod zapobiegania wykluczeniu społecznemu,
 - upowszechnianie form aktywnej integracji i pracy socjalnej,
 - rozwój form zatrudnienia, aktywizacji zawodowej i miejsc pracy dla osób z dysfunkcjami utrudniającymi integrację (w tym alternatywne formy zatrudnienia),

Typy beneficjentów:

Wszystkie podmioty z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych); Policja

Grupy docelowe:

- Osoby wykluczone lub zagrożone wykluczeniem społecznym.
- Otoczenie osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym, w zakresie niezbędnym do wsparcia osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym w ramach programu.
- Osoby należące do społeczności marginalizowanych, w tym cudzoziemcy, osoby obcego pochodzenia lub osoby należące do mniejszości (narodowych i etnicznych)

Poziom dofinansowania:

Podstawowy poziom dofinansowania środkami RPOWŚ 2014-2020 dla projektu wynosi 85% kosztów kwalifikowanych. W przypadku, gdy wsparcie projektu stanowi pomoc publiczną, maksymalny poziom dofinansowania projektu wynika z odpowiednich przepisów, regulujących zasady udzielania pomocy publicznej.

Crossfinancing:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 9.4 przewiduje się zastosowanie mechanizmu finansowania krzyżowego.

Terytorialny rozkład interwencji priorytetu inwestycyjnego:

Z alokacji priorytetu inwestycyjnego 9.4 w Osi priorytetowej 9. Włączenie społeczne i walka z ubóstwem przewiduje się wydzielenie kopert finansowych dla następujących Obszarów Strategicznej Interwencji:

- obszary wiejskie o najgorszym dostępie do usług publicznych,
- obszary funkcjonalne miast tracących funkcje społeczno-gospodarcze (Ostrowiec Świętokrzyski, Starachowice, Skarżysko-Kamienna),
- obszar funkcjonalny Kielc - realizacja w ramach ZIT.

Kierunkowe zasady wyboru projektów:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 9.4 zakłada się zastosowanie dwóch trybów wyboru projektów: konkursowy (z uwzględnieniem modeli: otwartego, zamkniętego itp.) i pozakonkursowy.

Zastosowanie określonego trybu wyboru projektów służyć będzie zapewnieniu maksymalnego stopnia osiągnięcia celów w ramach priorytetu, poprzez wybór tych w największym stopniu odpowiadających oczekiwanym rezultatom.

Proces wyboru projektów uwzględniać będzie wymogi wynikające z rozporządzenia ogólnego, w szczególności w zakresie stosowania przejrzystych i niedyskryminacyjnych procedur wyboru i kryteriów. Metodyka oraz kryteria wyboru operacji zostaną zatwierdzone przez Komitet Monitorujący.

W trybie konkursowym projekty wybierane będą w oparciu o określone kryteria wyboru projektów pozostające w zgodności z celami Programu. Z uwagi na szeroką grupę potencjalnych beneficjentów uprawnionych do ubiegania się o dotację w ramach priorytetów, zastosowanie trybu konkursowego pozwoli na wybór jedynie tych projektów o najwyższej wartości dodanej.

Dodatkowo w przypadku projektów o strategicznym charakterze w ramach priorytetu przewiduje się możliwość zastosowania trybu pozakonkursowego.

Wykorzystanie instrumentów finansowych:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 9.4 nie przewiduje się wykorzystania instrumentów finansowych.

Planowane duże projekty:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 9.4 nie będą wspierane duże projekty.

Układ wskaźników produktu:

Tabela 5: Zestawienie wspólnych i specyficznych dla programu wskaźników produktu dla EFRR, EFS i FS, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów

Lp.	Wskaźnik produktu (EFRR, FS, EFS) i WLWK 2014 oraz wskaźniki specyficzne dla programu	Jednostka pomiaru	fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Liczba osób zagrożonych wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie	osoba	EFS	Stabiej rozwinięty			Raz na rok
2.	Liczba osób niepełnosprawnych objętych wsparciem w programie (C)	osoba	EFS	Stabiej rozwinięty			rocznie
3.	Liczba osób w wieku poniżej 25 lat objętych wsparciem w programie (C)	osoba	EFS	Stabiej rozwinięty			Raz na rok
4.	Liczba osób nieaktywnych zawodowo, nieuczestniczących w kształceniu lub szkoleniu, objętych wsparciem w programie (C)	osoba	EFS	Stabiej rozwinięty			Raz na rok
5.	Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych	szt.	EFS	Stabiej rozwinięty			Raz na rok
6.	Liczba wspartych instytucji działających w zakresie aktywizacji społeczno – zawodowej	osoba	EFS	Stabiej rozwinięty			Raz na rok

Priorytet inwestycyjny 9.7. ułatwienie dostępu do niedrogich, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym

W ramach priorytetu inwestycyjnego wsparcie kierowane będzie na poprawę dostępu obywateli do podstawowych usług społecznych o charakterze profilaktycznym, opiekuńczym oraz wsparcia rodziny, a także w dziedzinie usług zdrowotnych, jako istotny warunek rozwoju kapitału ludzkiego i spójności społecznej. Stanowi to szczególnie istotne wyzwanie w aspekcie włączenia społecznego i zwiększania szans na rynku pracy.

Istotnym obszarem interwencji jest wsparcie na rzecz dziecka i rodziny, nie tylko interwencyjne, ale także profilaktyczne o charakterze społecznym, wychowawczym

czy zdrowotnym, eliminując w ten sposób przyczyny możliwego późniejszego wykluczenia lub niedostosowania społecznego.

W szczególności sposób pomocy skierowanej zostanie do rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze z uwagi na konieczność zapobiegania odrywania dziecka od rodziny, która stanowi podstawowe środowisko do jego funkcjonowania i rozwoju. Chodzi tu o pomoc w przewyżnianiu problemów tych rodzin, m.in. poprzez wsparcie psychologiczne, doradztwo rodzinne, opiekuńcze i specjalistyczne usługi wsparcia rodziny w codziennym życiu. Z drugiej strony niezbędne jest zapewnienie opieki zastępczej dziecku pozostawionemu bez opieki rodzicielskiej.

Działania ukierunkowane na wsparcie usług opieki zdrowotnej niosą ze sobą korzyści dla rozwoju kapitału ludzkiego, sprzyjając będą wzrostowi aktywności zawodowej i społecznej mieszkańców.

Cel szczegółowy: Przyspieszenie włączenia społecznego dzięki rozwojowi efektywnych i odpowiadających potrzebom usług społecznych.

Tabela 4: Zestawienie wspólnych wskaźników rezultatu EFS, dla których zostały ustalone wartości docelowe oraz wskaźników rezultatu EFS specyficznych dla programu, odnoszących się do celów szczegółowych, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów

Lp.	Wskaźnik rezultatu (bezpółroczny lub długoterminowy) (jeśli zasadne)	Kategoria regionu lub YEI	Jednostka pomiaru	Referencyjny wskaźnik produktu z listy wspólnych wskaźników UE	Wartość bazowa	Jednostka pomiaru dla wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Liczba osób, które uzyskały dostęp do usług zdrowotnych i społecznych	Region słabiej rozwinięty	osoba	Liczba osób bezrobotnych (w tym długotrwale bezrobotnych) objętych wsparciem w programie (C) Liczba osób nieaktywnych zawodowo objętych wsparciem w programie (C) Liczba osób niepełnosprawnych objętych wsparciem w programie (C)		osoba				Raz na rok
2.	Liczba wspartych podmiotów świadczących usługi społeczne w programie	Region słabiej rozwinięty	osoba	n/d		osoba				Raz na rok

Najważniejsze typy przedsięwzięć:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 9.7 przewidziano wsparcie dotyczące tworzenia warunków do rozwoju spersonalizowanych i zintegrowanych usług społecznych (wsparcia rodziny, pieczy zastępczej, usług opiekuńczych i zdrowotnych) w celu zwiększenia ich jakości i dostępności, w szczególności poprzez:

- 1) ułatwianie dostępu do usług o charakterze profilaktycznym (świetlice i kluby, ogniska wychowawcze, placówki wsparcia dziennego, doradztwo rodzinne i psychologiczne służące pomocą rodzinie i przeciwdziałające możliwym patologiom, społeczne angażowanie młodzieży w wolontariat),
- 2) ułatwianie dostępu do usług o charakterze opiekuńczym (min. domów pomocy społecznej, zakładów opiekuńczo – leczniczych, zakładów pielęgnacyjno – opiekuńczych, rodzinnych domów pomocy), usług towarzyszących procesowi usamodzielniania się osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz usług specjalistycznych.
- 3) wsparcie i rozwój systemu opieki nad rodziną (w tym usług wsparcia rodziny),
- 4) wsparcie i rozwój form pieczy zastępczej,
- 5) działania na rzecz rozwoju kompleksowej opieki zdrowotnej zwiększenia jakości i dostępności usług zdrowotnych (w tym min. wsparcie kompleksowej opieki nad matką i dzieckiem, diagnostyka i leczenie chorób u dzieci, badania diagnostyczne i programy zapobiegające chorobom cywilizacyjnym).

Typy beneficjentów:

Wszystkie podmioty z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych), Policja

Grupy docelowe:

- osoby wykluczone lub zagrożone wykluczeniem społecznym oraz ich otoczenie,
- dzieci w zakresie wczesnego wykrywania wad wrodzonych i szczepień ochronnych,
- pensjonariusze placówek opiekuńczych,
- mieszkańcy województwa świętokrzyskiego w zakresie badań diagnostycznych i programów zapobiegającym chorobom cywilizacyjnym.
- osoby sprawujące pieczę zastępczą,
- podmioty działające na rzecz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu,
- jednostki organizacyjne wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

Poziom dofinansowania:

Podstawowy poziom dofinansowania środkami RPOWŚ 2014-2020 dla projektu wynosi 85% kosztów kwalifikowanych. W przypadku, gdy wsparcie projektu stanowi pomoc publiczną, maksymalny poziom dofinansowania projektu wynika z odpowiednich przepisów, regulujących zasady udzielania pomocy publicznej.

Crossfinancing:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 9.7 przewiduje się zastosowanie mechanizmu finansowania krzyżowego.

Terytorialny rozkład interwencji priorytetu inwestycyjnego:

Z alokacji priorytetu inwestycyjnego 9.7 w Osi priorytetowej 9. Włączenie społeczne i walka z ubóstwem przewiduje się wydzielenie kopert finansowych dla następujących Obszarów Strategicznej Interwencji:

- obszary wiejskie o najgorszym dostępie do usług publicznych,
- obszar funkcjonalny Kielc - realizacja w ramach ZIT.

Kierunkowe zasady wyboru projektów:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 9.7 zakłada się zastosowanie dwóch trybów wyboru projektów: konkursowy (z uwzględnieniem modeli: otwartego, zamkniętego itp.) i pozakonkursowy.

Zastosowanie określonego trybu wyboru projektów służyć będzie zapewnieniu maksymalnego stopnia osiągnięcia celów w ramach priorytetu, poprzez wybór tych w największym stopniu odpowiadających oczekiwanym rezultatom.

Proces wyboru projektów uwzględniać będzie wymogi wynikające z rozporządzenia ogólnego, w szczególności w zakresie stosowania przejrzystych i niedyskryminacyjnych procedur wyboru i kryteriów. Metodyka oraz kryteria wyboru operacji zostaną zatwierdzone przez Komitet Monitorujący.

W trybie konkursowym projekty wybierane będą w oparciu o określone kryteria wyboru projektów pozostające w zgodności z celami Programu. Z uwagi na szeroką grupę potencjalnych beneficjentów uprawnionych do ubiegania się o dotację w ramach priorytetów, zastosowanie trybu konkursowego pozwoli na wybór jedynie tych projektów o najwyższej wartości dodanej.

Dodatkowo w przypadku projektów o strategicznym charakterze w ramach priorytetu przewiduje się możliwość zastosowania trybu pozakonkursowego.

Wykorzystanie instrumentów finansowych:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 9.7 nie przewiduje się wykorzystania instrumentów finansowych.

Planowane duże projekty:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 9.7 nie będą wspierane duże projekty.

Układ wskaźników produktu:

Tabela 5: Zestawienie wspólnych i specyficznych dla programu wskaźników produktu dla EFRR, EFS i FS, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów

Lp.	Wskaźnik produktu (EFRR, FS, EFS) WLWK 2014 oraz wskaźniki specyficzne dla programu	Jednostka pomiaru	fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Liczba osób zagrożonych wykluceniem społecznym, które skorzystały z usług społecznych w programie	osoba	EFS	Region słabiej rozwinięty			Raz na rok
2.	Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych	szt.	EFS	Region słabiej rozwinięty			Raz na rok

Priorytet inwestycyjny 9.8 *Wspieranie gospodarki społecznej i przedsiębiorstw społecznych*

W ramach priorytetu inwestycyjnego wsparcie zostanie ukierunkowane na rozwój gospodarki społecznej oraz podmiotów ekonomii społecznej w kontekście tworzenia warunków do integracji oraz usamodzielniania osób ze środowisk marginalizowanych.

Tworzenie nowych podmiotów w sektorze ekonomii społecznej oraz wspieranie podmiotów już istniejących przyczyni się do generowania nowych miejsc pracy w obszarach szczególnie istotnych dla zaspokajania potrzeb osób zagrożonych i wykluczonych społecznie. Szeroko rozwinięty sektor ekonomii społecznej wpłynie na rozwiązywanie problemów w województwie i jego rozwój społeczno-gospodarczy,

poprzez tworzenie nowych miejsc pracy, przedłużanie aktywności zawodowej i aktywizację społeczną mieszkańców, przeciwdziałanie niezaradności życiowej i uzależnieniu od pomocy społecznej.

Miejsca pracy w ramach przedsiębiorczości społecznej są szczególnie istotne, ponieważ pozwalają zatrudnić osoby z grup społecznych, mające wyjątkowe trudności w wejściu na rynek pracy i utrzymaniu się na nim. W województwie świętokrzyskim należą do nich przede wszystkim osoby niepełnosprawne, długotrwale bezrobotne, z niskimi kwalifikacjami, osoby młode bez odpowiadającego wymogom rynku pracy wykształcenia oraz doświadczenia zawodowego, które nie są w stanie samodzielnie poradzić sobie na otwartym rynku pracy.

Cel szczegółowy: Wzmocnienie sektora ekonomii społecznej.

Tabela 4: Zestawienie wspólnych wskaźników rezultatu EFS, dla których zostały ustalone wartości docelowe oraz wskaźników rezultatu EFS specyficznych dla programu, odnoszących się do celów szczegółowych, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów

Lp.	Wskaźnik rezultatu (bezpośredniego lub długoterminowe) (jeśli zasadne)	Kategoria regionu lub YEI	Jednostka pomiaru	Referencyjny wskaźnik produktu z listy wspólnych wskaźników UE	Wartość bazowa	Jednostka pomiaru dla wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1	Liczba utworzonych podmiotów ekonomii społecznej	Słabiej rozwinięty	szt.	Liczba osób bezrobotnych (w tym długotrwale bezrobotnych) objętych wsparciem w programie		szt.				Raz na rok
				Liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie (C)						
				Liczba osób nieaktywnych zawodowo objętych wsparciem w programie (C)						
				Liczba osób poniżej 25 lat objętych wsparciem w programie (C)						
				Liczba osób niepełnosprawnych objętych wsparciem w programie (C)						
				Liczba osób z innych grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji społecznej, objętych wsparciem w programie (C)						
2	Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych	Słabiej rozwinięty	szt.	Liczba osób bezrobotnych (w tym długotrwale bezrobotnych) objętych wsparciem w programie		szt.				Raz na rok
				Liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie (C)						
				Liczba osób nieaktywnych zawodowo objętych wsparciem w programie (C)						
				Liczba osób poniżej 25 lat objętych wsparciem						

				w programie (C)						
				Liczba osób niepełnosprawnych objętych wsparciem w programie (C)						
				Liczba osób z innych grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji społecznej, objętych wsparciem w programie (C)						
3	Liczba miejsc pracy utworzonych w podmiotach ekonomii społecznej nie będących przedsiębiorstwami społecznymi	Słabiej rozwinięty	szt.	Liczba osób bezrobotnych (w tym długotrwale bezrobotnych) objętych wsparciem w programie		szt.				Raz na rok
				Liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie (C)						
				Liczba osób nieaktywnych zawodowo objętych wsparciem w programie (C)						
				Liczba osób poniżej 25 lat objętych wsparciem w programie (C)						
				Liczba osób niepełnosprawnych objętych wsparciem w programie (C)						
				Liczba osób z innych grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji społecznej, objętych wsparciem w programie (C)						
4	Liczba miejsc pracy istniejących co najmniej 30 miesięcy, utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych	Region słabiej rozwinięty	szt.	Liczba osób bezrobotnych (w tym długotrwale bezrobotnych) objętych wsparciem w programie		szt.				Raz na rok
				Liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie (C)						
				Liczba osób nieaktywnych zawodowo objętych wsparciem w programie (C)						
				Liczba osób poniżej 25 lat objętych wsparciem w programie (C)						
				Liczba osób niepełnosprawnych objętych wsparciem w programie (C)						
				Liczba osób z innych grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji społecznej, objętych wsparciem w programie (C)						

Najważniejsze typy przedsięwzięć:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 9.8 przewidziano wsparcie na:

- 1) wspieranie rozwoju usług na rzecz rozwoju ekonomii społecznej,
- 2) wspieranie zatrudnienia w sektorze ekonomii społecznej poprzez tworzenie nowych i wsparcie istniejących przedsiębiorstw społecznych,
- 3) tworzenie regionalnych i lokalnych partnerstw na rzecz rozwoju ekonomii społecznej i przedsiębiorczości społecznej,
- 4) wsparcie dla osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym za pośrednictwem podmiotów ekonomii społecznej o charakterze integracyjnym (np. CIS, KIS, ZAZ, WTZ) oraz przedsiębiorstw społecznych.

Typy beneficjentów:

Wszystkie podmioty z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych), w tym np. LGD

Grupy docelowe:

- osoby wykluczone lub zagrożone wykluczeniem społecznym,
- podmioty ekonomii społecznej, w tym przedsiębiorstwa społeczne,
- osoby i podmioty zamierzające założyć spółdzielnię socjalną (w tym JST, organizacje pozarządowe).

Poziom dofinansowania:

Podstawowy poziom dofinansowania środkami RPOWŚ 2014-2020 dla projektu wynosi 85% kosztów kwalifikowanych. W przypadku, gdy wsparcie projektu stanowi pomoc publiczną, maksymalny poziom dofinansowania projektu wynika z odpowiednich przepisów, regulujących zasady udzielania pomocy publicznej.

Crossfinancing:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 9.8 przewiduje się zastosowanie mechanizmu finansowania krzyżowego.

Terytorialny rozkład interwencji priorytetu inwestycyjnego:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 9.8 nie przewiduje się zastosowania koncentracji terytorialnej.

Kierunkowe zasady wyboru projektów:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 9.8 zakłada się zastosowanie dwóch trybów wyboru projektów: konkursowy (z uwzględnieniem modeli: otwartego, zamkniętego itp.) i pozakonkursowy.

Zastosowanie określonego trybu wyboru projektów służyć będzie zapewnieniu maksymalnego stopnia osiągnięcia celów w ramach priorytetu, poprzez wybór tych w największym stopniu odpowiadających oczekiwanym rezultatom.

Proces wyboru projektów uwzględnić będzie wymogi wynikające z rozporządzenia ogólnego, w szczególności w zakresie stosowania przejrzystych i niedyskryminacyjnych procedur wyboru i kryteriów. Metodyka oraz kryteria wyboru operacji zostaną zatwierdzone przez Komitet Monitorujący.

W trybie konkursowym projekty wybierane będą w oparciu o określone kryteria wyboru projektów pozostające w zgodności z celami Programu. Z uwagi na szeroką grupę potencjalnych beneficjentów uprawnionych do ubiegania się o dotację

w ramach priorytetów, zastosowanie trybu konkursowego pozwoli na wybór jedynie tych projektów o najwyższej wartości dodanej.

Dodatkowo w przypadku projektów o strategicznym charakterze w ramach priorytetu przewiduje się możliwość zastosowania trybu pozakonkursowego.

Wykorzystanie instrumentów finansowych:

W ramach priorytetu nie przewiduje się wykorzystania instrumentów finansowych.

Planowane duże projekty:

W ramach tego priorytetu inwestycyjnego nie będą wspierane duże projekty.

Układ wskaźników produktu:

Tabela 5: Zestawienie wspólnych i specyficznych dla programu wskaźników produktu dla EFRR, EFS i FS, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów

Lp.	Wskaźnik produktu (EFRR, FS, EFS) WLWK 2014 oraz wskaźniki specyficzne dla programu	Jednostka pomiaru	fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Liczba osób zagrożonych wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie	osoba	EFS	Stabiej rozwinięty			Raz na rok
2.	Liczba podmiotów ekonomii społecznej objętych wsparciem	szt.	EFS	Stabiej rozwinięty			Raz na rok
3.	Liczba powstałych partnerstw na rzecz ekonomii społecznej	szt.	EFS	Stabiej rozwinięty			Raz na rok

Opis przedsięwzięć EFS z zakresu innowacji społecznych, współpracy trans-granicznej oraz wkładu EFS do realizacji celów tematycznych 1-7

W ramach Osi nie zaplanowano realizacji przedsięwzięć z zakresu innowacji społecznych i współpracy transgranicznej. Działania te wdrażane będą w ramach IV Osi priorytetowej *Innowacje społeczne i współpraca ponadnarodowa* PO WER.

Zaplanowana w ramach Osi priorytetowej interwencja przyczyni się do realizacji celów tematycznych 1-7, finansowanych z EFRR, w zakresie:

Cel tematyczny 2. Zwiększenie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości technologii informacyjnych i komunikacyjnych – w ramach Osi przewidziano aktywizacją zawodową i społeczną mieszkańców (PI 9.4), rozwój usług społecznych oraz opieki zdrowotnej o wysokiej jakości i dostępności służące osobom z grup wykluczonych (PI 9.7). Działania te przyczynią się do realizacji celu tematycznego 2. w zakresie zwiększenia stopnia wykorzystania rozwiązań cyfrowych wspartych w ramach PI 2.3, głównie w zakresie e-zdrowia, e-integracji czy e-edukacji.

Cel tematyczny 3. Podnoszenie konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw, sektora rolniczego oraz rybołówstwa i akwakultury – w ramach PI 9.8 wsparcie na rzecz rozwoju sektora ekonomii społecznej poprzez działania ukierunkowane na rozwój usług wsparcia ekonomii społecznej, tworzenie nowych oraz wspieranie istniejących przedsiębiorstw społecznych przyczyni się do wzrostu ich konkurencyjności w nowoczesnej gospodarce i maksymalnego wykorzystania ich potencjału. Inicjatywy na rzecz aktywizacji zawodowej i społecznej osób z grup zagrożonych wykluczeniem (PI 9.4) przyczynią się do zwiększania

podaży pracy w nowych i rozwijających się przedsiębiorstwach wspieranych w ramach *priorytetów inwestycyjnych Osi 2. Konkurencyjna gospodarka.*

Ramy wykonania osi priorytetowej

Do uzupełnienia w toku dalszych prac nad Programem

Kategoryzacja interwencji osi priorytetowej

Do uzupełnienia w toku dalszych prac nad Programem

Planowane wykorzystanie pomocy technicznej dla wzmocnienia zdolności administracyjnych

W ramach Osi priorytetowej 9. nie przewiduje się wykorzystania pomocy technicznej dla wzmocnienia zdolności administracyjnych.

4.10 Oś priorytetowa 10. Otwarty rynek pracy

Opis osi priorytetowej:

Oś priorytetowa 10 jest osią jednofundusową (EFS), obejmującą jeden cel tematyczny: CT 8. Wspieranie zatrudnienia i mobilności pracowników.

W ramach osi realizowane będą następujące działania wpisujące się w założenia priorytetu inwestycyjnego 8.5. *zapewnianie dostępu do zatrudnienia osobom poszukującym pracy i nieaktywnym zawodowo, w tym podejmowanie lokalnych inicjatyw na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników*, priorytetu inwestycyjnego 8.7. *samozatrudnienie, przedsiębiorczość oraz tworzenie nowych miejsc pracy* oraz priorytetu inwestycyjnego 8.9. *adaptacja pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian*.

Działania w ramach osi zostały skoncentrowane na przeciwdziałaniu negatywnym tendencjom obserwowanym na regionalnym rynku pracy, w szczególności wysokiego poziomu bezrobocia, w tym bezrobocia długotrwałego oraz niskiego wskaźnika aktywności zawodowej społeczeństwa. Wysokie bezrobocie wśród najmłodszych uczestników rynku pracy oraz duży odsetek osób biernych zawodowo generują wysokie długookresowe straty dla gospodarki regionu.

W ramach Osi zaplanowano realizację działań polegających na zwiększaniu podaży miejsc pracy oraz dostosowywaniu kwalifikacji społeczeństwa do potrzeb rynku pracy, które skutkować mają zwiększeniem szans na znalezienie zatrudnienia oraz skróceniem okresu poszukiwania pracy.

Wsparciem zostaną objęte działania z zakresu pomocy w aktywnym poszukiwaniu pracy, podnoszenia kwalifikacji i kompetencji osób poszukujących pracy, przedsięwzięcia służące rozwojowi przedsiębiorczości i samozatrudnienia, tworzeniu nowych miejsc pracy, oraz dostosowywaniu przedsiębiorstw i ich pracowników do zmian zachodzących w gospodarce.

Priorytety inwestycyjne realizowane w ramach osi priorytetowej:

Priorytet inwestycyjny 8.5. *zapewnianie dostępu do zatrudnienia osobom poszukującym pracy i nieaktywnym zawodowo, w tym podejmowanie lokalnych inicjatyw na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników*

Region świętokrzyski cechują niskie wskaźniki aktywności ekonomicznej i zatrudnienia, przy czym szczególnie niekorzystnie przedstawiają się one w grupie wiekowej 15 – 24 lata oraz powyżej 55 roku życia. Charakterystyczną cechą struktury bezrobocia w regionie jest jego zróżnicowanie terytorialne, niski poziom wykształcenia bezrobotnych oraz długi okres pozostawania bez pracy.

W związku z tym ramach priorytetu inwestycyjnego realizowane będą działania skierowane do osób bezrobotnych, poszukujących pracy i nieaktywnych zawodowo, które przyczynią się do poprawy dostępu do rynku pracy i zwiększenia szans na zdobycie zatrudnienia a także działania skierowane do osób pracujących, głównie w zakresie podnoszenia kwalifikacji, zwiększania mobilności regionalnej.

Wsparcie koncentrować się będzie na grupach które doświadczają największych problemów z wejściem i utrzymaniem się na rynku pracy, w tym osób długotrwanie bezrobotnych, niepełnosprawnych, samotnie wychowujących dzieci (szczególnie kobiet), osób młodych (do 30 roku życia) oraz osób powyżej 50 roku życia, osób

nieposiadających wykształcenia średniego, bez doświadczenia zawodowego oraz odchodzących z rolnictwa.

W ramach priorytetu inwestycyjnego realizowane będą działania polegające na pomocy w aktywnym poszukiwaniu pracy, związane z podnoszeniem kwalifikacji zawodowych oraz zwiększaniem mobilności przestrzennej oraz działania polegające na wspieraniu osób młodych w zakresie zdobywania pracy i doświadczeń zawodowych w tym w sektorze społecznym. Realizowane będą również działania związane z upowszechnianiem elastycznych form zatrudnienia oraz działania EURES (European Employment Services - Europejskie Służby Zatrudnienia).

Cel szczegółowy: Poprawa dostępu do rynku pracy osób poszukujących pracy i nieaktywnych zawodowo

Tabela 4: Zestawienie wspólnych wskaźników rezultatu EFS, dla których zostały ustalone wartości docelowe oraz wskaźników rezultatu EFS specyficznych dla programu, odnoszących się do celów szczegółowych, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów

Lp.	Wskaźnik rezultatu (bezpośredniego lub długoterminowe) (jeśli zasadne)	Kategoria regionu lub YEI	Jednostka pomiaru	Referencyjny wskaźnik produktu z listy wspólnych wskaźników UE	Wartość bazowa	Jednostka pomiaru dla wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Liczba osób zatrudnionych po opuszczeniu programu (w tym samozatrudnieni) (C)	Region Słabiej rozwinięty	osoba	Liczba osób bezrobotnych (w tym długotrwale bezrobotnych) objętych wsparciem w programie (C) Liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie (C) Liczba osób nieaktywnych zawodowo objętych wsparciem w programie (C) Liczba osób poniżej 25 lat objętych wsparciem w programie (C) Liczba osób w wieku powyżej 54 lat objętych wsparciem w programie (C) Liczba osób niepełnosprawnych objętych wsparciem w programie (C)		osoba				Raz na rok

				Liczba osób z innych grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji społecznej objętych wsparciem w programie (C)						
2.	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu (C)	Region	osoba	Liczba osób bezrobotnych (w tym długotrwale bezrobotnych) objętych wsparciem w programie (C)		osoba				Raz na rok
				Liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie (C)						
				Liczba osób nieaktywnych zawodowo objętych wsparciem w programie (C)						
				Liczba osób poniżej 25 lat objętych wsparciem w programie (C)						
				Liczba osób w wieku powyżej 54 lat objętych wsparciem w programie (C)						
				Liczba osób niepełnosprawnych objętych wsparciem w programie (C)						
				Liczba osób z innych grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji społecznej objętych wsparciem w programie (C)						
3.	Liczba osób posiadających zatrudnienie 6 miesięcy po opuszczeniu programu (w tym samozatrudnieni) (C)	Słabiej rozwinięty	osoba	Liczba osób bezrobotnych (w tym długotrwale bezrobotnych) objętych wsparciem w programie (C)		osoba				Raz na rok
				Liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie (C)						
				Liczba osób nieaktywnych zawodowo objętych wsparciem						

				w programie (C)						
				Liczba osób poniżej 25 lat objętych wsparciem w programie (C)						
				Liczba osób w wieku powyżej 54 lat objętych wsparciem w programie (C)						
				Liczba osób niepełnosprawnych objętych wsparciem w programie (C)						
				Liczba osób z innych grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji społecznej objętych wsparciem w programie (C)						

Najważniejsze typy przedsięwzięć:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 8.5 przewidziano wsparcie na:

- 1) pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy poprzez pośrednictwo pracy i doradztwo zawodowe, w tym Indywidualne Plany Działania,
- 2) podnoszenie kwalifikacji zawodowych i ich dopasowanie do potrzeb rynku pracy (m.in. szkolenia zawodowe, specjalistyczne kursy, studia podyplomowe i uzupełniające),
- 3) pomoc w zdobyciu doświadczenia zawodowego (m.in. staże, praktyki, subsydiowanie zatrudnienia, wsparcie adaptacyjne w miejscu pracy, doposażenie i wyposażenie stanowiska pracy, wolontariat),
- 4) wspieranie wolontariatu jako etapu przygotowującego do zatrudnienia (w tym np. poprzez szkolenia i doradztwo),
- 5) zwiększania mobilności przestrzennej (regionalnej) pracowników oraz osób poszukujących pracy (np. jednorazowy dodatek relokacyjny), wyłącznie w obrębie województwa świętokrzyskiego.
- 6) upowszechnianie elastycznych form zatrudnienia (telepraca, praca rotacyjna, praca w niepełnym wymiarze czasu),
- 7) działań dotyczących EURES związanych z bezpośrednim świadczeniem usług dla bezrobotnych, poszukujących pracy i pracodawców.

Typy beneficjentów:

Wszystkie podmioty z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych), w tym np. LGD.

Grupy docelowe:

- osoby pozostające bez zatrudnienia w tym zarejestrowane w powiatowym/miejskim urzędzie pracy jako bezrobotne,
- osoby znajdujące się w szczególnej sytuacji na rynku pracy, w szczególności:

długotrwale bezrobotne, niepełnosprawne, do 30 roku życia, powyżej 50 roku życia,

- osoby odchodzące z rolnictwa,
- osoby pracujące.

Poziom dofinansowania:

Podstawowy poziom dofinansowania środkami RPOWŚ 2014-2020 dla projektu wynosi 85% kosztów kwalifikowanych. W przypadku, gdy wsparcie projektu stanowi pomoc publiczną, maksymalny poziom dofinansowania projektu wynika z odpowiednich przepisów, regulujących zasady udzielania pomocy publicznej.

Crossfinancing:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 8.5 przewiduje się zastosowanie mechanizmu finansowania krzyżowego.

Terytorialny rozkład interwencji priorytetu inwestycyjnego:

Z alokacji priorytetu inwestycyjnego 8.5 w Osi priorytetowej 10. Otwarty rynek pracy przewiduje się wydzielenie kopert finansowych dla następujących Obszarów Strategicznej Interwencji:

- obszary wiejskie o najgorszym dostępie do usług publicznych,
- obszary funkcjonalne miast tracących funkcje społeczno-gospodarcze (Ostrowiec Świętokrzyski, Starachowice, Skarżysko-Kamienna),
- obszar funkcjonalny Kielc - realizacja w ramach ZIT.

Kierunkowe zasady wyboru projektów:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 8.5 zakłada się zastosowanie dwóch trybów wyboru projektów: konkursowy (z uwzględnieniem modeli: otwartego, zamkniętego itp.) i pozakonkursowy.

Zastosowanie określonego trybu wyboru projektów służyć będzie zapewnieniu maksymalnego stopnia osiągnięcia celów w ramach priorytetu, poprzez wybór tych w największym stopniu odpowiadających oczekiwanym rezultatom.

Proces wyboru projektów uwzględnić będzie wymogi wynikające z rozporządzenia ogólnego, w szczególności w zakresie stosowania przejrzystych i niedyskryminacyjnych procedur wyboru i kryteriów. Metodyka oraz kryteria wyboru operacji zostaną zatwierdzone przez Komitet Monitorujący.

W trybie konkursowym projekty wybierane będą w oparciu o określone kryteria wyboru projektów pozostające w zgodności z celami Programu. Z uwagi na szeroką grupę potencjalnych beneficjentów uprawnionych do ubiegania się o dotację w ramach priorytetów, zastosowanie trybu konkursowego pozwoli na wybór jedynie tych projektów o najwyższej wartości dodanej.

Dodatkowo w przypadku projektów o strategicznym charakterze w ramach priorytetu przewiduje się możliwość zastosowania trybu pozakonkursowego.

Wykorzystanie instrumentów finansowych:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 8.5 nie przewiduje się wykorzystania instrumentów finansowych.

Planowane duże projekty:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 8.5 nie będą wspierane duże projekty.

Układ wskaźników produktu:

Tabela 5: Zestawienie wspólnych i specyficznych dla programu wskaźników produktu dla EFRR, EFS i FS, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów

Lp.	Wskaźnik produktu (EFRR, FS, EFS) WLWK 2014 oraz wskaźniki specyficzne dla programu	Jednostka pomiaru	fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie (C)	osoba	EFS	Słabiej rozwinięty			Raz na rok
2.	Liczba osób niepełnosprawnych objętych wsparciem w programie (C)	osoba	EFS	Słabiej rozwinięty			Raz na rok
3.	Liczba osób w wieku do 30 lat objętych wsparciem w programie	osoba	EFS	Słabiej rozwinięty			Raz na rok
4.	Liczba osób w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w programie	osoba	EFS	Słabiej rozwinięty			Raz na rok

Priorytet inwestycyjny 8.7. samozatrudnienie, przedsiębiorczość oraz tworzenie nowych miejsc pracy

Poza utrzymującym się w regionie wysokim poziomem bezrobocia oraz relatywnie niską aktywnością zawodową społeczeństwa istotny problem regionu stanowi również niedostatecznie rozwinięta przedsiębiorczość oraz zbyt mała liczba nowopowstających podmiotów gospodarczych.

W kontekście wskazanych problemów w ramach priorytetu przewidziano realizację kompleksowych działań służących wzrostowi poziomu przedsiębiorczości i kreatywności społeczności regionalnej, w tym również w sektorze przedsiębiorczości akademickiej. Realizowane będą działania polegające na udzielaniu bezwrotnego oraz zwrotnego wsparcia finansowego przeznaczonego na tworzenie nowych podmiotów gospodarczych w połączeniu ze wsparciem doradczo – szkoleniowym.

Z dotychczasowych doświadczeń realizacji PO KL 2007 – 2013 wynika, że wsparcie na rozpoczęcie działalności gospodarczej jest jednym z najskuteczniejszych form walki z bezrobociem oraz pobudzaniem przedsiębiorczości.

Bezwrotne wsparcie finansowe na rozpoczęcie działalności gospodarczej dedykowane będzie wyłącznie do grup znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy (w tym osób długotrwale bezrobotnych, niepełnosprawnych, osób do 25 roku życia oraz powyżej 50 roku życia) oraz studentów i pracowników naukowych uczelni wyższych zamierzających rozpocząć działalność gospodarczą w formie przedsiębiorczości akademickiej. Dla pozostałych grup przewidziano wsparcie w formie zwrotnej.

Efekty realizacji działań zaplanowanych w priorytecie wpłyną na zwiększenie liczby nowo powstałych przedsiębiorstw, oraz tworzenia za ich pośrednictwem nowych miejsc pracy, co przełoży się na zmniejszenie poziomu bezrobocia.

Cel szczegółowy. Tworzenie nowych miejsc pracy poprzez wsparcie dla osób planujących założyć działalność gospodarczą

Tabela 4: Zestawienie wspólnych wskaźników rezultatu EFS, dla których zostały ustalone wartości docelowe oraz wskaźników rezultatu EFS specyficznych dla programu, odnoszących się do celów szczegółowych, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów

Lp.	Wskaźnik rezultatu (bezpośredniego lub długoterminowe) (jeśli zasadne)	Kategoria regionu lub YEI	Jednostka pomiaru	Referencyjny wskaźnik produktu z listy wspólnych wskaźników UE	Wartość bazowa	Jednostka pomiaru dla wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Liczba osób zatrudnionych po opuszczeniu programu, w tym samozatrudnieni (C)	Region słabiej rozwinięty	osoba	Liczba osób bezrobotnych (w tym długotrwale bezrobotnych) objętych wsparciem w programie (C)		osoba				Raz na rok
				Liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie (C)						
				Liczba osób nieaktywnych zawodowo objętych wsparciem w programie (C)						
				Liczba osób poniżej 25 lat objętych wsparciem w programie (C)						
				Liczba osób w wieku powyżej 54 lat objętych wsparciem w programie (C)						
				Liczba osób z innych grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji społecznej objętych wsparciem w programie (C)						
2.	Liczba utworzonych mikroprzedsiębiorstw działających 30 miesięcy po uzyskaniu wsparcia finansowego	Region słabiej rozwinięty	szt.	Liczba osób bezrobotnych (w tym długotrwale bezrobotnych) objętych wsparciem w programie (C)		szt.				Raz na rok
				Liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie (C)						
				Liczba osób nieaktywnych zawodowo objętych						

				wsparcie w programie (C)						
				Liczba osób poniżej 25 lat objętych wsparcie w programie (C)						
				Liczba osób w wieku powyżej 54 lat objętych wsparcie w programie (C)						
				Liczba osób z innych grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji społecznej objętych wsparciem w programie (C)						
3.	Liczba utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej	Region słabiej rozwinęty	szt.	Liczba osób bezrobotnych (w tym długotrwale bezrobotnych) objętych wsparciem w programie (C)		szt.				Raz na rok
				Liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie (C)						
				Liczba osób nieaktywnych zawodowo objętych wsparcie w programie (C)						
				Liczba osób poniżej 25 lat objętych wsparcie w programie (C)						
				Liczba osób w wieku powyżej 54 lat objętych wsparcie w programie (C)						
				Liczba osób z innych grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji społecznej objętych wsparciem w programie (C)						

Najważniejsze typy przedsięwzięć:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 8.7 przewidziano:

- 1) wsparcie doradczo-szkoleniowe dla osób planujących rozpoczęcie działalności gospodarczej, w tym w formie przedsiębiorczości akademickiej,
- 2) bezzwrotne wsparcie finansowe na rozpoczęcie działalności gospodarczej oraz wsparcie pomostowe,

- 3) zwrotne wsparcie finansowe na rozpoczęcie działalności gospodarczej (np. w formie mikropożyczek).

Typy beneficjentów:

Wszystkie podmioty z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych), w tym np. LGD

Grupy docelowe:

osoby fizyczne zamierzające rozpocząć prowadzenie działalności gospodarczej, z wyłączeniem zarejestrowanych w Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej, Krajowym Rejestrze Sądowym, lub prowadzących działalność na podstawie odrębnych przepisów (w tym m.in. działalność adwokacką, komorniczą lub oświatową) w okresie 12 miesięcy poprzedzających dzień przystąpienia do projektu, w tym w szczególności:

- osoby pozostające bez zatrudnienia,
- studenci i pracownicy naukowcy uczelni wyższych zamierzający rozpocząć prowadzenie działalności gospodarczej w formie przedsiębiorczości akademickiej,
- osoby odchodzące z rolnictwa.

Poziom dofinansowania:

Podstawowy poziom dofinansowania środkami RPOWŚ 2014-2020 dla projektu wynosi 85% kosztów kwalifikowanych. W przypadku, gdy wsparcie projektu stanowi pomoc publiczną, maksymalny poziom dofinansowania projektu wynika z odpowiednich przepisów, regulujących zasady udzielania pomocy publicznej.

Crossfinancing:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 8.7 przewiduje się zastosowanie mechanizmu finansowania krzyżowego.

Terytorialny rozkład interwencji priorytetu inwestycyjnego:

Z alokacji priorytetu inwestycyjnego 8.7 w Osi priorytetowej 10. Otwarty rynek pracy przewiduje się wydzielenie kopert finansowych dla następujących Obszarów Strategicznej Interwencji:

- obszary wiejskie o najgorszym dostępie do usług publicznych,
- obszar funkcjonalny Kielc - realizacja w ramach ZIT.

Kierunkowe zasady wyboru projektów:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 8.7 zakłada się zastosowanie dwóch trybów wyboru projektów: konkursowy (z uwzględnieniem modeli: otwartego, zamkniętego itp.) i pozakonkursowy.

Zastosowanie określonego trybu wyboru projektów służyć będzie zapewnieniu maksymalnego stopnia osiągnięcia celów w ramach priorytetu, poprzez wybór tych w największym stopniu odpowiadających oczekiwanym rezultatom.

Proces wyboru projektów uwzględnić będzie wymogi wynikające z rozporządzenia ogólnego, w szczególności w zakresie stosowania przejrzystych i niedyskryminacyjnych procedur wyboru i kryteriów. Metodyka oraz kryteria wyboru operacji zostaną zatwierdzone przez Komitet Monitorujący.

W trybie konkursowym projekty wybierane będą w oparciu o określone kryteria wyboru projektów pozostające w zgodności z celami Programu. Z uwagi na szeroką grupę potencjalnych beneficjentów uprawnionych do ubiegania się o dotację w ramach priorytetów, zastosowanie trybu konkursowego pozwoli na wybór jedynie tych projektów o najwyższej wartości dodanej.

Dodatkowo w przypadku projektów o strategicznym charakterze w ramach priorytetu przewiduje się możliwość zastosowania trybu pozakonkursowego.

Wykorzystanie instrumentów finansowych:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 8.7 przewiduje się wykorzystanie zwrotnego wsparcia finansowego np. w formie mikropożyczek, przeznaczonego na rozpoczęcie działalności gospodarczej dla wszystkich grup docelowych.

Planowane duże projekty:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 8.7 nie będą wspierane duże projekty.

Układ wskaźników produktu:

Tabela 5: Zestawienie wspólnych i specyficznych dla programu wskaźników produktu dla EFRR, EFS i FS, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów

Lp.	Wskaźnik produktu (EFRR, FS, EFS) i rezultatu bezpośredniego (EFS) WLWK 2014 oraz wskaźniki specyficzne dla programu	Jednostka pomiaru	fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Liczba osób, które otrzymały środki na podjęcie działalności gospodarczej w programie	osoby	EFS	Region słabiej rozwinięty			Raz na rok
2.	Liczba osób, które otrzymały wsparcie niefinansowe związane z podjęciem działalności gospodarczej	osoby	EFS	Region słabiej rozwinięty			Raz na rok

Priorytet inwestycyjny 8.9. adaptacja pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian

Zmiany zachodzące w otoczeniu społeczno – gospodarczym wymuszają na przedsiębiorstwach prowadzenie ciągłych działań dostosowawczych do aktualnych wymogów panujących na rynku. Przeprowadzane procesy restrukturyzacyjne, modernizacyjne oraz zmiany profilu działalności wymagają podejmowania działań dostosowawczych również wśród kadry zarządzającej i pracowników.

W ramach priorytetu przewidziano działania z zakresu podnoszenia kwalifikacji pracowników oraz wsparcie procesów adaptacyjnych i modernizacyjnych przedsiębiorstw ukierunkowane na dostosowanie do zmian gospodarczych. Interwencja priorytetu obejmie również wsparcie rozwoju przedsiębiorstw w zakresie inteligentnych specjalizacji regionu oraz wsparcie działań służących transferowi wiedzy, co przyczynić się ma do wzrostu kompetencji pracowników przedsiębiorstw w zakresie prowadzenia działalności badawczo – rozwojowej, wzrostu nakładów B+R

przedsiębiorstw a także wzmocnienia potencjału badawczo - wdrożeniowego przedsiębiorstw.

Działania na rzecz podnoszenia adaptacyjności przedsiębiorstw oraz ich pracowników zaplanowane do realizacji w ramach priorytetu realizowane będą w oparciu o popytowy system dystrybucji środków na działania rozwojowe oparty na systemie zapewnienia jakości usług rozwojowych. Celem wdrożenia przedmiotowego systemu będzie zapewnienie realizacji usług odpowiadających na rzeczywiste potrzeby odbiorców.

Cel szczegółowy: Podniesienie zdolności adaptacyjnych przedsiębiorstw i ich pracowników.

Tabela 4: Zestawienie wspólnych wskaźników rezultatu EFS, dla których zostały ustalone wartości docelowe oraz wskaźników rezultatu EFS specyficznych dla programu, odnoszących się do celów szczegółowych, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów

Lp.	Wskaźnik rezultatu (bezpośredniego lub długoterminowe) (jeśli zasadne)	Kategoria regionu lub YEI	Jednostka pomiaru	Referencyjny wskaźnik produktu z listy wspólnych wskaźników UE	Wartość bazowa	Jednostka pomiaru dla wartości bazowej i docelowej	Rok bazowy	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu (C)	Region słabiej rozwinięty	osoba	Liczba osób zatrudnionych objętych wsparciem w programie (w tym samozatrudnieni) (C)		osoba				Raz na rok
				Liczba osób w wieku powyżej 54 lat objętych wsparciem w programie (C)						
2.	Liczba osób, które po opuszczeniu programu podjęły pracę lub kontynuowały zatrudnienie w dotychczasowym miejscu pracy	Region słabiej rozwinięty	osoba	Liczba osób zatrudnionych objętych wsparciem w programie (w tym samozatrudnieni) (C)		osoba				Raz na rok
				Liczba osób w wieku powyżej 54 lat objętych wsparciem w programie (C)						
3.	Liczba osób znajdujących się w lepszej sytuacji na rynku pracy 6 miesięcy po opuszczeniu programu (C)	Region słabiej rozwinięty	osoba	Liczba osób zatrudnionych objętych wsparciem w programie (w tym samozatrudnieni) (C)		osoba				Raz na rok

				Liczba osób w wieku powyżej 54 lat objętych wsparciem w programie (C)						
--	--	--	--	---	--	--	--	--	--	--

Najważniejsze typy przedsięwzięć:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 8.9 przewidziano:

- 1) wspieranie rozwoju kwalifikacji zawodowych pracowników odpowiadające zdiagnozowanym potrzebami przedsiębiorstw (np. ogólne i specjalistyczne szkolenia, studia uzupełniające i podyplomowe), w tym w szczególności wspieranie utrzymania zatrudnienia dla osób zagrożonych utratą miejsca pracy, ze szczególnym uwzględnieniem pracowników powyżej 50 roku życia.
- 2) wdrażanie zarządzania strategicznego i nowoczesnych metod zarządzania przedsiębiorstwem,
- 3) wspieranie procesów adaptacyjnych i modernizacyjnych przedsiębiorstw oraz ich pracowników ukierunkowane na dostosowanie do zmian gospodarczych, w tym np.:
 - wsparcie zapobiegania sytuacjom kryzysowym dla przedsiębiorstw odczuwających negatywne skutki zmian gospodarczych,
 - wsparcie doradcze w zakresie opracowania i wdrożenia planu rozwoju działalności, planu restrukturyzacji, dla przedsiębiorstw, które znalazły się z sytuacji kryzysowej
 - pomoc w zmianie profilu działalności,
 - wsparcie outplacementowe.
- 4) wspieranie rozwoju przedsiębiorstw w obszarze inteligentnych specjalizacji zidentyfikowanych na poziomie regionu.
- 5) wspieranie na rzecz transferu wiedzy ukierunkowane w szczególności na działalność edukacyjną i podnoszenie kwalifikacji przedsiębiorców i pracowników naukowych w zakresie komercjalizacji wiedzy (np. staże i szkolenia praktyczne, tymczasowe zatrudnienie w MMŚP, wsparcie dla przedsiębiorstw ze strony środowiska naukowego ukierunkowane na wdrożenie przedsięwzięć innowacyjnych, stypendia naukowe wraz ze wsparciem towarzyszącym dla doktorantów kształcących się na kierunkach matematyczno – przyrodniczych oraz szczególnie istotnych dla rozwoju regionu, wsparcie współpracy pomiędzy jednostkami naukowymi i przedsiębiorstwami).

Typy beneficjentów:

Wszystkie podmioty z wyłączeniem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych).

Grupy docelowe:

- Przedsiębiorstwa oraz ich pracownicy,
- Przedsiębiorstwa i pracownicy przedsiębiorstw przechodzących procesy restrukturyzacyjne,
- Osoby, które utraciły pracę z przyczyn dotyczących zakładu pracy,
- Pracownicy naukowci jednostek naukowych,

- Pracownicy naukowcy, naukowo – dydaktyczni, dydaktyczni uczelni wyższych,
- Doktoranci.

Poziom dofinansowania:

Podstawowy poziom dofinansowania środkami RPOWŚ 2014-2020 dla projektu wynosi 85% kosztów kwalifikowanych. W przypadku, gdy wsparcie projektu stanowi pomoc publiczną, maksymalny poziom dofinansowania projektu wynika z odpowiednich przepisów, regulujących zasady udzielania pomocy publicznej.

Crossfinancing:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 8.9 przewiduje się zastosowanie mechanizmu finansowania krzyżowego.

Terytorialny rozkład interwencji priorytetu inwestycyjnego:

Z alokacji priorytetu inwestycyjnego 8.9 w Osi priorytetowej 10. Otwarty rynek pracy przewiduje się wydzielenie kopert finansowych dla następujących Obszarów Strategicznej Interwencji:

- obszary wiejskie o najgorszym dostępie do usług publicznych,
- obszary funkcjonalne miast tracących funkcje społeczno-gospodarcze (Ostrowiec Świętokrzyski, Starachowice, Skarżysko-Kamienna),

Kierunkowe zasady wyboru projektów:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 8.9 zakłada się zastosowanie dwóch trybów wyboru projektów: konkursowy (z uwzględnieniem modeli: otwartego, zamkniętego itp.) i pozakonkursowy.

Zastosowanie określonego trybu wyboru projektów służyć będzie zapewnieniu maksymalnego stopnia osiągnięcia celów w ramach priorytetu, poprzez wybór tych w największym stopniu odpowiadających oczekiwanym rezultatom.

Proces wyboru projektów uwzględnić będzie wymogi wynikające z rozporządzenia ogólnego, w szczególności w zakresie stosowania przejrzystych i niedyskryminacyjnych procedur wyboru i kryteriów. Metodyka oraz kryteria wyboru operacji zostaną zatwierdzone przez Komitet Monitorujący.

W trybie konkursowym projekty wybierane będą w oparciu o określone kryteria wyboru projektów pozostające w zgodności z celami Programu. Z uwagi na szeroką grupę potencjalnych beneficjentów uprawnionych do ubiegania się o dotację w ramach priorytetów, zastosowanie trybu konkursowego pozwoli na wybór jedynie tych projektów o najwyższej wartości dodanej.

Dodatkowo w przypadku projektów o strategicznym charakterze w ramach priorytetu przewiduje się możliwość zastosowania trybu pozakonkursowego.

Wykorzystanie instrumentów finansowych:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 8.9 przewiduje się wykorzystanie zwrotnego wsparcia finansowego np. w formie mikropożyczek, przeznaczonego na rozpoczęcie działalności gospodarczej dla wszystkich grup docelowych.

Planowane duże projekty:

W ramach priorytetu inwestycyjnego 8.9 nie będą wspierane duże projekty.

Układ wskaźników produktu:

Tabela 5: Zestawienie wspólnych i specyficznych dla programu wskaźników produktu dla EFRR, EFS i FS, w podziale na priorytety inwestycyjne i kategorie regionów

Lp.	Wskaźnik produktu (EFRR, FS, EFS) WLWK 2014 oraz wskaźniki specyficzne dla programu	Jednostka pomiaru	fundusz	Kategoria regionu	Wartość docelowa (2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Liczba osób zatrudnionych objętych wsparciem w programie (w tym samozatrudnieni) (C)	osoba	EFS	Słabiej rozwinięty			Raz na rok
2.	Liczba osób zatrudnionych w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w programie	osoba	EFS	Słabiej rozwinięty			Raz na rok
3.	Liczba mikroprzedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw objętych wsparciem w programie (C)	szt.	EFS	Słabiej rozwinięty			Raz na rok
4.	Liczba pracowników zagrożonych zwolnieniem z pracy oraz osób zwolnionych z przyczyn zakładu pracy objętych wsparciem w programie	osoba	EFS	Słabiej rozwinięty			Raz na rok
5.	Liczba osób które otrzymały wsparcie w zakresie transferu wiedzy	osoba	EFS	Słabiej rozwinięty			Raz na rok

Opis przedsięwzięć EFS z zakresu innowacji społecznych, współpracy trans-granicznej oraz wkładu EFS do realizacji celów tematycznych 1-7

W ramach Osi nie zaplanowano realizacji przedsięwzięć z zakresu innowacji społecznych, które wdrażane będą w ramach IV Osi priorytetowej *Innowacje społeczne i współpraca ponadnarodowa* PO WER. Współpraca międzynarodowa prowadzona będzie w zakresie realizacji działań sieci EURES, wspierającej mobilność zatrudnienia na poziomie międzynarodowym.

Zaplanowana w ramach Osi priorytetowej interwencja przyczyni się do realizacji celów tematycznych 1-7, finansowanych z EFRR, w zakresie:

Cel tematyczny 1. Wspieranie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji – w ramach Osi przewidziano m.in. działania na rzecz wspierania mobilności pracowników (PI 8.5), oraz działania na w zakresie transferu wiedzy oraz komercjalizacji wiedzy (PI 8.9), co przyczyni się do rozwoju współpracy sfery nauki i biznesu wspieranych w ramach Osi priorytetowej 1. (PI 1.1 oraz PI 1.2).

Cel tematyczny 2. Zwiększenie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości technologii informacyjnych i komunikacyjnych – zaplanowane w Osi działania na rzecz wzrostu aktywności zawodowej poprzez alternatywne formy zatrudnienia (PI 8.5) wykorzystywać będą technologie cyfrowe w gospodarce oraz

elektroniczne rozwiązania innowacyjne, tworząc tym samym zapotrzebowanie na tego rodzaju usługi.

Cel tematyczny 3. Podnoszenie konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw, sektora rolniczego oraz rybołówstwa i akwakultury – przewidziane do realizacji w Osi działania na rzecz budowy adaptacyjności przedsiębiorstw i ich kadr (PI 8.9) oraz rozwoju przedsiębiorczości i samozatrudnienia poprzez wsparcie na rzecz rozpoczynania działalności gospodarczej (PI 8.7) będą mieć bezpośredni wpływ na realizację Celu tematycznego 3. tj. podnoszenie konkurencyjności sektora gospodarki. Nowe podmioty wykorzystywać będą możliwości wsparcia w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej oraz wzmacniania ich potencjału m.in. poprzez dostęp do instrumentów finansowych, wykorzystywania TIK, inkubatorów technologicznych czy usług oferowane przez IOB (w ramach Osi priorytetowej 1 i 2).

Cel tematyczny 4. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach – działania realizowane w ramach PI 8.9 będą miały bezpośredni wpływ na wzrost zdolności adaptacyjnych przedsiębiorstw i ich pracowników do zmian zachodzących w gospodarce, w tym z wdrażaniem OZE i EWE w gospodarce.

Ramy wykonania osi priorytetowej

Do uzupełnienia w toku dalszych prac nad Programem

Kategoryzacja interwencji osi priorytetowej:

Do uzupełnienia w toku dalszych prac nad Programem

Planowane wykorzystanie pomocy technicznej dla wzmocnienia zdolności administracyjnych

W ramach Osi priorytetowej 10 nie przewiduje się wykorzystanie pomocy technicznej dla wzmocnienia zdolności administracyjnych.

4.11 Oś priorytetowa 11. Pomoc Techniczna

Cele osi priorytetowej:

Celem głównym priorytetu jest skuteczna i efektywna realizacja Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020. Priorytet pomocy technicznej zapewni wsparcie procesów zarządzania i wdrażania programu, jak również efektywne wykorzystanie zasobów UE i krajowych, zgodnie z prawem i polityką wspólnoty, przede wszystkim poprzez cele szczegółowe.

Oczekiwane rezultaty interwencji:

W ramach priorytetu planuje się uświadomić mieszkańców województwa świętokrzyskiego o korzyściach płynących z wydatkowania funduszy europejskich oraz wzmocnić kadrę pracowniczą wdrażającą środki UE.

Najważniejsze typy przedsięwzięć:

W ramach Osi priorytetowej 11 Pomoc Techniczna planuje się realizację działań związanych z przygotowaniem, zarządzaniem, wdrażaniem, monitorowaniem, ewaluacją, kontrolą oraz działalnością informacyjno-promocyjną upowszechniającą rezultaty wdrażania Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020.

Cel szczegółowy 1: Wzmocnienie potencjału administracyjnego jednostek uczestniczących we wdrażaniu Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020.

Wsparcie służyć będzie zapewnieniu sprawnego i efektywnego wdrażania Programu, m.in. poprzez wsparcie kadr zaangażowanych w zarządzanie i wdrażanie RPOWŚ oraz w zakresie obsługi administracyjno-technicznej procesu zarządzania i wdrażania RPOWŚ.

W szczególności dofinansowanie dotyczyć będzie:

- kosztów zatrudnienia pracowników wdrażających Regionalny Program Operacyjny Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020;
- stałego podnoszeniu kwalifikacji personelu zaangażowanego w zarządzanie i wdrażanie osi priorytetowych współfinansowanych z RPOWŚ m.in. poprzez szkolenia, warsztaty, seminaria, kursy, jak również studia oraz kontynuację kształcenia, praktyki, staże, wizyty studyjne w innych krajach biorących udział w realizowaniu EFRR i EFS;
- wdrożenia systemu motywacji pracowników;
- finansowania kosztów organizacyjnych i administracyjnych związanych z realizacją celów Programu, m. in. kosztów administracji, kosztów związanych z pracą ekspertów zewnętrznych i inne;
- zakupu sprzętu, oprogramowania i wyposażenia służącego realizacji celów Programu;
- pokrycia kosztów związanych z bieżącą obsługą wdrażania, tj. m.in. organizacją prac Komitetu Monitorującego, Grup Roboczych, konsultacji społecznych oraz innych spotkań ciał doradczych;
- pomocy w przygotowaniu do realizacji projektów o strategicznym znaczeniu dla osiągnięcia celów rozwojowych województwa;
- finansowania kosztów ewaluacji;

- przygotowania ekspertyz, badań, analiz, sprawozdań na potrzeby realizacji Programu oraz zakupu innych usług zewnętrznych niezbędnych do sprawnej realizacji Programu;
- wynajmu pomieszczeń (m. in. biurowych), remontów pomieszczeń i przystosowania miejsca pracy dla instytucji uczestniczących w zarządzaniu i wdrażaniu Programu;
- pokrycia kosztów eksploatacji sprzętu biurowego, komputerowego i audiowizualnego, sprzętu biurowo-kancelaryjnego oraz telekomunikacyjnego, informatycznego i teleinformatycznego;
- kontroli realizacji projektów (w tym kontroli na miejscu);
- pokrycia kosztów eksploatacji sprzętu i wyposażenia oraz zakupu niezbędnych licencji i oprogramowania informatycznego, a także zakupu usług telekomunikacyjnych i teleinformatycznych dla potrzeb efektywnej realizacji programu;
- tworzenia i administracji stron internetowych, celem pełnego uczestnictwa w jednolitym komputerowym systemie monitoringu;
- stworzenia, utrzymania i rozwoju systemu informatycznego służącego wdrażaniu, monitorowaniu, zarządzaniu i kontroli realizacji Programu.

Zapewnienie odpowiedniego potencjału administracyjnego odpowiedzialnego za przygotowanie, zarządzanie, wdrażanie, monitorowanie, informowanie, ocenę oraz kontrolę operacji finansowych ze środków funduszy europejskich w ramach RPO 2014-2020 odbywać się będzie poprzez podnoszenie kwalifikacji zawodowych kadry pracowniczej, takich jak: studia podyplomowe, staże, szkolenia, seminaria, warsztaty, konferencje, kursy językowe oraz inne formy przygotowania zawodowego. Ważną kwestią jest zapewnienie stabilności zatrudnienia i zwiększanie motywacji pracowników poprzez stosowanie bodźców płacowych i pozapłacowych, a także wprowadzenie nowoczesnych metod zarządzania zasobami ludzkimi.

Budowanie odpowiedniego potencjału administracyjnego odbywać się będzie również poprzez usprawnienie funkcjonowania instytucji polegające na zapewnieniu odpowiedniej powierzchni biurowej i magazynowej, przygotowaniu stanowisk i narzędzi pracy oraz budowy, wdrożeniu i utrzymaniu sprawnego systemu informatycznego służącego obsłudze procesu realizacji RPOWS 2014-2020, który jest niezbędny do realizacji Programu.

W ramach priorytetu finansowane będą także, działania związane z przeprowadzaniem badań ewaluacyjnych, jak również prace związane z prowadzeniem analiz, ekspertyz i ocen których celem będzie usprawnienie systemu wdrażania i zarządzania funduszami unijnymi.

Tabela 13: Wskaźniki rezultatu dla EFRR/FS/EFS (w podziale na cele szczegółowe)

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa (na rok 2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1.	Liczba wspartych projektów strategicznych, które uzyskały dofinansowanie	szt.	0	2014	Nie dotyczy	System monitorowania	Raz na rok

Cel szczegółowy 2: Gwarancja spójnych i efektywnych działań informacyjnych i promocyjnych, dotyczących możliwości realizacji projektów, oraz rezultatów interwencji Programu.

W ramach priorytetu realizowane są wszystkie działania informacyjne i promocyjne, które przyczyniają się do upowszechniania rezultatów realizacji RPOWŚ 2014-2020. Właściwy system informacji i promocji Programu odgrywa bardzo istotną rolę w podnoszeniu świadomości społecznej mieszkańców województwa świętokrzyskiego na temat obszarów wsparcia i efektów realizacji Programu. Dlatego też, środki pomocy technicznej przeznaczone zostaną m.in. na szkolenia dla potencjalnych beneficjentów, działania o charakterze edukacyjnym, konferencje, publikacje na tematy związane z zagadnieniami dotyczącymi Programu. Niezbędne jest zapewnienie stosownego wsparcia organizacyjnego, takiego jak np. obsługa Komitetów Monitorujących oraz innych ciał pomocniczych, poprzez organizację różnych form szkoleniowych (szkolenia, warsztaty, seminaria itp.), gdzie zapewniony zostanie odpowiedni poziom przygotowania członków tych ciał do efektywnego i eksperckiego wypełniania zadań. Działania informacyjne i promocyjne będą koordynowane na poziomie krajowym z działaniami finansowanymi ze środków Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 oraz będą zgodne z systemem informacji i promocji Funduszy Europejskich na lata 2014-2020.

W szczególności w ramach drugiego celu szczegółowego dofinansowanie dotyczyć będzie:

- finansowania działań z zakresu informacji i promocji oraz działań szkoleniowych wspomagających system wdrażania i zarządzania Programem;
- przygotowania i upowszechniania materiałów informacyjnych i promocyjnych w formie papierowej i elektronicznej;
- przygotowania i publikacji dokumentów związanych z wdrażaniem RPOWŚ;
- przygotowania i publikacji materiałów prasowych, dokumentacji związanej z wdrażaniem Programu;
- organizacji konferencji, seminariów i szkoleń dotyczących wdrażania RPOWŚ 2014-2020 dla beneficjentów (w tym dotyczących zasad przeprowadzania zamówień publicznych);
- finansowania kosztów programowania przyszłych interwencji strukturalnych.

Poza wspieraniem obecnego Programu środki można będzie przeznaczyć na sfinansowanie zamknięcia RPOWŚ 2007-2013 oraz programowanie funduszy europejskich w nowej perspektywie finansowej 2021-2027. Forma wsparcia w ramach priorytetu Pomoc Techniczna to pomoc bezzwrotna (dotacja). Przedsięwzięcia realizowane w ramach Osi priorytetowej 11 Pomoc Techniczna są komplementarne ze wsparciem Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020, m.in. pod względem potencjału instytucji wdrażających politykę spójności oraz informacji i promocji funduszy europejskich.

Tabela 13: Wskaźniki rezultatu dla EFRR/FS/EFS (w podziale na cele szczegółowe)

Lp.	Wskaźnik	Jednostka pomiaru	Wartość bazowa	Rok bazowy	Wartość docelowa ¹ (na rok 2023)	Źródło danych	Częstotliwość raportowania
1	Liczba odwiedzin portalu informacyjnego/serwisu internetowego	szt.		2014	Nie dotyczy	System monitorowania	Raz na kwartał

W ramach osi, dla realizacji obydwu celów szczegółowych przewidziano następujące wskaźniki produktu:

Tabela 13: Wskaźniki produktu dla EFRR/FS/EFS (w podziale na osie priorytetowe)

Lp.	Nazwa wskaźnika	Jednostka pomiaru	Wartość docelowa ² (na rok 2023)	Źródło danych
1	Liczba etatomiesięcy finansowanych ze środków pomocy technicznej	szt.	Nie dotyczy	System monitorowania
2	Liczba uczestników form szkoleniowych dla instytucji ³	Osoba	Nie dotyczy	System monitorowania
3	Liczba przeprowadzonych ewaluacji	szt.	Nie dotyczy	System monitorowania
4	Liczba projektów strategicznych objętych wsparciem	szt.	Nie dotyczy	System monitorowania
5	Liczba uczestników form szkoleniowych dla beneficjentów	szt.	Nie dotyczy	System monitorowania
6	Liczba działań informacyjno-promocyjnych o szerokim zasięgu	szt.	Nie dotyczy	System monitorowania
7	Liczba materiałów informacyjnych lub promocyjnych w formie elektronicznej	szt.	Nie dotyczy	System monitorowania
9	Liczba posiedzeń utworzonych sieci tematycznych, grup roboczych, komitetów oraz innych ciał dialogu angażujących partnerów	szt.	Nie dotyczy	System monitorowania
8	Liczba zakupionych urządzeń oraz elementów wyposażenia stanowiska pracy	szt.	Nie dotyczy	System monitorowania
10	Liczba opracowanych ekspertyz, analiz, opinii	szt.	Nie dotyczy	System monitorowania
11	Liczba zorganizowanych	szt.	Nie dotyczy	System monitorowania

¹ Wartość docelowa określana ilościowo lub jakościowo.

² Wartość docelowa określana ilościowo lub jakościowo.

³ Poprzez „instytucje” rozumiane są instytucje funkcjonujące w systemie wdrażania Polityki spójności w latach 2014-2020 w Polsce tj. np. Instytucje Zarządzające, Instytucje Pośredniczące, Instytucja Audytorowa

	spotkań, konferencji, seminariów			
12	Liczba kontroli na miejscu	szt.	Nie dotyczy (propozycja IZRPOWŚ)	System monitorowania
13	Liczba wynajętych pomieszczeń biurowych	szt.	Nie dotyczy (propozycja IZRPOWŚ)	System monitorowania

Typy beneficjentów:

- Instytucja Zarządzająca oraz instytucje uczestniczące w systemie realizacji RPOWŚ 2014-2020;
- Partnerzy społeczni i gospodarczy;
- Beneficjenci projektów o strategicznym znaczeniu dla rozwoju regionu.

Grupy docelowe:

Celem działań podejmowanych w obszarze pomocy technicznej jest objęcie beneficjentów tej osi wsparciem, pozwalającym na efektywne wypełnienie nałożonych na nich obowiązków. Przyczyni się to do stworzenia i wzmocnienia potencjału instytucji odpowiedzialnych za wdrażanie i realizację tego Programu w zakresie dotyczącym interwencji EFRR i EFS. Tym samym projekty w ramach Osi priorytetowej 11. obejmą swym oddziaływaniem beneficjentów oraz potencjalnych beneficjentów Programu, jak również ogół społeczeństwa w województwie świętokrzyskim.

Poziom dofinansowania:

W ramach Osi priorytetowej 11. założono, iż ze względu na charakter i cele projektów realizowanych w ramach pomocy technicznej, udzielone w ramach przedmiotowej osi wsparcie będzie miało formę dotacji bezpośrednich, nie przewiduje się natomiast komplementarnego wsparcia w ramach instrumentów inżynierii finansowej. Współfinansowanie projektów ze środków EFS wyniesie do 85% wydatków kwalifikowanych, przy zachowaniu zasad pomocy technicznej. Koszty, ponoszone w ramach projektu, będą rozliczane w zależności od potrzeb – na zasadzie refundacji poniesionych wydatków, bądź też w ramach pozyskanych zaliczek.

Kierunkowe zasady wyboru projektów:

Ze względu na ograniczony zbiór beneficjentów, będących podmiotami publicznymi, wskazane jest, by projekty w ramach tej osi priorytetowej wybierane były w trybie pozakonkursowym. Za tym trybem wyboru przemawia dodatkowo fakt, iż projekty te będą mieć niezmiernie duże znaczenie dla efektywności wdrażania środków w ramach całego Programu.

Kategoryzacja interwencji osi priorytetowej:

Tabela 14-16: Kategorie interwencji

Tabela 14: Wymiar 1 Zakres interwencji		Tabela 15: Wymiar 2 Forma finansowania		Tabela 16: Wymiar 3 Typ terytorium	
Kod	€	Kod	€	Kod	€
118 Przygotowanie wdrażanie, monitoring i kontrola					

119 Ewaluacja i ekspertyzy					
120 Informacja i komunikacja					

5 FINANSOWANIE RPOWŚ 2014-2020

Do uzupełnienia w toku dalszych prac nad Programem

6 TERYTORIALNY WYMIAR INTERWENCJI RPOWŚ 2014-2020

W założeniach polityki spójności na perspektywę finansową 2014-2020 dużo uwagi poświęca się podniesieniu poziomu skuteczności realizacji tej polityki. Jednym z narzędzi służących poprawie efektywności wydatkowania środków finansowych w ramach polityki regionalnej Unii Europejskiej jest wzmocnienie koncentracji terytorialnej przy projektowaniu interwencji poszczególnych programów. Koncentracja ta oparta jest na identyfikacji i analizie potencjałów i barier rozwojowych, przynależnych danemu terytorium, rozumianemu jako **Obszar Strategicznej Interwencji (OSI)**. Typy przedsięwzięć, dedykowane danemu OSI, powinny być dopasowane do charakteru tego obszaru i w jak najlepszy sposób przyczyniać się do wydobywania jego potencjału rozwojowego oraz niwelowania barier wzrostu gospodarczego.

Terytorialne podejście do projektowania zakresu programów operacyjnych pozwala na kompilację na poziomie OSI wielu typów interwencji, wzajemnie ze sobą zintegrowanych, co pozytywnie wpływa na ich efektywność.

Zagadnienia te zostały silnie zaakcentowane w „Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie”, w której dokonano identyfikacji obszarów strategicznej interwencji państwa, pozostawiając samorządom województw, w razie potrzeby, możliwość wyboru dodatkowych OSI.

W KSRR 2010-2020, jako obszar strategicznej interwencji, wyznaczono cały obszar Polski Wschodniej, w tym obszar województwa świętokrzyskiego. Wśród wyzwań stojących przed polityką regionalną, wymienia się „zapewnienie województwom o najniższym poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego odpowiedniego potencjału do zwiększenia udziału w tworzeniu wzrostu i zatrudnienia”. Podstawą do uznania całego obszaru regionu świętokrzyskiego, podobnie jak innych województw Polski Wschodniej, za obszar wymagający interwencji państwa był fakt, iż charakteryzuje się on relatywnie niskim poziomem rozwoju, determinującym niski poziom życia mieszkańców, przyspieszonymi negatywnymi procesami demograficznymi, czy niższym niż średnia dla Polski poziomem wykształcenia. Uznano, że świętokrzyskie ma słabą dostępność komunikacyjną, niską produktywność gospodarki, oraz boryka się z zapóźnieniami infrastrukturalnymi. Oczywiście, w województwie zlokalizowane są obszary wzrostu (przede wszystkim Kielce i jego obszar funkcjonalny), ale ich obecny potencjał jest zbyt słaby, by w decydujący sposób oddziaływać na sytuację społeczno-gospodarczą całego regionu.

Planowana interwencja Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020 w całości wpłynie na przewyższanie wymienionych powyżej barier rozwojowych, zidentyfikowanych w województwie świętokrzyskim, rozumianym jako obszar strategicznej interwencji. Środki Programu koncentrować będą się na: wspieraniu przedsiębiorczości, wraz z wykorzystaniem innowacyjnych rozwiązań w firmach, poprawie jakości infrastruktury, wpływającej na konkurencyjność regionu, podniesieniu roli ośrodków miejskich w procesach rozwojowych, czy rozwoju kapitału ludzkiego.

Kolejnym obszarem strategicznej interwencji, zidentyfikowanym w KSRR 2010-2020, mającym odniesienie do województwa świętokrzyskiego, jest obszar,

charakteryzujący się najgorszymi wskaźnikami w dostępie do usług publicznych, do których zaliczono:

- Usługi edukacyjne i szkoleniowe,
- Usługi medyczne,
- Usługi komunikacyjne,
- Usługi komunalne i związane z ochroną środowiska,
- Usługi kulturalne.

Niewystarczający dostęp do ww. kategorii infrastruktury i usług stanowi istotną barierę w rozwoju tych terenów, zarówno w kwestii zdrowotnej (niższy poziom zdrowotności, a co za tym idzie konkurencyjności osób pracujących), edukacyjnej i kulturalnej (słabszy poziom wychowania i edukacji, już od przedszkola, obniża perspektywy edukacyjne dzieci i młodzieży), jak i pozostałej infrastruktury (gorsze warunki życia i prowadzenia działalności gospodarczej wpływają na marginalizację gospodarczą i społeczną tych terenów).

Również w „Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020” priorytetowo potraktowano konieczność rozwoju oraz poprawy dostępności usług publicznych na terenach wiejskich, zwłaszcza w zakresie: opieki medycznej, edukacji (w tym przedszkolnej), szerokopasmowego Internetu, dostępu do lokalnych rynków pracy i sportowo-rekreacyjnej.

W KSRR 2010-2020, na podstawie przeprowadzonej diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej, stwierdzono duże dysproporcje w dostępie do usług publicznych, jak również ich jakości. Podkreślono, że należy w pierwszej kolejności kierować wsparcie na te obszary wiejskie, „na których w parze z niską dostępnością i jakością usług publicznych idą niskie zasoby własne, co nie pozwala na zapewnienie poprawy we własnym zakresie w sferach decydujących o perspektywach rozwojowych”. Działania polityki rozwoju mają za zadanie poprawić dostęp do usług publicznych w celu podniesienia jakości życia i pracy. W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego dokonano szczegółowej demarkacji gmin, dysponujących najgorszym dostępem do usług publicznych. Z uwagi na fakt, iż wskaźniki, dotyczące dostępu do poszczególnych rodzajów usług są bardzo zróżnicowane, interwencja środków RPOWŚ 2014-2020 powinna uwzględniać te różnice i w jak najbardziej adekwatny sposób dążyć do wyrównania dostępu do dóbr i usług publicznych. Koncentracja interwencji RPOWŚ 2014-2020 w tym zakresie nie może jednak odbywać się całkowicie kosztem pozostałych części regionu, dla których dostępna pozostanie część alokacji w poszczególnych dziedzinach tematycznych.

Przewiduje się wydzielenie z alokacji priorytetów inwestycyjnych w osiach priorytetowych Programu, dotyczących:

- dziedzictwa naturalnego i kulturalnego,
- usług publicznych,
- rynku pracy,
- aktywizacji społecznej,

kopert finansowych, dedykowanych gminom, wskazanym w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego.

Kolejnym obszarem strategicznej interwencji, zidentyfikowanym w KSRR 2010-2020, jest Miasto Kielce, które, obok innych ośrodków wojewódzkich, wymaga wsparcia

w celu podniesienia jego konkurencyjności, poprzez zwiększenie stopnia integracji z otaczającym go obszarem funkcjonalnym. Uznano, że pomoc dla miast wojewódzkich w podniesieniu ich rangi i wzmocnieniu funkcji metropolitalnych powinna stanowić jeden z najistotniejszych aspektów polityki miejskiej, rozumianej jako integralny komponent polityki regionalnej.

W 2005 r. władze Miasta Kielce oraz samorządy 10 sąsiadujących gmin (Chęciny, Daleszyce, Górno, Masłów, Miedziana Góra, Morawica, Piekoszów, Sitkówka-Nowiny, Strawczyn, Zagnańsk) nawiązały współpracę w ramach Kieleckiego Obszaru Metropolitalnego. W 2007 r. do tego grona dołączyła Gmina Kije. Obszar KOM w 2009 roku obejmował 1299 km² i był zamieszkały przez 332 756 osób (według GUS). W 2011 roku w skład KOM weszły również gminy Mniów i Chmielnik. Za cel działalności KOM uznano współpracę na rzecz jego rozwoju, w tym w zakresie wspólnych przedsięwzięć infrastrukturalnych.

„Strategia Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020” identyfikuje Kielecki Obszar Metropolitalny jako ważny stymulator rozwoju całego regionu. W dokumencie tym stwierdza się, że „wzmacnianie potencjału gospodarczego Kielc jest koniecznym warunkiem pomyślnego rozwoju całego regionu. Można bowiem mówić zarówno o bezpośrednim oddziaływaniu Kielc na swój obszar funkcjonalny, jak również o potencjalnym pośrednim wpływie tego miasta na ośrodki subregionalne i lokalne ośrodki wzrostu”. Wsparcie dla KOF prowadzone będzie m.in. z wykorzystaniem nowego instrumentu – Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT).

W KSRR 2010-2020 wyodrębniono także obszary strategicznej interwencji, dotyczące miast tracących funkcje społeczno – gospodarcze i ich obszarów funkcjonalnych, które wymagają restrukturyzacji i rewitalizacji. W województwie świętokrzyskim są to, oprócz Kielc, następujące ośrodki subregionalne:

- Starachowice,
- Ostrowiec Świętokrzyski,
- Skarżysko-Kamienna.

W „Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020” podkreślono, że ośrodki te stoją w obliczu problemów rozwojowych, wynikających z upadku tradycyjnych gałęzi przemysłu, spadku zapotrzebowania na dotychczas wytwarzane produkty i usługi, degradacji środowiska przyrodniczego i infrastruktury, a także dużego odpływu ludności. Zadaniem polityki spójności w 2014-2020 jest wsparcie odbudowy funkcji społeczno-gospodarczych tych obszarów, bądź nadawanie im nowych funkcji. Służyć mają temu m.in. następujące przedsięwzięcia:

- kompleksowa rewitalizacja społeczno-gospodarcza,
- rekultywacja obszarów zdegradowanych,
- poprawa jakości kapitału ludzkiego, w kontekście rynku pracy oraz aktywizacji społecznej i przeciwdziałaniu wykluczeniu,

Szczegółowa delimitacja ww. obszarów, jako obszarów strategicznej interwencji, dokonana zostanie w „Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego”.

Przewiduje się, że w ramach RPOWŚ 2014-2020 wsparcie obszarów funkcjonalnych miast tracących funkcje społeczno – gospodarcze prowadzone będzie w sposób tradycyjny, bez wykorzystania instrumentu ZIT.

Z alokacji poszczególnych priorytetów inwestycyjnych Programu wydzielone zostaną koperty finansowe, dedykowane łącznie obszarom funkcjonalnym Ostrowca Świętokrzyskiego, Starachowic i Skarżyska-Kamiennej. Środki wyodrębnione zostaną w następujących osiach priorytetowych:

- Oś priorytetowa 6. Rozwój miast,
- Oś priorytetowa 8. Rozwój edukacji o aktywne społeczeństwo,
- Oś priorytetowa 9. Włączenie społeczne i walka z ubóstwem,
- Oś priorytetowa 10. Otwarty rynek pracy.

Terytorialny wymiar kierunków polityki regionalnej w Polsce podjęto w „Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020” w wyczerpujący sposób. Tym niemniej, w „Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020” dokonano bardziej szczegółowej analizy regionu w kontekście identyfikacji obszarów, charakteryzujących się zróżnicowanymi warunkami rozwoju. Spośród wymienionych w Strategii obszarów funkcjonalnych, dwa kolejne podlegać będą terytorialnej koncentracji wsparcia w ramach RPOWŚ 2014-2020. Są to:

- Obszar uzdrowiskowy zespołu Busko Zdrój - Solec Zdrój – charakteryzujący się bogatymi walorami sprzyjającymi turystyce uzdrowiskowej, oraz powiat kazimierski ze względu na złoża wód siarkowych
- Obszar Gór Świętokrzyskich – obszar wewnętrznie zróżnicowany, predestynowany do rozwoju szeroko rozumianej „spakietyzowanej” i kompleksowej działalności turystycznej.

W obszarze uzdrowiskowym zlokalizowane są cenne źródła wód mineralnych. Obszar ten dysponuje znacznym potencjałem turystycznym, o czym świadczy fakt, iż w powiecie buskim już obecnie wskaźnik liczby miejsc noclegowych w stosunku do liczby mieszkańców jest najwyższy spośród wszystkich powiatów w regionie. W Busku-Zdroju i Solcu-Zdroju funkcjonują renomowane sanatoria i szpitale uzdrowiskowe ukierunkowane na leczenie, m.in. schorzeń reumatycznych, neurologicznych, ortopedycznych, pourazowych, kardiologicznych i dermatologicznych. Zachowaniu i rozwojowi potencjału obszaru uzdrowiskowego służy wyodrębnienie kopert finansowych w ramach priorytetów inwestycyjnych, dotyczących:

- infrastruktury usług publicznych (ochrona zdrowia),
- infrastruktury ochrony środowiska,
- zachowania dziedzictwa kulturowego,

Obszar Gór Świętokrzyskich to także obszar o wysokim potencjale turystycznym, charakteryzujący się wysokimi walorami środowiska naturalnego oraz znacznym nagromadzeniem obiektów dziedzictwa kulturowego. Podobnie, jak w przypadku obszaru uzdrowiskowego, w ramach priorytetów inwestycyjnych RPOWŚ 2014-2020, poświęconych zachowaniu dziedzictwa kulturowego, ochronie środowiska, jak również ochrony bioróżnorodności, wyodrębnione zostaną koperty finansowe, zarezerwowane dla obszaru Gór Świętokrzyskich.

Demarkacja zakresu terytorialnego tych obszarów dokonana będzie w „Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Świętokrzyskiego”. Interwencja RPOWŚ 2014-2020 koncentrująca się na obszarze uzdrowiskowym oraz obszarze Gór

Świętokrzyskich prowadzona będzie w sposób tradycyjny, bez wykorzystania instrumentu ZIT.

Ponadto, należy podkreślić, że pozostałe środki Programu, ukierunkowane na promocję i zachowanie dziedzictwa kulturowego, oprócz obszaru uzdrowiskowego i obszaru Gór Świętokrzyskich, finansować będą projekty, dotyczące obiektów o wybitnych walorach historycznych i turystycznych, w tym położonych na terenach cennych przyrodniczo lub charakteryzujących się dużym natężeniem ruchu turystycznego (m.in. Sandomierz), pozwalających zdyskontować ekonomicznie posiadany potencjał, przy zachowaniu zasad zrównoważonego rozwoju.

6.1 Ramy realizacji przedsięwzięć z zakresu zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich (w tym ZIT)

W okresie programowania 2014-2020 większego znaczenia nabiera podejście funkcjonalne do rozwoju regionalnego, w tym w szczególności do rozwoju obszarów miejskich. Zakłada ono odchodzenie od postrzegania problemów i wyzwań wyłącznie przez pryzmat granic administracyjnych (np. granic administracyjnych miast). Realizując ww. podejście wsparcie dla ośrodków miejskich skierowane będzie do miast i obszarów powiązanych z nimi funkcjonalnie, jak również do wyznaczonych obszarów miast np. do dzielnic lub ich zdegradowanych części.

Wymiar miejski w programach operacyjnych na lata 2014 – 2020 dotyczyć będzie wszystkich typów ośrodków miejskich, a więc zgodnie z klasyfikacją zaproponowaną w *Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030*: ośrodków wojewódzkich, ośrodków regionalnych, ośrodków subregionalnych oraz ośrodków lokalnych i będzie kierowany w sposób szczególny w dwóch obszarach strategicznej interwencji państwa, tj. (1) w miastach wojewódzkich i ich obszarach funkcjonalnych; (2) w miastach i dzielnicach miast wymagających rewitalizacji. Tym obszarom dedykowane będą specjalne instrumenty z poziomu regionalnego i krajowego.

Zgodnie z założeniami Umowy Partnerstwa jednym z instrumentów zapewniających większą efektywność wykorzystania funduszy UE poprzez integrację działań w wymiarze terytorialnym są Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT). Za pomocą ZIT realizowane będą zintegrowane działania służące zrównoważonemu rozwojowi obszarów miejskich, o których mowa w Art. 7 rozporządzenia EFRR.

Przy pomocy instrumentu ZIT, partnerstwa jednostek samorządu terytorialnego miast i obszarów powiązanych z nimi funkcjonalnie mogą realizować zintegrowane przedsięwzięcia, łączące działania finansowane z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego.

Realizacja ZIT ma na celu sprzyjanie rozwojowi współpracy i integracji na obszarach funkcjonalnych największych polskich miast, promowanie partnerskiego modelu współpracy różnych jednostek administracyjnych oraz zwiększanie roli miast i obszarów funkcjonalnych przez realizację zintegrowanych projektów odpowiadających w sposób kompleksowy na potrzeby i problemy tych miast i obszarów powiązanych z nimi funkcjonalnie.

W ramach RPO województwa świętokrzyskiego ZIT będzie realizowany na terenie Miasta Kielce wraz z wyznaczonym dla ZIT obszarem funkcjonalnym. Wyznaczony obszar funkcjonalny obejmie następujące gminy: Chęciny, Daleszyce, Górnio, Masłów, Miedziana Góra, Morawica, Piekoszów, Sitkówka Nowiny, Zagnańsk, Strawczyn i Chmielnik.

Podstawowym warunkiem realizacji ZIT jest opracowanie „Strategii ZIT”, dokumentu określającego m.in. cele, kierunki rozwoju, zasady współpracy oraz najważniejsze działania i przedsięwzięcia przewidziane do realizacji. Strategia ZIT powinna ponadto wskazywać obszary interwencji, w ramach których planowana jest realizacja projektów komplementarnych do przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w formule ZIT, o sfinansowanie których Związek ZIT będzie się ubiegał z innych źródeł (poza formułą ZIT) np. z krajowego programu operacyjnego. Projekty wynikające ze Strategii ZIT wojewódzkiego, o charakterze komplementarnym do tych wspieranych przez RPO w formule ZIT, będą mogły uzyskać wsparcie z programów krajowych. Dofinansowanie projektu komplementarnego, finansowanego z krajowego PO będzie przedmiotem negocjacji pomiędzy Związkiem ZIT, IZ RPO oraz instytucjami zarządzającymi właściwymi programami operacyjnymi. Wskazanie w Strategii ZIT projektów komplementarnych nie gwarantuje ich realizacji i sfinansowania ze środków regionalnych i krajowych programów operacyjnych. Jednak projekty komplementarne znajdujące się w uzgodnionej i zaakceptowanej przez Instytucję Zarządzającą RPO i Ministerstwo Rozwoju Regionalnego Strategii ZIT, mogą zyskać preferencje w procesie ich wyboru do realizacji.

Uruchomienie środków na realizację ZIT uwarunkowane jest powołaniem Związku ZIT, w skład którego wchodzić będą samorządy gmin objętych obszarem funkcjonalnym oraz podpisaniem porozumienia pomiędzy Związkiem ZIT a Instytucją Zarządzającą RPO.

Z uwagi na ograniczoną skalę środków dedykowanych dla ZIT, zarówno Miasto Kielce, jak i gminy wchodzące w skład KOF, objętego współpracą w ramach związku ZIT, będą mogły ubiegać się o wsparcie także w pozostałych osiach priorytetowych RPOWS 2014-2020. Szczególna uwaga zostanie poświęcona wzajemnej komplementarności przedsięwzięć finansowanych na obszarze funkcjonalnym Kielc w ramach ZIT, pozostałych osi priorytetowych RPOWS 2014 - 2020, jak również ze środków Programów Krajowych (w tym „Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej 2014-2020”).

Wsparcie obszaru funkcjonalnego Kielc w formule ZIT, w części finansowanej z EFRR prowadzone będzie w ramach wyodrębnionego działania w **Osi priorytetowej 6. Rozwój miast**. W osi tej znajduje się także działanie, poświęcone szeroko pojętej rewitalizacji i restrukturyzacji obszarów przemysłowych dedykowane miastom i miasteczkom w województwie.

Interwencja EFS, która realizowana będzie w formie ZIT, m.in. w zakresie działań na *rzecz aktywizacji społecznej i zawodowej, działań edukacyjnych i szkoleniowych oraz ekonomii społecznej* będzie prowadzona w ramach wyodrębnionych działań w Osi priorytetowej 8. Rozwój edukacji i aktywne społeczeństwo, Osi priorytetowej 9. Włączenie społeczne i walka z ubóstwem i Osi priorytetowej 10. Otwarty rynek pracy.

Tabela 20: Tabelaryczny opis realizacji ZIT w programie

Fundusz	Oś priorytetowa	Cel tematyczny	Priorytet inwestycyjny	Szacunkowa alokacja (EUR)
EFRR	Oś priorytetowa 6. <i>Rozwój miast</i>	<u>Cel tematyczny 4.</u> Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach	<u>Priorytet 4.3.</u> wspieranie efektywności energetycznej i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w budynkach publicznych i sektorze mieszkaniowym <u>Priorytet 6.4.</u>	

		<p><u>Cel tematyczny 6.</u> _Ochrona środowiska naturalnego i wspieranie efektywności wykorzystania zasobów</p> <p><u>Cel tematyczny 7.</u> Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszych infrastruktur sieciowych</p> <p><u>Cel tematyczny 10.</u> Inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie</p>	<p>ochrona i przywrócenie bioróżnorodności, ochrona i rekultywacja gleby oraz promowanie systemów ochrony ekosystemów, w tym programu NATURA 2000 oraz zielonej infrastruktury</p> <p><u>Priorytet 7.2.</u> zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T</p> <p><u>Priorytet 10.4</u> inwestycje w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej</p>	
EFS (koperty finansowe)	Oś priorytetowa 8. <i>Rozwój edukacji i aktywne społeczeństwo</i>	<p><u>Cel tematyczny 8.</u> Wspieranie zatrudnienia i mobilności pracowników</p> <p><u>Cel tematyczny 10.</u> Inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie</p>	<p><u>Priorytet 8.8.</u> równouprawnienie płci oraz godzenie życia zawodowego i prywatnego</p> <p><u>Priorytet 8.10.</u> aktywne i zdrowe starzenie się</p> <p><u>Priorytet 10.1.</u> ograniczenie przedwczesnego kończenia nauki szkolnej oraz zapewnienie równego dostępu do dobrej jakości edukacji elementarnej, kształcenia podstawowego i ponadpodstawowego</p> <p><u>Priorytet 10.3.</u> poprawa dostępności i wspieranie uczenia się przez całe życie, podniesienie umiejętności i kwalifikacji pracowników i osób poszukujących pracy, zwiększenie dopasowania systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy m.in. przez poprawę jakości kształcenia i szkolenia zawodowego oraz utworzenia i rozwijanie systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami</p>	
EFS (koperty finansowe)	Oś priorytetowa 9. <i>Włączenie społeczne i walka z ubóstwem</i>	<u>Cel tematyczny 9.</u> Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem	<p><u>Priorytet 9.4.</u> aktywna integracja, w szczególności w celu poprawy zatrudnialności</p> <p><u>Priorytet 9.7.</u> ułatwianie dostępu do niedrogich, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług społecznych świadczonych w interesie ogólnym</p>	
EFS (koperty finansowe)	Oś priorytetowa 10. <i>Otwarty rynek pracy</i>	<u>Cel tematyczny 8.</u> Wspieranie zatrudnienia i mobilności pracowników	<p><u>Priorytet 8.5.</u> zapewnianie dostępu do zatrudnienia osobom poszukującym pracy i nieaktywnym zawodowo, w tym podejmowanie lokalnych inicjatyw na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników</p> <p><u>Priorytet 8.7.</u> samozatrudnienie, przedsiębiorczość oraz tworzenie nowych miejsc pracy</p>	
Razem EFRR + EFS				

Mechanizmy wspólnego zarządzania i realizacji ZIT:

W Polsce ZIT będą realizowane zgodnie z Art. 7 Rozporządzenia o EFRR – realizacja zintegrowanych działań na rzecz zrównoważonego rozwoju miejskiego – w związku z czym organy odpowiedzialne za wdrażanie Strategii ZIT powinny być odpowiedzialne za zadania dotyczące minimalnie wyboru projektów.

Zgodnie z powyższym zadania związku ZIT obejmą wybór projektów do dofinansowania

w formule ZIT i przekazanie listy przedsięwzięć do IZ, która dokona ich weryfikacji pod względem formalno-prawnym oraz zgodności z celami RPO. Szczegółowy zakres delegacji zadań będzie wynikał z biletarnych ustaleń pomiędzy instytucją zarządzającą RPO a Związkiem ZIT.

Podstawowy katalog zadań Związku ZIT w przypadku, gdy powierzony zostanie mu jedynie wybór projektów do realizacji – Związki ZIT w szczególności odpowiedzialne będą za:

- przygotowanie Strategii ZIT w oparciu o istniejące dokumenty strategiczne i planistyczne;
- przedkładanie Strategii ZIT do pozytywnego zaopiniowania instytucji zarządzającej RPO oraz Ministrowi Rozwoju Regionalnego;
- udział w programowaniu RPO w zakresie ZIT;
- przygotowanie na podstawie zasad wyboru projektów, wskazanych w Strategii ZIT, propozycji szczegółowych kryteriów wyboru projektów (realizowanych w formule ZIT) i uzgodnienie ich z IZ RPO.
- wybór projektów, w tym opracowanie listy rankingowej projektów, uzgadnianie jej z instytucją zarządzającą RPO.
- przygotowanie rocznego raportu monitoringowego nt. wdrażania Strategii ZIT, a następnie przekazywanie tego dokumentu do oceny i zatwierdzenia Komitetowi Monitorującemu RPO;
- udział w pracach/posiedzeniach Komitetu Monitorującego RPO.

Tryby wyboru projektów w formule ZIT:

W przypadku projektów realizowanych w formule ZIT, niezależnie od trybu wyboru projektów, proponowane projekty będą musiały spełnić kryteria wyboru projektów ustanawiane przez Komitet Monitorujący RPO. Realizacja projektów przebiegać może w trybie konkursowym jak i pozakonkursowym (ze względu na obecny brak Strategii ZIT w dalszym etapie nie można wykluczyć innych postanowień dotyczących trybów wyboru projektów w formule ZIT).

Tryb konkursowy – wybór projektów w tym trybie przeprowadza Związek ZIT na zasadach uzgodnionych z IZ RPO i opisanych w Strategii ZIT. Szczegółowy podział zadań wynika z porozumienia pomiędzy partnerami.

Tryb pozakonkursowy – w przypadku trybu pozakonkursowego projekty muszą być wpisane wprost w Strategii ZIT (lista projektów strategicznych). Podstawowym kryterium decydującym o wpisaniu projektu na listę projektów ZIT jest jego zintegrowany charakter i strategiczne znaczenie dla rozwoju obszaru funkcjonalnego, zobrazowane np. wpływem na realizację wskaźników Strategii ZIT. Projekty pozakonkursowe, znajdujące się na liście ZIT są wyłączone z możliwości ubiegania się o dofinansowanie w formule poza ZIT w ramach RPO oraz w ramach programów krajowych. Lista przedsięwzięć może również zawierać projekty zakładające realizację powiązany ze sobą mniejszych projektów (np. kompleksowe działanie ponadgminne realizowane przez różnych beneficjentów).

Wdrażanie ZIT nastąpi na podstawie delegacji zadań przez Instytucję Zarządzającą RPOWŚ 2014-2020, dotyczących realizacji części zakresu Programu. Przekazanie kompetencji dotyczyć będzie przede wszystkim wyboru projektów. Przed podjęciem decyzji o przekazaniu uprawnień, związanych z wdrażaniem ZIT, Instytucja Zarządzająca RPOWŚ 2014-2020 dokona oceny potencjału administracyjnego podmiotu realizującego ZIT oraz innych warunków, niezbędnych do efektywnego i prawidłowego wdrażania tej części Programu. przez Instytucję Koordynującą RPO oraz Instytucję Zarządzającą RPOWŚ 2014-2020.

6.2 Wpływ RPOWŚ 2014-2020 na cele Strategii UE dla Regionu Morza Bałtyckiego

Strategia UE dla Regionu Morza Bałtyckiego (SUE RMB) jest pierwszą unijną strategią makroregionalną. Ma ona wspomóc wykorzystanie potencjału dziewięciu państw Regionu Morza Bałtyckiego, spośród których aż osiem należy do UE. Komunikat dotyczący SUE RMB Komisja Europejska przyjęła w czerwcu 2009 r., a w październiku 2009 r. SUE RMB została zatwierdzona przez Radę Europejską.

Wdrażanie Strategii oparto na Planie Działania, zaktualizowanym w lutym 2013 r., który opiera się na 3 celach głównych, 17 Obszarach Priorytetowych (Priority Areas) i 5 Działaniach Horyzontalnych (Horizontal Actions), w ramach których realizowane są działania (Actions) i projekty flagowe (Flagship Projects).

Analiza zakresu interwencji Strategii UE dla Regionu Morza Bałtyckiego pozwala stwierdzić, iż realizacja RPOWŚ 2014-2020 może przyczynić się pośrednio do wdrażania celów i priorytetów SUE RMB.

Cel 1 „Ocalenie Morza” - Obszary interwencji RPO dotyczące gospodarki wodno-ściekowej, gospodarki odpadami, poprawiające stan środowiska naturalnego mogą przyczynić się do realizacji celu i wchodzących w jego zakres obszarów priorytetowych (PA Bio, PA Hazards, PA Nutri).

Cel 2 „Rozwój połączeń w regionie” – wsparcie przez RPO działań dotyczących energii odnawialnych i efektywności energetycznej odnosi się bezpośrednio do działania w ramach obszaru priorytetowego dotyczącego poprawy dostępu do rynków energii, ich wydajności i bezpieczeństwa (PA Energy). Ponadto występują ogólne powiązania z obszarem priorytetowym odnoszącym się do poprawy zewnętrznych i wewnętrznych połączeń transportowych (PA Transport).

Cel 3 „Zwiększenie dobrobytu” – wszystkie obszary priorytetowe w ramach tego celu są powiązane z wdrażaniem RPOWŚ 2014-2020, a wśród nich najbardziej zbieżne są: PA Culture – Rozwój i promocja wspólnej kultury oraz tożsamości kulturowej, PA Education – Rozwój innowacyjnej edukacji, PA Innovation – Wykorzystanie potencjału makroregionu w zakresie badań naukowych i innowacji, PA SME – Promocja przedsiębiorczości i wsparcie rozwoju MŚP, PA Tourism - Wzmocnienie spójności makroregionu dzięki turystyce.

Powiązania osi priorytetowych RPOWŚ 2014-2020 z obszarami strategicznymi SUE RMB przedstawia poniższa tabela. Określone zostały dwa stopnie powiązań:

- określone znakiem (x) powiązanie oznacza, iż można mówić o ogólnej spójności zakresu interwencji danej Osi priorytetowej RPOWŚ z Obszarem Priorytetowym Strategii,

- określone znakiem (xx) powiązanie oznacza, iż zachodzi spójność zakresu interwencji danej Osi priorytetowej RPOWŚ z danym działaniem (Action) lub projektem flagowym (Flagship Project) w ramach Obszaru Priorytetowego Strategii

Osie priorytetowe RPOWŚ 2014-2020		Obszary priorytetowe SUE RMB																
		Cel 1: Ocalenie morza						Cel 2: Rozwój połączeń w regionie			Cel 3: Zwiększenie dobrobytu							
		Agri	Bio	Hazards	Nutri	Safe	Ship	Secure	Crime	Energy	Transport	Culture	Education	Health	Innovation	Internal Market	SME	Tourism
I	Innowacje i nauka													x	x	x		
II	Konkurencyjna gospodarka													x	x	x	x	
II	Efektywna i zielona energia							x	x							x		
IV	Dziedzictwo naturalne i kulturowe		x	x	x						x	x					x	x
V	Nowoczesna komunikacja									x								
VI	Rozwój miast								x	x			x	x		x		
VII	Sprawne usługi publiczne										x		x					
VIII	Rozwój edukacji i aktywne społeczeństwo											x	x	x				
IX	Włączenie społeczne i walka z ubóstwem												x	x				
X	Otwarty rynek pracy														x			

Analiza treści Obszarów Priorytetowych Strategii pozwala wyróżnić następujące działania

i projekty flagowe, które są spójne z zakresem wsparcia RPOWŚ 2014-2020.

- W ramach Obszaru Priorytetowego „Culture” działania dotyczące:
 - wspólnej promocji i prezentacji przemysłów kreatywnych, w tym potencjalnego projektu flagowego dotyczącego budowania sieci przemysłów kreatywnych,
 - wspólnej promocji i prezentacji kultury i dziedzictwa kulturowego makroregionu,
 - współpracy dotyczącego dziedzictwa kulturowego
- W ramach Obszaru Priorytetowego „Education” działania dotyczące:

- nowych metod szkolenia przedsiębiorczości i innowacyjności
- sprostania wyzwaniom demograficznym i bezrobociu wśród młodzieży
- wsparcia kształcenia ustawicznego i mobilności w obszarze makroregionu
- bliższej współpracy struktur zajmujących się polityką dotyczącą młodzieży
- włączenia społecznego, w tym projektu flagowego „Baltic Sea Labour Forum” dotyczącego makroregionalnego forum pracy.
- W ramach Obszaru Priorytetowego „Energy” działania dotyczące zwiększenia wykorzystania energii odnawialnej i promowania efektywności energetycznej.
- W ramach Obszaru Priorytetowego „Innovation” działania dotyczące:
 - ustanowienia wspólnej makroregionalnej strategii innowacji, w tym projekty flagowe: „The Baltic Ring” - dotyczący stworzenia infrastruktury służącej do nieograniczonego przepływu wiedzy w makroregionie; „ScanBalt Health Region” - odnoszący się do międzysektorowych i transnarodowych projektów dla innowacji w zdrowiu i nauk o życiu; „Setting up a Baltic Science Link” – dotyczący utworzenia silnej sieci współpracy między uczelniami, instytutami badawczymi i przemysłem w makroregionie
- W ramach Obszaru Priorytetowego „SME” działania dotyczące:
 - budowania makroregionalnych platform współpracy dla rozwoju MŚP
 - otwierania globalnych możliwości MŚP – promocji internacjonalizacji MŚP
- W ramach Obszaru Priorytetowego „Tourism” działania dotyczące:
 - ułatwienia sieciowania i współdziałania w ramach klastrów przez podmioty zaangażowane w turystykę, w tym potencjalny projekt flagowy „Network of regional tourism innovation centres for BSR” dotyczący sieci regionalnych centrów innowacji turystycznej w makroregionie
 - mobilizowania całego potencjału dla zrównoważonej turystyki makroregionu, w tym projekt flagowy dotyczący promowania dziedzictwa kulturowego i naturalnego.

7 PRZECIWDZIAŁANIE UBÓSTWU, DYSKRYMINACJI ORAZ WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU

Do uzupełnienia w toku dalszych prac nad Programem.

8 SZCZEGÓLNE POTRZEBY OBSZARÓW DOTKNIĘTYCH POWAŻNYMI I TRWALE NIEKORZYSTNYMI WARUNKAMI NATURALNYMI LUB DEMOGRAFICZNYMI

Do uzupełnienia w toku dalszych prac nad Programem.

9 SYSTEM INSTYTUCJONALNY REALIZACJI RPOWŚ 2014-2020

Do uzupełnienia w toku dalszych prac nad Programem.

9.1 Instytucje zaangażowane w realizację Programu

Do uzupełnienia w toku dalszych prac nad Programem.

9.2 Działania angażujące stosownych partnerów w proces przygotowania programu oraz rola partnerów we wdrażaniu, monitorowaniu i ewaluacji RPOWŚ 2014- 2020

Stosowanie zasady partnerstwa wynika z zapisów art. 152 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej oraz z art. 5 projektu Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego objętych zakresem wspólnych ram strategicznych oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności, oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006.

Zasada partnerstwa polega na stałej, zinstytucjonalizowanej współpracy pomiędzy administracją rządową, samorządem terytorialnym, partnerami społecznymi i gospodarczymi oraz organizacjami pozarządowymi w celu zapewnienia aktywnego udziału wymienionych partnerów w całym procesie funkcjonowania programu operacyjnego od jego programowania poprzez wdrożenie wraz z monitorowaniem, aż po jego ocenę. Partnerstwo musi przebiegać z uwzględnieniem zasad wielopoziomowego sprawowania rządów, pomocniczości i proporcjonalności. Wielopoziomowe sprawowanie rządów oznacza skoordynowane działania Unii Europejskiej, państw członkowskich oraz władz regionalnych i lokalnych, oparte na partnerstwie i służące tworzeniu i realizowaniu polityki Unii.

Uwzględniając powyższe zapisy, Instytucja Zarządzająca Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020 organizuje partnerstwo z właściwymi organami regionalnymi, lokalnymi, miejskimi i innymi władzami publicznymi; z partnerami gospodarczymi i społecznymi oraz z podmiotami reprezentującymi społeczeństwo obywatelskie, w tym partnerami działającymi na rzecz ochrony środowiska, organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami odpowiedzialnymi za promowanie równości i niedyskryminacji.

Realizacja zasady partnerstwa na etapie programowania. Prace nad Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020 rozpoczęły się od momentu ogłoszenia przez Komisję Europejską projektu pakietu

rozporządzeń na okres programowania 2014-2020, tj. od października 2011 roku. W początkowej fazie projektowania Programu prace prowadzone były wewnątrz Instytucji Zarządzającej. Niemniej jednak mając na uwadze fakt, iż zasada partnerstwa jest jednym z najistotniejszych elementów programowania funduszy Unii Europejskiej, Instytucja Zarządzająca RPOWŚ 2014-2020 włącza do współpracy przedstawicieli samorządów, strony rządowej oraz partnerów społecznych i gospodarczych. Uchwałą nr 1838/13 z dnia 24 kwietnia 2013 roku powołana została Grupa Robocza ds. Rekomendacji do Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020 oraz Zespół Redakcyjno – Programowy ds. Opracowania Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020. Zadaniem ww. grup jest pomocnicze wsparcie procesu przygotowania Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020.

Projekt Programu został opublikowany na stronie internetowej www.rpo-swietokrzyskie.pl.

Realizacja zasady partnerstwa podczas wdrażania i monitorowania programu. Podstawowym narzędziem stosowania zasady partnerstwa na etapie wdrażania i monitorowania Programu jest Komitet Monitorujący. Uwzględniając zasadę partnerstwa w składzie Komitetu należy zapewnić uczestnictwo stronie rządowej, samorządowej oraz partnerom społecznym i gospodarczym, w tym partnerom zajmującym się zagadnieniami środowiska naturalnego oraz wspierania równości szans kobiet i mężczyzn. Przy powoływaniu członków Komitetu należy mieć na uwadze dążenie do zrównoważonego udziału strony rządowej, samorządowej oraz partnerów społecznych i gospodarczych oraz jak najwyższej efektywności i jakości ich pracy.

Komitet Monitorujący zapewnia jakość realizacji programu oraz upewnia się co do skuteczności jego realizacji. Do zadań Komitetu Monitorującego należy w m. in.:

- rozpatrywanie i zatwierdzanie kryteriów wyboru projektów w ramach programu operacyjnego oraz zatwierdzanie ewentualnych zmian tych kryteriów,
- okresowe badanie postępu w zakresie osiągnięcia szczegółowych celów, określonych w programie, na podstawie dokumentów przedkładanych przez instytucję zarządzającą,
- analizowanie rezultatów realizacji programu, w szczególności osiągnięcia celów wyznaczonych dla każdego priorytetu oraz wyników ocen (ewaluacji) związanych z monitorowaniem realizacji programu, w szczególności w przypadku gdy monitoring wykazuje znaczące odstępstwa od początkowo określonych celów lub gdy zgłoszone są propozycje zmian w programie,
- analizowanie i zatwierdzanie raportów z wdrażania,
- dodatkowe zadania wynikające ze specyfiki danego Programu.

Na etapie ewaluacji realizacja zasady partnerstwa polegała na umieszczaniu na stronie internetowej www.rpo-swietokrzyskie.pl raportów ze wszystkich realizowanych w ramach RPOWŚ 2014-2020 badań ewaluacyjnych i umożliwianiu przez to udziału partnerów społeczno-gospodarczych, władz samorządowych i organizacji pozarządowych w analizie ewaluacji dotyczących realizacji programu.

Zadania z zakresu ewaluacji w ramach IZ RPOWŚ 2014-2020 wykonuje Jednostka Ewaluacyjna, przy wsparciu Grupy Sterującej Ewaluacją. W skład Grupy wchodzi

przedstawiciele Departamentu Polityki Regionalnej, Departamentu Funduszy Strukturalnych oraz Świętokrzyskiego Biura Rozwoju Regionalnego, a także przedstawiciele partnerów społecznych i gospodarczych z regionu. Rolą Grupy Sterującej jest:

- wsparcie dla Jednostki Ewaluacyjnej przy formułowaniu zakresu ewaluacji,
- wsparcie dla Jednostki Ewaluacyjnej przy formułowaniu kryteriów wyboru wykonawcy badania ewaluacyjnego oraz kryteriów oceny ofert składanych przez oferentów,
- monitorowanie postępu prac wykonawcy w ramach zleconego badania ewaluacyjnego,
- wsparcie dla Jednostki Ewaluacyjnej w zakresie oceny wstępnych wersji raportów końcowych lub raportów cząstkowych,
- monitorowanie procesu wdrażania rekomendacji sformułowanych w wyniku przeprowadzonych ewaluacji,
- opiniowanie Planów ewaluacji.

10 KOMPLEMENTARNOŚĆ PRIORYTETÓW INWESTYCYJNYCH RPOWŚ 2014-2020 Z DZIAŁANAMI INNYCH PROGRAMÓW OPERACYJNYCH PERSPEKTYWY FINANSOWEJ NA LATA 2014 – 2020

Jednym z kluczowych obszarów opracowania oraz wdrażania Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020 jest zapewnienie właściwego systemu koordynacji wsparcia na wszystkich poziomach interwencji z wykorzystaniem wszystkich dostępnych źródeł finansowania. Zapewnienie skutecznych mechanizmów koordynacyjnych ma na celu zmaksymalizowanie efektów realizacji zarówno RPOWŚ 2014-2020 oraz komplementarnych względem niego programów operacyjnych w ramach Wspólnych Ram Strategicznych.

Na poziomie ogólnokrajowym system koordynacji określa Umowa Partnerstwa. Dokument ten zawiera cele i priorytety interwencji wraz z podstawowymi wskaźnikami, koncentrację tematyczną, wymiar terytorialny planowanej interwencji, układ programów operacyjnych, podział interwencji pomiędzy kraj i region, zarys finansowania, systemu wdrażania oraz opis stopnia uzupełniania się interwencji finansowanych z polityki spójności, Wspólnej Polityki Rolnej oraz Rybackiej oraz relacje z innymi instrumentami krajowymi i unijnymi.

Zaprojektowane na poziomie Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020 rozwiązania koordynacyjne identyfikują zależności pomiędzy celami tematycznymi, priorytetami inwestycyjnymi, osiami priorytetowymi oraz instrumentami rozwoju terytorialnego, przy uwzględnieniu uwarunkowań wynikających z zakresu interwencji dwóch funduszy współfinansujących realizację Programu: Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz Europejskiego Funduszu Społecznego.

Do wspólnych mechanizmów koordynacji należy zaliczyć:

1. Linia demarkacyjna określająca podział interwencji pomiędzy poziom krajowy i regionalny. Linia demarkacyjna jako narzędzie koordynacji stanowi podstawę do zapewnienia komplementarności wsparcia. Służy ona zapewnieniu, by interwencje finansowane w ramach funduszy WRS były spójne, komplementarne i aby nie istniała możliwość wielokrotnego finansowania tego samego typu operacji z różnych funduszy i programów.

2. Kontrakt terytorialny, który jest umową zawartą między rządem a samorządem terytorialnym, określającą cele i przedsięwzięcia priorytetowe mające znaczenie dla rozwoju danego regionu/terytorium. Kontrakt terytorialny będzie wykorzystany przede wszystkim do uzgadniania interwencji funduszy WRS oraz powiązanych z nimi wybranych środków krajowych w odniesieniu do określonych terytoriów i zapewnia tym samym indywidualizację podejścia w zależności od cech konkretnego regionu/terytorium i racjonalizuje wydatkowanie środków, w szczególności sektorowych krajowych.

3. Komitet ds. Umowy Partnerstwa, który ma pełnić wiodącą rolę w zakresie wypełnienia koordynacji realizacji i uzyskania celów wsparcia, określonych w UP. W jego skład wejdą przedstawiciele instytucji zarządzających programami operacyjnymi, ministra właściwego ds. gospodarki, odpowiedzialnego za koordynację strategii Europa 2020, ministra właściwego ds. rolnictwa, ministra właściwego ds. finansów publicznych, przedstawiciele zarządów województw, właściwi ministrowie ze

względu na zakres interwencji objęty Umową Partnerstwa, przedstawiciel prezesa Głównego Urzędu Statystycznego, przedstawiciele samorządu terytorialnego oraz partnerów społecznych i gospodarczych. Komitet ten będzie podejmował zasadnicze decyzje odnoszące się do poziomu UP w kwestiach wynikających z odpowiednich regulacji (koordynacja celów UP oraz CT; interwencji PS, WPR, WPRyb; z innymi instrumentami UE oraz politykami krajowymi). Prace Komitetu będą wspierane pracami podkomitetów/grup ds. horyzontalnych zajmujących się funkcjonowaniem wyodrębnionego procesu służącego realizacji UP lub kwestii przekrojowych. System podkomitetów/grup będzie oparty na istniejącym systemie grup roboczych m.in.: ds. koordynacji i komplementarności, ds. polityki regionalnej i wymiaru terytorialnego (ZIT, CLLD, Polska Wschodnia, OSI) itp.

4. Zarząd Województwa i Komitet Monitorujący Regionalny Program Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020. Za zapewnienie koordynacji na poziomie regionalnym odpowiedzialny będzie Zarząd Województwa Świętokrzyskiego przy wsparciu Komitetu Monitorującego RPO WŚ. Zgodnie z przepisami Rozporządzenia Ogólnego dla każdego programu operacyjnego powołany jest komitet monitorujący, w celu przeglądu wdrażania programu i postępów w osiągnięciu jego celów.

5. Zintegrowane Inwestycje Terytorialne, które będą pełnić istotną rolę w procesie koordynacji wsparcia w ramach RPO WŚ. ZIT-y są narzędziem służącym realizacji strategii terytorialnych, w tym m.in. zintegrowanych strategii rozwoju miejskiego, poprzez powiązanie celów tematycznych określonych w umowach o współpracy i programach operacyjnych z wymiarem terytorialnym. Celem realizacji ZIT, jako narzędzi wspierających rozwój terytorialny, jest m.in. wzmocnienie zintegrowanego podejścia terytorialnego, lepsze dostosowanie interwencji wspieranej środkami WRS do potrzeb i potencjałów określonych typów terytoriów oraz wsparcie rozwoju lokalnego. Realizacja ZIT wymaga więc wykorzystania wsparcia z polityki spójności pochodzącego z więcej niż jednej osi priorytetowej, jednego lub więcej programów operacyjnych.

Wsparcie udzielane w ramach RPO WŚ 2014-2020 będzie komplementarne z działaniami w ramach krajowych programów operacyjnych, instrumentów i inicjatyw UE oraz instrumentów krajowych, w ramach których będzie wspierana realizacja ważnych przedsięwzięć, przyczyniających się do osiągnięcia celów Umowy Partnerstwa. Przedstawiona poniżej tabela zawiera ujęcie kwestii komplementarności poprzez wyróżnienie możliwych obszarów komplementarności i synergii na poziomie osi priorytetowych.

10. System koordynacji programowania oraz zarządzania i wdrażania RPO WŚ 2014-2020

Oś priorytetowa 1: Innowacje i nauka			
CT/PI	Komplementarny program/ inicjatywa/ polityka/instrument krajowy/EBI	CT	Możliwe obszary komplementarności i synergii
CT 1 PI 1.1 wzmocnienie infrastruktury badań i innowacji i podnoszenie zdolności do tworzenia	PO IR	CT 1	– Finansowanie projektów polegających na prowadzeniu badań naukowych i badań przemysłowych, realizowane przez konsorcja naukowe i naukowo-przemysłowe. Wsparcie kierowane jest przede wszystkim na przedsięwzięcia realizowane w obszarach określonych jako inteligentne specjalizacje krajowe i regionalne.

doskonałości w zakresie badań i innowacji oraz wspieranie ośrodków kompetencji, w szczególności leżących w interesie Europy			<ul style="list-style-type: none"> - Zakup infrastruktury badawczej w postaci wyposażenia/doposażenia specjalistycznych laboratoriów i pomieszczeń badawczych, - Finansowanie badań prowadzonych we współpracy z jednostkami naukowymi z innych państw oraz kosztów badań wykonywanych poza granicami Polski, w przypadku, gdy stanowią one element projektu prowadzonego w Polsce, - Rozwój nowoczesnej infrastruktury badawczej sektora nauki w celu podniesienia jakości nauki bez której nie jest możliwe zastosowanie nowych metod badawczych oraz pełne wykorzystanie potencjału kadr naukowych. - Wsparcie powstawania międzynarodowych agend badawczych we współpracy z zagranicznymi ośrodkami naukowymi lub przedsiębiorstwami, - Rozwój wykwalifikowanej kadry sektora B+R dla rozwijania innowacyjnego przemysłu oraz prowadzenia przełomowych badań naukowych o dużym znaczeniu dla gospodarki.
	PO WER	CT 10	<ul style="list-style-type: none"> - Wsparcie wysokiej jakości programów stażowych dla studentów i doktorantów, - Zamawianie i realizację wysokiej jakości, interdyscyplinarnych programów studiów doktoranckich o zasięgu krajowym i międzynarodowym, - Wsparcie dla tworzenia wspólnych studiów doktoranckich z jednostkami naukowymi i instytutami badawczymi, - Rozwój programów studiów doktoranckich, kluczowych dla gospodarki i społeczeństwa, wspierających innowacyjność i zapewniających możliwość transferu/komercjalizacji rezultatów studiów doktoranckich
	PROW	1 A	<ul style="list-style-type: none"> - Przedsięwzięcia mające na celu upowszechnienie innowacji i dobrych praktyk w zakresie produkcji rolnej, leśnictwa, przetwórstwa.
CT 1 PI 1.2 promowanie inwestycji przedsiębiorstw w badania i innowacje, budowanie sieci współpracy pomiędzy firmami, ośrodkami naukowo-badawczymi, ośrodkami akademickimi w zakresie rozwoju produktów i usług, transferu technologii, innowacji społecznych i aplikacji z dziedziny usług publicznych, tworzenie sieci, pobudzanie popytu, klastrów i otwartych innowacji poprzez inteligentną specjalizację (...), wspieranie badań technologicznych i stosowanych, linii pilotażowych, działań w zakresie wczesnej walidacji produktów i zaawansowanych zdolności produkcyjnych i pierwszej produkcji w dziedzinie kluczowych technologii (...)	PO IR	1.2	<ul style="list-style-type: none"> - Projekty obejmujące realizację badań naukowych (w rozumieniu ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o zasadach finansowania nauki), w tym badań podstawowych, stosowanych lub przemysłowych, oraz prac konstrukcyjnych technologiczno-projektowych i doświadczalnych, - Projekty obejmujące prace badawczo-rozwojowe związane z wytworzeniem instalacji pilotażowej/demonstracyjnej, - Projekty aplikacyjne polegają na finansowaniu badań przemysłowych lub prac rozwojowych, realizowanych przez publiczne organizacje badawcze we współpracy z konkretnym przedsiębiorcą, - Programy sektorowe służą realizacji dużych przedsięwzięć badawczych, istotnych dla rozwoju konkretnych branż/sektorów gospodarki. W ramach realizacji projektu przedsiębiorstwa mogą współpracować z sektorem nauki (nie jest jednak konieczna współpraca w ramach konsorcjum), - Promocja współpracy nauki i biznesu (networking), - Programy wspierające regionalne inteligentne specjalizacje- wspierane projekty obejmują programy badawcze, umożliwiające realizację przedsięwzięć ważnych dla rozwoju regionalnych inteligentnych specjalizacji.
	PO PW	n/d	<ul style="list-style-type: none"> - Projekty służące wzmocnieniu zdolności innowacyjnej przedsiębiorstw i transferu technologii, głównie w ramach inteligentnych specjalizacji. - Projekty wdrażania innowacji, wymagające przeprowadzenia prac B+R (wykonanych przez własne zaplecze rozwojowe lub nabyte od innych jednostek z makroregionu bądź pozostałych części kraju, jak również i zagranicy), - Projekty mające na celu wdrażanie innowacji w przedsiębiorstwach obejmujące swoim zakresem także stworzenie lub rozwój istniejącego zaplecza badawczo-rozwojowego, służącego działalności innowacyjnej. - Projekty polegające na wdrażaniu innowacji realizowane przez pojedyncze przedsiębiorstwa, jak i ich konsorcja oraz

			<p>ponadregionalne inicjatywy,</p> <ul style="list-style-type: none"> - Projekty badawczo-rozwojowe, realizowane przez inicjatywy o ponadregionalnym charakterze, w szczególności projekty badawczo-rozwojowe w klastrach ponadregionalnych, - Projekty obejmujące działalność kompleksową w obszarze B+R, tj. działalność badawczo-rozwojową, mającą na celu przygotowanie prototypu (komponent badawczy) i wdrożenie wyników prac B+R do systemu produkcji (komponent wdrożeniowy), w tym projekty angażujące uczelnie i jednostki B+R, wykazujące się realną gotowością do współpracy z przedsiębiorstwami, - Projekty zakładające wyposażone w odpowiednie zaplecze kadrowe i infrastrukturalne pozwalające na prowadzenie prac badawczo-rozwojowych, - Projekty charakteryzujące się możliwością wdrożenia ich wyników w celu podniesienia innowacyjności podmiotów, na rzecz których tego rodzaju projekty będą realizowane, - Projekty zakładające poszerzenie wachlarza i profesjonalizację usług ośrodków innowacji, - Projekty, obejmujące swoim zakresem zakup niezbędnego wyposażenia i rozbudowę infrastruktury ośrodków innowacji, - Projekty B+R, realizowane przez przedsiębiorców, wynikające z ich indywidualnego zapotrzebowania, których animatorem będą ośrodki innowacji,
	PO WER	CT 10	<ul style="list-style-type: none"> - Zamawianie kształcenia w obszarach kluczowych dla gospodarki i rozwoju kraju, w tym na wniosek pracodawców/organizacji pracodawców, dokonywane w oparciu o analizy i prognozy potwierdzające potrzebę kształcenia w określonych obszarach, - Poprawa dostępności, jakości i adekwatności usług edukacyjnych (rozwojowych) świadczonych na rzecz przedsiębiorstw i ich pracowników.
	PROW	1 B	<ul style="list-style-type: none"> - Współpraca sektora naukowego z partnerami gospodarczymi sektora rolnego lub leśnego i doradztwem, - Tworzenie klastrów i grup operacyjnych na rzecz innowacji, - Doradztwo w zakresie nowych technologii, technik lub organizacji produkcji rolnej lub leśnej, - Doskonalenie zawodowe doradców, - Przedsięwzięcia mające na celu upowszechnienie innowacji i dobrych praktyk w zakresie produkcji rolnej, leśnictwa, przetwórstwa.
CT 1	Horyzont 2020	n/d	<ul style="list-style-type: none"> - Projekty zakładające podniesie się poziom doskonałości europejskiej bazy naukowej i zapewniony zostanie stały dopływ światowej klasy badań w celu zagwarantowania długoterminowej konkurencyjności Europy, - Projekty nastawione na rozwój zasobów intelektualnych w Europie, - Finansowanie współpracy badawczej, aby otworzyć nowe i obiecujące dziedziny badań naukowych i innowacji poprzez wspieranie przyszłych i powstających technologii (FET), - Inwestycje w kluczowe technologie przemysłowe jako zmaksymalizowanie potencjału wzrostu europejskich przedsiębiorstw poprzez zapewnienie im odpowiedniego poziomu finansowania-innowacyjne MŚP otrzymają wsparcie, które umożliwi im przekształcenie się w wiodące przedsiębiorstwa światowe, - Wsparcie działań prowadzących od badań nad wprowadzenia na rynek z rozwiązań innowacyjnych, np.: pilotaż, demonstracja, poligony doświadczalne.
	COSME	n/d	<ul style="list-style-type: none"> - Projekty zakładające dofinansowanie przedsiębiorców oraz MŚP w zakresie innowacyjności oraz transferu technologii do/z zewnątrz, - Inwestycje zapewniające lepszy dostęp do środków finansowych oraz świadczenie usług wsparcia dla biznesu na

			<p>poziomie regionalnym we wdrażaniu rozwiązań innowacyjnych,</p> <ul style="list-style-type: none"> – Projekty obejmujące rozwój instrumentów kapitałowych i dłużnych, – Wsparcie dla IOB w celu kreowania odpowiedniego środowiska sprzyjającego tworzeniu nowych przedsiębiorstw.
	NER 300	n/d	<ul style="list-style-type: none"> – Inwestowanie w innowacyjne, demonstracyjne instalacje oraz do testowania nowych rozwiązań przyjaznych klimatowi i środowisku, – Projekty zakładające badania nad innowacyjnymi technologiami niskowęglowymi,
	NCBiR/inicjatywy krajowe	n/d	<ul style="list-style-type: none"> – Projekty zakładające wzrost liczby wdrożeń innowacyjnych rozwiązań technicznych oraz innowacyjnych produktów, usług i procedur pozwalających na rozwiązanie złożonych problemów społecznych; – Inwestycje we wzrost współpracy międzysektorowej na poziomie lokalnym, regionalnym i krajowym; – Projekty zakładające wzmocnienie współpracy przedsiębiorstw z uczelniami i jednostkami badawczymi sektora publicznego, – Rozwój kadr sektora badawczo-rozwojowego jako wsparcie kształcenia w formie studiów magisterskich oraz doktoranckich na kierunkach związanych z B+R.
Oś priorytetowa 2: Konkurencyjna gospodarka			
CT/PI	Komplementarny program/ inicjatywa/ polityka/instrument krajowy/EBI	CT	Możliwe obszary komplementarności i synergii
<p>CT 2 PI 2.2 Rozwój produktów i usług opartych na TIK, handlu elektronicznego oraz zwiększenie zapotrzebowania na TIK</p>	PO PC	CT 2	<ul style="list-style-type: none"> – budowa i rozbudowa szerokopasmowych sieci dostępowych o wysokiej przepustowości, – uzupełnienie istniejących sieci szkieletowych i dystrybucyjnych zapewniających szerokopasmowy dostęp do internetu, – promowanie zaawansowanych kompetencji cyfrowych w społeczeństwie, – podniesienie dostępności (obywateli i przedsiębiorców) i jakości e-usług publicznych, – poprawa cyfrowej efektywności urzędów poprzez wdrażanie standardów i dobrych praktyk organizacyjnych w dziedzinie IT, – zwiększenie dostępności i wykorzystania informacji sektora publicznego, w tym tworzenie usług i aplikacji wykorzystujących e-usługi publiczne i informacje sektora publicznego.
<p>CT 3 PI 3.1 promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz wspieranie tworzenia nowych firm, z uwzględnieniem inkubatorów przedsiębiorczości</p>	PO IR	CT 3	<ul style="list-style-type: none"> – Projekty, polegające na rozwoju technologii (opracowanej przez przedsiębiorcę lub nabytej), która nie została jeszcze skomercjalizowana i wykorzystana w praktyce. – Finansowanie kosztów przeprowadzenia kolejnych etapów prac badawczo-rozwojowych, – Finansowane technologii posiadającej postać wyników prac B+R oraz uruchomienie na jej podstawie produkcji towarów lub świadczenie usług., – Kredytu Technologicznego w formie częściowej spłaty kredytu udzielanego przez banki komercyjne, przeznaczony na zakup nowej technologii oraz na koszty wdrożenia nowej technologii, – Wsparcie funduszy typu venture capital, sieci aniołów biznesu oraz inkubatorów technologicznych, – Rozwój platform i sieci współpracy kojarzących inwestorów prywatnych z przedsiębiorcami poszukującymi finansowania, – Kształtowanie gotowości inwestycyjnej przedsiębiorców

			<p>poszukujących źródeł finansowania innowacyjnych przedsięwzięć, np. poprzez finansowanie usług doradczych z zakresu opracowania modelu biznesowego i biznesplanu,</p> <ul style="list-style-type: none"> – Prowadzenie działań informacyjnych, szkoleniowych, warsztatowych dla przedsiębiorców i inwestorów o korzyściach płynących z pozyskania kapitałów o charakterze udziałowym, – Fundusz gwarancyjny dla zapewnia gwarancji dla banków, funduszy private equity oraz aniołów biznesu, udostępniających kapitał (w formie kredytów lub wejść kapitałowych) firmom z sektora MSP, które prowadzą działalność innowacyjną.
	PO PW	CT 3	<ul style="list-style-type: none"> – Utworzenie platform startowych (programy), których celem będzie stworzenie warunków sprzyjających rozwojowi nowych, innowacyjnych pomysłów biznesowych w Polsce Wschodniej, – W ramach platform startowych udzielane będą granty przeznaczone m. in. na pokrycie kosztów specjalistycznych konsultacji i usług, pozyskanie niezbędnych umiejętności i wiedzy, udział w stażach krajowych i zagranicznych, a także konferencjach oraz spotkaniach networkingowych, związanych z rozwojem pomysłu biznesowego, – Pomysły biznesowe rozwinięte w platformach startowych będą mogły uzyskać wsparcie inwestycyjne związane z utworzeniem nowego przedsiębiorstwa (typu start-up) w makroregionie (etap działalności biznesowej).
	PO WER	CT 8	<ul style="list-style-type: none"> – Projekty zakładające Opracowanie, przetestowanie (pilotaże) i upowszechnienie efektywnych modeli rozwoju działalności gospodarczej (od samozatrudnienia do przedsiębiorcy-pracodawcy), – Wsparcie na rzecz zwiększenia udziału MMŚP w rynku zamówień publicznych, – Projekty mające na celu wzrostu liczby przedsięwzięć realizowanych w formule partnerstwa publiczno-prywatnego, w tym działania edukacyjne, badawcze i informacyjne adresowane do przedsiębiorców i przedstawicieli administracji publicznej.
	PROW	6 A	<ul style="list-style-type: none"> – Pomoc w postaci premii przyznawana w związku z rozpoczęciem samodzielnego prowadzenia działalności gospodarczej.
CT 3 PI 3.2 opracowywanie i wdrażanie nowych modeli biznesowych dla MŚP, w szczególności w celu internacjonalizacji	PO IR	CT 3	<ul style="list-style-type: none"> – Wsparcie internacjonalizacji innowacyjnych przedsiębiorstw, – Programy promocji, służące zwiększeniu dostępu przedsiębiorców do tradycyjnych oraz perspektywicznych rynków, ukierunkowane na sektory gospodarki o najwyższym potencjale eksportowym, – Wsparcie IOB w zakresie internacjonalizacji ich działalności, np. poprzez tworzenie partnerstw pomiędzy polskimi i zagranicznymi IOB, – Tworzenie narzędzi informatycznych promujących ofertę lokatorów IOB na rynkach międzynarodowych, – Udział IOB w imprezach o charakterze wystawienniczym i kooperacyjnym za granicą, – Świadczenie na rzecz innowacyjnych przedsiębiorstw specjalistycznych usług doradczych z zakresu internacjonalizacji, – Prowadzenie kampanii informacyjnej, promującej podejmowanie działalności międzynarodowej przez MŚP, – Prowadzenie badań wśród eksporterów i potencjalnych eksporterów oraz systematycznego monitoringu specjalizacji i trendów w działalności międzynarodowej przedsiębiorstw.
	PO PW	CT 3	<ul style="list-style-type: none"> – Wsparcie skierowane na rzecz wzrostu internacjonalizacji MŚP z makroregionu Polski Wschodniej, w szczególności w ramach kluczowych ponadregionalnych specjalizacji gospodarczych wskazanych w SRS GPW, – Działania doradcze na rzecz zwiększenia zagranicznej (poza

			<p>UE) wymiany handlowej sektora MŚP z Polski Wschodniej,</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wsparcie MŚP chcących rozpocząć lub rozszerzyć działalność eksportową poprzez doprowadzenie zainteresowanego podmiotu do etapu negocjacji handlowych, - Działania związane z internacjonalizacją klastrów w zakresie B+R+I - Tworzenie sieci międzynarodowych powiązań kooperacyjnych.
	PROW	3 A	<ul style="list-style-type: none"> - Wsparcie inwestycyjne projektów w aspekcie tworzenia powiązań pomiędzy sektorem przetwórstwa a producentami rolnymi mającymi, - Pomoc na rzecz nowopowstających grup producentów działających we wszystkich sektorach produkcji rolnej
<p>CT 3 PI 3.3 wspieranie tworzenia i rozszerzania zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług</p>	PO PW	CT 3	<ul style="list-style-type: none"> - Wsparcie skierowane zostanie na wzmocnienie ponadregionalnych powiązań kooperacyjnych przedsiębiorstw (inicjatyw klastrowych) z 5 województw Polski Wschodniej., - Wspierane będą projekty, których celem będzie podniesienie poziomu konkurencyjności członków struktur klastrowych, obejmujące swoim zakresem m.in.: przedsięwzięcia inwestycyjne, wzmacniające konkurencyjność klastra, jak i poszczególnych jego członków, - Działania na rzecz podniesienia konkurencyjności MŚP z makroregionu Polski Wschodniej poprzez tworzenie i rozwój sieciowych produktów turystycznych o znaczeniu co najmniej ponadregionalnym., - Aktywizacja społeczności lokalnych oraz tworzenie nowych miejsc pracy, w szczególności stanowiących atrakcyjną alternatywę dla pracy w rolnictwie, - Stymulowanie powiązań kooperacyjnych pomiędzy przedsiębiorcami na rzecz tworzenia oraz rozwoju atrakcyjnych, bazujących na istniejącym potencjale komercyjnych produktów turystycznych, - Projekty inwestycyjne polegające na tworzeniu nowych i rozwoju już istniejących produktów turystycznych o znaczeniu co najmniej ponadregionalnym.
<p>CT 3 PI 3.4 wspieranie zdolności MŚP w zaangażowanie się w proces wzrostu ekonomicznego i innowacji</p>	PO IR	CT 4	<ul style="list-style-type: none"> - Projekty zakładające promocję innowacyjnych rozwiązań o charakterze nietechnologicznym (innowacje w usługach, innowacje organizacyjne i w zakresie zarządzania, innowacje marketingowe, itp.), - Rozwój systemu brokerów innowacji, zwiększanie ich kompetencji i zdolności do świadczenia proinnowacyjnych usług, - Promocja innowacyjności jako źródła konkurencyjności gospodarki oraz kształtowanie postaw innowacyjnych.
	PROW	6 B	<ul style="list-style-type: none"> - Realizacja lokalnych strategii rozwoju wdrażanych przez lokalne grupy działania (LGD). W ramach strategii dofinansowanie projektów z zakresu: transferu wiedzy i innowacji oraz przetwórstwa i marketingu produktów rolnych, w tym inkubatorów kuchennych.
	PO WER	CT 8	<ul style="list-style-type: none"> - Inwestycje zakładające podniesienie jakości zarządzania rozwojem przedsiębiorstw, - Wypracowanie i wdrożenie efektywnych rozwiązań systemowych wspierających rozwój przedsiębiorstw w branżach i sektorach istotnych z punktu widzenia rozwoju gospodarczego kraju.
<p>CT 9 PI 9.3 wspieranie przedsiębiorczości społecznej</p>	PO WER	CT 9 9.4	<ul style="list-style-type: none"> - Projekty mające na celu zbudowanie i wdrożenie narzędzi monitorowania jakości polityki państwa w obszarze włączania społecznego i zwalczania, - Wspieranie budowania lokalnych i regionalnych strategii rozwiązywania problemów społecznych, - Wypracowanie i przetestowanie modelu systemu podatkowego i systemu transferów społecznych wspierających aktywność zawodową i ograniczających ubóstwo,

			<ul style="list-style-type: none"> - Kształcenie nowych specjalności zawodowych dla zadań w pomocy i integracji społecznej, - Wypracowanie rozwiązań systemowych służących rozwojowi usług na rzecz usamodzielnienia społecznego, zawodowego i ekonomicznego osób i rodzin wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym, - Koordynowanie oraz promowanie działań umożliwiających tworzenie krajowych, regionalnych i lokalnych platform współpracy pomiędzy instytucjami pomocy i integracji społecznej, podmiotami zatrudnienia socjalnego oraz publicznymi służbami zatrudnienia z uwzględnieniem udziału lokalnych przedsiębiorców, - Rewizja modelu funkcjonowania instytucji działających na podstawie ustawy o zatrudnieniu socjalnym z uwzględnieniem budowy systemu ocen świadczonych usług (min. system akredytacji CIS i certyfikacji KIS, prace analityczno-badawcze związane z przygotowaniem propozycji legislacyjnych, Krajowy System Audytu Usług Reintegracji) oraz upowszechnianie CIS i KIS jako formy skutecznej integracji społecznej, - Wypracowanie nowych standardów na rzecz zwalczania i zapobiegania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu.
	PO WER	CT 9 9.8	<ul style="list-style-type: none"> - Tworzenie, rozwijanie i wdrażania mechanizmów zapewniania spójności i koordynacji działań związanych z rozwojem ekonomii społecznej, - Tworzenie i wdrażanie rozwiązań systemowych na rzecz monitorowania i oceny efektywności poszczególnych narzędzi i całej polityki w obszarze ekonomii społecznej - Gromadzenie i analiza informacji oraz danych na temat sektora ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych poprzez stworzenie systemu i narzędzi gromadzenia danych i monitoringu w tym obszarze, - Badanie , rewizja i doskonalenie istniejących narzędzi w zakresie tworzenia i zarządzania krajowymi sieciami wsparcia dla ekonomii społecznej i przedsiębiorczości społecznej oraz w zakresie budowy powiązań kooperacyjnych między sferą biznesu, samorządami terytorialnymi, sektorem nauki a organizacjami pozarządowymi i przedsiębiorstwami społecznymi, - Tworzenie i zarządzanie krajowymi sieciami wsparcia dla ekonomii społecznej i przedsiębiorczości społecznej, budowa powiązań kooperacyjnych między sferą biznesu, samorządami terytorialnymi, sektorem nauki a organizacjami pozarządowymi i przedsiębiorstwami społecznymi w tym budowanie klastrów i wspieranie rozwoju franczyzy społecznej, - Włączenie sektora ekonomii społecznej i przedsiębiorczości społecznej w tworzenie i realizację polityk publicznych.
	ERASMUS	n/d	<ul style="list-style-type: none"> - Wspierane będą także nauczanie i badania w dziedzinie integracji europejskiej oraz sport lokalny, - Współpraca instytucjonalna między placówkami edukacyjnymi, organizacjami działającymi na rzecz młodzieży, przedsiębiorstwami, władzami lokalnymi i regionalnymi oraz organizacjami pozarządowymi, - Wspieranie reform w państwach członkowskich w zakresie modernizacji systemów kształcenia i szkolenia, - Wspieranie innowacyjności, przedsiębiorczości i zwiększanie szans na zatrudnienie.
	PCSI	n/d	<ul style="list-style-type: none"> - Wspieranie działań w zakresie opracowywania, wdrażania, monitorowania i oceny unijnej polityki zatrudnienia, polityki społecznej oraz unijnych przepisów dotyczących warunków pracy, - Promowanie procesów kształtowania polityki i innowacji opartych na odpowiednich danych, we współpracy z partnerami społecznymi, organizacjami społeczeństwa obywatelskiego i innymi zainteresowanymi stronami,

			<ul style="list-style-type: none"> - Projekty zawierające możliwość udzielania mikrofinansów i przedsiębiorczości społecznej, która ma na celu ułatwienie dostępu do finansowania przedsiębiorcom, w szczególności tym najbardziej oddalonym od rynku pracy, oraz przedsiębiorstwom społecznym.
	EF PNP	n/d	<ul style="list-style-type: none"> - Aktywna integracja osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem, społeczności marginalizowanych, - Aktywizacja społeczno- zawodowa społeczności marginalizowanych, zwiększanie szans na zatrudnienie - Projekty obejmujące samozatrudnienie, przedsiębiorczość oraz przedsiębiorczość społeczna, - Ponowna integracja społeczna osób najbardziej potrzebujących w ramach całej Unii Europejskiej.
	EFMiA	n/d	<ul style="list-style-type: none"> - Promowanie skutecznej integracji obywateli państw trzecich, w tym ubiegających się o azyl lub korzystających z ochrony międzynarodowej.
CT 3	Horizont 2020	n/d	<ul style="list-style-type: none"> - Inwestycje w kluczowe technologie przemysłowe jako zmaksymalizowanie potencjału wzrostu europejskich przedsiębiorstw poprzez zapewnienie im odpowiedniego poziomu finansowania-innowacyjne MŚP otrzymają wsparcie, które umożliwi im przekształcenie się w wiodące przedsiębiorstwa światowe, - Wsparcie działań prowadzących od badań nad wprowadzenia na rynek z rozwiązań innowacyjnych, np.: pilotaż, demonstracja, poligony doświadczalne.
	COSME	n/d	<ul style="list-style-type: none"> - Projekty zakładające dofinansowanie przedsiębiorców oraz MŚP w zakresie innowacyjności oraz transferu technologii z zewnątrz oraz na zewnątrz, - Inwestycje zapewniające lepszy dostęp do środków finansowych oraz świadczenie usług wsparcia dla biznesu na poziomie regionalnym we wdrażaniu rozwiązań innowacyjnych, - Projekty obejmujące rozwój instrumentów kapitałowych i dłużnych, - Wsparcie dla IOB w celu kreowania odpowiedniego środowiska sprzyjającego tworzeniu nowych przedsiębiorstw.
	PSCI	n/d	<ul style="list-style-type: none"> - Ułatwianie dostępu do finansowania przedsiębiorcom, w szczególności tym najbardziej oddalonym od rynku pracy oraz przedsiębiorstwom społecznym.
	CEF	n/d	<ul style="list-style-type: none"> - Inwestycje zakładające uzupełnienie brakujących połączeń, zapewnienie zrównoważonego i efektywnego transportu w perspektywie długoterminowej, optymalizację integracji i wzajemnych połączeń poszczególnych rodzajów transportu, - Poprawa interoperacyjności, bezpieczeństwa i ochrony usług transportowych, - Projekty zakładające budowę sieci energetycznych, sieci szerokopasmowych, a także innej infrastruktury istotnej dla rozwoju przedsiębiorczości.
	NER 300	n/d	<ul style="list-style-type: none"> - Inwestowanie w innowacyjne, demonstracyjne instalacje oraz do testowania nowych rozwiązań przyjaznych klimatowi i środowisku w sektorze przedsiębiorstw, - Projekty zakładające badania nad innowacyjnymi technologiami niskowęglowymi.
Oś priorytetowa 3: Efektywna i zielona energia			
CT/PI	Komplementarny program/ inicjatywa/ polityka/instrument krajowy/EBI	CT	Możliwe obszary komplementarności i synergii
CT 4	PO IIŚ	CT 4	<ul style="list-style-type: none"> - wsparcie produkcji i dystrybucji energii odnawialnej

PI: 4.1 promowanie produkcji i dystrybucji odnawialnych źródeł energii	PO IiŚ	CT 7	– budowa i modernizacja sieci przesyłowych i dystrybucyjnych energii elektrycznej, w tym również sieci z wykorzystaniem technologii <i>smart</i> ;
CT 4 PI 4.2 promowanie efektywności energetycznej i wykorzystania OZE przez MSP/przez przedsiębiorstwa	PO IiŚ	CT 4	– wsparcie przedsiębiorstw w zakresie efektywności energetycznej oraz OZE
	COSME - program na rzecz konkurencyjności i przedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw	n/d	– poprawa warunków dla konkurencyjności i zrównoważonego rozwoju przedsiębiorstw
CT 4 PI: 4.3 wspieranie efektywności energetycznej i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w budynkach publicznych i sektorze mieszkaniowym	PO IiŚ	CT 4	– wsparcie kompleksowej modernizacji energetycznej budynków użyteczności publicznej i budynków mieszkaniowych
CT 4 PI 4.5 promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich typów obszarów, w szczególności na obszarach miejskich, w tym wspieranie zrównoważonego transportu miejskiego oraz podejmowania odpowiednich działań adaptacyjnych i mitygacyjnych	PO IiŚ	CT 4	– wsparcie zrównoważonego, niskoemisyjnego transportu miejskiego
	PO PW		– kompleksowa polityka miejska w zakresie gospodarki niskoemisyjnej, m. in. wsparcie zrównoważonego, niskoemisyjnego transportu miejskiego.
CT4 PI 4.7 promowanie wysoko wydajnej kogeneracji energii cieplnej i elektrycznej w oparciu o popyt na użytkową energię cieplną	PO IiŚ	CT 4	– wsparcie jednostek wytwarzania energii elektrycznej i ciepła w wysokosprawnej Kogeneracji.
CT 4	LIFE +	n/d	– przejście w kierunku gospodarki zasobooszczędnej, niskoemisyjnej, odpornej na zmiany klimatu.
	CEF (Connecting Europe Facility)	n/d	– rozwój Infrastruktury energetycznej.
Oś priorytetowa 4: Dziedzictwo naturalne i kulturowe			
CT/PI	Komplementarny program/ inicjatywa/ polityka/instrument krajowy/EBI	CT	Możliwe obszary komplementarności i synergii

CT 5 PI 5.2 promowanie inwestycji ukierunkowanych na konkretne rodzaje ryzyka, zapewniających odporność na klęski żywiołowe oraz stworzenie systemów zarządzania klęskami żywiołowymi	PO IiŚ	CT 5	<ul style="list-style-type: none"> - rozwój systemów wczesnego ostrzegania i prognozowania zagrożeń oraz wsparcie systemu ratownictwa chemiczno-ekologicznego i służb ratowniczych na wypadek wystąpienia zjawisk katastrofalnych lub poważnych awarii, - wsparcie działań nakierowanych na zapobieganie i minimalizację skutków występowaniu ryzyk tj. powodzi, suszy, ruchów masowych oraz rozwoju małej retencji.
	PROW	4 B, 3 B	<ul style="list-style-type: none"> - poprawa efektywności korzystania z zasobów wodnych, - wsparcie inwestycji przyczyniających się do zapobiegania lub minimalizowania skutków prawdopodobnych klęsk żywiołowych i katastrof, - wsparcie inwestycji przyczyniających się do rekultywacji gruntów lub przywracania potencjału produkcji zniszczonych w wyniku wystąpienia klęsk żywiołowych lub katastrof.
	LIFE	n/d	<ul style="list-style-type: none"> - ochrona i zrównoważone korzystanie z zasobów naturalnych, w tym gospodarki wodnej, - adaptacja do zmian klimatu, w tym wzmacnianie odporności na zagrożenia naturalne.
CT 6 PI 6.1. zaspokojenie znaczących potrzeb w zakresie inwestycji w sektorze gospodarki odpadami, tak aby wypełnić zobowiązania wynikające z prawa unijnego	PO IiŚ	CT 6	<ul style="list-style-type: none"> - rozwój systemu gospodarki odpadami.
	LIFE	n/d	<ul style="list-style-type: none"> - rozwój efektywnego systemu rozwoju gospodarki odpadami.
CT 6 PI 6.2. zaspokojenie znaczących potrzeb w zakresie inwestycji w sektorze gospodarki wodnej, tak aby wypełnić zobowiązania wynikające z prawa unijnego	PO IiŚ	CT 6	<ul style="list-style-type: none"> - wsparcie kompleksowej gospodarki wodno-ściekowej, - wsparcie zagospodarowania odpadów ściekowych.
CT 6 PI 6.3 ochrona promocja i rozwój dziedzictwa kulturowego i naturalnego	PO IiŚ	CT 6	<ul style="list-style-type: none"> - ochrona, zachowanie i zabezpieczenia obiektów dziedzictwa kulturowego i obiektów zabytkowych.
CT 6 PI 6.4 ochrona i przywrócenie bioróżnorodności, ochrona i rekultywacja gleby oraz promowanie systemów ochrony ekosystemów, w tym programu NATURA 2000 oraz zielonej infrastruktury	PROW	4A, 4B, 4C,	<ul style="list-style-type: none"> - wsparcie w zakresie ochrony różnorodności biologicznej, - poprawa gospodarowania wodą.
	Fundusze norweskie i EOG 2009-2014 <i>Ochrona różnorodności biologicznej i ekosystemów</i>	n/d	<ul style="list-style-type: none"> - zwiększenie potencjału lokalnych ekosystemów przeciwko obcym gatunkom inwazyjnym, - wsparcie działań informacyjno-edukacyjnych w zakresie ochrony środowiska i efektywnego wykorzystania jego zasobów.
	Szwajcarsko-Polski Program Współpracy <i>Priorytet 2. Środowisko i infrastruktura</i>	n/d	<ul style="list-style-type: none"> - poprawa spójności obszarów należących do sieci Natura 2000 oraz innych obszarów chronionych, - wsparcie działań informacyjno-edukacyjnych w zakresie ochrony środowiska i efektywnego wykorzystania jego zasobów.
	LIFE	n/d	<ul style="list-style-type: none"> - ochrona przyrody i różnorodności biologicznej.
	PO IiŚ	CT 6	<ul style="list-style-type: none"> - wsparcie w zakresie ochrony różnorodności biologicznej, - wsparcie działań informacyjno-edukacyjnych w zakresie ochrony,

			– środowiska i efektywnego wykorzystania jego zasobów.
CT 6 PI 6.5 działania mające na celu poprawę stanu środowiska miejskiego, w tym rekultywacja terenów przemysłowych i redukcja zanieczyszczenia powietrza	PO IiŚ	CT 6	– poprawa jakości powietrza, – rekultywacja terenów zdegradowanych.
Oś priorytetowa 5: Nowoczesna komunikacja			
CT/PI	Komplementarny program/ inicjatywa/ polityka/instrument krajowy/EBI	CT	Możliwe obszary komplementarności i synergii
CT 7 PI 7.2. zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T	PO IiŚ	CT 7	– rozwój infrastruktury transportowej, – zwiększenie dostępności do europejskiej sieci transportowej.
	PO PW	CT 7	– inwestycje związane z układami transportowymi miast wojewódzkich Polski Wschodniej i ich obszarów funkcjonalnych m.in. przez: przebudowę istniejącej sieci drogowo-ulicznej, budowę obwodnic wewnętrznych, budowę / przebudowę odcinków dróg wyprowadzających ruch z miasta, – inwestycje służące poprawie powiązań miast wojewódzkich jako węzłów drugorzędnych z infrastrukturą TEN-T.
CT 7 PI 7.3. rozwój przyjaznych dla środowiska i niskoemisyjnych systemów transportu, włączając transport śródlądowy, morski, porty i połączenia multimodalne	PO IiŚ	CT 7	– rozwój infrastruktury transportowej, stworzenie spójnej sieci śródlądowych dróg wodnych o wysokich parametrach, – ujednoczeniu parametrów eksploatacyjnych dróg wodnych poprzez usuwanie tzw. „wąskich gardeł” oraz poprawie bezpieczeństwa żeglugi.
	CEF (Conneting Europe Facility)	n/d	– usuwanie „wąskich gardeł”, uzupełnienie brakujących połączeń, – zrównoważony i efektywny transport.
CT 7 PI 7.4. rozwój i rehabilitacja kompleksowego, nowoczesnego i interoperacyjnego systemu transportu kolejowego	PO IiŚ	CT 7	– poprawy stanu krajowych połączeń kolejowych i systemu kolejowego w miejskich obszarach funkcjonalnych, – rozwój niskoemisyjnego transportu miejskiego w obsłudze mieszkańców obszarów funkcjonalnych miast.
	PO PW	CT 7	– rozwijanie kompleksowych, wysokiej jakości i interoperacyjnych systemów kolejowych w szczególności poprzez inwestowanie w kolejową sieć TEN-T oraz łączenie drugorzędnych i trzeciorzędnych węzłów z infrastrukturą TEN-T, – realizacja działań dot. wzmocnienia spójności wewnętrznej i przełamywania barier związanych z peryferyjnym położeniem Polski Wschodniej.
	CEF (Conneting Europe Facility)	n/d	– usuwanie „wąskich gardeł”, uzupełnienie brakujących połączeń, – zrównoważony i efektywny transport.
Oś priorytetowa 6: Rozwój miast			
CT/PI	Komplementarny program/ inicjatywa/	CT	Możliwe obszary komplementarności i synergii

	polityka/instrument krajowy/EBI		
CT 4 PI 4.3. wspieranie efektywności energetycznej i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w budynkach publicznych i sektorze mieszkaniowym	PO IiŚ	CT 4	<ul style="list-style-type: none"> - promowanie (zwiększenie) efektywności energetycznej poprzez wdrożenie najbardziej efektywnych energetycznie technologii, - promocja odnawialnych źródeł energii i efektywności energetycznej, - wsparcie kompleksowej modernizacji energetycznej budynków użyteczności publicznej i mieszkaniowych wraz z wymianą wyposażenia tych obiektów na energooszczędne.
	LIFE	n/d	<ul style="list-style-type: none"> - przejście w kierunku gospodarki zasobooszczędnej, niskoemisyjnej, odpornej na zmiany klimatu.
CT 6 PI 6.4 ochrona i przywrócenie bioróżnorodności, ochrona i rekultywacja gleby oraz promowanie systemów ochrony ekosystemów, w tym programu NATURA 2000 oraz zielonej infrastruktury	PROW	4A, 4B, 4C,	<ul style="list-style-type: none"> - wsparcie w zakresie ochrony różnorodności biologicznej, - poprawa gospodarowania wodą.
	Fundusze norweskie i EOG 2009-2014 <i>Ochrona różnorodności biologicznej i ekosystemów</i>	n/d	<ul style="list-style-type: none"> - zwiększenie potencjału lokalnych ekosystemów przeciwko obcym gatunkom inwazyjnym, - wsparcie działań informacyjno-edukacyjnych w zakresie ochrony środowiska i efektywnego wykorzystania jego zasobów.
	Szwajcarsko-Polski Program Współpracy <i>Priorytet 2. Środowisko i infrastruktura</i>	n/d	<ul style="list-style-type: none"> - poprawa spójności obszarów należących do sieci Natura 2000 oraz innych obszarów chronionych, - wsparcie działań informacyjno-edukacyjnych w zakresie ochrony środowiska i efektywnego wykorzystania jego zasobów.
	LIFE	n/d	<ul style="list-style-type: none"> - ochrona przyrody i różnorodności biologicznej.
	PO IiŚ	CT 6	<ul style="list-style-type: none"> - wsparcie w zakresie ochrony różnorodności biologicznej, - wsparcie działań informacyjno-edukacyjnych w zakresie ochrony, - środowiska i efektywnego wykorzystania jego zasobów.
CT 7 PI 7.2. zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T	PO PW	CT 7	<ul style="list-style-type: none"> - budowa i przebudowa odcinków głównych dróg w obrębie miast wojewódzkich i ich obszarów funkcjonalnych.
	PO IiŚ	CT 7	<ul style="list-style-type: none"> - rozwój infrastruktury drogowej związanej z połączeniem z siecią TEN-T, - inwestycje z zakresu montażu infrastruktury monitoringu i zarządzania ruchem (ITS) oraz systemów poprawiających bezpieczeństwo ruchu drogowego.
	Narodowy program przebudowy dróg lokalnych	n/d	<ul style="list-style-type: none"> - budowa, przebudowa i remonty dróg lokalnych (powiatowych i gminnych).
CT 9 PI 9.2. wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich	PO WER	CT 9	<ul style="list-style-type: none"> - rozwój aktywnej integracji zawodowo-społecznej osób rodzin i lokalnych społeczności.
	Erasmus dla wszystkich	n/d	<ul style="list-style-type: none"> - poprawa jakości instytucji edukacyjnych, - międzynarodowe projekty dot. opracowywania nowych programów nauczania, w tym nauczania na odległość, modernizowania uczelni, współpracy z przemysłem.
	PROW	6A, 6B	<ul style="list-style-type: none"> - zwiększenie włączenia społecznego, - ograniczanie ubóstwa, - promowanie rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich.
	Program na rzecz przemian i innowacji	n/d	<ul style="list-style-type: none"> - wspieranie działań w zakresie opracowywania, wdrażania, monitorowania i oceny unijnej polityki zatrudnienia, polityki społecznej oraz unijnych przepisów dotyczących warunków

	społecznych		pracy, – promowanie procesów kształtowania polityki i innowacji opartych na odpowiednich danych, we współpracy z partnerami społecznymi, organizacjami społeczeństwa obywatelskiego i innymi zainteresowanymi stronami.
CT 10 PI 10.4. inwestycje w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej	Erasmus dla wszystkich	n/d	– modernizacja systemów szkolenia, – poprawa jakości kształcenia, – lepszy dostęp do wysokiej jakości usług edukacyjnych, – powiązanie systemu edukacji i umiejętności osób z potrzebami rynku pracy.
	PO WER	CT 10	– rozwój narzędzi polityki edukacyjnej, – poprawa jakości pracy szkół i placówek oświatowych, – tworzenie warunków do rozwoju nowoczesnych metod wspierania uczenia się, dostosowanego do wyzwań gospodarki opartej na wiedzy, – tworzenie warunków dla wyrównywania szans płci na rynku pracy.
	PROW	1C	– promowanie uczenia się przez całe życie oraz szkolenia zawodowego w sektorze rolnym i leśnym.
Oś priorytetowa 7: Sprawne usługi publiczne			
CT/PI	Komplementarny program/ inicjatywa/ polityka/instrument krajowy/EBI	CT	Możliwe obszary komplementarności i synergii
CT 2 PI 2.3. wzmocnienie zastosowania technologii komunikacyjno-informacyjnych dla e-administracji, e-learningu, e-integracji, e-kultury i e-zdrowia	PO PC	CT 2	– podniesienie dostępności i jakości e-usług publicznych, – wsparcie podmiotów publicznych w tworzeniu i rozwoju nowoczesnych usług świadczonych drogą elektroniczną, – poprawa cyfrowej efektywności urzędów , – usprawnienie funkcjonowania administracji rządowej poprzez upowszechnienie standardów i dobrych praktyk, – Zwiększenie dostępności i wykorzystania informacji sektora publicznego (dane publiczne, zasoby kultury), – budowa i rozwój kompetencji cyfrowych społeczeństwa.
CT 8 PI 8.2. wspieranie rozwoju przyjaznego dla zatrudnienia poprzez rozwój potencjałów endogenicznych jako elementu strategii terytorialnej dla obszarów ze specyficznymi potrzebami, łącznie z przekształcaniem upadających regionów przemysłowych oraz działaniami na rzecz zwiększenia dostępności i rozwoju zasobów naturalnych i kulturowych	PO IiŚ	CT 6	– kompleksowe wsparcie związane z ochroną i udostępnieniem, w tym turystycznym, zabytków o znaczeniu ogólnopolskim i światowym, w tym znajdujących się na liście Światowego Dziedzictwa UNESCO i liście obiektów uznanych przez Prezydenta RP za Pomniki Historii.
	Erasmus dla wszystkich	n/d	– zwiększanie szans na zatrudnienie, – podniesienie kluczowych kompetencji i umiejętności, w szczególności w zakresie przydatności dla rynku pracy i społeczeństwa.
	Program na rzecz przemian i innowacji społecznych	n/d	– promowanie zatrudnienia poprzez zwiększenie dostępności do zwrotnych instrumentów finansowych.
CT 9 PI 9.1. inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które	PO PC	CT 2	– zwiększenie zastosowania technologii informacyjno-komunikacyjnych w obszarze usług publicznych, – rozwój e-usług publicznych w zakresie ochrony zdrowia i świadczeń społecznych.

przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia oraz przejścia z usług instytucjonalnych do usług na poziomie społeczności lokalnych	PO IIŚ	CT 9	<ul style="list-style-type: none"> – wsparcie istniejących oraz utworzenie nowych szpitalnych oddziałów ratunkowych oraz centrów urazowych, – wsparcie oddziałów szpitalnych w podmiotach leczniczych o znaczeniu ponadregionalnym, głównie w zakresie chorób układu krążenia, nowotworowych, układu kostno – stawowo – mięśniowego, układu oddechowego, psychicznych.
	POWER	CT 9	<ul style="list-style-type: none"> – zwiększenie bezpieczeństwa efektywności systemu ochrony zdrowia, – wsparcie na rzecz łączenia życia zawodowego i rodzinnego, – tworzenie warunków dla wyrównywania szans płci na rynku pracy.
CT 10 PI 10.4. inwestycje w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej	Erasmus dla wszystkich	n/d	<ul style="list-style-type: none"> – modernizacja systemów szkolenia, – poprawa jakości kształcenia, – lepszy dostęp do wysokiej jakości usług edukacyjnych, – powiązanie systemu edukacji i umiejętności osób z potrzebami rynku pracy.
	PO WER	CT 10	<ul style="list-style-type: none"> – rozwój narzędzi polityki edukacyjnej, – poprawa jakości pracy szkół i placówek oświatowych, – tworzenie warunków do rozwoju nowoczesnych metod wspierania uczenia się, dostosowanego do wyzwań gospodarki opartej na wiedzy, – tworzenie warunków dla wyrównywania szans płci na rynku pracy.
	PROW	1C	– promowanie uczenia się przez całe życie oraz szkolenia zawodowego w sektorze rolnym i leśnym.
Oś priorytetowa 8. Rozwój edukacji i aktywne społeczeństwo			
CT/PI	Komplementarny program/ inicjatywa/ polityka/ instrument krajowy/ EBI	CT	Możliwe obszary komplementarności i synergii
CT 8 PI 8.8. równouprawnienie płci oraz godzenie życia zawodowego i prywatnego	PO WER	CT 8	<ul style="list-style-type: none"> – zwiększania świadomości na temat równości szans kobiet i mężczyzn, – przeciwdziałanie stereotypom związanym z płcią społeczno-kulturową, – tworzenie warunków dla wyrównywania szans płci na rynku pracy, – opracowanie i wdrożenie standardów, programów i modeli opieki nad osobami zależnymi oraz godzenia życia zawodowego z prywatnym.
	Program na rzecz przemian i innowacji społecznych	n/d	– zapewnienie równego traktowania w miejscu pracy bez względu na płeć i wiek zatrudnionych.
CT 8 PI 8.10. aktywne i zdrowe starzenie się	PO WER	CT 8	<ul style="list-style-type: none"> – ogólnokrajowe programy w zakresie edukacji zdrowotnej i promocji zdrowego stylu życia, – wdrożenie programów profilaktycznych z zakresu chorób negatywnie wpływających na zasoby rynku pracy.
	Erasmus dla wszystkich	n/d	– wspieranie innowacyjności i przedsiębiorczości, zwiększanie szans na zatrudnienie.
	Horizont 2020	n/d	– inteligentne inwestycje , szczególnie w zakresie badań naukowych i innowacji ukierunkowane na tworzenie nowych miejsc pracy, podnoszenia zamożności i jakości życia, przy uwzględnieniu wyzwań społecznych takich jak starzejące się społeczeństwo.
CT 10 PI 10.1. ograniczenie	PO WER	CT 10	– wzmocnienie systemu wspierania szkół i placówek ukierunkowanego na ich rozwój służący podniesieniu jakości kształcenia oraz zapewnieniu równego dostępu i równych

przedwczesnego kończenia nauki szkolnej oraz zapewnienie równego dostępu do dobrej jakości edukacji elementarnej, kształcenia podstawowego i ponadpodstawowego			szans, – wyzwania społeczne: poprawa zdrowia i dobrostanu przez całe życie (lifelong healthand wellbeing).
	Horyzont 2020	n/d	– wspieranie najbardziej uzdolnionych i twórczych osób oraz ich zespołów, – rozwój europejskiej bazy naukowej i dostępu do badań, – zwiększenie możliwości kształcenia i rozwoju kariery dla młodych talentów.
	Program na rzecz przemian i innowacji społecznych	n/d	– ułatwienie skutecznej i wszechstronnej wymiany informacji, skutecznego i kompleksowego wzajemnego uczenia się oraz dialogu w obszarze unijnej polityki zatrudnienia i polityki społecznej.
	Erasmus dla wszystkich	n/d	– wspieranie europejskiej współpracy w dziedzinie edukacji młodzieży, – poprawa nauczania i uczenia się języków obcych, promowanie różnorodności językowej, – podniesienie jakości kształcenia i szkolenia na wszystkich poziomach.
CT 10 PI 10.3. poprawa dostępności i wspieranie uczenia się przez całe życie, podniesienie umiejętności i kwalifikacji siły roboczej i zwiększenie dopasowania systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy m.in. przez poprawę jakości kształcenia i szkolenia zawodowego oraz utworzenia i rozwijanie systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami	PO WER	CT 10	– rozwój uczenia się przez całe życie poprzez budowę krajowego systemu kwalifikacji, – stworzenie warunków dla współpracy przedsiębiorców ze szkołami i placówkami edukacyjnymi różnego typu i szczebla w procesie kształcenia i egzaminowania, ukierunkowanych na zapewnienie wykwalifikowanych kadr gospodarki, – wspieranie tworzenia europejskiego obszaru uczenia się przez całe życie, – wspieranie modernizacji systemów kształcenia i szkolenia, w tym pozaformalnego.
	Erasmus dla wszystkich	n/d	– inicjatywy na rzecz wspierania wymiany doświadczeń i wiedzy, – współpraca instytucjonalna między placówkami edukacyjnymi, organizacjami działającymi na rzecz młodzieży, przedsiębiorstwami, władzami lokalnymi i regionalnymi oraz organizacjami pozarządowymi, – modernizacji systemów kształcenia i szkolenia.
	PROW	1C	– promowanie uczenia się przez całe życie oraz szkolenia zawodowego w sektorze rolnym i leśnym.
	PO PC	CT 2	– podnoszenie kompetencji cyfrowych z nastawieniem na praktyczne ich wykorzystanie.
Oś priorytetowa 9. Włączenie społeczne i walka z ubóstwem			
CT/PI	Komplementarny program/ inicjatywa/ polityka/ instrument krajowy/EBI	CT	Możliwe obszary komplementarności i synergii
CT 9 PI 9.4. aktywna integracja, w szczególności w celu poprawy zatrudnialności	PO WER	CT 9	– integracja, indywidualizacja i standaryzacja usług na rzecz osób wykluczonych i zagrożonych wykluceniem społecznym oraz rozwój aktywnej integracji społeczno-zawodowej osób, rodzin i lokalnych społeczności.
	Europejski Fundusz Pomocy Najbardziej Potrzebującym	n/d	– wspieranie działań zwiększających zdolność do zatrudnienia, włączenia społecznego.
	Erasmus dla wszystkich	n/d	– wspieranie innowacyjności, przedsiębiorczości i zwiększanie szans na zatrudnienie, – zdobywanie doświadczenia zawodowego poprzez staże/wolontariat w przedsiębiorstwach za granicą.
	Europejski Fundusz Migracji	n/d	– wsparcie integracji oraz aktywizacji obywateli państw trzecich.

	i Azylu		
	PROW	6A, 6B	<ul style="list-style-type: none"> – zwiększanie włączenia społecznego, ograniczanie ubóstwa i promowanie rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich, – Wspieranie lokalnego rozwoju na obszarach wiejskich poprzez wzrost aktywności lokalnych społeczności oraz stymulowanie powstawania nowych miejsc pracy.
	PO PC	CT 2	<ul style="list-style-type: none"> – E-integracja i e-aktywizacja na rzecz zwiększania aktywności oraz jakości korzystania z internetu w grupach zagrożonych wykluczeniem cyfrowym (zwłaszcza osoby starsze, niepełnosprawne, z obszarów wiejskich i in.).
CT 9 PI 9.7. ułatwianie dostępu do niedrogich, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym	PO WER	CT 9	<ul style="list-style-type: none"> – poprawa jakości usług społecznych (w tym deinstytucjonalizacja pomocy oraz usługi opiekuńcze dla osób starszych i niesamodzielnych) i zdrowotnych na rzecz osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym.
	PO IiŚ	CT 9	<ul style="list-style-type: none"> – zwiększenie bezpieczeństwa i efektywności systemu opieki zdrowotnej, – wsparcie działań w zakresie Infrastruktury ratownictwa medycznego oraz Infrastruktury podmiotów leczniczych.
CT 9 PI 9.8. wspieranie gospodarki społecznej i przedsiębiorstw społecznych	PO WER	CT 9	<ul style="list-style-type: none"> – wzmocnienie koordynacji na rzecz rozwoju ekonomii społecznej, w tym w zakresie sektorowych polityk publicznych i polityk regionalnych, – tworzenie warunków do rozwoju sektora ekonomii społecznej, – ułatwianie różnicowania działalności, zakładanie małych przedsiębiorstw i tworzenie miejsc pracy
	Program na rzecz przemian i innowacji społecznych	n/d	<ul style="list-style-type: none"> – wpieranie rozwoju przedsiębiorstw społecznych, w szczególności poprzez ułatwianie dostępu do źródeł finansowania.
	COSME - program na rzecz konkurencyjności i przedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw	n/d	<ul style="list-style-type: none"> – wspieranie tworzenia i rozwoju MŚP, – poprawa dostępu MŚP do finansowania w formie kapitału własnego i pożyczek.
Oś priorytetowa 10. Otwarty rynek pracy			
CT/PI	Komplementarny program/ inicjatywa/ polityka/instrument krajowy/EBI	CT	Możliwe obszary komplementarności i synergii
CT 8 PI 8.5. zapewnianie dostępu do zatrudnienia osobom poszukującym pracy i nieaktywnym zawodowo, w tym podejmowanie lokalnych inicjatyw na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników	Erasmus dla wszystkich	n/d	<ul style="list-style-type: none"> – mobilność osób w związku z uczeniem się, – zdobywanie doświadczenia zawodowego poprzez staże/wolontariat w przedsiębiorstwach za granicą.
	Program na rzecz przemian i innowacji społecznych	n/d	<ul style="list-style-type: none"> – promowanie mobilności geograficznej pracowników.
CT 8 PI 8.7. samozatrudnienie, przedsiębiorczość oraz	Erasmus dla wszystkich	n/d	<ul style="list-style-type: none"> – wspieranie innowacyjności i przedsiębiorczości, zwiększanie szans na zatrudnienie.
	COSME - program na	n/d	<ul style="list-style-type: none"> – ułatwienie dostępu do finansowania dla MŚP za pośrednictwem instrumentów kapitałowych i dłużnych,

tworzenie nowych miejsc pracy	rzecz konkurencyjność i przedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw		<ul style="list-style-type: none"> – kreowanie środowiska sprzyjającego tworzeniu nowych przedsiębiorstw, – promowanie przedsiębiorczości poprzez rozwój umiejętności biznesowych oraz przedsiębiorczych postaw, szczególnie wśród młodych przedsiębiorców i kobiet.
	PROW	6A	– ułatwianie różnicowania działalności, zakładania nowych, małych przedsiębiorstw i tworzenia miejsc pracy.
	PO PW	CT 3	<ul style="list-style-type: none"> – promocji postaw przedsiębiorczych oraz podejmowania samodzielnej działalności gospodarczej i tworzenia nowych miejsc pracy, – tworzenie sprzyjających warunków do powstawania nowych MSP (na terenie Polski Wschodniej), – ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz wspieranie tworzenia nowych firm, z uwzględnieniem inkubatorów przedsiębiorczości.
CT 8 PI 8.9. adaptacja pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian	PO WER	CT 8	– poprawa efektywności systemu wczesnego ostrzegania i szybkiego reagowania przedsiębiorstw na zmiany gospodarcze.
	Horyzont 2020	n/d	– wzrost i tworzenie miejsc pracy poprzez inwestycje w finansowanie ryzyka, MŚP oraz projekty pilotażowe na dużą skalę.
	Europejski Fundusz Dostosowań do Globalizacji	n/d	– wsparcie dla pracowników zwalnianych w wyniku poważnych zmian strukturalnych.

11 WARUNKOWOŚĆ EX-ANTE RPOWŚ 2014-2020

Do uzupełnienia w toku dalszych prac nad Programem

12 REDUKCJA OBCIĄŻEŃ ADMINISTRACYJNYCH W SYSTEMIE WDRAŻANIA RPOWŚ 2014-2020

Polski rząd prowadzi stałe działania zmierzające do obniżenia obciążeń biurokratycznych nakładanych na obywateli oraz na podmioty gospodarcze. Szczególna aktywność skierowana jest na rzecz przedsiębiorstw i przedsiębiorczości. Podejmowane działania ukierunkowane są na stworzenie sprzyjających warunków dla ich rozwoju poprzez m.in. wzmacnianie przewag konkurencyjnych, a w efekcie uzyskanie stabilnego wzrostu gospodarczego w perspektywie długoterminowej. Działania te mają przede wszystkim na celu poprawę dostępu przedsiębiorstw do kapitału, wzmocnienia postaw przedsiębiorczych, instytucjonalne, organizacyjne i finansowe wzmocnienie otoczenia przedsiębiorstw, a także wypełnienie luki informacyjnej poprzez udostępnianie analiz konkurencyjności sektorów przemysłowych.

Podejmowane działania przynoszą wymierne rezultaty, czego wynikiem jest stały wzrost pozycji Polski w rankingu Banku Światowego Doing Business.

Pozytywny wpływ na prowadzenie działalności gospodarczej w Polsce mają także fundusze europejskie – w tym fundusze polityki spójności, co zostało potwierdzone przez liczne badania ewaluacyjne. Stąd konieczne jest wypracowanie takich zasad, które umożliwią beneficjentom ubieganie się o środki UE bez ponoszenia zbędnych ciężarów administracyjnych.

Instytucje odpowiedzialne w Polsce za wdrażanie polityki spójności będą kontynuowały w perspektywie finansowej 2014-2020 działania zmierzające do wprowadzenia jak najszerszego katalogu uproszczeń dla beneficjentów środków UE. Niemniej, należy zauważyć, że zdecydowana większość obowiązków nakładanych na beneficjenta wynika wprost z przepisów prawa unijnego (rozporządzenia ramowego i rozporządzeń funduszowych) lub jest ich konsekwencją. W związku z tym pole do redukcji obciążeń w tym zakresie jest niewielkie. Zmniejszenie obciążeń administracyjnych jest możliwe tylko w tych obszarach, które wynikają z uregulowań krajowych IZ lub IP. Podkreślić należy, że system wdrażania środków UE 2014-2020 został zaplanowany w ten sposób, aby kontynuować pozytywne działania edukujące obciążenia dla beneficjentów i poprawiające ich zdolność instytucjonalną (np. wsparcie eksperckie w ramach project pipeline).

Ponadto, zostały jasno określone obowiązki beneficjentów. Zgodnie z zaleceniami krajowymi, przy opracowywaniu programu odpowiednie instytucje zaangażowane w jego przygotowanie były zobowiązane do umieszczenia w programie syntetycznej oceny najważniejszych obowiązków administracyjnych po stronie beneficjentów, związanych z jego wdrażaniem oraz do wskazania ich źródła.

Zalecono ponadto, aby opisując najważniejsze obowiązki beneficjentów wskazać źródło – przepisy unijne, krajowe, wytyczne, ich cel oraz potencjalne konsekwencje ich niewprowadzenia. Do uproszczeń we wdrażaniu funduszy polityki spójności w okresie 2014-2020, które nie wynikają bezpośrednio z planowanych regulacji unijnych, należą w szczególności:

- większa decentralizacja systemu wdrażania poprzez zwiększenie udziału regionalnych programów w alokacji ogółem. W porównaniu do okresu 2007-2013 samorządom województw powierzone zostanie także częściowe zarządzanie EFS - w ramach dwu-funduszowych programów),
- wprowadzenie do programów mechanizmów wsparcia zintegrowanego, których wdrażanie powierzone zostanie ośrodkom miejskim (ZIT),
- elastyczne formy finansowania projektów z rozbudowanym systemem zaliczkowym,
- zapewnienie szerszego tematycznie dostępu do wsparcia zwrotnego,
- zapewnienie łatwego dostępu dla potencjalnych beneficjentów do kompleksowej informacji za pośrednictwem rozbudowanej sieci punktów informacyjnych poszczególnych funduszy

Z uproszczeń, które wynikają z możliwości wprowadzonych przez rozporządzenie ramowe, w warunkach polskich wykorzystane zostały m.in.:

- w zakresie projektów generujących dochód - możliwie szerokie stosowanie stawek ryczałtowych, w tym także obniżenie poziomu dofinansowania w ramach osi priorytetowej po uwzględnieniu dochodowości projektów realizowanych w ramach tej osi,
- możliwie szerokie stosowanie form ryczałtowego finansowania w ramach programów.

Podkreślić należy, że ww. uproszczenia zostały wprowadzone już na etapie programowania wsparcia. Natomiast w stosunku wszelkich innych obszarów problemowych, zidentyfikowanych w trakcie realizacji programów, będą podejmowane bieżące działania eliminujące źródła problemów (wzorem minionych perspektyw finansowych).

13 ZASADY HORYZONTALNE

13.1 Zrównoważony rozwój

Zasada zrównoważonego rozwoju jest jedną z podstawowych zasad uwzględnianych przez województwo świętokrzyskie w pracach nad dokumentami strategicznymi i operacyjnymi. Zasada zrównoważonego rozwoju ma znaczenie horyzontalne ze względu na fakt, iż łączy w sobie korzyści dla środowiska, gospodarki oraz społeczeństwa.

Ustawa *Prawo ochrony Środowiska* definiuje zrównoważony rozwój jako ideę rozwoju społeczno-gospodarczego, w którym następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych, z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych dla zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb poszczególnych społeczności lub obywateli współczesnego pokolenia, jak i przyszłych pokoleń.

Na poziomie RPO WŚ ideę rozwoju zrównoważonego należy łączyć z jednym z priorytetów Strategii EUROPA 2020, gdzie dążenie do rozwoju zrównoważonego polega głównie na wspieraniu gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej.

Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju w sposób bezpośredni będą prowadzone w RPO WŚ w ramach:

Osi priorytetowej 1. Innowacje i nauka, w zakresie racjonalnego korzystania z posiadanych zasobów oraz innowacji, stanowiących podstawę dla budowy przewagi konkurencyjnej gospodarki;

Osi priorytetowej 3. Efektywna i zielona energia, w ramach priorytetów inwestycyjnych:

- 4.1. promowanie produkcji i dystrybucji odnawialnych źródeł energii,
- 4.2. promowanie efektywności energetycznej i wykorzystania OZE w przedsiębiorstwach,
- 4.3. wspieranie efektywności energetycznej i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w budynkach publicznych i sektorze mieszkaniowym,
- 4.5. promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich typów obszarów, w szczególności na obszarach miejskich, wspieranie zrównoważonego transportu miejskiego oraz podejmowania odpowiednich działań adaptacyjnych i mitygacyjnych,
- 4.7. promowanie wytwarzania energii elektrycznej i ciepła w wysokosprawnej kogeneracji w oparciu o popyt na ciepło użytkowe

(w zakresie działań opartych na zasadach racjonalnego wykorzystania energii, efektywnej dystrybucji ciepła z OZE oraz redukcji emisji zanieczyszczeń do powietrza);

Osi priorytetowej 4. Dziedzictwo naturalne i kulturowe, w ramach priorytetów inwestycyjnych:

- 5.2. promowanie inwestycji ukierunkowanych na konkretne rodzaje ryzyka, zapewniających odporność na klęski żywiołowe oraz stworzenie systemów zarządzania klęskami żywiołowymi,

- 6.1. zaspokojenie znaczących potrzeb w zakresie inwestycji w sektorze gospodarki odpadami, tak aby wypełnić zobowiązania wynikające z prawa unijnego,
- 6.2. zaspokojenie znaczących potrzeb w zakresie inwestycji w sektorze gospodarki wodnej, tak aby wypełnić zobowiązania wynikające z prawa unijnego,
- 6.3. ochrona promocja i rozwój dziedzictwa kulturowego i naturalnego,
- 6.4. ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz promowanie usług ekosystemowych, w tym programu natura 2000 oraz zielonej infrastruktury,
- 6.5. działania mające na celu poprawę stanu środowiska miejskiego, rekultywację terenów przemysłowych i redukcję zanieczyszczenia powietrza.

(w zakresie odporności na klęski żywiołowe, efektywności wykorzystania zasobów w szczególności ponownego wykorzystania odpadów, budowy infrastruktury odbioru i oczyszczania ścieków oraz ochrony różnorodności biologicznej, jak również w obszarze dziedzictwa kulturowego, gdzie preferowane będą projekty przyczyniające się do poprawy efektywnego wykorzystania jego zasobów o znaczeniu regionalnym i ponadregionalnym).

13.2 Równość szans i zapobieganie dyskryminacji

Podczas przygotowania i realizacji programów operacyjnych Państwa członkowskie zobowiązane są do przeciwdziałania wszelkim rodzajom dyskryminacji w tym ze względu na płeć, rasę, pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną.

Polityka niedyskryminacji UE szczególnie nacisk kładzie na wspieranie osób niepełnosprawnych i jest realizowana min. poprzez Konwencję o prawach osób niepełnosprawnych (z 2006 r.) oraz Europejską strategię w sprawie niepełnosprawności 2010 - 2020 (z 2010 r.). Dąży tym samym do zapewnienia respektowania odmienności i poszanowania godności osób niepełnosprawnych oraz ich autonomii, w tym swobodnego dokonywania wyborów, uwzględniania i zapewnienia dostępności oraz stosowania racjonalnych usprawnień dla osób niepełnosprawnych oraz zapewnienia pełnego udziału w życiu społecznym i zawodowym.

Zapewnienie równego traktowania i dostępu osobom należącym do grup narażonych na zjawisko dyskryminacji zostało uwzględnione na etapie konstruowania zapisów Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014 – 2020 oraz będzie realizowane na etapie wdrażania Programu.

W odpowiedzi na występujące w regionie problemy grup defaworyzowanych związane z utrudnioną integracją z otoczeniem, ograniczonym uczestnictwem w życiu społecznych oraz trudnościami w dostępie do rynku pracy, szczególnie istotne jest podejmowanie działań służących zapewnieniu tym grupom równego dostępu do usług społecznych, edukacji, informacji i zatrudnienia poprzez eliminację czynników, materialnych, socjalnych, psychologicznych czy fizycznych, które stanowią barierę dla ich pełnego udziału w życiu społecznym. W przypadku województwa świętokrzyskiego grupami, które w największym stopniu są narażone na dyskryminację są osoby niepełnosprawne, kobiety oraz osoby należące do romskiej mniejszości etnicznej.

Na etapie programowania zapisy RPO zostały poddane konsultacjom z regionalnymi podmiotami wspierającymi osoby z wyżej wskazanych grup narażonych na dyskryminację oraz zostały dostosowane do obowiązujących dokumentów krajowych i regionalnych.

Na etapie wdrażania RPO respektowanie zasady niedyskryminacji przejawiać się będzie poprzez dobór odpowiednich kryteriów wyboru projektów, które będą uwzględniać potrzeby grup docelowych narażonych na dyskryminację ze szczególnym uwzględnieniem osób niepełnosprawnych. Na etapie monitorowania i sprawozdawczości zapewniony zostanie stały monitoring i gromadzenie danych w zakresie realizowanych projektów ukierunkowanych na integrację społeczną i zawodową ww. grup. Wyniki tych działań będą służyły do określania dalszych kierunków działań w tym obszarze.

Działania na rzecz przeciwdziałania dyskryminacji w sposób bezpośredni będą prowadzone w RPO w ramach:

Osi 2. Konkurencyjna gospodarka; priorytet inwestycyjny 9.3 Wspieranie przedsiębiorczości społecznej.

Osi 6. Rozwój Miast; priorytet inwestycyjny 9.2 Wspieranie rewitalizacji fizycznej; gospodarczej i społecznej, ubogich społeczności oraz obszarów miejskich i wiejskich.

Osi 7. Sprawne usługi publiczne; w ramach priorytetów inwestycyjnych:

8.2 Wspieranie rozwoju przyjaznego dla zatrudnienia poprzez rozwój potencjałów endogenicznych jako elementu strategii terytorialnej dla obszarów ze specyficznymi potrzebami, łącznie z przekształceniem upadających regionów przemysłowych oraz działaniami na rzecz zwiększenia dostępności i rozwoju zasobów naturalnych i kulturowych,

9.1 Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego zmniejszenia nierówności w zakresie stanu zdrowia oraz przejścia z usług instytucjonalnych do usług na poziomie społeczności lokalnych,

10.4 Inwestycje w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej.

Osi 8. Rozwój edukacji aktywne społeczeństwo; w ramach priorytetów inwestycyjnych:

8.8 Równouprawnienie płci oraz godzenie życia zawodowego i prywatnego,

8.10. Aktywne i zdrowe starzenie się,

10.1. Ograniczenie przedwczesnego kończenia nauki szkolnej oraz zapewnienie równego dostępu do dobrej jakości edukacji elementarnej, kształcenia podstawowego i ponadpodstawowego,

10.3. poprawa dostępności wspieranie uczenia się przez całe życie, podniesienie umiejętności i kwalifikacji pracowników i osób poszukujących pracy, zwiększenie dopasowania systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, m.in. przez poprawę jakości kształcenia i szkolenia zawodowego oraz utworzenia i rozwijanie systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami.

Osi 9. Włączenie społeczne i walka z ubóstwem w ramach priorytetów inwestycyjnych:

9.4 Aktywna integracja, w szczególności w celu poprawy zatrudnialności,

9.7 Ułatwianie dostępu do niedrogich, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług społecznych świadczonych w interesie ogólnym.

9.8 Wspieranie gospodarki społecznej i przedsiębiorstw społecznych.

13.3 Równość płci

Działania na rzecz równości płci – jednej z głównych polityk horyzontalnych Unii Europejskiej, znajdują odzwierciedlenie w RPO WŚ 2014-2020, w szczególności w odniesieniu do priorytetów inwestycyjnych Europejskiego Funduszu Społecznego. Znaczenie działań na rzecz równouprawnienia płci podkreśla *Strategia Europa 2020*, gdzie pełne wykorzystanie potencjału siły roboczej i wzrost aktywności zawodowej stanowi czynnik niezbędny do osiągnięcia spójności społecznej, gospodarczej i terytorialnej. *Strategia na rzecz równości kobiet i mężczyzn 2010-2015* w ślad za *Kartą kobiet* określa działania w ramach obszarów priorytetowych skupionych na umacnianiu równości płci, tj.: równa niezależność ekonomiczna, równość wynagrodzenia, w procesach decyzyjnych i polityce zewnętrznej oraz eliminacja przemocy związanej z płcią.

Zarówno w kraju jak i w województwie świętokrzyskim aktywność zawodowa kobiet jest niższa niż mężczyzn, największa różnica dotyczy wieku 25-34 lata, a więc momentu, w którym z reguły przypada okres opieki nad małymi dziećmi. Z kolei w późniejszym okresie życia kobiety często zajmują się starszymi osobami zależnymi, co przy niedostatecznej dostępności do instytucji opieki nad osobami starszymi znacząco ogranicza ich aktywność zawodową. MPiPS wskazuje, że bezrobotne kobiety są lepiej wykształcone niż mężczyźni, a mimo to we wszystkich grupach bez względu na wiek dłużej pozostają w ewidencji urzędów pracy.

Uwzględniając uwarunkowania województwa świętokrzyskiego w obszarze równości szans płci za kluczowe określono działania mające na celu:

- podnoszenie aktywności zawodowej zwłaszcza wśród kobiet, powracających/wchodzących na rynek pracy po przerwie związanej z urodzeniem dziecka,
- poprawę dostępu do usług opieki nad dzieckiem oraz osobami zależnymi w aspekcie godzenia życia zawodowego z prywatnym,
- powrót na rynek pracy opiekunów osób zależnych,
- edukację równościową na każdym etapie.

Promowanie zasady równości płci w odniesieniu do powyższych wyzwań zostało uwzględnione w ramach priorytetów inwestycyjnych wszystkich trzech Osi priorytetowych RPO WŚ 2014-2020 współfinansowanych z EFS tj. Osi 8, 9 i 10. Działania te będą wspierane także pośrednio przez pozostałe priorytety inwestycyjne realizowane w ramach Programu. Interwencje oparte o priorytet inwestycyjny 8.8 bezpośrednio wdrażać będą rozwiązania służące godzeniu życia zawodowego i rodzinnego. W aspekcie zwiększania aktywności zawodowej kobiet wsparcie ukierunkowane będzie na rozwój w województwie świętokrzyskim systemu opieki nad dziećmi oraz osobami zależnymi, wspieranie samozatrudnienia i przedsiębiorczości oraz dostępu do równościowego kształcenia i szkolenia.

Podjęcie równościowe jest uwzględnione przy opracowywaniu RPOWŚ oraz w dokumentach wdrożeniowych, m.in. poprzez konsultowanie zapisów programu z instytucjami zajmującymi się grupami narażonymi na zjawisko dyskryminacji oraz zapewnienie zgodności ze *Strategią Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego do roku 2020* w zakresie przeciwdziałania wszelkim formom dyskryminacji. Na każdym etapie wdrażania programu przyjęto uwzględnianie zasady równości szans płci (*gender mainstreaming*). Zarówno procedury wyboru projektów jak i proces ich realizacji uwzględniać będą sytuację kobiet i mężczyzn w danym obszarze. W oparciu o specjalne kryteria w formie listy pytań sprawdzających ocena merytoryczna projektów weryfikować będzie spełnienie tzw. standardu minimum w odniesieniu do zasady równości płci tj. specyfikę sytuacji kobiet i mężczyzn w procesie planowania założeń projektu oraz jej przełożenie na równościowe cele i działania projektu.

W zakresie monitoringu i ewaluacji poprawność wdrażania zasady równości płci weryfikowana będzie poprzez analizę wskaźników dotyczących osób z rozróżnieniem płci w przypadkach wymaganych załącznikiem nr 1 do rozporządzenia ws. EFS (Common output and result indicators for ESF investments). Skuteczność wdrażania zasady równości szans płci zostanie zweryfikowana w ramach działań ewaluacyjnych, których wyniki pozwolą wskazać kierunki dalszych działań w tym obszarze. Sprawozdania okresowe zawierać będą opis przedsięwzięć podjętych w celu wdrażania równouprawnienia płci oraz zapobiegania dyskryminacji. W sposób szczególny powyższe kwestie ujęte zostaną w ramach sprawozdań w latach 2017 i 2019, zgodnych z zapisami rozporządzenia ogólnego.

14 ZAŁĄCZNIKI

14.1 Ramy wykonania RPOWŚ 2014-2020

Do uzupełnienia w toku dalszych prac nad Programem

14.2 Lista partnerów zaangażowanych w przygotowanie Programu

Do uzupełnienia w toku dalszych prac nad Programem

SPIS MAP:

Mapa 1 Projekty dotyczące rozwoju infrastruktury transportowej na terenie województwa świętokrzyskiego w trakcie realizacji oraz zrealizowane przy współfinansowaniu funduszy europejskich	7
Mapa 2 Plany dotyczące rozwoju infrastruktury dróg wojewódzkich województwa świętokrzyskiego w perspektywie 2014 – 2020	7
Mapa 3 Modernizacja linii kolejowych w województwie świętokrzyskim	8
Mapa 4 Oczyszczalnie ścieków komunalnych według województw w 2011 roku.....	17
Mapa 5 GERD/PKB według województw w 2010 r.....	36
Mapa 6 BERD/PKB według województw w 2010 r.....	39
Mapa 7 Poziom przedsiębiorczości w regionach w 2010 r.	41
Mapa 8 Stopa bezrobocia według województw na 31.12.2012r.	46
Mapa 9 Stopa bezrobocia w województwie świętokrzyskim, stan na 31.12.2012 r...	47
Mapa 10 Odsetek dzieci w wieku 3-5 lat objętych edukacją przedszkolną w województwie świętokrzyskim w 2012 roku.....	59
Mapa 11 Zróżnicowanie terytorialne ubóstwa w Polsce	67
Mapa 12 Rodzinne domy pomocy w województwie świętokrzyskim wg powiatów, ..	72
Mapa 13 Środowiskowe Domy Samopomocy w województwie świętokrzyskim (stan na maj 2013 r.).....	72
Mapa 14 Ośrodki wsparcia skierowane do osób bezdomnych w województwie świętokrzyskim wg powiatów	73
Mapa 15 Ośrodki Interwencji Kryzysowej w województwie świętokrzyskim wg powiatów.....	73
Mapa 16. Umiejscowienie podmiotów sektora ekonomii społecznej w województwie świętokrzyskim.....	76

SPIS WYKRESÓW:

Wykres 1 Gospodarstwa domowe wyposażone w komputer z dostępem do Internetu w Polsce	10
Wykres 2 Przyrost sieci wodociągowej i kanalizacyjnej (w km) w latach 2000-2011	16
Wykres 3 Prognoza procentowego udziału OZE w bilansie energii finalnej w Polsce	27
Wykres 4 Dynamika przyrostu mocy zainstalowanej [MW] w podziale na poszczególne źródła energii w latach 2005 – 2012.....	28
Wykres 5 Zużycie całkowite energii elektrycznej i produkcja OZE w oparciu o lokalne zasoby w województwie świętokrzyskim w roku 2011 [MWh]	29
Wykres 6 Moc elektryczna [MW] zainstalowana w OZE w województwie świętokrzyskim.....	30
Wykres 7 Produkcja energii elektrycznej z OZE w województwie świętokrzyskim w stosunku do celu dla roku 2020.....	30
Wykres 8 Struktura bezrobotnych według wieku, stan na koniec 2012 r.....	47
Wykres 9 Struktura bezrobotnych według wykształcenia, stan na koniec 2012 r.....	48
Wykres 10 Osoby bezrobotne w szczególnie niekorzystnej sytuacji na rynku pracy w ogóle bezrobotnych, stan na 31.12.2012r.	48
Wykres 11 Aktywności ekonomiczna ludności województwa świętokrzyskiego w IV kwartale 2012 r. w zależności od wykształcenia.....	50
Wykres 12 Wskaźniki aktywności ekonomicznej oraz zatrudnienia w IV kwartale 2012 r.....	50
Wykres 13 Wskaźnik zatrudnienia wg grup wiekowych w IV kwartale 2012 r.....	51
Wykres 14 Wskaźnik zatrudnienia według wykształcenia w województwie w IV kwartale 2012 r.....	51
Wykres 15 Prognoza ludności województwa	52
Wykres 16 Ruch naturalny ludności województwa świętokrzyskiego	53
Wykres 17.Saldo migracji ludności województwa świętokrzyskiego	53
Wykres 18.Prognoza ludności według biologicznych grup wieku (w procentach),	54
Wykres 19 Współczynnik obciążenia demograficznego województwa świętokrzyskiego	54
Wykres 20 Odsetek dzieci w wieku do lat 3 objętych opieką instytucjonalną w 2012 r. w Polsce i województwie świętokrzyskim	55

Wykres 21 Wykres 21. Wyniki egzaminu gimnazjalnego 2013 w zależności od lokalizacji szkoły	61
Wykres 24 Odsetek osób w wieku 25-64 uczestniczących kształceniu lub szkoleniu w województwie świętokrzyskim na tle Polski, UE i wybranych krajów w roku 2011 ..	63
Wykres 25 Charakterystyka usług oferowanych przez organizacje pozarządowe w woj. Świętokrzyskim	76

SPIS TABEL:

Tabela 1 Udział OZE województwa świętokrzyskiego na tle kraju.....	29
Tabela 2 Główne przyczyny zgonów w Województwie Świętokrzyskim w latach 2005 – 2010.....	56
Tabela 3 Odsetek osób zagrożonych wykluczeniem i wykluczonych społecznie ze względu na typ wykluczenie w przekroju wojewódzkim.....	66
Tabela 4 Domy pomocy społecznej w Województwie Świętokrzyskim wg lokalizacji i typu, stan na luty 2013 r.	71
Tabela 5 Rodzinna piecza zastępcza w województwie świętokrzyskim wg powiatów w 2012 r.,	74